

Euroopan komissio

Euroopan komissio tai kukaan komission nimissä toimiva henkilö ei ole vastuussa tämän julkaisun sisältämien tietojen mahdollisesta käytöstä.

© Valokuvat: Euroopan yhteisöt

Europe Direct -palvelu auttaa sinua löytämään vastaukset Euroopan unioniin liittyviin kysymyksiisi.

Yhteinen maksuton palvelunumero (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Jotkin matkapuhelinoperaattorit eivät salli pääsyä 00 800 -alkuisiin numeroihin, tai niistä voidaan laskuttaa.

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luettelointitiedot sekä tiivistelmä ovat teoksen lopussa.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2009

ISBN 978-92-79-12689-5

doi:10.2767/29393

© Euroopan yhteisöt, 2009

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Printed in Germany

PAINETTU KLOORIVALKAISEMATTOMALLE PAPERILLE

MUUTOSTA ELÄMÄÄN

EU investoi ihmisiin Euroopan
sosiaalirahaston kautta

Euroopan komissio

Työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoasioiden pääosasto

Yksikkö A1

Käsikirjoitus on valmistunut kesäkuussa 2009.

Sisällys

Nuoret

Oikeaan työhön kasvaminen

10 Audrey Libres, 21, palasi kouluun opiskelemaan floristiksi Champagnessa Ranskassa.

Kunnossa koko elämän

14 Sheena Matthews, 27, Dublinista Irlannista kävi liikunnanohjaajan kurssin ja auttaa nyt kouluttamaan uusia ohjaajia.

Terveellinen yritys

18 Radmila Petroušková, 26, avasi terveysruokaa tarjoavan kahvilan České Budějoviceen Tšekkiin osallistuttuaan nuorille yrittäjille tarkoitettuun hankkeeseen.

Toimeentulon hankkimisen haaste

12 Bruno De Almeida Aveiro, 18, hyötyi kolmivuotisesta koulutushankkeesta ja sai Luxemburgin kunnalta töitä puutarhurina.

Idän ihmeet

16 Bruno Texeira, 29, hyödynsi yhteyksiään Indonesiassa ja perusti konsulttiyrityksen Portoon Portugaliin.

Nuoruuden energiaa

20 Yann Lelièvre, 27, avasi urheiluvälineliikkeen Clermont-Ferrandissa Ranskassa saatuaan ensin apua liiketoimintasuunnitelman tekoon.

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo

Naiset lähtevät töihin, kun vanhempi sukupolvi pitää hauskaa

24 Koulla Aggelou, 38, tekee siivoajan töitä Augoroussa Kyproksella, ja hänen äidistään huolehditaan vanhusten päiväkeskuksessa.

Ainutlaatuinen matkailuyritys

28 Riikka-Leena Lappalainen, 50, osallistui naisyrittäjille tarkoitettuun kansainväliseen hankkeeseen ja johtaa nyt menestyksekkästä perhehotellia Pohjois-Savossa.

Parempi tasapaino työn ja perheen välillä

32 Gerard Jansen, 53, tekee etätöitä työnantajalleen eli paikalliselle vesilaitokselle Drachtenissa Alankomaissa.

Leikkiaika toimistossa

26 Stephan Wittich, 39, voi jatkaa tutkimustyötään, sillä hänen tyttärensä on hoidossa Wienin yliopistolla Itävallassa.

Nainen ratissa

30 Toimittaja Beata Szozda, 26, alkoi yrityskurssin jälkeen julkaista verkossa omaa autoiluaiheista julkaisua Poznańissa Puolassa.

Tulevaisuus omissa käsissä

34 Katarína Vargová, 37, sai koulutusta ja neuvoja, joiden ansiosta hän pystyi pitkän äitiysloman jälkeen palaamaan työelämään Bratislavassa Slovakiassa.

Epäedullisessa asemassa olevat

Vajaakuntoisuus ei ole este työnteolle

38 Andrzej Lubowiecki, 47, kävi kurssin vajaakuntoisten työnhaun edistämiseksi Gdyniassa Puolassa ja sai turvallisuusalan työpaikan seuraavana päivänä.

Käden ojennus sokealle

42 Opiskelija Sarmite Gromska, 21, saa piste-kirjoituksella laadittua opiskelumateriaalia ilmaiseksi Latvian yliopistossa Riiassa.

Kivun kanssa eläminen

46 Siivooja Otilia Marques, 54, oppi hallitsemaan työkyvyttömyyttä aiheuttavaa reumaattista selkäkipua koulutuskursilla Luxemburgissa.

Menestysresepti

40 Éva Gyulai, 33, sai vuoden ajan ruoanlaittokoulutusta ja työskentelee nyt perheystävällisessä "Makupala"-ravintolassa Szekszárdissa Unkarissa.

Maaseutuelämän ilot

44 Andrej Lovrencec, 22, osallistui työssäoppimishjelmaan ja sai maatalousalan töitä Prekmurjen alueella Sloveniassa.

Georgian tarina

48 Georgia Chrisikopoulou, 36, sai kuntoutusohjelman ansiosta töitä puutarhurina Korfulla Kreikassa.

Iäkkäät työntekijät

Isommalla vaihteella uudelle uralle

52 Jane Grøne, 58, kouluttautui työpätevyyskurssilla linja-autonkuljettajaksi Aalborgissa Tanskassa.

Kokemuksen todellinen arvo

56 55-vuotias Roswitha Kerbel sai työtä hyväntekeväisyysjärjestön rahankerääjänä Wienissä Itävallassa työnantajat ja iäkkäät työntekijät yhdistävän hankkeen kautta.

Uusia taitoja ja yhteisöllisyyden tunnetta

60 Yrittäjä Aldona Mikalauskiene, 71, uudenaikaisesti Vilnassa Liettuassa sijaitsevaa kirjanpito-yritystään tietotekniikkakurssin innoittamana.

Uudelleen koulutuksella työvoimaa nykyajan tarpeisiin

54 53-vuotias Milan Nedbal Prusinovicesta Tšekistä sai irtisanomisen jälkeen uuden työpaikan teollisuudesta tietotekniikkataitojen hankkimisen ansiosta.

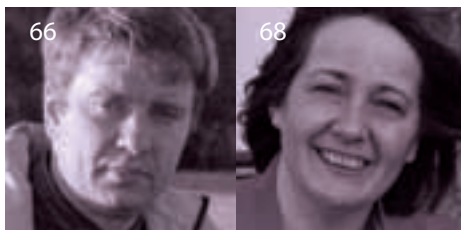
Sosiaalinen yhteisvastuu antaa uutta toivoa

58 Tsvetan Ivanov, 62, ryhtyi sosiaalialan avustajaksi Vratsassa Bulgariassa kotiinsa sidottuja vanhuksia tukevan hankkeen ansiosta.

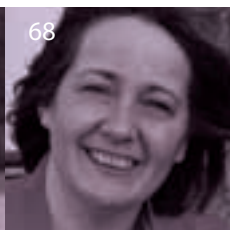
Takaisin työhön

62 George Mifsud, 60, pääsi taitojen päivityskurssin ansiosta uudelle uralle maisemanhoitajana Maltalla.

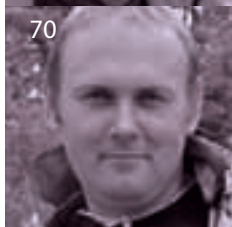

66

68

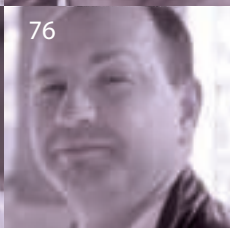
70

72

74

76

Yrittäjyys

Mentorointi saattaa ilmatyynyaluksen takaisin oikealle reitille

66 Peeter Tarmet, 32, osallistui mentorointihankkeeseen ja sai tarvitsemansa työkalut ilmatyynyalusajelujen markkinoimiseksi Tallinnassa Virossa.

Hunajaista liiketoimintaa

70 Normunds Zeps, 31, osallistui koulutuskurssille, jossa opetettiin pienen yrityksen johtamista, ja nyt hän kasvattaa mehiläisiä Latvian maaseudulla Kaluessa.

Rakennusalan yritys tarvitsee vanhan perustan

74 José Salmerón Guindos, 47, uudisti rakennusyritystään La Huertezuelassa Espanjassa pk-yrityksille suunnatun ohjelman ansiosta.

Vihreän energian tuotantoa

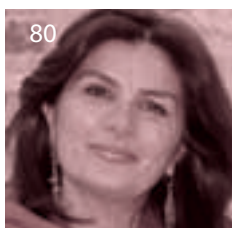
68 Sandra Barnes-Keywood, 37, oppi tekemään Etelä-Englannissa lähellä Chichesteria sijaitsevasta aamiaismajoitusyrityksestään ympäristöystävällisemmän.

Turvallisesti maatilalla

72 Gaetane Anselme, 40, sai neuvoja opetusmaatilallaan Walloniassa Belgiassa vierailevien lasten turvallisuuden parantamiseksi.

Tulevaisuuden rakentaminen maaseudulla

76 Florin Istrate, 39, auttaa maanviljelijöitä Rumbuletussa Romaniassa rakentamaan kestävästä toimeentulon itselleen ja perheelleen.

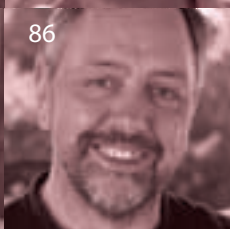
80

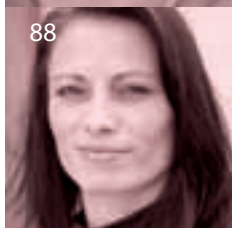
82

84

86

88

90

Uusia taitoja

Toinen mahdollisuus: uusi ura

80 Marie Therese Vella, 48, sai uuden alun yli 40-vuotiaalle tarkoitettun harjoitteluohjelman ansiosta ja työskentelee nyt kokopäiväisesti kehityssäätiossä Maltalla.

Hyvä työntekijä saa virallista tunnustusta

84 Zsolt Korcz, 34, kävi vuoden pituisen koulutuskurssin ja valmistui muurariksi työskenneltyään sitä ennen vuosia rakennustyöntekijänä Zalaegerszegissa Unkarissa.

Urakehitys

88 Dupnitsassa Bulgariassa asuva 33-vuotias Biliiana Filipova oppi hallitsemaan suuremman johtamisvastuun tehokkaan koulutusohjelman ansiosta.

Ongelmien ratkaiseminen on yksinkertaisempaa, kun saa vähän tukea

82 Larnakassa Kyproksella järjestetyn ammatikoulutusprojektin ansiosta Andreas Apatzidis, 41, sai työtä pakettiauton kuljettajana, mikä sopii hänelle erinomaisesti.

Sijoitus hyvään yöneen

86 Daniel Dellisse, 50, osallistui työpaikkansa järjestämälle tekniselle uudelleen koulutuskurssille Flanderissa Belgiassa, jotta hän voi siirtyä tekemään päivävuoroa.

Tiedot uudelleen käyttöön

90 Peter Meller, 48, päivitti konetekniikan taitojaan Magdeburgissa Saksassa ja sai töitä autoteollisuudesta.

Koulutus

Perinteen arvo

94 Antropologi Monica Stroe, 24, Bukarestista Romaniasta sai mahdollisuuden syventää tutkimustaan eurooppalaisen apurahan ansiosta.

Selville vesille

98 Metsänhoitokoulutus auttaa Maria Balbina Soares Melo Rochaa, 59, perhetilan hoitamisessa Portugalissa lähellä Portoa.

Tähtäys korkealle

102 Korkeakoulussa luennoiva Nedas Jurgaitis, 28, Siauliaista Liettuasta osallistui erityisohjelmaan yhdessä Euroopan menestyneimpien tutkijoiden kanssa ja sai siitä tarvitsemaansa itseluottamusta uransa edistämiseksi.

Luovuuden tukeminen

96 Harri Haanpää, 33, haluaisi jakaa mediataitonsa, joiden avulla hän pystyi perustamaan oman elokuvatuotantoyhtiön Helsinkiin.

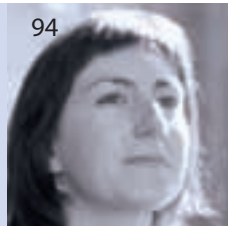
Ura innovaatioiden parissa

100 30-vuotias Simone Rossi Umbriasta Italiasta sai tutkimusapurahan ansiosta johtoaseman uuden aurinkoenergiajärjestelmän kehittämisessä ja samalla vakituisen työpaikan.

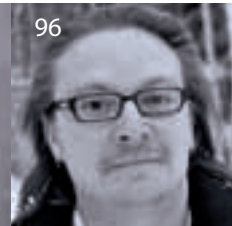
Tien osoittaminen eteenpäin muille ihmisille

104 Näyttelijä ja muusikko Mogens Lausen, 44, sai apua henkilökohtaista uravalmennusta tarjoavan yrityksen perustamiseen Århusissa Tanskassa.

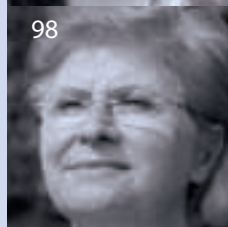
94

96

98

100

102

104

Sosiaalinen osallisuus

Oikeille jäljille pääseminen

108 Jana Urbanija, 26, selvisi huumeongelmasta ja osallistui epäviralliseen koulutusohjelmaan, jonka ansiosta hän sai aloittaa opiskelun Ljubljanan yliopistolla Sloveniassa.

Kaduilta catwalkille

112 Fiorella, 50, asui kaksi vuotta kadulla Bolognassa Italiassa, kunnes hän sai pätevyuden vaatekaupan hoitamiseen asunnottomille tarkoitetun ammattikoulutuskurssin ansiosta.

Viestintää kuuroille ihmisille

116 Mário Greško, 30, ei antanut kuurouden häiritä, vaan hän sai haluamansa työpaikan autoteollisuudesta Bratislavassa Slovakiassa parannettuaan ensin tietotekniikkataitojaan.

Uusia IT-taitoja parempaa tulevaisuutta varten

110 Lapsena orvoksi jäänyt Christos Giannakopoulos, 27, osallistui tietokonekoulutukseen ja työskentelee nyt vähittäismyynnissä Chalkidassa Kreikassa.

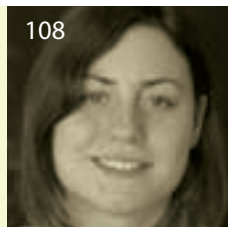
Käsi ylös – mahdollisuus pelastua

114 Elämäntaidon valmennusprojekti tarjosi Allan McGinlaylle, 47, mahdollisuuden jättää vankilamenneisyys taakseen, ja lisäksi hän sai työtä, jossa voi auttaa muita entisiä rikoksentekejiä Wishaw'ssa Skotlannissa.

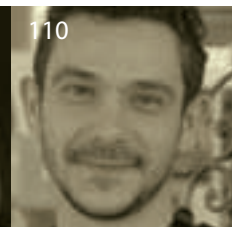
Hymyile ja sano cheese!

118 Anne-Lie Thuvesson, 52, sai apua masennuksen torjumiseen ja oman herkkupuodin perustamiseen Hässleholmissa Ruotsissa.

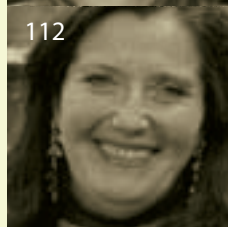
108

110

112

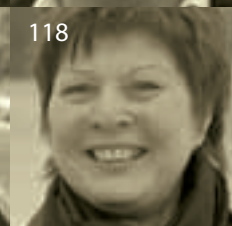
114

116

118

Syrjinnän torjunta

Virolainen integraatiohanke avaa ovia

122 Messurme Pissareva, 37, osallistui Jöhvissä hankkeeseen, jonka tavoitteena oli kotouttaa ulkomaalaiset virolaiseen yhteiskuntaan, ja nyt hän johtaa kiinteistöyritystä.

Huone huipulla

126 Amparo Navaja Maldonado, 30, sai ylennyksen työnjohtotehtäviin suuressa hotellissa Sevillassa Espanjassa romaniyhteisölle suunnatun ohjelman ansiosta.

Tieto on mahdollisuus

130 Työttömille naisille tarkoitetun koulutusohjelman ansiosta Khadija Majdoubi, 38, toteutti unelmansa ja avasi kauneushoitolan Amsterdamiin Alankomaihin.

Osaksi työvoimaa

124 Toimitusketjun logistiikan koulutuskurssi toi 38-vuotiaalle Serge Mbamille vakituisen työpaikan Limerickissa Irlannissa.

Omilla jaloillaan seisoen

128 Nuorille tarkoitettu kehitysohjelma auttoi Abshir Abukaria, 25, saamaan töitä ja koututumaan uuteen kulttuuriin Malmössä Ruotsissa.

Vahvuus erilaisuudessa

132 Cornelia Schultheiss, 44, sai apua konsulttiyrityksen perustamiseen, kun yrityksen tavoitteena on edistää kulttuurien välistä ymmärtämystä liikealalla Berliinissä Saksassa.

Aakkosellinen hakemisto

134

Luettelo projekteista, joissa investoidaan ihmisiin

142

Muutosta elämään

Henkilökohtaisia tarinoita Euroopan sosiaalirahastosta

Mitä myönteistä Euroopan unioni tuo ihmisten elämään? Euroopan sosiaalirahasto on yksi vastaus tähän kysymykseen, sillä se investoi ihmisiin. Euroopan sosiaalirahasto (ESR) investoi joka vuosi noin 10 miljoonaa ihmiseen EU:n 27 jäsenvaltiossa. Vaikutus näkyy yleensä henkilökohtaisella tasolla, ja tämän kirjan 54 tarinasta käy ilmi, miten ESR tuo todellista muutosta todellisten ihmisten elämään.

ESR perustettiin vuonna 1957. Sen osuus EU:n talousarviosta on tällä hetkellä noin kymmenen prosenttia. Rahat käytetään EU:n alueella moniin yksittäisiin hankkeisiin, joita muokataan kansallisesti ja paikallisesti eri tilanteissa olevien ihmisten auttamiseksi.

Tämä kuvastaa EU:n perustajien yli puoli vuosisataa sitten osoittamaa kauaskatseista näkemystä siitä, että kansakuntien välisen yhtenäisyyden luominen vaatii muutakin kuin sopimuksia. ESR on käytännön osoitus jäsenvaltioiden ja yhteisöjen välisestä yhteisvastuullisuudesta, jonka ansiosta EU:n kansalaiset ovat voineet sopeutua ajan kuluessa kehittyneisiin uusiin haasteisiin. ESR toteuttaa eurooppalaisen yhteiskunnan yhteisiä arvoja, jotka perustuvat kaikkien ihmisten oikeudenmukaiseen kohteluun ja kohtuulliseen elämänlaatuun. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaikilla on oikeus työpaikkaan, terveydenhuoltoon, asuntoon ja koulutukseen ja että heikommissa asemassa oleville yhteiskunnan jäsenille tarjotaan huolenpitoa ja tukea.

ESR:n tärkeimpänä tavoitteena on saada kaikille ihmisille työtä, mutta ei mitä tahansa työtä. Sen rahoittamat hankkeet auttavat ihmisiä löytämään oikeanlaista työtä. Työtä, josta he oppivat pitämään ja jossa he pysyvät. Hankkeet tarjoavat uudelleen koulutusta ja tukea, mikä voi helpottaa työhön paluuta ja lieventää perheiden ja yhteisöjen paineita. ESR on EU:n keskeisin työkalu uudelleenjärjestelyihin sopeutuvien ihmisten auttamiseksi ja niiden haasteiden käsittelemiseksi, joita ihmiset kohtaavat käyttäessään hyväkseen mahdollisuutta muuttaa toiseen jäsenvaltioon. EU:n talouskasvun perustana on sen 500 miljoonan asukkaan yhdistetyt pyrkimykset ja vahvuudet.

ESR:n toiminnan pääperiaatteena on voimauttaminen, ihmisiä autetaan auttamaan itseään, tekemään omat valintansa ja toteuttamaan omat tavoitteensa. Tässä julkaisussa kerrotaan 54 ihmisen tarina. He ovat kaikki tarttuneet ESR:n rahoittamien hankkeiden tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Kaikkia tarinoita yhdistää se, että ne ovat sellaisten ihmisten kertomuksia, jotka ovat päättäneet parantaa elämäänsä tai kieltäytyneet luovuttamasta vaikeuksien tai vastoinkäymisten edessä, vaikka ne olisivat kuinka raastavia. He ovat kaikki tehneet jotakin tilanteen parantamiseksi tai elämän saamiseksi takaisin raiteilleen. Mutta he tarvitsivat siinä ESR:n hankkeiden tarjoamaa auttavaa kättä, lisätukea ja lisäluottamusta.

Haastatteluissa esiintyy kaikkia Euroopan unionin jäsenvaltioita edustavia, kaupungeissa tai maaseudulla asuvia naisia ja miehiä kaikista ikäryhmistä teini-ikäisistä

eläkeläisiin. Heihin kuuluu esimerkiksi kunnianhimoisia, hyvän myynti-idean saaneita yrittäjiä, työn ja perhe-elämän tasapainottamiseen pyrkiviä vanhempia, henkisten tai fyysisten vammojen voittamiseen tähtääviä ihmisiä ja ihmisiä, jotka haluavat kotoutua heille tuntemattomaan yhteiskuntaan.

Nämä ihmiset osoittavat sen, miten vaatimatonkin mahdollisuus työntekoon voi kirjaimellisesti pelastaa sellaisen ihmisen elämän, joka olisi muuten voinut menettää mahdollisuutta kohtuulliseen toimeentuloon. He todistavat, että ihmiset hyötyvät toistensa auttamisesta. Tämä pätee niin avunsaajiin kuin avunantajiiinkin. Tukeminen ei ole yksisuuntainen prosessi, vaan siitä on hyötyä molemmille osapuolille. Koskaan ei ole liian myöhäistä oppia uutta. Kaikenikäiset ihmiset ja ihmiset, joilla on kaikenlaisia kykyjä, saavat itseluottamusta uusista, koulutuksen avulla saaduista taidoista.

Jokainen tapaus on erilainen, ja hankkeiden kautta tarjottava apu sovitetaan yhä useammin yksittäisten tarpeiden mukaisesti. Tulosten perusteella tämä on paras ja asianmukaisin tapa muuttaa ihmisten elämää.

Haastateltavat ovat olleet valmiita jakamaan myös erittäin henkilökohtaisia asioita elämästään. Monet heistä sanoivat syyn tähän olevan se, että he uskoivat tarinansa auttavan muita, samankaltaisia vaikeuksia kohtaamaan joutuneita. Korfulla Kreikassa asuvan Georgia Chrisikopouloun tarina on erityisen koskettava, sillä hän on taistellut tiensä monien vaikeuksien läpi normaalin elämän alkuun, ja hän yrittää luoda uutta suhdetta poikaansa.

Kaikki tarinat osoittavat sen, että elämä voi muuttua täysin ESR:n ansiosta. ”Hanke on auttanut minua niin paljon, että haluan kaikkien ruotsalaisten tietävän enemmän siitä”, sanoo Anne-Lie Thuvesson Hässleholmista.

”Se opetti minulle, että pystyn mihin tahansa. Kaikki, mitä haluan, on mahdollista, jos vain keskityn siihen”, sanoo virolainen Messurme Pissareva. Hankkeet ovat tehneet ihmeitä unkarilaiselle Zsolt Korczille ja kyproslaiselle Andreas Apatzidisille. Myös monet muut vahvistavat, että he eivät olisi siinä tilanteessa, missä he nyt ovat, ilman ESR:n tukea.

Tarinat todistavat myös hankkeiden vetäjien ja järjestäjien energiasta ja sitoutuneisuudesta, sillä he tunnistavat usein ihmi-

sisä olevan potentiaalin, joka saattaa jäädä muulta yhteiskunnalta huomaamatta. He kieltäytyvät antamasta periksi ympärillään olevien ihmisten kohdalla, ja heillä on usein näkemys osallistavammasta yhteiskunnasta, jossa kaikilla on mahdollisuus toteuttaa voimavarojaan. Hankkeet ja niiden tukemat ihmiset merkitsevät pientä mutta konkreettista askelta kohti tätä tavoitetta. ”Koulutuksen suorittaminen on viesti siitä, että ihmiset voivat onnistua”, sanoo tanskalainen Henrik Johannesson.

Ruotsalainen Per Larsson puolestaan toteaa: ”Ihmisillä on sisäisiä voimia, kunhan he vain saavat tilaisuuden kehittää niitä.”

Esimerkit osoittavat, että EU:ssa riittää edelleen tehtävää todellisen sosiaalisen

yhteenkuuluvuuden saavuttamiseksi. Ihmisten elinolosuhteet ja heidän nauttiansa edut vaihtelevat alueesta riippuen. ESR on 1980-luvulta lähtien kohdistanut varoja muita huonommassa asemassa oleville Euroopan alueille tavoitteenaan rikkaiden ja köyhien välisen kuilun sulkeminen. On selvää, että kaikki ihmiset maiden rajoista ja kulttuureista riippumatta haluavat parantaa omaa ja ennen kaikkea lastensa elämää.

Ihmisten tarinoiden kuuleminen ja niiden välittäminen muille on ollut etuoikeus ja inspiraation lähde kaikille kirjan laatimiseen osallistuneille. Toivomme, että sinusta on yhtä koskettavaa ja inspiroivaa lukea tarinoita ja että huomaat itsekin, miten ESR todella voi muuttaa ihmisen elämän.

Nuoret

Oikeaan työhön kasvaminen

Karmiinpunaiset, kullan-, ruosteen- ja kermanväriset krysanteemit reunustavat jalkakäytävää Le Jardiniet -puutarhamyymälän ulkopuolella Reimsin lähistöllä Pohjois-Ranskassa. *Audrey Libres* toivottaa asiakkaat tervetulleiksi, ottaa heidän tilauksensa vastaan, tekee kukkakimppuja ja hoitaa taimia viereisissä kasvihuoneissa.

21-vuotias Audrey on työskennellyt *Le Jardiniet* -liikkeessä kolme vuotta, ja työ sopii hänelle hyvin. *”Työ on joskus raskasta, ja työpäivät voivat olla pitkiä. Mutta täällä on hyvä työilmapiiri. Haluaisin jäädä tänne.”* Audrey sanoo, että floristin työ on jo kauan ollut hänen haaveensa. Hän sai hieman apua koulutuksesta, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on Euroopan sosiaalirahaston kautta osallistunut, ja on nyt kulkemassa oikeaan suuntaan. Helpoaa tämä ei kuitenkaan ole ollut.

Audrey syntyi Sedanissa Ranskan Ardenneilla, ja hänen rakkautensa luontoon juontaa juurensa Koillis-Ranskan kauniissa, mäkisissä ja luonnonläheisissä maisemissa vietettyyn lapsuuteen. *”Kun olin pieni, olin usein isäni kanssa ulkona niityillä. Me lähdimme yhdessä ulos sieniiä keräämään. Isäni työnsi minua kottikärryillä – olin aina likainen!”*

Vahva luonne

Audrey vanhemmat erosivat hänen ollessaan yhdeksänvuotias. Hän muutti Reimsiin äitinsä kanssa, joka avioitui uudelleen. Isoisä oli vahva voima, ja hän piti koossa perhettä, johon kuului Audrey ja hänen kaksi sisartaan. Kun isoisä kuoli vuonna 2001, tilanne muuttui huomattavasti vaikeammaksi.

”Minulla oli tuolloin hyvin vaikeaa. Isäni haki minut luokseen joka toinen viikonloppu. Isäpuoleni käyttäytyi silti kuin hän olisi ollut isäni, enkä pitänyt siitä. En tullut yhtään toimeen hänen kanssaan”, Audrey muistelee. *”Minulla oli vahva luonne, ja väitin vastaan. Kadun sitä nyt. Ymmärrän häntä paremmin nyt, kun olen vanhempi. Hän halusi auttaa meitä.”*

Audrey koulunkäyntikään ei sujunut. *”En pitänyt koulusta”,* hän myöntää. *”Haluan olla liikkeessä, joten tuntui ajan hukkaamiselta istua koko päivä tuolissa ja kuunnella opettajaa. Halusin mennä töihin, mutta äitini halusi minun jatkavan opiskelua.”* Audrey lopetti koulunkäynnin 17-vuotiaana, jolloin hänellä oli takanaan vain

Kaikki läheiseni kannustivat minua ja sanoivat, etten saa antaa periksi. Uuden mahdollisuuden koulu antoi minulle toisen tilaisuuden, ja olen siitä kiitollinen koko sydämeistäni.

kolme vuotta keskiasteen koulutusta eikä mitään tutkintoa. *”En kadu sitä”*, hän väittää.

Vuotta myöhemmin uusien ristiriitojen seurauksena Audrey pakasi tavaransa ja lähti lapsuudenkodistaan. Hän muutti asumaan pitkäaikaisen poikaystävänsä Nicolasin ja tämän perheen luokse eikä pitänyt vähään aikaan yhteyttä kumpaankaan vanhempansa.

Toinen mahdollisuus

Audrey kokeili monia eri töitä muun muassa vaatetusosalalla. *”Mutta en pitänyt siitä”*, hän kertoo. *”Olen aina halunnut olla floristi.”* Hän sai lopulta kahden kuukauden pituisen harjoittelupaikan kukkakau-pasta. Harjoittelujakson päättyessä omistaja ei kuitenkaan enää tarvinnut häntä, joten hän jäi jälleen kerran työttömäksi. *”On totta, että olin tuolloin melko masentunut. Mutta kaikki läheiseni kannustivat minua ja sanoivat, etten saa antaa periksi. Uuden mahdollisuuden koulu (the School of Second Chance) antoi minulle toisen tilaisuuden, ja olen siitä kiitollinen koko sydämeistäni.”*

Audrey aloitti marraskuussa 2004 koulun ranskalaisessa op-pisopimuskoulutuskeskuksessa (CFA, Centre de Formation d’Apprentis) Châlonsissa Champagnessa. Hän jatkoi koulussa syyskuuhun 2005 asti, jolloin hän sai harjoittelupaikan Le Jardin -liikkeestä. Uuden mahdollisuuden koulun tavoitteena on tukea alle 25-vuotiaiden nuorten pääsyä työelämään. Nuoret osallistuvat jatkokoulutukseen, jossa he voivat parantaa osaamistaan ranskan, matematiikan sekä viestintä- ja tietotekniikan osalta. He osallistuvat myös työnhakua koskeviin työpajoihin. Samalla he saavat työkokemusta, joka auttaa heitä ammatillisten tavoitteiden selvittämisessä tai varmistamisessa. Koulu auttoi Audreyä löytämään yrityksen, joka tarjosi hänelle sopivaa harjoittelupaikkaa.

Kahden vuoden ajan Audrey työskenteli puutarhamyymälässä ja osallistui samalla koulutukseen, jonka tavoitteena oli floristin ammattipätevyytödistuksen (CAP, Certificat d’Aptitude Professionel) saaminen. Hän sai todistuksen kesäkuussa 2007 ja päätti jatkaa opiskelua ja suorittaa tutkinnon taimistonhoidossa (BEP). Koulu seuraa edelleen hänen edistymistään.

Audrey viettää tutkinnon suorittamiseksi joka kuukausi yhden viikon Nancyssa, joka sijaitsee Vosgesin alueella Ranskassa. Hänen on onnistuttava kokeissa, jotta hän saa jäädä Le Jardinetiin, ja tämä edellyttää sitoutumista opiskeluun. Nancy on niin kaukana, että hän ei voi matkustaa sinne joka päivä, joten hän matkustaa viikonloppuna ja asuu viikon hotellissa.

Työssä oppimista

Audrey pitää taimiston kausiluonteisesta työstä. Pyhäinpäivä ja joulou ovat erityisen kiireisiä aikoja. Silloin tilauksia tulee paljon ja töitä on runsaasti, joten välillä on tehtävä ylitöitä kysynnän tyydyttämiseksi. Puutarhamyymälässä on laaja tuotevalikoima, johon kuuluu muun muassa puutarhavälineitä ja -kalustoa sekä tekkokukkia. Myymälä on auki kuutena ja puolena päivänä viikossa, myös sunnuntaiaamuisin. Henkilökunta tekee vuorotyötä, ja kaililla on yksi vapaapäivä viikolla. Joskus Audrey lähtee työnantajansa kanssa täydentämään kukkavarastoja Belgian rajan lähelle.

Vaatiiko täydellisen kukkakimpun tekeminen ja oikean kukka- ja väriyhdistelmän valitseminen erityistaitoja? Audrey on vaatimaton. *”Värien käyttöä ja yhdistelemistä on opiskeltava”*, hän myöntää. *”Kyseessä on makuasia. Toiset kukkakimput ovat kauniimpia kuin toiset. Kun aloitin, kimpuni eivät olleet parhaita, ja ymmärrän nyt eron.”*

Myös Audreyyn yksityiselämä on rauhoittunut. Hän ja Nicolas asuvat nyt mukavassa ensimmäisen kerroksen asunnossa kahden uteli-aan kissanpennun Chicanen ja Castrolin kanssa. Vielä on kuitenkin liian aikaista ajatella naimisiinmenoa. He ovat molemmat nuoria, eikä Nicolas ole vielä löytänyt työpaikkaa. *”Meidän on oltava varmempia”*, Audrey sanoo varovasti. Hän on jälleen yhteydessä äitinsä ja myös isänsä kanssa, joka asuu noin tunnin ajomatkan päässä Reimsistä. *”Tilanteeni on nyt paljon vakaampi, ja suhtaudun luottavaisesti tulevaan. Haluaisin saada oman kukkakaupan. Se on unelmani.”*

Le Jardin -liikkeen omistaja Benoit Maujean on seurannut Audreyyn kehitystä isällisellä silmällä. *”Hän on saanut paljon kokemusta, ja nyt kaikki riippuu hänestä itsestään”*, Maujean sanoo. *”Hän voi tehdä, mitä hän haluaa. Hänen on nyt lennettävä omilla siivillään.”*

Toimeentulon hankkimisen haaste

“Yritin opiskella koulussa, mutta siitä ei vain tullut mitään”, Bruno De Almeida Aveiro sanoo totisena. Hän on nyt 18-vuotias ja muistelee, että hänen oppimisvaikeutensa alkoivat, kun hän oli vain seitsemän- tai kahdeksanvuotias. “Keskittymiskykyäni häiriintyi hyvin helposti, ja opettaja ehdotti, että siirtyisin erityiskouluun.”

Bruno asuu perheensä kanssa hiljaisessa Bissenin kylässä Luxemburgin pohjoisosassa. Hänen äitinsä Benilde on siivooja, ja isä Jorge työskentelee paikallisessa metallirakennusmateriaaleihin erikoistuneessa yrityksessä. Hänen isoveljensä Hugo, 22, on teollisuusinsinöörinä tunnetussa rengasyrityksessä.

Vaikka Brunolla on ollut vaikeuksia virallisessa oppimisessa, hän omaksui vakuuttavan kielitaidon varttuessaan. Brunon vanhemmat muuttivat Portugalista Luxemburgiin vähän ennen hänen syntymäänsä, ja he puhuvat portugalia kotona. Veljekset oppivat alakoulussa luxemburgin kieltä ja kasvaessaan myös ranskaa ja saksaa. Hugo kertoo, että he puhuvat usein keskenään omalaatuisella kielellä, joka koostuu eri kielistä poimituista sanoista ja josta ulkopuoliset eivät siksi ymmärrä juuri mitään. Kun veljekset olivat lapsia, heidän vanhempansa eivät pystyneet auttamaan heitä läksyjen teossa kieliongelman vuoksi.

Lisätukea

Bruno siirtyi ongelmien voittamiseksi Centre d’Integration Scolaire -keskukseen, jossa hän sai lisätukea pienten luokkien ja erityisopettajien ansiosta. Kun Bruno oli varhaisessa teini-iässä, hän sai mahdollisuuden viettää yhden päivän viikossa Merscheidissa Liewenshaff-hankkeen parissa, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni osallistui Euroopan sosiaalirahaston kautta. Hankkeen tavoitteena oli auttaa erityisongelmista kärsiviä tai ilman virallista tutkintoa jääneitä nuoria parantamaan sosiaalisia, koulutuksellisia ja ammatillisia taitojaan ja tehdä heistä täysimääräisiä yhteiskunnan jäseniä. Kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 2006, Bruno osallistui hankkeeseen kokopäiväisesti.

Hän piti Liewenshaff-hankkeen uudesta lähestymistavasta. Hanke koostuu viidestä ammatillisen koulutuksen yksiköstä, jotka ovat ruoanvalmistus, maatalous, puutarhanhoito, metallityöt ja teollisuussiivous. Bruno valitsi siivouksen ja havaitsi, että koneiden parissa työskentely ja oikeiden tuotteiden käytön oppiminen kiin-

Kun olin nuorempi, en koskaan ajatellut työntekoa. Perheeni auttoi minua aina, ja oletin kaiken olevan helppoa. Mutta eihän elämä sellaista ole.

nostivat häntä. *”Pystyn keskittymään niihin asioihin, jotka kiinnostavat minua, ja opin nopeasti”,* hän selittää ja jatkaa: *”Ja kuitenkin toisinaan en pysty yhtään keskittymään.”* Bruno kertoo, että kun kyseessä on hänen suosikkiharrastuksensa eli videopelien pelaaminen, hänellä ei ole mitään ongelmia keskittyä pelitapahumiin.

Työnteon aloittaminen

Vuonna 2008 Bruno sai hankkeen ansiosta työharjoittelupaikan Bissenin paikallisviranomaisilta. Hän pääsi työskentelemään pienen puisto- ja puutarharyhmään, ja hänen asemapaikkansa on vain kahden minuutin kävelymatkan päässä kotoa. Valtio rahoittaa hänen palkkansa, joka on 80 prosenttia vähimmäispalkasta. Hänen kolmen kuukauden pituinen työsopimuksensa voidaan uusiksi kahdesti. Bruno työtovereineen on vastuussa Bissenin yleisten puutarhojen ja virkistysalueiden hoidosta ja siivoamisesta. Työ vaihtuu vuodenaikojen mukaan. Syksyllä kerätään kuolleita lehtiä, jouluna autetaan rakentamaan seimi kylän pääkirkkoon ja keväällä muokataan kukkapenkkejä ja istutetaan kukkia. Bruno on oppinut paljon työnteon aloittamisen jälkeen, ja hän pitää vaihtelusta. *”Teen mieluummin töitä kuin opiskelen”,* hän myöntää.

Hänen sosiaalityöntekijänsä Liewenshaffissa tukee häntä edelleen, ja Bruno palaa sinne usein auttamaan erilaisissa tapahtumissa, kuten konserteissa ja sosiaalisissa aktiviteeteissa. *”Joskus autan keittiössä ja joskus siivouksessa”,* hän kertoo. *”Tunnen kaikki ihmiset siellä.”* Kun Brunon yhdeksän kuukauden työharjoittelu päättyy, hän voi palata keskuksen, jos hän vielä tarvitsee apua vakituisen työn löytämisessä. Olisi ihanteellista, jos hän saisi pitää nykyisen työnsä, mutta se saattaa olla vaikeaa. Kunnan työntekijöiden määrä riippuu yhteisön koosta, ja hänen on odotettava vapaan paikan avautumista.

Valmistautumista elämään

Brunon käytännön taidot ovat olleet tarpeen myös kotona. Isä ja pojat ovat viimeisten kymmenen vuoden ajan kunnostaneet taloa lattiaista kattoon. *”Se on edelleen kaoottisessa tilassa”,* Bruno myöntää. *”Se on ollut raskasta, ja työ on edelleen kesken.”* Bruno opiskelee lisäksi parhaillaan ajokorttia varten. Ajokortin saaminen avaa uusia ovia, sillä

sen jälkeen hän voi ajaa Bissenin kunnan autotallissa olevia kuorma-autoja, kaivinkoneita, sora-autoja ja lakaisukoneita.

Bruno ei kuitenkaan ajattele liikaa tulevaisuutta. *”En ollut koskaan ajatellut, mitä haluan tehdä elämälleni, mutta Liewenshaffissa aloin ajatella asiaa. Tajusin, että minun on löydettävä töitä, mutta en tiennyt mitään. Kun olin nuorempi, en koskaan ajatellut työntekoa. Perheeni auttoi minua aina, ja oletin kaiken olevan helppoa. Mutta eihän elämä sellaista ole. En edistynyt koulussa, ja ilman Liewenshaffia en olisi saanut mitään työpaikkaa”,* Bruno huomauttaa. *”Hankkeen ansiosta ymmärsin, mitä elämä on ja että töitä on tehtävä. Olen onnellinen täällä. Täytyy katsoa, miten asiat edistyvät.”*

Kunnossa koko elämän

On syyskuu Etelä-Dublinissa Irlannissa. *Sheena Matthews* saapuu aikaisin vapaa-ajankeskukseen, jossa hän työskentelee.

Hän toimii opettajana kurssilla, jossa nuorista koulutetaan kuntosaliohjaajia ja liikunnanohjaajia ja valmistetaan heitä muihin liikuntapohjaisiin ammatteihin. Ensimmäisenä vuorossa on luokassa pidettävä anatomian oppitunti, sen jälkeen on ohjattava 40 minuutin mittainen step-aerobic-tunti ja lopuksi vielä yhtä raskas spinning-tunti. 27-vuotiaalla Sheenalla on siis koko aamu työtä täynnä.

Tuntuu uuvuttavalta, mutta Sheena on täynnä energiaa ja kertoo innoissaan työstään. "Pidän opettamisesta todella paljon. On hienoa nähdä, miten opiskelijoiden elämä muuttuu, kun heistä tulee aktiivisempia", hän sanoo. Kurssi, jolla Sheena opettaa, *Spoirt Teic*, on paikallinen koulutushanke. Se on Irlannin kansallisen koulutus- ja työllisyysviranomaisen FÁS:n järjestämä, ja Euroopan unioni on osallistunut sen rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta.

"Kurssin käytyään opiskelijat voivat hakea työtä vapaa-ajankeskuksesta, sillä he saavat kansainvälisen pätevyyden liikunnanohjaajana tai fitness-ohjaajana", Sheena sanoo. Kurssiohjelma voidaan sovittaa opiskelijoiden toiveiden mukaiseksi. *"Yritämme antaa heille kokemusta siitä, mitä he haluavat tehdä, on se sitten liikunnan ohjaamista, kuntosaliohjausta tai tanssin opettamista. Tavoitteenani on saada ihmiset töihin. Ja auttaa heitä saavuttamaan haluamansa elämässä. Näen, miten uudet opiskelijat ovat aluksi ujoja ja miten he sitten muuttuvat. Heidän itseluottamuksensa ja viestintätaitonsa paranevat."* Sheena kertoo myös, että koulutus johtaa usein menestykselliseen lopputulokseen. *"Noin 90 prosenttia opiskelijoista saa työtä urheilun, vapaa-ajan tai aktiviteettien parissa."*

Sheena on kurssin innokas puolestapuhuja, ja hänellä on siihen hyvä syy. Muutama vuosi sitten hän oli itse opiskelijana. Yhdeksän kuukauden mittainen kurssi *"muutti elämäni täysin"*, hän ilmoittaa. *"Muistan millaisessa tilanteessa olin ennen kurssia",* hän selittää. *"Lopetin koulun ollessani 14- tai 15-vuotias. Minulla ei ollut mitään käsitystä siitä, mitä halusin tehdä. Elämälläni ei ollut mitään suuntaa, eikä minulla ollut mitään tavoitteita."*

Tavoitteenani on saada ihmiset töihin. Ja auttaa heitä saavuttamaan haluamansa elämässä. Näen, miten uudet opiskelijat ovat aluksi ujoja ja miten he sitten muuttuvat.

Yksinhuoltajaäiti

Sheena kokeili erilaisia töitä, kuten tarjoilua, siivousta ja marketissa työskentelyä. *”Vaihdoin työpaikkaa jatkuvasti”, hän sanoo, ”huonosta työstä toiseen huonoon työhön. Olin kuitenkin aina hyvä työntekijä. He halusivat antaa minulle ylennyksen, mutta tiesin, etten halua tehdä sitä työtä loppuelämäni, joten lähdin aina pois.”* 18-vuotiaana Sheena tuli raskaaksi. *”Olin iloinen siitä, mutta nyt ajattelen, että olin hieman liian nuori. Lapsen saaminen on suuri vastuu siinä iässä”,* hän huomauttaa. Yksinhuoltajaäitinä Sheenan ja hänen tyttärensä Meganin hyvinvointi riippui sosiaaliavustuksista. Se oli vaikeaa aikaa henkilökohtaisesti ja taloudellisesti. Sheena lihoi ja kärsi synnytyksen jälkeisestä masennuksesta. *”Noin vuosi Meganin syntymän jälkeen päätin tehdä jotakin tilanteeni muuttamiseksi. En halunnut, että lapseni pitäisi minua nollana”,* Sheena sanoo. *”Halusin näyttää esimerkkiä.”*

Urheileminen ja asiantunteva ohjaus osoittautuivat suureksi käännekohtaksi. *”Liityin kuntosalin jäseneksi ja tein henkilökohtaisen kehityssuunnitelman.”* Sheenan paino putosi, ja hänen itseluottamuksensa kasvoi. *”Ymmärsin, että elämällä on muutakin minua varten. Muistan, että menin aerobicitunnille ja näin ohjaajan. Hän näytti upealta ja vaikutti tyytyväiseltä. Sanoin itselleni, että haluan tehdä samaa työtä kuin hän.”* Kun Sheena kysyi ohjaajalta neuvoa, tämä kertoi hänelle Spoirt Teic -kurssista.

Itseluottamuksen kasvaminen

Sheena ilmoittautui kurssille ja koki sen heti hyödylliseksi. *”Kun puhuin ensimmäisen kerran luokan edessä, tärisin ja olin hermostunut. Itseluottamukseni kuitenkin kasvoi kuukausien myötä. Nyt nautin siitä, että saan puhua opiskelijoiden edessä.”* Valmistuttuaan Sheena työskenteli kuntosaleilla ja tanssiohjaajana, kunnes hän sai työpaikan Tallaghtin eteläosassa sijaitsevasta vapaa-ajankeskuksesta, jossa kurssit järjestetään. Hän työskenteli alun perin kuntosaliohjaajana ja tanssinopettajana mutta tiesi, että hän halusi ryhtyä kurssin opettajaksi. Hän aloitti muiden opettajien sijaisena. *”Tein usein 11 päivää töitä putkeen. Olin todella väsynyt, mutta halusin kovasti saada työtä opettajana. Periksi antaminen ei ollut vaihtoehto.”*

Sheenan kokemukset ovat opettaneet hänelle, että hän voi muuttaa elämäänsä. *”Olen oppinut asettamaan päämääriä ja tavoittele-*

maan niitä.” Hänellä on jo uusia suunnitelmia tulevaisuuden varalle. *”Haluaisin seuraavaksi pyrkiä lääketieteelliseen”,* hän sanoo. *”Tiedän, että pystyn siihen. Vaikka siihen menisi kauan, en aio luovuttaa.”*

Idän ihmeet

Portugalin Porto on ollut kansainvälisen kaupan keskus vuosisatojen ajan, ja *Bruno Texeira* jatkaa kotikaupunkinsa perinnettä. Nuori yrittäjä perusti Trading EuroPacific -konsulttiyrityksen vuoden 2008 alussa portugalilaisten ja aasialaisten yritysten yhteistyön helpottamiseksi.

Bruno auttaa löytämään Aasiasta oikeat jakelijat, toimittajat ja edustajat, joiden ansiosta yritykset pääsevät uusille markkinoille ja pystyvät vähentämään kustannuksiaan. *”EU:n ja Aasian välisten kulttuurierojen vuoksi yritysten on vaikea päästä toistensa markkinoille”,* 29-vuotias yrittäjä sanoo. *”Päätin perustaa yrityksen, joka lähentää maanosia toisiinsa.”* Hänen yrityksensä, Trading Europe Pacific (TEP consulting), tekee yhteistyötä portugalilaisten yritysten kanssa, jotka haluavat myydä tuotteita Aasian markkinoille tai päinvastoin tai etsiä valmistajia ja valvoa tuotannon laatua. Hänen työverkostoonsa kuuluu seitsemän Aasian maata: Indonesia, Kiina, Vietnam, Malesia, Thaimaa, Singapore ja Filippiinit. *”Toimintamme kattaa 50 prosenttia maailman väestöstä.”*

Bruno huomasi markkinaraon vuonna 2006, kun hän oli työharjoittelussa Portugalin lähetystössä Jakartalla Indonesiassa. Työharjoittelu kuului Network Contacto -koulutusohjelmaan, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni osallistui Euroopan sosiaalirahaston kautta.

Ratkaisevan tärkeä kokemus

Portugalin ulkomaankauppainstituutin (ICEP) järjestämään ohjelmaan kuului ensin Portugalin kauppaministeriössä kolmen kuukauden koulutus, jota seurasi kuusi kuukautta Indonesiassa. Siellä ollessaan Bruno laati raportin Indonesian markkinoista ja auttoi portugalilaisia yrityksiä saamaan jalansijaa markkinoilta.

Tuona aikana saatu kokemus on osoittautunut ratkaisevan tärkeäksi Brunon nykyisen työn kannalta. *”Solmin hyviä kontakteja työharjoittelun aikana”,* hän sanoo. *”Tapasin päätöksentekijöitä ja muita vaikutusvaltaisia ihmisiä. Opin paljon uutta alueesta ja Indonesian markkinoiden tarjoamista mahdollisuuksista eurooppalaisten yritysten kannalta.”*

”Suunnittelin yrityksen perustamista Aasiaan jo ennen kuin lähdin Indonesiaan”, Bruno lisää. *”Alue kiinnosti minua jo lapsena. Luin*

Aasiassa on paljon liiketoimintamahdollisuuksia, mutta yritysten on erittäin vaikea päästä Aasian markkinoille. Yritykset tarvitsevat jonkun, joka neuvoa ja tukee niitä.

innoissani sen kulttuurista, luonnosta, kaikesta”, hän kertoo. Hän oppi lisää Aasian liiketoimintamahdollisuuksista opiskellessaan taloustiedettä ja markkinointia yliopistossa. ”Lähes 50 prosenttia maailman väestöstä asuu Aasiassa. Se on maailman tuotantokeskus ja tuottaa suuren osan raaka-aineista”, hän sanoo.

Kun Bruno palasi Indonesiasta, hän työskenteli erään televiestintäyrityksen markkinointiosastolla. Hän oli kuitenkin aina halunnut perustaa oman yrityksen, joten hän alkoi yhdessä Indonesiassa tapaamansa yhteistyökumppanin kanssa suunnitella, miten he voisivat hyödyntää aasialaisia kontaktejaan ja tietämystään paikallisista markkinoista yrityksen perustamiseksi.

Trading EuroPacific perustettiin tammikuussa 2008. *”Me aloitimme suunnittelutyön noin vuosi ennen sitä.”*

Tilaisuuden saaminen

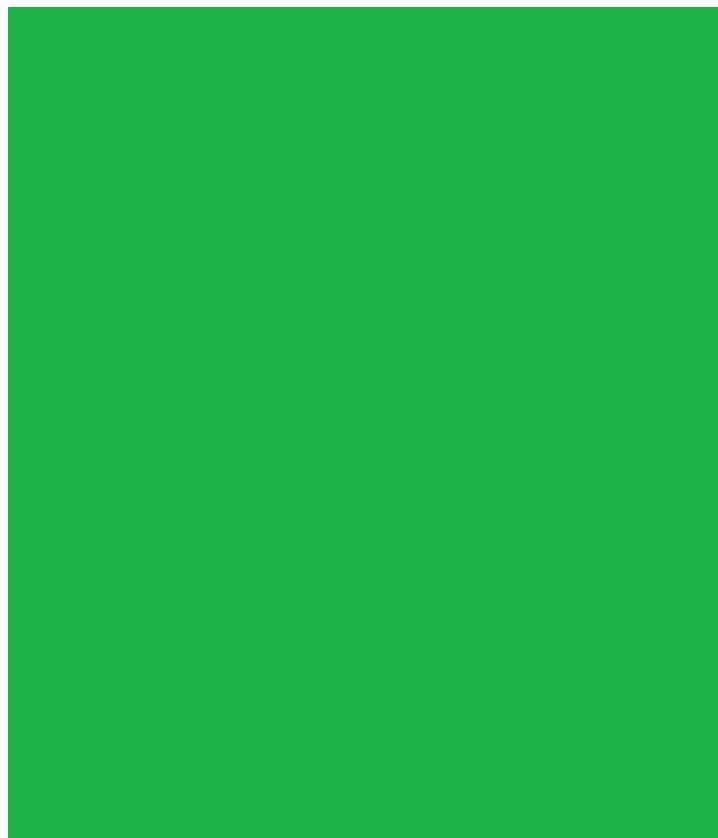
Vaikka toiminta on vasta alussa, Bruno sanoo, että vastaanotto on ollut tähän mennessä myönteinen ja että yritys menestyy. Ainut suuri ongelma, jonka hän on kohdannut, on hänen ikänsä. *”Kun suuressa yrityksessä ajatellaan konsulttia, he eivät oleta, että nuori henkilö tulee antamaan heille neuvoja”,* Bruno sanoo. *”Heidän vakuuttamisensa vie aikaa. Kun osoitan tietoni ja esittelen kontaktini, he ovat vaikuttuneita, mutta alussa on vaikeaa.”* Hänellä on nyt useita suuria yrityksiä asiakkaina ja yhteistyökumppaneiden verkosto Aasian maissa. *”Tavoitteenamme on solmia pitkäaikaisia suhteita portugalilaisten yritysten kanssa ja valvoa heidän markkinoitaan Aasiassa.”*

Bruno kertoo esimerkin eräästä asiakkaastaan, joka on portugalilainen tekstiilivalmistaja. *”Yritys ei pysty itse valmistamaan kaikkia tarvitsemiaan asusteita. Etsimme yritykselle kumppaniksi aasialaisia yrityksiä, joilla on taitotietoa ja tuotantokapasiteettia”,* hän sanoo. *”Tämän ansiosta yritys voi monipuolistaa tuotevalikoimaansa.”* Toinen yritys, jonka kanssa Bruno tekee yhteistyötä, on portugalilainen suurten metallintyöstökoneiden valmistaja. Hän auttaa yritystä löytämään asiakkaita, joille tuotteita voi myydä. *”Aasiassa on paljon liiketoimintamahdollisuuksia, mutta yritysten on erittäin vaikea päästä Aasian markkinoille”,* hän sanoo. *”Yritykset tarvitsevat jonkun, joka neuvoa ja tukee niitä.”*

Tulevaisuuden suunnitelmat

Bruno haluaisi tulevaisuudessa laajentaa toimintaansa muihin Euroopan maihin. *”Haluaisin avata toimiston Barcelonaan. Espanja olisi ensimmäinen askel.”* Hän yrittää saada jalansijaa myös Intiasa, ja hän on saanut yhteydenottoja brasilialaisilta ja meksikolaisilta yrityksiltä, jotka haluavat laajentaa liiketoimintaansa Aasiaan. Bruno haluaa kuitenkin saada liiketoimintansa vakaalle pohjalle ennen laajentamista. *”Haluamme odottaa, että olemme vahvempia Portugalissa, ennen kuin siirrymme muihin maihin. Tämä on vaiheittain etenevä prosessi.”*

Hänen toinen toiveensa on saada hieman enemmän vapaa-aikaa. *”Teen tällä hetkellä todella paljon töitä. Viikonloputkin tuntuvat katoavan jonnekin”,* hän sanoo. *”Haluaisin urheilla enemmän, viettää aikaa tyttöystäväni seurassa ja luonnossa.”*

Terveellinen yritys

On lounasaika, ja České Budějovicessa Tšekissä sijaitsevassa *Zdravá Jidelna Spirála* (Terveyskierre) -kahvilassa on kiireistä. Pienessä kahvilassa on monenlaisia asiakkaita nopealle lounaalle pistäytyvistä työläisistä ja opiskelijoista kauemmin viihtyviin eläkeläisiin ja vanhempiin lapsineen. Asiakkaat istuvat samoissa pöydissä, juttelevat ja viihtyvät. He tulevat kahvilaan vastavalmistettujen, päivittäin vaihtuvien erikoisuuksien – kuten currylla maustetut riisi-vihanneslautaset, paksut keitot ja falafelit – sekä itse tehtyjen kakkujen perässä.

Radmila Petroušková, joka avasi kahvilan yhdessä ystävänsä kanssa vuoden 2008 alussa, kertoo heidän periaatteistaan. *”Olemme erikoistuneet kasvis- ja terveysruokiin”,* hän sanoo. *”Pyrimme käyttämään orgaanisia ja luomuraaka-aineita mahdollisimman paljon ja välttämään säilöntäaineita sekä suolan ja mausteiden liiallista käyttöä. Tarjoamme myös gluteenittomia vaihtoehtoja ja huomioimme allergiat.”* Kahvilassa tarjotaan joskus kalaa, mutta ei lihaa. *”Lisäksi pyrimme käyttämään reilun kaupan tuotteita, jos se on mahdollista. Meille on tärkeää, että olemme mahdollisimman eettisiä”,* hän lisää. Heidän filosofiansa vaikuttaa suositukselta, ja he ovat jo ehtineet saada uskollisen asiakaskunnan. *”Vastaanotto on ollut tähän mennessä myönteinen”,* 26-vuotias Radmila jatkaa. *”Täällä on todella ystävällinen ilmapiiri.”*

Sekä oman yrityksen pyörittäminen että ravintola-ala ovat Radmilalle uusia asioita. Hän työskenteli mallina 16-vuotiaasta alkaen ja matkusti ympäri maailmaa muotinäytösten ja kuvausten perässä. *”Se oli hieno kokemus”,* hän sanoo. *”Näin maailmaa, ja minulle jopa maksettiin siitä.”* 23-vuotiaana hän kuitenkin ajatteli, että mallintyöt on nyt hänen osaltaan tehty, sillä hän halusi rauhallisemman elämän. Hän sai töitä kotikaupungistaan hotellin vastaanottovirkailijana, mutta kolmen vuoden kuluttua hänestä tuli tyytymätön. *”Se oli samanlaista joka päivä. Halusin uuden haasteen”,* hän sanoo.

Radmila alkoi suunnitella terveysruokiin erikoistuneen kahvilan avaamista yhdessä ystävänsä kanssa, jolla oli kokemusta kokin työstä. *”Meillä molemmilla on terveelliset elämäntavat, ja uskoimme idealla olevan paljon potentiaalia”,* hän sanoo. *”Uskoimme, että tästä kaupungista löytyy kysyntää sille. Täällä ei ollut vielä mitään senkaltaista.”*

Olen todella iloinen siitä, että tein tämän päätöksen. Olen nyt itse itseni pomo ja pidän siitä.

Hyödyllisiä neuvoja

He saivat ideansa etenemään nuorille yrittäjille tarkoitetun tuki-ohjelman ansiosta, jonka rahoitukseen Euroopan unioni osallistui Euroopan sosiaalirahaston kautta. Asiantuntijat neuvoivat heitä kahvilan perustamisessa ja pankille esitettävän, kestävä liiketoimintasuunnitelman laatimisessa. *"Kummallakaan meistä ei ollut mitään kokemusta yrityksen perustamisesta",* hän sanoo. *"Asiantuntijat auttoivat meitä todella paljon raha- ja hallintoasioiden hoidossa. He lähettivät meidät oikeiden ihmisten luokse."*

Kun pankkilaina oli varmistunut, kahvila aukesi alkuvuonna 2008 vuoden suunnittelun jälkeen. *"Aluksi en ymmärtänyt, kuinka raskasta työtä yrityksen pyörittäminen on. Siinä on suuri ero, onko palkattu työntekijä vai itsenäinen ammatinharjoittaja."* Radmila huolehtii yrityksen hallinnosta, tekee paperityöt ja hoitaa kirjanpidon, ja hänen kumppaninsa vastaa ruoasta. *"Opin kyllä jatkuvasti lisää ruoanvalmistuksesta",* Radmila sanoo.

Yritys on osoittautumassa menestyväksi, ja nuoret yrittäjät nauttivat kokemuksesta. Heillä on suunnitelmia yrityksen kasvattamiseksi tulevaisuudessa. *"Haluamme laajentaa tiloja, jotta kahvilaan mahtuisi enemmän ihmisiä",* hän jatkaa. *"Haluamme palkata lisää työntekijöitä. Yritämme löytää toisen kokin."* He suunnittelevat myös muiden tarjoamiensa palvelujen laajentamista, kuten aterioiden valmistamista paikallisille alakouluille, ja terveellisen pikaruuan myymistä kahvilan ohessa. *"Haluaisimme jossain vaiheessa laajentaa myös muihin kaupunkeihin",* Radmila sanoo. *"Mutta se on vielä kaukainen ajatus. Etenemme askel kerrallaan."*

"Olen todella iloinen siitä, että tein tämän päätöksen", Radmila toteaa lopuksi. *"Olen nyt itse itseni pomo ja pidän siitä."*

Nuoruuden energiaa

Kun *Yann Lelièvre* oli ollut vasta muutaman vuoden työelämässä ensin kaupallisen alan edustajana ja myöhemmin markkinoitiedustajana, hänellä oli jo selkeä ajatus siitä, mitä hän haluaa tehdä. *"Näin, miten ystäväni ja työtoverini etenivät elämässään hyvien ideoiden ja kovan työn ansiosta"*, hän sanoo, *"ja halusin itsekin tehdä jotakin, halusin menestyä."*

Yann on ulkoilmassa viihtyvä, innokas urheilija, joka rullaluistelee töihin ja kiipeilee kallioilla viikonloppuisin. Hänen energiansa vaikuttaa loppumattomalta, *"mutta ilman kestäväää liiketoimintasuunnitelmaa"*, hän sanoo, *"unelmani urheiluvälineliikkeen perustamisesta lipui läpi sormien."*

Yannia itseään ei haitannut se, että hän oli vasta 27-vuotias, mutta muita, kuten Clermont-Ferrandin paikallisia luottolaitoksia, hänen nuoruutensa ja kokemattomuutensa näytti häiritsevän. *"Minun oli vaikea saada pankki ottamaan minut vakavasti"*, hän kertoo. *"Olin jo tehnyt oman markkinatutkimuksen, mutta en oikein tiennyt, miten esittelisin ideani, miten pystyisin tekemään vaikutuksen."*

Clermont-Ferrandin Espace Info Jeunes -keskus, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, auttaa nuoria koulutuksen saamisessa, töiden, harrastusten ja asunnon etsimisessä tai projektin aloittamisessa. *"Ymmärrän kyllä, että sääntöjä tarvitaan"*, Yann sanoo, *"mutta on silti käsittämätöntä, mitä kaikkea on tehtävä, kun haluaa perustaa yrityksen. Espace Info Jeunes -keskus auttoi minua ymmärtämään järjestelmää ja laatimaan asiantuntevan liiketoimintasuunnitelman. Se oli todella tarpeen, jotta sain pankit vakuuttuneiksi ja tärkeät toimittajat mukaan. Ilman keskuksen apua en olisi nyt tässä tilanteessa."*

Vihreää urheilua

Yannin Espace-liikkeessä myydään laadukkaita vaatteita, kenkiä ja varusteita vuorikiipeilyyn ja muuhun kiipeilyyn, rullaluisteluun ja rullalautailuun sekä moniin muihin vihreisiin, moottorittomiin ulkoilmalajeihin. Yann on ylpeä yrityksensä ympäristöarvoista, sillä ne ovat lähellä hänen sydäntään. *"Me emme palvele saastuttajia"*, hän painottaa. *"Me myymme ainoastaan kestäviä tuotteita, noudattamme tiukkoja sääntöjä jätteiden lajittelussa, ja lisäksi myymälässä on erittäin energiatehokas valaistusjärjestelmä."*

Tämä kokemus on muuttanut minua. Olen saanut paljon itseluottamusta. Tiedän nyt, miten asiat toimivat, ja tiedän, että voin luottaa menestykseeni, kunhan vain olen tarpeeksi päättäväinen.

Liike on laajentunut sen jälkeen kun se vuonna 2002 avattiin. "Me muutimme juuri suurempiin tiloihin. Työllistän tällä hetkellä yhden osa-aikaisen ja kaksi kokoaikaista työntekijää ja olen siitä erittäin onnellinen. Meillä on hyvä tiimi täällä. Me opimme jatkuvasti lisää uusista tuotteista ja tekniikoista ja annamme hyviä neuvoja asiakkaille", Yann intoilee.

Onnistumiselle perustaminen

Yannin dynaamisuutta ja energiaa on vaikea tukahduttaa, vaikka yritysmaailma voikin välillä olla vihamielinen. "Pidän nopeudesta. Haluan itse olla liikkeessä ja saada muutkin ihmiset ja asiat liikkeelle. Se on jännittävää!" Mutta liikkeen ovien sulkeuduttua hänellä on aikaa ajatella rauhassa. "En tainnut aikaisemmin uskoa itseäni", hän myöntää. "Tämä kokemus on muuttanut minua. Olen saanut paljon itseluottamusta. Tiedän nyt, miten asiat toimivat, ja tiedän, että voin luottaa menestykseeni, kunhan vain olen tarpeeksi päättäväinen."

"En osaa sanoa, missä olen kahden, viiden tai kymmenen vuoden kuluttua, mutta sen tiedän, että en aio jäädä paikoilleni. Aion jatkaa eteenpäin ja etsiä entistä suurempia ja parempia mahdollisuuksia ja aion saada mukaani uusia kollegoita, yhteistyökumppaneita ja yhtiökumppaneita."

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo

Naiset lähtevät töihin, kun vanhempi sukupolvi pitää hauskaa

Pienessä kyproslaisessa Augoroun kylässä lähellä Famagustaa on hyvin hoidettu, sata vuotta vanha talo. Talo on kunnostettu äskettäin. Ikkunaluukut ovat pirteän siniset, ja talossa on kivilattia sekä perinteinen puukatto. Valoisan ja tilavan eteisen seinällä on pitsityönä kirjailtu lause *”Tervetuloa kerhoon 2007”*. Pöydän ympärillä on ikääntyneitä miehiä ja naisia, joiden kasvoilla näkyy vuosien työ Välimeren auringon alla. He hymyilevät ja vitsailevat keskenään pujottaessaan suuria, pyöreitä helmiä nauhaan.

Tämä on Augoroussa tammikuussa 2007 käynnistyneen Ei koskaan yksin kotona (Never Home Alone) -ohjelman keskipiste, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Ohjelman tavoitteena on helpottaa paikallisten naisten työntekoa tarjoamalla tukea ja ajanvietettä heidän ikääntyville vanhemmilleen, jotta naisten ei tarvitse jäädä kotiin hoitamaan heitä.

Stressiä ja pitkiä päiviä

Koulla Aggelou on yksi 15 naisesta, jotka hyötyvät ohjelmasta. Hänellä on kaksi lasta, ja hän työskentelee joka arkiamu siivoojana kylässä hänen 71-vuotiaan äitinsä Fotinin ollessa *”kerhossa”*. *”Elämä oli erittäin vaikeaa ennen hankkeen käynnistymistä”*, Koulla kertoo. *”Minulla ei ollut lainkaan omaa aikaa, ja välillä minulla ei ollut aikaa myöskään perheelleni. Olin jatkuvasti stressaantunut, ja minulla oli aina kiire.”* Hän siivosi aiemmin huoneistoja läheisessä Ayia Napan matkailukeskuksessa. Hän saattoi lähteä kotoa aamulla kello kuuden bussissa ja tehdä 12 tunnin työvuoron tai tulla kotiin illalla yhdeltätoista. *”Se oli välillä niin rasittavaa, että suunnittelin töiden lopettamista”*, hän myöntää. Mutta perhe tarvitsi hänen tulojaan. Hänen miehensä Angellos työskenteli rakentajana, kunnes hän sai töitä paikallisesta ravintolasta. *”Jos en olisi käynyt töissä, meillä olisi ollut vaikeaa”*, Koulla sanoo.

Ohjelman vaikutus tuntuu tietysti myös muiden 15 perheen poikien ja tyttärien elämässä. Vanhemmat, joista vanhin on 88-vuotias, menevät keskuksen joka arkiamu. *”Ohjelman päätarkoituksena ei ole vanhuksista huolehtiminen vaan naisten työnteon helpottaminen”*, keskuksen vetäjä Andri Christoforou kertoo. *”Ohjelman ansiosta naisilla on enemmän aikaa huolehtia itsestään ja perheestään.”* Lisäksi keskukselta saa tietoa työmahdollisuuksista.

Elämä oli erittäin vaikeaa ennen hankkeen käynnistymistä. Olin jatkuvasti stressaantunut, ja minulla oli aina kiire.

Vaikka vanhuksset eivät olekaan ensisijainen kohderyhmä, he kuitenkin ilmiselvästi nauttivat olostaan keskuksessa. Kaikkina aamuina on jotain toimintaa, esimerkiksi kutomista, maalaamista tai korujen tekemistä. Joskus he tekevät itse kahvia tai kakkuja, hilloa tai leivoksia. ”Pyrimme kodinomaiseen tunnelmaan”, Andri selittää. Vanhuksilla on kolme kertaa viikossa mahdollisuus tavata lääkäri tai fysioterapeutti, ja keskus järjestää retkiä museoihin ja näyttelyihin. Augorou on pieni kylä, joten useimmat vanhuksset, Fotini mukaan lukien, kävelevät itse keskukseseen. Jos hoitoryhmä huomaa jonkun puuttuvan, he soittavat hänelle ja kysyvät, miten hän voi ja tarvitseeko hän kyytiä. Alkuiltpäivällä itse tehdyn lounaan jälkeen pieni eläkeläisryhmä suuntaa taas rauhallisesti kotia kohti.

Hyvää seuraa

”Ohjelma on todella hyvä, ja vanhuksilla on hauskaa”, Koulla sanoo. ”Tämä on ensimmäinen kerta, kun meillä on jotakin tällaista tässä kylässä. Äitini murehti aiemmin, koska hän tiesi minun olevan stressaantunut. Nyt hän nauttii keskuksen tarjoamasta toiminnasta, ja me kaikki voimme paremmin.”

”Siellä on hyvää seuraa ja mukavaa ajanvietettä”, sanoo Fotini, joka on selvinnyt rintasyövästä. ”Keskusta johtavat tytöt ovat todella mukavia. Tapaan itseni ikäisiä ihmisiä, ja me kerromme tarinoita vanhoista ajoista. Jos en kävisi täällä, joutuisin jäämään kotiin. Ja olen iloinen siitä, että tyttäreni työnteke helpottuu.”

Koulla ja Fotini ovat niin läheisiä, että on hieman yllättävää kuulla Fotinin olevan Koullan äitipuoli. Koullan oikea äiti kuoli, kun hän oli alle vuoden ikäinen. Koullan isä Costas jäi yksin kahdeksan lapsen kanssa. Koulla oli neljävuotias, kun Fotini meni naimisiin hänen isänsä kanssa ja otti vastaan lasten kasvattamisen haasteen. ”Äitipuoleni kasvatti minut kuin olisin ollut hänen oma lapsensa”, Koulla sanoo kiittolisena. ”Tapaamme päivittäin. Me emme pärjää ilman toisiamme.”

Enemmän aikaa

Koulla työskentelee kello 7.30–13.00 viitenä päivänä viikossa. Näin ollen hän voi saattaa 11-vuotiaat kaksoset Simeosin ja Fotinin kyläkouluun ja tulla heitä vastaan koulun portille kello 14.30. He

käyvät usein Koullan vanhempien luona kotimatallaan. Koullalla on aikaa valmistaa lapsilleen lounas, auttaa heitä läksyjen teossa ja valvoa heidän vapaa-ajan harrastuksiaan, joita ovat tanssiminen ja englannin tunnit. ”Ennen ohjelman käynnistymistä kävin äitini luona auttamassa, aina kun olin vapaa, ja ajasta oli aina pulaa”, hän kertoo. ”Välillä minun oli oltava hänen luonaan aamulla ja työskenneltävä iltapäivällä, mutta nyt minulla on aikaa myös lapsille.”

Koulla siivoaa joka viikko viisi eri taloa Augoroussa. Kahdeksankymppinen Christina Kaoulla, jolla on yhdeksän lasta ja paljon lapsenlapsia, on yksi naapureista, joita Koulla on auttanut kahden vuoden ajan. Hän on tyytyväinen järjestelyyn. Koullalle lisätulo on vain yksi syy työntekoon. ”Me olemme ystäviä, ja meillä on hauskaa”, hän sanoo siistiessään pelargoniruukkuja Christinan terassilla. ”En tee tätä pelkästään rahan takia.”

Leikkiaika toimistossa

Stephan Wittich on työskennellyt Wienin yliopistolla 12 vuotta. Hän on kansainvälisen oikeuden apulaisprofessori, ja hänellä on kiireinen aikataulu, johon kuuluu sekä säännöllistä opetustyötä että tutkimushankkeita.

Kun Stephan ja hänen vaimonsa Isabel, joka myös työskentelee yliopistolla, saivat ensimmäisen lapsensa Marien neljä vuotta sitten, Stephanin elämä muuttui entistä kiireisemmäksi. Isabel piti vuoden vapaata Marien syntymän jälkeen, ja seuraava vuosi oli Stephanin vastuulla. *”Lopetin opettamisen”,* hän sanoo. *”Mariesta huolehtiminen oli etusijalla. Mutta se ei ollut todellista vapaata, minulla oli silti paljon töitä.”*

Kun Stephan aloitti väitöskirjan jälkeisen, kansainvälisiä oikeuskäytäntöjä käsittelevän tutkimuksen, hänen oli löydettävä keino sovittaa pitkät työpäivät yhteen lapsenhoidon kanssa. *”Koska olen akateemisella alalla, pystyn joustamaan työaikojen suhteen. Mutta toisaalta on erittäin tärkeää, että minulla on rauhallinen paikka, jossa voin keskittyä työhöni ilman häiriöitä”,* hän jatkaa.

Ratkaisun löytäminen

Stephan pystyi hyödyntämään yliopiston pyörittämää, opiskelijoiden ja henkilökunnan lapsille tarkoitettua hoitopaikkaa. *”Oli täysin lastentarhan ansiota, että sain edes jonkin verran töitä tehdyksi”,* hän sanoo.

Vuonna 2002 aloitetun *Lasten toimisto (Children's office)* -hankkeen tavoitteena on tarjota kohtuuhintaisia ja joustavia lastenhoitopalveluja. Euroopan unioni on osallistunut hankkeen rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta. *”Tavallinen lastentarha ei ollut todellinen vaihtoehto. Meillä ei olisi luultavasti ollut varaa siihen”,* Stephan sanoo. Ammattihoitajat ja tilat ovat kaikkien, enintään 12-vuotiaiden lasten käytettävissä kaikkina arkipäivinä. Vanhemmat voivat käyttää hiljaista opiskeluhuonetta, jossa on tietokoneita ja lukutilaa. Näin he voivat tehdä töitä ja olla samalla lapsen lähellä. Stephan sanoo, että hoitopaikan etuna tavalliseen lastentarhaan nähden on se, että sinne voi mennä lyhyellä varoitusajalla ja että siellä voi olla vaikka vain muutaman tunnin kerrallaan.

Vanhemmuus on usein syynä opiskelualan vaihtoon, opintojen viivästymiseen ja opintojen tai akateemisen uran keskeytymiseen,

Oli täysin lastentarhan ansiota, että pystyin jatkamaan tutkimustani. Sen ansiosta pystyin työskentelemään ja samalla huolehtimaan tyttärestäni.

joten yliopisto päätti auttaa henkilökuntaa ja opiskelijoita opintojen ja perhe-elämän yhteensovittamisessa tekemällä talosta lapsiystävällisemmän. Koordinaattorit arvioivat, että noin 11 prosentilla Wienin yliopistojen opiskelijoista eli noin 11 500 ihmisellä ja 50 prosentilla henkilökunnasta on lapsenhoitovelvoitteita.

Stephanin mielestä edut olivat selvät. *”Se auttoi todella paljon. Oli täysin lastentarhan ansiota, että pystyin jatkamaan tutkimustani. Sen ansiosta pystyin työskentelemään ja samalla huolehtimaan tyttärestäni. Lisäksi se auttoi Marieta tottumaan muihin lapsiin ja aikuisiin jo pienestä pitäen”,* hän lisää. *”Mariella ei ollut mitään sopeutumisongelmia, kun hän meni tavalliseen lastentarhaan.”*

Nopeaa lastenhoitopalvelua

Daniela Finzi, joka tekee kolmatta vuotta saksalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin alan väitöstutkimusta, on kaksivuotiaiden kaksosten äiti, ja hän käyttää myös lastenhoitopalvelua. *”Olen käyttänyt palvelua siitä asti kun tytöt olivat neljän kuukauden ikäisiä”,* hän sanoo. *”Se sopii täydellisesti minulle, ja teen mielelläni täällä töitä, koska täällä saan aina paljon aikaiseksi. Kotona on kaikenlaisia häiriötekijöitä.”*

Keskuksesta saa myös muunlaista palvelua. Se esimerkiksi järjestää nopeaa lapsenhoitoapua yliopistossa järjestettävien tapahtumien ajaksi, koordinoi lapsenvahtipalvelurinkiä ja tarjoaa neuvoja ja tietoja vanhemmille. Stephan on mukana myös *”lasten yliopisto”*-hankkeessa, jossa opetushenkilökunta esittelee lapsille oman alansa tutkimusta kahden viikon pituisilla kesäkursseilla. *”Kurssien tarkoituksena on kertoa lapsille yliopistosta ja saada heidät ajattelemaan, mitä he haluaisivat tulevaisuudessa opiskella”,* hän selittää.

Ainutlaatuinen matkailuyritys

Riikka-Leena Lappalainen päivä alkaa aikaisin kastautumisella kodin vieressä olevaan järveen, myös keskellä joulukuuta, kun lämpötila on $-4\text{ }^{\circ}\text{C}$ ja jään paksuus 10 cm. *”Teen näin joka päivä”,* hän sanoo. *”Tämä on hieno tapa herätä.”*

Riikka-Leena asuu syrjäisellä seudulla Pohjois-Savossa, ja hän todella nauttii luonnosta muutenkin kuin päivittäisen uintirituaalinsa yhteydessä. Hän johtaa pientä hotelli- ja matkailuyritystä järven rannalla yhdessä miehensä Reijon kanssa, joka kasvoi täällä perheensä maatilalla. *”Järvi on hyvin hiljainen, hyvin levollinen”,* hän sanoo. *”Kun me olimme nuorempia, me haaveilimme matkailuyrityksen avaamisesta tänne.”*

Haaveesta on nyt tullut totta, ja matkailijat ovat suurin tulonlähde karjan ja viljelykasvien sijaan. Matkailijat tulevat nauttimaan koskemattomasta ympäristöstä ja harrastamaan luonnonläheisiä aktiviteetteja, kuten moottorikelkkailua, murtomaahiihtoa, koiravaljakkoajelua, metsästystä, kalastusta, uintia ja purjehdusta.

Pariskunta avasi ensin muutamia lomamökkejä 1990-luvun alussa. Muualla lähialueella ei ollut varauduttu matkailijoihin, joten mökit osoittautuivat suosituiksi ja liiketoiminta kasvoi tasaisesti. Vuonna 2001 he rakensivat perinteisen savusaunan, joka on suhteellisen harvinainen ja joka houkutteli siksi vielä enemmän ihmisiä. *”Sen jälkeen meille alkoi saapua bussilasteittain matkailijaryhmiä. Siitä saimme ajatuksen laajentamisesta. Mökki- ja saunatilauksia tuli enemmän kuin me pystyimme ottamaan.”* Tiimityöskentelystä ja aktiviteeteista on tullut tärkeä osa yritystä.

Vuonna 2004 Riikka-Leena päätti jättää vakituisen, 20 vuotta jatkuneen työnsä julkishallinnon kirjanpitäjänä ja keskittää kaiken energiansa perheyrittökseen. He alkoivat rakentaa hotellin päärakennusta, joka on nyt koko liiketoiminnan keskus, ja he alkoivat vuokrata myös muita mökkejä. Hotelliin kuuluu seitsemän huonetta ja suuri ruokailu- ja tapahtumatila sekä useita mökkejä. Kesällä majoitustilaa on 40 hengelle ja talvella noin 30 hengelle.

Ratkaiseva askel

Turvallisesta työpaikasta luopuminen oli suuri askel Riikka-Leenalle, joten hän päätti lähteä koulutukseen muutoksen helpottamiseksi. Hän osallistui kaikkien alojen naisryttäjille tarkoitettuun

Olen erittäin onnellinen siitä, että jätin turvallisen työpaikkani ja keskityin omaan yritykseeni. On mahtavaa olla itse itsensä pomo.

kansainväliseen hankkeeseen, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni osallistui Euroopan sosiaalirahaston kautta.

Kurssin osallistujat tulivat Ranskasta, Belgiasta, Tanskasta, Italiasta, Espanjasta ja Suomesta. Riikka-Leena tutustui pieniin matkailuyrityksiin muissa maissa ja sai uusia ideoita omaan liiketoimintaansa. *”Opin paljon pieniä asioita. Eräs vierailu Italian maaseudulla sijaitsevaan yritykseen oli erityisen inspiroiva”,* hän sanoo. *”Näin millaisella intohimolla ja ylpeydellä siellä suhtauduttiin yrityksiin. Sellaista ei yleensä näe Suomessa.”*

”Opin yksilöllisyyden arvon”, lisää Riikka-Leena, joka pitää tätä keskeisenä tekijänä yrityksen menestymiselle. Muihin maihin tehdyt vierailut antoivat uutta inspiraatiota omaan liiketoimintaan ja rohkaisivat pariskuntaa tekemään paikasta entistä yksilöllisemmän. Riikka-Leena loi kurssilla uusia yhteyksiä ja sai sieltä ideoita uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin.

”Vierailimme Lapissa ja söimme siellä aterian. Huomasin, että lautaset olivat hyvin erikoisia. Otin yhteyttä paikalliseen suunnittelijaan, joka oli tehnyt lautaset, ja hän suunnitteli meille uniikin astiamalliston.” Paikallinen ammattilainen valmisti kaikki hotellissa käytettävät kankaat ja henkilökunnan työasut, joissa ideana oli lisätä perinteiseen suomalaiseen suunnitteluun ripaus yksilöllisyyttä. Lisäksi he myyvät paikallisten käsityöläisten ja taiteilijoiden töitä sekä paikallisia herkkuja. *”Kaikki pienet yksityiskohdat parantavat sitä ainutlaatuista kokemusta, jonka haluamme antaa vieraillemme.”*

Katse tulevaisuuteen

Vaikka kaikki ei olekaan sujunut ongelmitta, Riikka-Leena on silti varma siitä, että hän teki oikean ratkaisun. *”Totta kai vaikeitakin hetkiä on ollut. Meidän oli esimerkiksi otettava suuri laina. Se sai meidät ajattelemaan vastuuta ja epäonnistumisen seurauksia. Olen kuitenkin erittäin onnellinen siitä, että jätin turvallisen työpaikkani ja keskityin omaan yritykseeni”,* hän sanoo. *”Elämäni on mielestäni hienoa, ja on mahtavaa olla itse itsensä pomo.”*

Yritys työllistää nyt myös pariskunnan kaikki kolme aikuista lasta – Sanna-Riikan, 29, Esa-Mikon, 27, ja Juho-Pekan, 23. *”Olen erittäin ylpeä siitä, että he kaikki ovat mukana yrityksen toiminnassa.*

Heidän merkityksensä on kasvanut viime vuosina”, Riikka-Leena kertoo. Hän toivoo saman suuntauksen jatkuvan. *”Me haluamme tulevaisuudessa irrottaa otteemme ja antaa nuoremman sukupolven lisätä omat ideansa. Asiakkaat ovat nykyään nuorempia, joten meidän on oltava samalla aaltopituudella heidän kanssaan.”*

Nainen ratissa

Toimittaja *Beata Szozda*, Szozdalle uuden yrityksen perustaminen Poznańissa Puolassa oli työn ja tuskan takana. Vaikka perhe ja ystävät kannustivat häntä, potentiaaliset sijoittajat eivät olleet kiinnostuneita rahoittamaan sellaisen henkilön ehdottamaa online-palvelua, jolla ei ollut mitään kokemusta yrityksen perustamisesta. Tilannetta ei parantanut se, että kyseessä oli naisille suunnattu verkkojulkaisu autoista.

”Olen ollut aina kiinnostunut autoista”, Beata muistelee. ”Jo alasteelta alkaen useimmat ystäväni olivat poikia. He puhuivat aina autoista, ja minä otin luonnollisesti osaa keskusteluun. Muistan erään perheloman, jolloin isäni alkoi kertoa minulle kaikista eri automalleista. Kun palasimme kotiin, luetteloin kaikki autonvalmistajat ja automallit ystäväilleni.”

Beata kiinnostui journalismista, sen jälkeen kun hän tuli toiselle sijalle vuoden 2003 Miss Puola -kauneuskilpailussa. Eräs toimittaja soitti hänelle noin vuosi kilpailun jälkeen ja kysyi, oliko hän saanut järjestäjän lupaaman palkinnon ja tukea. Beatan negatiivisen vastauksen jälkeen kilpailuun liittyvistä ongelmista kirjoitettiin useita lehtijuttuja. Pian sen jälkeen hän sai työtarjouksia monilta mediaryhtyksiltä.

Vuonna 2007 Beata opiskeli kandidaatintutkintoa kansainvälisten suhteiden alalla Poznańissa. Sen lisäksi hän juoksi 15 minuutin mitaista autoihin liittyvää viikoittaista ohjelmaa paikallisella televisio-asetalla ja ostosohjelmaa toisella. Hän oli juuri siirtynyt televisioon työskenneltyään sitä ennen kolme vuotta Gazeta Poznań -sanomalehdessä, jossa hänen vastuullaan olivat autoilusivut ja viikoittainen, naisille suunnattu neuvontapalsta autoista.

Intohimon muuttaminen työksi

Kun Beata teki autoihin liittyvää televisio-ohjelmaa, hän sai idean oman, erityisesti naisille suunnatun, autoiluaiheisen julkaisun perustamisesta. Hän tutki, voisiko idean toteuttaa. Hän löysi erään tutkimusyhtiön tekemän tutkimuksen, josta kävi ilmi, että naiset ostavat lähes puolet kaikista Puolassa myydyistä autoista joko itse tai vaikuttamalla aviomiehensä päätökseen.

”Olin ollut autotoimittajana jo muutaman vuoden enkä löytänyt mitään sellaista tietoa autoista, mikä olisi puhutellut erityisesti nai-

Työ on intohimoni. En ehdi paljon nukkua, koska työtä on niin paljon.

sia”, Beata sanoo. *”En halunnut keskittyä pelkästään autoteollisuuteen. Ideana oli naisille tarkoitettu ja naisista kertova portaali. Halusin perustaa julkaisun, josta naiset saavat käytännön tietoa auton jokapäiväisestä käytöstä.”*

Beatan perhe ja työtoverit televisioasemalla kannustivat häntä tavoittelemaan unelmaansa, mutta hän törmäsi monille nuorille yrittäjille tuttuun ongelmaan – sellaisia sijoittajia ei löytynyt, jotka olisivat olleet valmiita uhraamaan rahansa yritykseen. Sitten eräs työtoveri televisioasemalta kertoi, että Poznańin tiede- ja teknologiakeskus ja Adam Mickiewicz -yliopiston säätiö järjestivät nuorille yrittäjille kilpailun siitä, kenellä on paras uusi liikeidea. Kilpailuun ilmoittautuminen päättyi seuraavana päivänä.

”Jätin hakemuksen viisi minuuttia ennen ilmoittautumisen päättymistä”, Beata muistelee. ”Se oli 16. maaliskuuta, syntymäpäiväni.”

Beata oli yksi säätiön valitsemista hakijoista, jotka saivat osallistua yrityskoulutusohjelmaan, jonka rahoitukseen Euroopan unioni osallistui Euroopan sosiaalirahaston kautta. Vuoden 2007 maaliskuusta kesäkuuhun kestäneen koulutusohjelman aikana Beata sai neuvoja liiketoimintasuunnitelman laatimiseen, tietoa kirjanpidosta ja Puolan lainsäädännöstä ja verotuksesta sekä vinkkejä rahoituksen järjestämiseen.

Kun ohjelma päättyi, Beatan liiketoimintasuunnitelma oli valmis ja asiantuntijaryhmä arvioi sen. Ryhmä päätti, että liiketoimintasuunnitelma oli toteuttamiskelpoinen ja että sille voitiin antaa aloitteleville yrityksille tarkoitettu EU:n apuraha. Beata käytti rahat Autopolki.pl-sivuston luomiseen. Se on Puolan ensimmäinen naisille suunnattu autoiluun liittyvä tietoportaali, ja se avattiin elokuussa 2008. Yrityksen pyörittäminen ja portaalin laajentaminen on nyt kokopäivätyö Beatalle. Päivät ovat pitkiä, mutta hän elää unelmaansa.

”Työ on intohimoni”, hän sanoo. ”En ehdi paljon nukkua, koska työtä on niin paljon. Pääsen usein nukkumaan vasta kolmelta yöllä.”

Laajentumissuunnitelmat

Sivuston rahoitus tulee mainoksista. Autoarvostelujen ja ajovinkkien lisäksi Autopolki.pl-sivusto tarjoaa naislukijoilleen myös mah-

dollisuuden koeajoon Beatan paikallisten automyyjien kanssa tekemän sopimuksen ansiosta. Koeajon jälkeen naiset lähettävät Autopolki.pl-sivustolle arvion autosta. Beata tekee suuren osan arvosteluista itse. Hän matkustaa usein ulkomaille ja testaa autoja tai kerää tietoja autoilualan messuilta.

Sivustolla tarjotaan myös päivän kestäviä ajokoulutuskurseja naisille. Kurssit pidetään Poznańin ulkopuolella olevalla käytöstä poistetulla lentokentällä. Ajokoulutusta tarjoava yritys pitää kurssit ja tarjoaa taitojen päivytyksestä kiinnostuneille osallistujille alennuksen Autopolki.pl-sivuston kautta. Noin 20 naista osallistui äskettäin järjestetylle koulutuskurssille, jossa he oppivat hallitsemaan autoa määrällä ja jäisellä tiellä.

Beatan ideat eivät loppu tähän. Portaalin on tarkoitus auttaa häntä laajentamaan liiketoimintaansa sellaiseksi, että se tuottaisi tarpeeksi rahaa toimittajien ja muun henkilökunnan palkkaamiseksi. Beata haluaa tehdä naisille kartan sellaisista puolalaisista auto- ja korjaamoista, joiden voi luottaa tekemään hyvää työtä ja veloittavan reilun hinnan. Hän haluaa perustaa verkkokaupan, jossa myydään autovarusteita. Lisäksi hän on saanut potentiaalisilta sijoittajilta tarjouksia sivuston laajentamisesta Puolan ulkopuolelle.

”Toiselle työskennellessäni en pystynyt hyödyntämään täyttä potentiaaliani haluamallani tavalla”, hän sanoo. ”Yrittäjän itsenäisyys on arvokas asia minulle. Arvostan yrityksen luomisen ja johtamisen vapautta.”

Haastattelun loppuksi Beata sanoo: *”Szerokiej drogi!”* Se tarkoittaa *”leveää tietä”*, mikä on perinteinen puolalainen tapa toivottaa turvallista kotimatkaa.

Parempi tasapaino työn ja perheen välillä

Vesi on tärkeä asia Frieslandin alueella Alankomaissa, jossa suuri osa maasta on kuivattua maata ja sijaitsee merenpinnan alapuolella. Tämä tarkoittaa sitä, että *Gerard Jansenin* työ paikallisen vesilaitoksen lakimiehenä on kiireistä.

”Aina on eturistiriitoja”, sanoo 53-vuotias Gerard. *”Maanviljelijät voivat esimerkiksi haluta vedenkorkeuden olevan korkeampi, mutta muu väestö ei halua. Meidän on löydettävä tasapaino.”*

”Joskus yritykset eivät halua käyttää rahaa säästösten noudattamiseksi, ja juttu päätyy oikeussaliin”, hän lisää. Kun tämänkaltaisia ristiriitoja ilmenee, Gerard on se, joka selvittää niitä. Hän on työskennellyt vesilaitoksella vuodesta 1993, ja nyt hän toimii täytäntöönpano- ja lupaosaston oikeudellisena neuvonantajana.

Hänen osastollaan on monia tehtäviä. He varmistavat, että pintavesi on lain vaatimusten mukaista ja että meren puolustusmekanismit ovat kunnossa ja että merenpinta on oikealla tasolla. Lisäksi he valvovat, että yritykset ja maanomistajat noudattavat säädöksiä, ja jos näin ei ole, he ryhtyvät toimenpiteisiin. Gerard on siis mukana oikeusprosessin kaikissa vaiheissa.

Vaikka Gerard pitää työstään, muutama vuosi sitten hän alkoi kaivata enemmän joustavuutta aikatauluihinsa. Hänellä on kaksi nuorta poikaa, Rik ja Nico, sekä tunnin pituinen ajomatka kotoa Drachtenista töihin Leeuwardeniin, joten joustamaton työaika alkoi vaatia veroaan. Lisäksi hänellä oli keskittymisvaikeuksia toimistossa. *”Me siirryimme muutama vuosi sitten uuteen avoimistoon. Siellä on hyvin meluisaa.”*

Kotona työskentely

Vuonna 2006 Gerard otti osaa e-papa-hankkeeseen, jonka tavoitteena oli auttaa miestyöntekijöitä työskentelemään kotona. Euroopan unioni osallistui hankkeen rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta. Hankkeen tavoitteena on saada joustavuutta työaikoihin ja vähentää matkustamista. Gerard tekee nyt osan viikosta töitä kotona, joten hän voi viedä pojat kouluun, syödä lounasta heidän kanssaan, auttaa heitä läksyissä ja tehdä jopa hieman kotitöitä.

Etätyön ansiosta olen löytänyt paremman tasapainon työn ja perheen välille. Aiemmin näin poikia vain illalla.

“Etätyön ansiosta olen löytänyt paremman tasapainon työn ja perheen välille”, hän sanoo ja lisää, että se vähentää myös paineita hänen vaimoltaan, joka työskentelee osa-aikaisesti läheisen sairaalan geriatrisella osastolla. “Aiemmin näin poikia vain illalla. Nyt pystyn tekemään kaikenlaista heidän kanssaan.”

Joustavampi järjestely on parantanut hänen työtään ja tuottavuuttaan. *“Kun työskentelee kotona, työntekoa ei tarvitse lopettaa kello 17 – keskeneräiset hommat voi tehdä valmiiksi omaan tahtiin. Niihin voi palata myöhemmin.”*

Miten hanke toimii?

Hankkeen tavoitteena on auttaa organisaatioita ottamaan joustavat työjärjestelyt käyttöön. Hanke lisää tietoisuutta etätyön eduista työnantajille. Työntekijöiden sopeutumista etätyöhön seurataan säännöllisesti ja mahdolliset ongelmakohtat tunnistetaan ajoissa. Gerard osallistui hankkeeseen kahden vuoden ajan, jolloin hän täytti kyselylomakkeita asioiden sujumisesta.

Hankkeen ansiosta vesilaitos huomasi etätyön edut, ja se kannustaa nyt aktiivisesti työntekijöitä etätyöhön. *“Koska olemme moderni työnantaja, meidän on tarjottava mahdollisuus joustavampaan työskentelyyn”,* selittää Gjil de Jong, joka on Gerardin linjapäällikkö. Hän tekee itsekin etätyötä ja arvioi, että noin neljäsosalla hänen osastonsa työntekijöistä on samanlainen järjestely tällä hetkellä. *“Se auttaa ehdottomasti parantamaan työn ja perhe-elämän välistä tasapainoa”,* hän sanoo.

Gjilin mielestä on tärkeää, että käytäntö on yksinkertainen ja että sovitaan selkeästi siitä, mitä molemmilta osapuolilta odotetaan niin käytettävissä olemisen kuin tehdystä työstä raportoinninkin suhteen. *“Lisäksi meillä on aina säännöllinen tapaaminen etätyön jälkeisenä päivänä, jotta pysymme kaikki asioiden tasalla”,* hän lisää.

Gerard on joustavamman työjärjestelyn uskollinen puolesta-puhuja. *“Siitä on suuri apu”,* hän sanoo. *“Aion ensi vuonna lisätä etätyöpäivien määrää.”*

Tulevaisuus omissa käsissä

Katarína Vargová oli menestyvä yrittäjä, joka johti omaa pientä tekstiilialan yritystään Bratislavassa Slovakiassa, kunnes hän jätti uransa ja jäi kotiin vastasyntyneen poikansa kanssa. Lyhyeksi tarkoitettu tauko muuttui kuitenkin pidemmäksi. Kolmen kotona vietetyn vuoden jälkeen hän oli valmis palaamaan työelämään, mutta monien muiden lasten kanssa kotiin jääneiden naisten tavoin hän huomasi, että se oli melko vaikeaa.

”Olin menettänyt kosketuksen kodin ulkopuoliseen maailmaan”, Katarína sanoo. ”Minun oli päästävä uudelleen liikkeelle. Ja tarvitsin uuden haasteen.” Hän ei tiennyt, mitä alkaisi tehdä. *”Tiesin, että nyt kun minulla oli pieni lapsi huolehdittavana, joutuisin joka tapauksessa tasapainoilemaan monien vastuiden välillä.”*

Takaisin työelämään

Pitkän äitiysloman jälkeen työelämään palaaville naisille tarkoitettu erityinen koulutuskurssi auttoi Katarínaa hiomaan taitojaan ja löytämään uusia tapoja ilmaista kykynsä ja pyrkimyksensä. Euroopan unioni osallistui koulutuskurssin rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta.

Itseluottamuksen takaisin saaminen on yksi suurimmista haasteista pitkän työkatkoksen jälkeen. Monet naiset kohtaavat tämän haasteen äitiysloman jälkeen. Sen vuoksi koulutukseen sisällytettiin osioita, joiden tarkoituksena oli erityisesti itseluottamuksen ja itsevarmuuden lisääminen.

Koulutuskurssin ansiosta Katarína solmi yhteyksiä yritysmaailmaan. *”Tiesin, että haluan tehdä jotakin taiteeseen liittyvää”,* hän sanoo. *”Koulutuskurssin avulla löysin ihmisiä, joilla oli samat kiinnostuksen kohteet.”*

Katse tulevaisuuteen mennyttä arvostaen

Koulutuskurssin ansiosta Katarína tapasi keramiikkakursseja Bratislavan esikaupunkialueella järjestävän pienen Ateliér Keramiky Rena -työpajan omistajan. Katarína johtaa nyt työpajan toimintaa omistajan viettäessä aikaa ulkomailla. Katarína opettaa opiskelijoille savimuovailua, ja hän tekee myös itse veistoksia, joita myydään paikallisessa galleriassa.

Tiesin, että nyt kun minulla oli pieni lapsi huolehdittavana, joutuisin joka tapauksessa tasapainoilemaan monien vastuiden välillä.

Katarína sanoo, että hänen nykyinen työnsä on juuri sitä, mitä hän on aina halunnut tehdä. *”Opiskelin taidekoulussa”, hän sanoo, ”ja halusin kovasti palata juurilleni. Tiesin, että tulevan työni on oltava taiteellista. Siksi olenkin niin onnellinen siitä, että kuulin keramiikkatyöpajasta.”*

”Me annamme täällä ateljeessa ihmisille mahdollisuuden ilmaista itseään”, Katarína sanoo, ”liata kätensä, rentoutua ja tuntea itsensä vapaaksi. Saven työstäminen voi olla erittäin syvällinen ja terapeutin kokemus ihmisille, ja totta puhuakseni saan itse paljon energiaa opiskelijoiltani.”

Kiitosten aika

Katarína sanoo, että hän on löytänyt oikean tasapainon elämäänsä. Hän lähtee aikaisin liikkeelle, vie poikansa päiväkotiin ja aloittaa työpäivänsä työpajalla. *”Joinakin päivinä opetan ja joinakin päivinä teen omia veistoksiani. Iltapäivällä haen taas poikani hoidosta.”*

Katarína sanoo, että koulutuskurssi tarjosi hänelle auttavan käden ja antoi hänelle itseluottamusta uran uudelleen käynnistämiseen ja uuden suunnan ottamiseen, mistä hän on erittäin kiitollinen. *”ESR:n rahoittama ohjelma auttoi minua päivittämään johtamis- ja markkinointitaitoni ja kehittymään taiteilijana. Se oli juuri sellainen sysäys, jota tarvitsin.”*

**Epäedullisessa
asemassa olevat**

Vajaakuntoisuus ei ole este työnteeolle

Andrzej Lubowiecki työskenteli ennen telakalla Itämeren rannalla sijaitsevassa puolalaisessa Gdynian kaupungissa, joka kuuluu samaan taajama-alueeseen kuin Gdansk. Loiston päivinänsä historiallinen telakka tarjosi työtä noin 20 000 ihmiselle. Nyt telakalla on enää vain noin 3 000 työntekijää.

Andrzejillä oli kuitenkin 12 vuoden ajan hyväpalkkainen ja turvattu työpaikka ensin puuseppänä ja sitten maalarina. Vuonna 2001 hän joutui kasvavan kivun vuoksi lonkkaleikkaukseen paikalliseen sairaalaan. Leikkaus ei kuitenkaan onnistunut. Andrzej sanoo, että hermo katkaistiin vahingossa ja että sen seurauksena hänen liikumisensa ei suinkaan parantunut, vaan hän pystyi kävelemään ainoastaan kainalosauvojen avulla. Hän ei pystynyt palaamaan töihin, ja 180 päivän jälkeen hänen työnantajansa erotti hänet.

Andrzejillä oli vain käden taitoja, eikä töitä ollut juurikaan tarjolla, joten hän tyytyi elämään pelkällä työkyvyttömyyskorvauksella. Hänellä ei ollut varaa kouluttautua uudelleen. *”Ajattelin, etten koskaan löydä työtä vajaakuntoisuuteni takia”*, hän selittää. Andrzej oli työttömänä viisi vuotta, kunnes hän eräänä päivänä huomasi linja-autossa julisteen, jossa mainostettiin vajaakuntoisille tarkoitettuja työtilaisuuksia. *”Menin suoraa päätä työvoimatoimistoon ja rekisteröidyin työttömäksi. Kaksi päivää myöhemmin he kertoivat minulle koulutusohjelmasta.”* Kesäkuussa 2006 hän ilmoittautui nelipäiväiselle kurssille, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni oli osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Kurssi oli sovitettu vajaakuntoisten tarpeiden mukaiseksi ja siellä annettiin neuvoja työnhakuun ja CV:n laatimiseen. Kurssin yhteistyökumppaneina toimineet paikallisviranomaiset järjestivät pienoissussin, joka haki hänet kotoa joka päivä.

Päätäväisyys kannattaa

”Kurssin jälkeen meni vain yksi päivä, kunnes sain töitä”, Andrzej sanoo ylpeänä. *”Vakuutin heidät haastattelussa siitä, että halusin tosissani paikan.”* Paikallinen turvallisuusalan yritys palkkasi hänet ja opetti hänet käyttämään tietokonetta. Hän työskentelee keskuksessa, jossa on kuusi työntekijää, ja heidän vastuullaan on Gdanskin alueen toimintojen seuraaminen, tietojen kerääminen ja poliisiin hälyttäminen mahdollisissa rikostapauksissa. Andrzejin työvuoro kestää 24 tuntia, jota seuraa 48 tunnin vapaa. Rytmii on sama myös viikonloppuisin ja juhlapyhinä, ja joka kolmas viikon-

Kurssilla sain itseluottamusta: vajaakuntoisuudesta huolimatta tiedän, mitä minun on tehtävä, jotta saan töitä.

loppu on vapaa. *”Minua alkoi alussa aina väsyttää keskellä yötä, mutta nyt olen jo tottunut siihen”,* hän sanoo, vaikka hänellä onkin edelleen nukahtamisvaikeuksia työvuoronsa jälkeen. Hänen palkkansa on pieni, joten hän saa myös työkyvyttömyyskorvauksen.

Andrzejin vaimo Ania on lastentarhanopettaja, ja hän lähtee töihin aamukuudelta. *”Aluksi oli mahtavaa olla työttömänä”,* Andrzej muistelee. *”Ania teki minulle tehtävälistan. Kävin ostoksilla ja sen jälkeen istahdin alas oluelle.”* Mutta ajan kuluessa Andrzej tunsikin, miten työttömyys alkoi koetella häntä sekä taloudellisesti että psykologisesti. He olivat onneksi ostaneet asunnon telakan myöntämällä lainalla juuri ennen Andrzejin leikkausta. Sitä ennen perhe asui yhdessä huoneessa Anian vanhempien luona. *”Inhotavinta työttömyydessä oli se, kun kaikki lähtivät kesälomamatkalle, mutta poikiemme oli jäätävä kotiin, sillä meillä ei ollut rahaa”,* hän kertoo. Nyt kun hänellä on säännölliset tulot, he ovat voineet suunnitella matkaa vuoristoon.

Kun Andrzej ei ole töissä, hänen tyypilliseen päiväänsä kuuluu poikien Karolin, 16, ja Przemekin, 14, herättäminen, heidän aamupalansa valmistaminen ja kouluun lähettäminen. Andrzej on aina pitänyt ruoanlaitosta, ja hänellä oli tapana vaihdella reseptejä Anian ystävien kanssa. *”Metsäsienikeitto nuudeleilla on erikoisuuteni”,* sanoo Andrzej, joka kerää itse sieniä ja pitää kalastamisesta. Lisäksi hän on sisustanut heidän kotinsa ja rakentanut itse kaapit. *”Olen aina ollut sopeutuva. Osaan tehdä kaikenlaista kotona. Mies on eläin, joka oppii mitä tahansa!”*

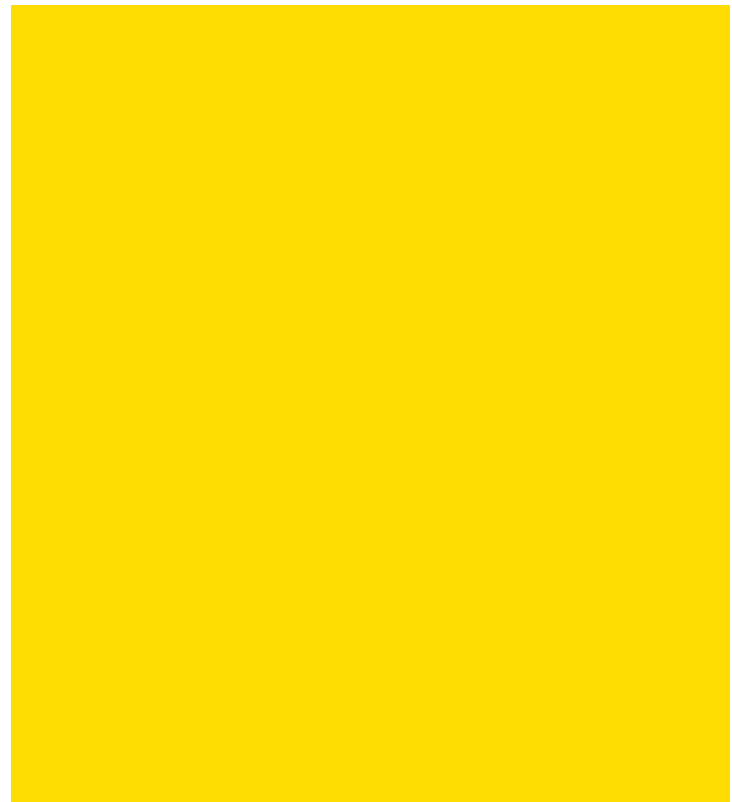
Paluu normaaliin elämään

Andrzej sanoo voivansa sataprosenttisesti paremmin nyt, kun hänellä on taas työpaikka. *”On loogista, että työttömänä olo ei tunnu hyvältä”,* hän huomauttaa. *”Jotkut ihmiset alkavat juoda, mutta minä en ole sellainen. Kurssilla sain itseluottamusta: vajaakuntoisuudesta huolimatta tiedän, mitä minun on tehtävä, jotta saan töitä.”*

”Alussa oli mukavaa, kun mieheni oli kotona”, Ania sanoo. *”Aloin kuitenkin huomata, että Andrzej oli melko stressaantunut. Kun hänen piti lähteä ulos tapaamaan ihmisiä, se ei ollut hänestä mukavaa. Nyt kaikki on taas normaalia, ja me jaamme kotityöt.”*

”Se oli onnistunut hanke”, kurssin koordinaattori Anna Dabrowska Fundacja Gospodarcza -koulutuskeskuksesta vahvistaa. *”Me järjestämme jatkuvasti samanlaisia kursseja vajaakuntoisille ja vammaisille. Tarjoamme ammatillista koulutusta tai neuvoja oman yrityksen perustamiseen. Se on hyvin suosittua tällä hetkellä, sillä siihen voi saada EU:n apurahan.”*

Myös Andrzej haluaisi perustaa oman yrityksen, jonka toimialana olisi kuljetuskonttien uudelleenmaalaus. Hän hakee oikeudessa korvausta leikkauksesta, jonka takia hänestä tuli vajaakuntoinen. Hän on edelleen katkera asiasta. Heinäkuussa 2008 tehty toinen lonkkaleikkaus kuitenkin onnistui, ja nyt Andrzejin pitää käyttää vain kävelykeppiä. Hän tietää, että hänen tilanteensa on parempi kuin monien muiden. *”Vajaakuntoiset tai vammaiset eivät yleensä saa töitä Puolassa”,* hän sanoo. *”Heidän liikkumisensa on vaikeaa, eivätkä yritykset halua palkata heitä. Mutta kotikaupungissani palveluja pyritään parantamaan.”*

Menestysresepti

On lounasaika, ja kaikki pöydät ovat täynnä *Ízleő* (Makupala) -ravintolassa, joka sijaitsee unkarilaisessa Szekszárdin kaupungissa. Valoisaa ja mukavaa huoneeseen yhdellä seinällä oleva puinen kiipeilyteline ja kasa leluja ovat osoitus paikan perheystävällisyydestä. Äitien ja lasten lisäksi vaihtelevaan asiakaskuntaan kuuluu myös pariskuntia, vanhempia ihmisiä ja paikallisia toimistotyöntekijöitä.

Kiireisessä keittiössä 33-vuotias *Éva Gyulai* auttaa annosten valmistamisessa. *”Minusta on ihanaa työskennellä täällä joka päivä. Täällä on niin paljon kaikenlaista tekemistä, ja olen aina pitänyt ruoanlaitosta”,* hän huudahtaa. *”Kaikki työntekijät tulevat hyvin toimeen keskenään. Tämä on aitoa ryhmätyötä.”* Éva tulee toimeen muiden kanssa, koska hän osaa lukea huulilta. Hän on ollut lähes täysin kuuro syntymästä asti, jolloin virheellinen hoitotoimenpide ja hänen yliannostus vaurioittivat hänen kuuloaan pysyvästi. Seitsemällä ravintolan työntekijällä on jonkinlainen vamma, ja he tulivat *Ízleő*-ravintolaan töihin paikallisen koulutushankkeen ansiosta, jonka rahoittamiseen myös Euroopan unioni osallistui Euroopan sosiaalirahaston kautta. Vuonna 1997 perustettu Blue Bird -säätiö, jonka tavoitteena on mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja kaikille tarjoavan yhteiskunnan edistäminen, käynnisti kesäkuussa 2006 *LIFT todennäköisyys – integraatio – täystyöllisyys – koulutus (LIFT Likelihood – Integration – Full employment – Training)* -hankkeen. Hankkeen ansiosta 36 työtöntä nuorta, joilla on matala koulutustaso ja jonkinlainen vamma, on saanut uusia taitoja ja mahdollisuuden löytää työtä.

Huono työ, pieni palkka

Éva syntyi Szekszárdissa ja kävi 16-vuotiaaksi asti kuuroille tarkoitettua sisäoppilaitosta Budapestissa. Hän oppi siellä huulilukua, ennen kuin hän palasi takaisin kotikaupunkiinsa ja kävi koulun loppuun. Kelvollisen työpaikan löytäminen ei kuitenkaan ollut helppoa. Hän alkoi tehdä urakkatyötä ilman koulutusta, ommellen vaippoja tehtaassa. *”Meille maksettiin valmiiden tuotteiden perusteella, ja palkka oli erittäin huono”,* hän muistelee. *”Tein työtä vuorotta – selkää ja päätä särki jatkuvasti. Se oli todella pitkäväteistä.”*

Pian Éva tapasi tulevan miehensä Zoltánin, joka työskenteli paikallisessa kirjapainoyrityksessä. He menivät naimisiin ja muuttivat Zoltánin vanhempien luokse. Kun pariskunnan pojat Ákos, 10, ja

Joka puolella Unkaria on vammaisia tai vajaakuntoisia, jotka haluaisivat työskennellä samankaltaisessa paikassa. Idea pitäisi kopioida.

Balázs, 7, syntyivät, Éva jäi mielellään äitiyslomalle hoitamaan heitä. Balázssilla on astma ja näköongelmia, joiden vuoksi hänelle on tehty jo kaksi leikkausta, ja lisäksi hänen koulunkäynnin aloittamisensa on viivästynyt vuodella. Kun molemmat pojat olivat valmiita aloittamaan koulun, Éva alkoi innokkaasti etsiä uutta työtä.

Uusi alku

Éva kuuli eräältä toiselta äidiltä LIFT-hankkeesta, ja hän oli yksi 16 ihmisestä, jotka ilmoittautuivat ruoanlaittokurssille (lisäksi 20 ihmistä opiskeli rakentamista). Koulutus kesti vuoden, ja Éva sai sinä aikana palkkaa hankkeen talousarviosta. Hän valmistui kokiksi syyskuussa 2007 ja sai säätiön johtamasta, perheystävällisestä ravintolasta työpaikan yhdessä kuuden muun kurssilaisen kanssa. He tekevät ruokaa, tiskaavat ja tarjoilevat pöytiin. *”Olin onnekas. Rakastan ruoanlaittoa”*, sanoo Éva, joka oppi taidon anopiltaan, ammattilaiskoksilta. *”Lapsillamme on aina nälkä, joten harrastukseni on työni.”* Makeat herkut ovat Évan erikoisuus. Hän tekee mielellään lettuja sekä struudeleita ja juustokakkuja.

Ízlelő-ravintolan keittiössä valmistetaan jopa 140 annosta päivässä. Niistä 40 prosenttia on take away -tuotteita. Pääkokki ja ruokavalioasiantuntija valitsevat yhdessä terveellisiä ateriakokonaisuuksia, jotka miellyttävät nuoria. Ravintola toimittaa lounaat säätiön omaan päivähoitokeskukseen ja aikoo laajentaa palvelun myös paikalliseen alakouluun. Äkos syö mielellään ravintolassa, kun hänen vanhempansa vievät hänet sinne. *”Tämä on herkullista”*, hän sanoo innokkaasti kauhoessaan toista keittolautasellista suuhunsa. *”Tämä on parempaa kuin koulun ruokalassa.”*

Myös muut asiakkaat ovat sitä mieltä, että ravintola on laadukas ja kohtuuhintainen. *”Täällä työskentelevät ihmiset hymyilevät aina, ja he tuntevat kaikki nimeltä”*, kertoo Judit Botos, joka syö säännöllisesti Ízlelő-ravintolassa.

”Tavoitteenamme on auttaa perheitä, joilla on pieniä lapsia, sekä vammaisia ja vajaakuntoisia, ja ravintolan avulla voimme yhdistää molemmat tavoitteet”, Blue Bird -säätiön toimitusjohtaja Andrea Mészáros sanoo. *”Me ajattelimme, että ravintola pääsee omilleen kolmessa vuodessa, mutta se tekikin voittoa jo ensimmäisen vuoden lopussa.”*

Vapauden tunne

Koska Évalla ja Zoltánilla on nyt kahdet tulot, he ovat voineet toteuttaa unelmansa oman kodin ostamisesta. *”Zoltánin vanhempien luona ei ollut tarpeeksi tilaa, ja me halusimme muutosta”*, Éva sanoo. *”Siellä ei ollut pihaa eikä mitään leikkipaikkaa lapsille. Kun tulimme kotiin, ei ollut muuta tekemistä kuin television katselu.”* He muuttivat Szekszárdin lähellä sijaitsevaan kotiinsa joulukuussa 2008 ja nauttivat tontin kunnostamisen haasteesta. Suurehossa puutarhassa on viiniköynnöksiä ja hedelmäpuita. Zoltán haluaa oppia viininvalmistusta, ja Évalle tärkeintä on omenoiden kasvattaminen omenapiirakkaa varten sekä kukkien istuttaminen. *”Rakastan puutarhanhoitoa”*, hän sanoo. *”Kaupungin ulkopuolella saa hengittää raitista ilmaa ja tuntee itsensä vapaaksi.”* Éva opiskelee parhaillaan ajokorttia varten.

Éva tuntee itsensä onnekkaaksi, koska hän saa työskennellä Ízlelő-ravintolassa. *”Joka puolella Unkaria on vammaisia tai vajaakuntoisia, jotka haluaisivat työskennellä samankaltaisessa paikassa”*, hän huomauttaa. *”Idea pitäisi kopioida. Me emme panisi pahaksemme, vaan olisimme siitä todella iloisia!”*

Käden ojennus sokealle

“En ole varma, haluaisinko edes nähdä. Sokeus on osa minua.”

Sarmite Gromska sokeutui jo vauvana virheellisen hoitotoimenpiteen seurauksena, joten hänellä ei ole mitään muistikuvaa näkemisestä. Hänen on vaikea edes kuvitella, millaista se olisi. *“Synnyin ennenaikaisesti noin seitsemän kuukauden ikäisenä, ja minut laitettiin keskoskaappiin. Sokeuduin sen vuoksi. Se oli pelkkä vahinko. Ihmiset eivät aina ymmärrä minua, kun sanon, etten edes haluaisi nähdä. Jos näkisin, menettäisin osan identiteetistäni. Sokeus määrittää minua”,* hän sanoo.

Sarmite sanoo, että hän saa maailmasta totuudenmukaisemman kuvan sokeuden ansiosta. *“Ulkomuoto ei kerro kaikkea”,* hän selittää. *“Uskon, että näen selvemmin kuin näkevät. Useimmat ihmiset huomioivat sen, minkä he näkevät silmillään, mutta minä näen ihmisten sielut. Näen heidän äänestään eleet ja intonaatiot ja tunnen, millä tavalla he koskettavat minua.”*

Riissa vanhempiensa ja kahden veljensä kanssa asuva Sarmite on inspiroiva esimerkki siitä, miten pitkälle päättäväisyyden ja tuen avulla pääsee. Hän vietti lapsuusvuotensa sokeille tarkoitetussa sisäoppilaitoksessa, jossa hän oppi lukemaan ja kirjoittamaan pistekirjoituksella. Hän jatkoi opintojaan yliopistossa ja kunnostautui opiskelijana, minkä ansiosta hänelle annettiin apuraha. Hän on myös musiikillisesti lahjakas, ja hän soitti saksofonia nuorisoyhteisyydessä. Vaikka Sarmite soittaa edelleen silloin tällöin, hän kertoo jättävänsä musiikin hetkeksi taka-alalle, jotta hän voi keskittyä yliopistoon.

Opiskelumateriaali

Sarmite tarvitsee opiskelussaan erityisvälineitä. Hän osaa kirjoittaa erittäin taitavasti pistekirjoitustaululla ja myös erityisellä pistekirjoituskoneella sekä puheentunnistusohjelman sisältävällä tietokoneella.

Sarmite on riippuvainen Latvian sokeainkirjastosta, jotta hän saa kaiken kurssimateriaalin pistekirjoituksella. Kirjaston pistekirjoitusosaston johtaja Gunta Bite kuitenkin selittää, että *“pistekirjoituksen laatiminen on kohtuuttoman kallista. Voimme tehdä tämän työn itse ainoastaan Euroopan unionin rahoituksen ansiosta. Sen avulla perustimme pistekirjoitusosaston.”* Hankkeen tavoitteena oli tarjota sokeille

Pistekirjoituskirjasto on muuttanut minun ja muiden sokeiden elämää todella paljon.

ja heikkonäköisille erilaisia palveluja ja materiaaleja, joiden ansiosta he ovat muiden kanssa samalla viivalla yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla ja voivat elää itsenäisempää elämää.

EU:n ja Euroopan sosiaalirahaston ansiosta kirjasto pystyi hankkimaan välineitä ja koulutusta sokeille tarkoitettujen kirjojen ja muun materiaalin painamisen aloittamiseksi. Kaikilla latvialaisilla on nyt mahdollisuus saada maksutta entistä enemmän lukumateriaalia pistekirjoituksella. He voivat myös halutessaan varata materiaalia.

Osasto palkkaa nykyään myös sokeita ja heikkonäköisiä tekstien tuottajiksi. *”Kun työskentelin kirjastossa yhden kesän, vakuutuin siitä, että haluan pistekirjoituksen tuottajaksi”*, Sarmite sanoo. Nyt hän tekee yliopistossa työtä tämän tavoitteen eteen.

Itsenäiseksi oppiminen

Sarmite on lähes koko elämänsä ollut täysin riippuvainen vanhemmistaan. Sarmiten äidin tarina on itsessään kertomus rohkeudesta, päättäväisyydestä ja elinikäisestä omistautumisesta.

Sarmite kuitenkin tietää, että jonain päivänä hänen on tultava toimeen omillaan. *”Totta kai yliopiston aloittaminen jännitti minua”,* hän sanoo. *”Se oli suuri askel sekä akateemisella että henkilökohtaisella tasolla. Olen edelleen erittäin riippuvainen muista ihmisistä, etenkin perheestäni, mutta minun on opittava olemaan vahva ja pärjäämään.”*

”Pistekirjoituskirjasto on muuttanut minun ja muiden sokeiden elämää todella paljon. Olen ilman muuta hyötynyt ESR:n hankkeesta. Olen saanut kaikki opinnoissani tarvitsemi materiaalit pistekirjoituksella, minkä ansiosta olen voinut kasvaa, kehittyä ja tulla tuottavaksi yhteiskunnan jäseneksi.”

Maaseutuelämän ilot

Andrej Lovrencec kasvoi pienellä maatilalla Prekmurjen maalaismaiseissa itäisessä Sloveniassa, joten hänellä on syvät juuret maaseudulle. *”Pidän tästä alueesta erittäin paljon, kuulun tänne. En voisi edes kuvitella asuvani kaupungissa”,* 22-vuotias Andrej sanoo. *”Voisin ehkä muuttaa eri paikkaan tämän alueen sisällä, mutta en usko muuttavani minnekään täysin muualle.”*

Andrej asuu yhdessä äitinsä ja isänsä kanssa, ja he kasvattavat erilaisia viljelykasveja, kuten vehnää, viinirypäleitä, hedelmiä ja perunoita, sekä vuohia, lehmiä ja sonneja. Vaikka toiminta on pienimuotoista, perhe ja eläimet saavat ruokansa siitä ja jonkin veran menee myös myyntiin.

Andrejilla oli oppimisvaikeuksia koulussa, ja hän oli usein poissa koulusta mielenterveysongelmien vuoksi. Hänellä oli jo pienenä voimakkaita päänsärkykohtauksia, jotka aiheuttivat oksentelua ja heikensivät näköä, ja jo 12-vuotiaana hän kärsi masennuksesta.

”Koulunkäynti oli vaikeaa. Minulla oli oppimisvaikeuksia mutta myös ongelmia luokkakavereiden kanssa. Ne olivat vain pieniä asioita, mutta ne häiritsivät minua.” Kun Andrej oli seitsemännellä luokalla vuonna 2002, hän sairastui vakavasti eikä käynyt vuoteen koulua. 15-vuotiaana hänet luokiteltiin vajaakuntoiseksi, ja vaikka hän lopulta sai perusasteen koulun päätökseen vuonna 2004, hän huomasi pian sen jälkeen, että hänen työmahdollisuutensa olivat rajalliset. Hän istui kaiket päivät kotona pitkästyneenä ja eristäytyneenä. *”Olin kotona ja odotin, että jotain tapahtuisi. En tiennyt, mitä tekisin tai minne menisin, eikä minulla ollut yhtään rahaa.”*

Vuonna 2008 hän päätti kääntää elämänsä suunnan osallistumalla koulutukseen. Koulutus käsitti kolmikuukautisen mentorointiohjelman, jota johti paikallinen Mosaic-järjestö. Järjestö työllistää ja tukee sosiaalisesti heikossa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvia, erityisesti vammaisia ja vajaakuntoisia. Ohjelmaan kuului neljä eri toiminta-alaa: maatalous, luomuruoan tuotanto, ekomatkailu ja rakennusten entisöinti.

Kokopäiväinen työ

Tämä työssäoppimishjelma on maanlaajuinen hanke, ja se alkoi vuonna 2004. Euroopan unioni on osallistunut sen rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta. Ohjelman kohderyhmään kuu-

Olen tavannut uusia ihmisiä ja opin jotakin uutta joka päivä. Ja nyt olen taloudellisesti riippumaton.

luvut ihmiset, joilla saattaa olla vaikeuksia saada työtä, kuten vammat ja vajaakuntoiset, vähän koulutetut nuoret ja pitkäaikais-työttömät.

Ohjelman jälkeen Andrejille tarjottiin kokopäiväistä työtä. Hän työskentelee pienessä ryhmässä, joka tekee erilaisia maatalouteen ja ruoantuotantoon liittyviä töitä. Se sopii ihanteellisesti Andrejille, sillä siinä tukea antava ja ystävällinen ilmapiiri yhdistyy sellaiseen työhön, jonka hän hallitsee ja josta hän on innoissaan. *”Minusta on mukavaa työskennellä täällä, koska pidän maanviljelystä”,* hän sanoo.

”Työ on todella kiinnostavaa niin ulkona pelloilla kuin sisätiloissakin.” Koska kyseessä on maatalous, työntekijät tekevät töitä tarvittaessa. Työn määrä riippuu vuodenajasta ja sadosta. *”Joskus teemme töitä seitsemänä päivänä viikossa”,* Andrej kertoo. Hän on kasvanut maatilalla, joten tämä on hänelle luonnollista. *”Pitkät päivät eivät häiritse minua. On hienoa, että työtoverini ovat samalla myös ystäviäni.”*

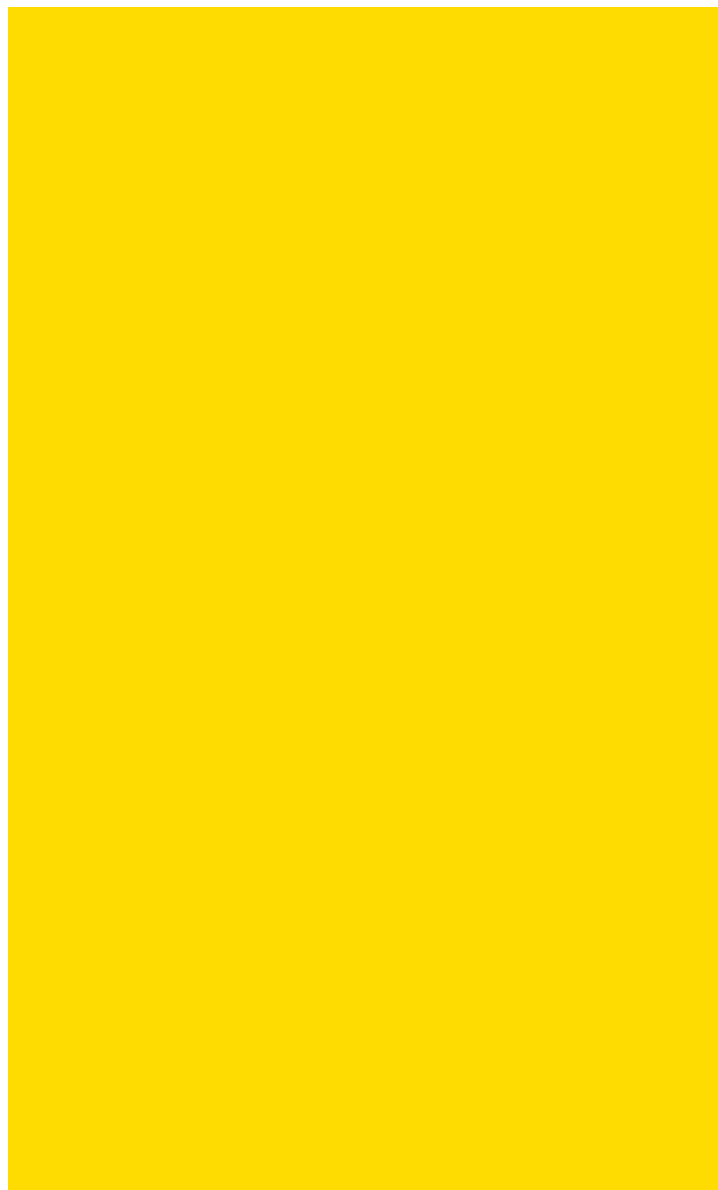
Henkilökohtaiset taidot

On selvää, että Andrej todella nauttii työnteosta. Hänen itseluottamuksensa on kasvanut, ja hänestä on tullut paljon itsenäisempi. *”Olen tavannut uusia ihmisiä ja opin jotakin uutta joka päivä”,* hän sanoo. *”Ja nyt olen taloudellisesti riippumaton.”* Säännöllisten tulojen ansiosta hän on voinut ostaa auton, jonka avulla hän pääsee paremmin liikkumaan ja joka lisää hänen sosiaalista elämäänsä.

Andrejin vanhemmat ovat huomanneet suuren muutoksen. *”Hän on nyt paljon onnellisempi ja pirteämpi. Hän viettää aikaa ystäviensä seurassa – sitä hän ei aiemmin juurikaan tehnyt”,* hänen äitinsä sanoo.

Työharjoittelujärjestelyissä auttavan paikallisen työvoimatoimiston neuvonantaja Mateja Kaljevič on myös huomannut muutoksen. *”Andrej on nyt ohjelman jälkeen sataprosenttisesti erilainen ihminen. Alussa hän tuli yhdessä äitinsä kanssa, joka puhui hänen puolestaan. Hän pelkäsi kaikkea, eikä hänellä ollut itseluottamusta. Nyt hän on yksi itsevarmimmista osanottajistamme.”*

Kun Andrej arvioi, miten työnteke on parantanut hänen elämäänsä, hän sanoo: *”Olen nyt todella tyytyväinen. Tämä on ensimmäinen kerta, kun olen saanut sen, mitä olen halunnut. Minulla ei ole mitään suuria tulevaisuudensuunnitelmia. Mutta jos kaikki pysyy ennallaan, niin se on oikein hyvä. Meillä on sanonta: hiljaa hyvä tulee.”*

Kivun kanssa eläminen

Otilia Marques oli vain 22-vuotias, kun hän lähti kotoaan Ansiäosta Portugalista sisarensa ja lankonsa luokse Luxemburgiin. Monien muiden eurooppalaisten tavoin hänkin muutti uuteen maahan toiveenaan työn löytäminen ja uuden elämän aloittaminen.

”Alussa oli kuitenkin vaikeaa”, hän muistelee. *”Minulla oli työpaikka tehtaassa, mutta en koskaan opiskellut ranskaa. Minun oli opeteltava se töissä.”* Otilia kasvoi seitsenlapsisessa perheessä, joten hän oli tottunut siihen, että sai apua tarvittaessa.

Vuonna 1975 Otilia meni naimisiin Manuel Auguston kanssa Portugalissa. Myös aviomies muutti seuraavana vuonna Luxemburgiin, jossa hän työskentelee rakennusmateriaalien toimittajana. Otilia aloitteli samaan aikaan uutta työtä siivoojana P&T:ssä, joka on posti- ja televiestintäyrittäjä. Kun heidän tyttärensä Alexandra syntyi kolme vuotta myöhemmin, asiat näyttivät asettuvan hyvin paikalleen.

Ylpeys työstä

Kun Otilia oli vasta kolmekymppinen, hän alkoi tuntea reumaattista selkäkipua. Kipu paheni, kun selän välilevy luiskahti pois paikaltaan. *”Olen jo yli 20 vuoden ajan kärsinyt kivusta, joka on tehnyt työnteosta vaikeaa, ja iän myötä kipu vain pahenee. Yritän silti tehdä parhaani”,* hän sanoo vaatimattomasti. Otilia siivoaa yrityksen pukuhuone- ja pesutilat, ja hän on ylpeä kiiltävistä peileistä ja tahrattomista kaakeleista. Hänen tehtäviinsä kuuluu suihkutilojen peseminen, pölyjen pyyhkiminen pukukaappien päältä tikkailla seisoen, täysien vesisankojen kantaminen ja roskasäkkien tyhjentäminen. Työ on fyysisesti raskasta. *”Jos joskus teen vääränlaisen liikkeen, selkään sattuu entistä enemmän”,* hän kertoo. *”Muita ei kuitenkaan ole, joten minun on vain pärjättävä.”* Kun tekniikat palaavat telekaapeleita asentamasta mutaisista ojista, siivottavaa on paljon, etenkin talvella.

Syyskuussa 2007 yritys antoi Otilialle vapaata, jotta hän voisi osallistua viiden viikon mittaiselle, kaksi kertaa viikossa järjestettävälle koulutuskurssille, jonka tavoitteena oli oppia hallitsemaan kipua. Euroopan unioni osallistui kurssin rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta. Otilian tytär Alexandra työskenteli tuolloin sattumalta *Service de Santé au Travail Multisectoriel*-yksikössä (STM – eri alojen työterveydestä vastuussa oleva valtion yksikkö), joka järjesti kurssin, ja hän kannusti äitiään tarttumaan tilaisuuteen.

Olen oppinut hallitsemaan liikkeitäni, ja sen ansiosta selkääni ei enää särje niin paljon töissä eikä myöskään kotona.

Otilia oppi kurssilla, miten selkä toimii, mitkä ovat vaurioiden riskit ja miten selkää voi suojata. Kouluttajat näyttivät hänelle jalkalihaksia vahvistavia harjoitusliikkeitä ja stressiä lievittäviä rentoutumismenetelmiä sekä kertoivat oikean ruokavalion vaikutuksesta yleiseen terveyteen ja jaksamiseen. Otilia oppi oikean nostotekniikan, ja lisäksi hän oppi liikkumaan turvallisesti kivun välttämiseksi. *”Kurssilla opin esimerkiksi, että minun on koukistettava jalkojani ja pidettävä selkä suorana nostaessani jotain ja että roskapussien ei kannata antaa täytyä liikaa. Olen oppinut hallitsemaan liikkeitäni, ja sen ansiosta selkääni ei enää särje niin paljon töissä eikä myöskään kotona. Koulutuksesta oli apua, sillä siellä kerrottiin, mitä voi odottaa.”* Siellä oli jopa psykologeja, joiden kanssa osanottajat saivat keskustella ongelmistaan.

Aikainen aloitus

Televiestintäyrityksen päätoimisto, jossa Otilia on töissä, sijaitsee Luxemburgin kaupungin laidalla. Rakennus on kulmikas ja punatiilinen, ja se sijaitsee tilavalla, nurmikoiden ja puiden ympäröimällä alueella. Tämä tarkoittaa sitä, että Otilia voi mennä autolla töihin ja pysäköidä autonsa yrityksen alueelle. *”On hyvä, että voin tulla autolla, vaikka en asukaan kaukana, sillä aloitan työt jo kuudelta aamulla.”*

Otilian päivittäiseen elämään kuuluu kivun hallitseminen ja sen vähentäminen siedettävälle tasolle. Hän kieltäytyi leikkauksesta, kun kuuli, että sen onnistumisprosentti on vain 20. Hän käy sen sijaan säännöllisesti hieronnassa ja kerran vuodessa tehohoidossa paikallisessa Mondorf-les-Bainsin kylpyläkaupungissa. Hän yrittää välttää kipulääkkeitä. *”Saan hoitoa, jonka tavoitteena on estää niveltulehduksen eteneminen, sillä se on peruuttamatonta, eikä sille voi tehdä mitään”*, hän kertoo.

Otilia asuu Manuelin kanssa valoisassa, hyvin hoidetussa talossa, jossa on valkoiset seinät, kiillotetut puiset huonekalut ja laattalatit. Punaiset pelargonit koristavat ikkunautoja, ja siellä täällä ovat koristeelliset keramiikkaesineet ja muut matkamuistot muistuttavat heidän kotimaastaan Portugalista. Otilia on nyt riittävän terve, jotta hän voi lähteä kävelylle heidän kiltin kuusivuotiaan labradorinnoutajansa Bellin kanssa.

Käynnissä pysyminen

Otilia toivoo, että hän voi jatkaa työntekoa eläikeikään asti. *”Jää nähtäväksi, miten kauan tämä voi jatkua”*, hän sanoo mieteliäästi. *”Se vaatii rohkeutta. Tunnen edelleen kipua ja joskus olen hieman masentunut. Se vaihtelee säätilan mukaan – kun sataa, se on pahempaa. Mutta on vain yritettävä pysyä käynnissä. Aina ei voi valittaakaan. Tämän kanssa on vain eletävä.”*

P&T:n terveys- ja sosiaalisioista vastaava Nadine Sadler sanoo, että selkäkipukoulutukseen osallistuu noin 20 työntekijää vuodessa. *”Se todella auttaa”*, hän sanoo. *”Toivottavasti Otiliankin työura pitenee sen ansiosta.”*

”Se oli erittäin hyödyllinen kurssi”, vahvistaa Fatima Tomaz, joka johtaa yrityksen 14-jäsenistä siivousryhmää. *”Olen itsekin osallistunut siihen ja opin paljon.”*

Otilian olohuoneen seinällä, kunniapaikalla, on kehystetty todistus, jossa häntä onnitellaan koulutuskurssilla saavutetusta kehityksestä ja kannustetaan soveltamaan kurssilla opittuja asioita käytännössä. Se kertoo siitä, miten tärkeä kurssi oli hänelle.

Georgian tarina

”Uskon, että tarinani kertominen auttaa muita ihmisiä”, Georgia Chrisikopoulou sanoo vilpittömästi. ”Olin ennen hyvin negatiivinen. En suostunut hyväksymään sitä, että olin sairas, enkä halunnut pyytää apua. Tiedän edelleen ihmisiä, jotka eivät ota lääkäreiden puheita vakavasti.”

Georgia, 36, on ollut mielisairauden takia vuosia sairaalakierteessä synnyinkaupungissaan Korfulla Kreikassa. Vuonna 2006 alkaneen kauaskatseisen kuntoutusohjelman ansiosta hän on päässyt muuttamaan pois hoitokodista omaan asuntoon ja voinut aloittaa työntöön. Ohjelmaa johtaa Uusia tavoitteita (New Horizons) -niminen osuuskunta, ja Euroopan unioni on osallistunut ohjelman rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta.

Osuuskunnan talo sijaitsee Korfun kaupungin sydämessä. Samassa rakennuksessa toimii osuuskunnan pitämä kahvila, jonka terassi on appelsiinipuiden varjossa. Pöydissä istuu opiskelijoita, jotka lukevat ja juovat kahvia. Satunnaiset asiakkaat eivät välttämättä edes huomaa kahvilan ironista nimeä: Lunatico (mielisairas). He eivät ehkä myöskään tiedä, että kahvilaa ympäröivissä tyylikkäässä rakennuksissa – joiden rautaportit on jätetty auki – toimi ennen Korfun suljettu mielisairaala, joka oli Kreikan vanhin. Nyt rakennukset on muutettu yliopiston tiloiksi.

Sairauden puhkeaminen

Georgia kuuluu puutarhuriryhmään, joka hoitaa ympäröiviä kukkapenkkejä ja nurmikoita. Koko ryhmä on pukeutunut harmaitsiin haalareihin ja lakkeihin. Georgian tarinaa leimaavat vaikeudet ja rohkeus. Georgia oli neljästä lapsesta vanhin, ja hän muistaa, miten ankarasti vanhemmat kohtelivat häntä. *”Olin liian pieni ymmärtämään, jos tein jotakin väärää”,* hän sanoo. *”Minulle ei osoitettu rakautta, ennen kuin olin paljon vanhempi.”* Kun hän oli 12-vuotias, häneltä alkoi lähteä hiuksia ja hänellä diagnosoitiin psykiatrisia ongelmia. 17-vuotiaana hän oli raskaana ja yritti itsemurhaa. Vanhempinsa vastustuksesta huolimatta hän jätti koulun, meni naimisiin ja muutti aviomiehensä vanhempien luokse asumaan. Avioliitto ei kuitenkaan ollut onnellinen. Pariskunta alkoi juoda runsaasti ja käyttää huumeita, ja miehestä tuli väkivaltainen.

24-vuotiaana Georgia oli jo vakavasti sairas. *”Aloin kuulla ääniä ja uskoin olevani kirottu. Kuvittelin, että televisio puhui minulle*

Rakastan kaikkea työssäni. Se on muuttanut koko elämäni. Olen aina pitänyt puutarhanhoidosta. Minusta on mukavaa olla lähellä luontoa.

ja että minulla oli telepaattisia kykyjä. En sietänyt lastani ja purin kaiken kiukkuni häneen ja perheeseeni. Tappelin kaikkien kanssa. Halusin tappaa itseni.”

Lopulta Georgia palasi äitinsä ja isänsä luokse, ja he alkoivat tulla paremmin toimeen keskenään. *”Vanhempani itse asiassa pelastivat minut”*, hän myöntää. Hän aloitti lääkityksen, tosin alussa vastentahotoisesti, mutta kertoo silti kuululleensa aviomiehensä uhkailevan äänen päässään. Hän lähti Korfulta ja alkoi matkustella päätyen Stuttgartiin, jossa hän työskenteli baareissa ja klubeilla. *”Se oli melkoista painajaista”*, hän muistelee katkerasti. Hänellä oli syömishäiriöitä, ja hän velkaantui. Hän palasi takaisin kotiin lopen uupuneena. Vaikka hänen tilansa huononi, hän ei silti itse uskonut olevansa sairas.

Avun hyväksyminen

Vuonna 2002 Georgia otettiin sisään psykiatriseen sairaalaan, mutta hänen aviomiehensä tuli hakemaan hänet pois sieltä. *”Hän oli alussa aika mukava”*, Georgia muistelee, *”mutta pian hän palasi vanhoihin tapoihinsa.”* Vuonna 2005 Georgia viimein ymmärsi, ettei hän parannu omin voimin. Tähän vaikutti ratkaisevasti kaksi tapahtumaa: hänen nuorempi veljensä Prokopis kuoli onnettomuudessa, ja hänen isänsä kuoli jouluaattona sydänkohtaukseen. Georgia päätti muuttaa elämänsä.

Hän palasi sairaalaan ja siirtyi vuotta myöhemmin kuntoutusohjelmaan. Hän asui ensin kuusi kuukautta asuntolassa Thinalionissa. Lokakuussa 2006 hän oli tarpeeksi terve ja sai muuttaa turvalliseen asuntoon yhdessä toisen potilaan Corinna Mouzakitin kanssa. Lisäksi hän aloitti työt osuuskunnan puutarha- ja ympäristöryhmässä.

”Rakastan kaikkea työssäni, etenkin istutusta. Työ on muuttanut koko elämäni”, Georgia sanoo. *”Olen aina pitänyt puutarhanhoidosta. Minusta on mukavaa olla lähellä luontoa. Kun illalla katson televisiota, kaipaen sitä. Olisin mieluummin töissä.”* Hänen on kuitenkin oltava varovainen. *”Kuuma ilma sekoittaa pääni”*, hän myöntää. Silloin hänen on lopetettava työntekeä ja pidettävä tauko. Ryhmänjohtajat ymmärtävät tämän eivätkä siksi anna hänelle kaikkein raskaimpia tehtäviä. *”Georgia on hyvin ylpeä, ja hän yrittää kovasti”*, hänen sosiaalityöntekijänsä Helena Moshat sanoo. Ammattilaisryhmä seuraa Georgian edistymistä, ja hän voi milloin tahansa soittaa omalle lääkärilleen ja pyytää apua.

Osuuskunnan toiminta

Uusia tavoitteita (New Horizons) -osuuskunnalla on 70 työntekijää, joista 45 on muun henkilökunnan rinnalla työskenteleviä potilaita. Kahvilan ja ympäristöryhmän lisäksi he pyörittävät siivouspalvelua, pysäköintialuetta ja Dusk-nimistä ravintola-baaria Korfun kaupungissa. Osuuskunta perustettiin vuonna 2005, ja sen koko on kasvanut kymmenestä ihmisestä 183 äänivaltaiseen jäsenen, joista 98 on potilaita. Johtokuntaan kuuluu aina vähintään kaksi entistä potilasta.

Ympäristöryhmällä on sopimus paikallisviranomaisten kanssa. Ryhmänjohtaja Dmitris Vlachos on ylpeä siitä, että ryhmä tarjoaa ammattimaista ja kilpailukykyistä palvelua. *”Asiakkaamme ovat erittäin tyytyväisiä työhömmä”*, hän vahvistaa. *”Opetamme henkilökunnan tekemään hyvää työtä.”* Kaikki työntekijät saavat koulutusta esimerkiksi sähkötyökalujen käytöstä, ja he käyttävät asianmukaisia turvavarusteita. Georgia aloittaa työt joka aamu kello kahdeksan. Joskus hän matkustaa pienoisbussilla yhdessä työtovereidensa kanssa kauempana sijaitsevaan kohteeseen. Hän työskentelee neljänä tai viitenä aamuna viikossa, ja hänen palkkansa on 500 euroa kuukaudessa sekä terveyspalvelujen muodossa saatava tuki. Asunnosta hänen ei tarvitse maksaa.

”Me emme kerro asiakkaille, että osa työntekijöistämme on potilaita”, sanoo yhteisötalouden asiantuntija Thanasis Papavlasopoulos, joka auttoi osuuskunnan perustamisessa. *”Emme halua kenenkään heistä leimaantuvan. Ihmisten olisi vaikea erottaa, ketkä työntekijöistä ovat mielenterveysongelmaisia. Kymmenen heistä on jo täysin itsenäisiä. ESR:n neljä vuotta kestäneen hankkeen vaikutuksen todella huomaa”*, hän lisää. *”Vuonna 1997 sairaalassa oli 350 hoidokkia saaren eri puolilta. Nyt sänkyjä on vain 15, ja ne on tarkoitettu selville hätätapauksille. Todellista edistystä on siis tapahtunut. Uudelleensopeuttaminen on kaikkein tärkeintä, ja päätavoitteenamme on antaa potilaille mahdollisuus työntekoon ja itsenäisyyteen.”*

Jatkuva taistelu

Georgia on aloittanut uudelleen joitakin vanhoja harrastuksiaan. Hän pitää ruoanlaitosta ja kirjonnasta, ja hän harrasti aiemmin maalausta sekä musiikin tekemistä. *”Olen aina rakastanut musiikkia. Halusin nuorempana olla tanssija”*, hän toteaa haikeana. Hän tapaa

säännöllisesti äitiään, veljeään ja sisartaan, ja hänen sisarensa kaksi lasta ovat hänelle läheisiä.

Georgia joutuu edelleen taistelemaan joka päivä, jotta hänen elämänsä pysyy raiteillaan. Hän on riippuvainen kolme kertaa päivässä otettavista lääkkeistä. Muutama kuukausi sitten hänen tilansa huononi yhtäkkiä. *”Tunsin itseni hyvin vihaiseksi. Ja huusin”,* hän kertoo. *”Menin lääkäriin ja pyysin apua. Me taistelimme taantumista vastaan kuukauden ajan... ja se on todellista taistelua.”*

Mistä Georgia saa voimaa? *”Luonteestani ja siitä, että minulla on lapsi”,* hän vastaa. *”Lisäksi minulla on hyvä perhe. En halua satuttaa heitä.”* Hänen poikansa Antonis asuu nyt Ateenassa isänsä kanssa. He puhuvat puhelimesta kaksi kertaa viikossa, mutta Georgian mukaan heidän suhteensa olisi parempi, jos poika asuisi lähempänä. Hän on päättänyt parantua, jotta hän saa oman kodin, johon myös hänen poikansa on tervetullut.

**lääkäät
työntekijät**

Isommalla vaihteella uudelle uralle

”Olisin voinut elää lopun ikääni työttömyyskorvauksen tai varhaiseläkkeen varassa, mutta en halunnut”, Jane Grøne ilmoittaa uhmakkaasti. ”Olin päättänyt löytää työpaikan itse, en siksi, että työvoimatoimistossa oli käsketty. Tein sen omasta aloitteestani. Koulutus oli kuitenkin välttämätön, koska tätä työtä ei voi tehdä, jos ei ole läpäissyt koetta ja saanut ajokorttia.”

Jane näyttää olevan vailla huolen häivää sekä istuessaan keltaisen bus-sinsa ratin takana että jutellessaan työtovereidensa kanssa City-Trafikissa, joka on toinen Tanskassa Jyllannin tuulisella rannikolla sijaitsevan Aalborgin kahdesta suurimmasta linja-autoliikennettä hoitavasta yrityksestä. Vuoden 2007 alussa hän oli jo yli viisikymppinen ja työtön, eikä hänellä ollut muodollista pätevyyttä auttamassa työpaikan saamisessa. Kun hän huomasi paikallisessa sanomalehdessä ilmoituksen, jossa haettiin harjoittelijoita linja-autonkuljettajan ammattiin, hänen olisi tehnyt mieli vastata – hän nautti ajamisesta, ja työ vaikutti mielenkiintoiselta. Hän kuitenkin epäroi. Kykenisikö hän käsittelemään suurta ajoneuvoa? Pystyisikö hän kantamaan vastuun matkustajien turvallisuudesta? *”Ensin ajattelin, että se saattaisi olla vaikeaa ikäni takia”,* hän myöntää.

Viikkoa myöhemmin Jane huomasi saman ilmoituksen. *”Se tuntui koh-talon määräämältä”,* hän muistelee. *”Ajattelin itseseni: Jos toiset pystyvät siihen, miksen sitten minäkin? Yhtä hyvin voin yrittää ja katsoa, miten se onnistuu. Voinhan aina tarvittaessa perääntyä myöhemmin.”*

Niinpä hän lähetti hakemuksen. Marraskuussa 2007 hän sai paikan paikallisen ammatillisen koulutuskeskuksen AMU Nordjyllandin (ArbejdsMarkedsUddannelser – TyöMarkkinaKoulutus) *Pätevyys työhön* -ohjelmasta (*Job Competence*). Se on koulutushanke, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Linja-autonkuljettajan kurssiin sisältyi sekä teoriaa että käytäntöä. Se muodostui useista erilaisista osioista, joiden aiheita olivat työterveys ja -turvallisuus, ensiapu, rahankäsittely, ergonomia ja vammaisten matkustajien avustaminen.

Jane kehuu vuolaasti saamaansa koulutusta. *”Opettajien ansiosta se oli hauskaa ja mielenkiintoista. He olivat erittäin asiantuntevia. Vaikka jotkin asiat, joita meidän täytyi opetella, olivat aika pitkäväteisiä, en itse pitkästynyt missään vaiheessa.”*

Lupaus työpaikasta

Jane alkoi etsiä työpaikkaa koulutuksen aikana, ja City-Trafik tarjosi hänelle paikkaa helmikuusta 2008 alkaen. Se kuitenkin aiheutti ongelman, koska

Päättötodistuksen ja hyvän työpaikan sekä hyvien työtovereiden saaminen antaa paljon itseluottamusta. Sitä tuntee itsensä paremmaksi.

vaikka koulutuksen oli määrä päätyä siihen mennessä, hänellä ei mielestään ollut tarpeeksi käytännön kokemusta. *”Olin hermostunut, koska yritys oli luvannut minulle työpaikan, ja kaikki muut uudet kuljettajat olivat valmiita aloittamaan työt.”* Hän pelkäsi menettävänsä tilaisuutensa, mutta yritys piti sanansa. *”Kuten meillä on Tanskassa tapana sanoa, ehkä se johtui sinisistä silmistäni”*, Jane nauraa ilkkurisesti. Hän otti kahden kuukauden ajan ylimääräistä ajo-opetusta, ja huhtikuussa hän oli valmis aloittamaan työssään.

”Olen todella onnellinen, että sain linja-autonkuljettajan ajoluvan”, hän lisää. *”Päättötodistuksen ja hyvän työpaikan sekä hyvien työtovereiden saaminen antaa paljon itseluottamusta. Sitä tuntee itsensä paremmaksi.”*

”Koulutuksen suorittaminen on viesti siitä, että ihmiset voivat onnistua”, AMU:n kuljetus- ja logistiikka-alan koulutuspäällikkö Henrik Johannesson vahvistaa. *”Tänne tulee paljon yli viisikymppisiä ihmisiä usein siitä syystä, että he ovat menettäneet työpaikkansa ja haluavat uudelle uralle.”*

Vastuun kantaminen

Jane on kotoisin Hjørringistä, joka sijaitsee Tanskan pohjoisosassa. Hän oli 15-vuotias muuttaessaan Aalborgiin, jossa hänen vanhempansa avasivat kahvilan. Pian sen jälkeen hänen äitinsä kuoli. Koska hän oli kuudesta lapsesta vanhin, hänellä oli pian puuhaa huolehtiessaan kolmesta veljestään ja kahdesta sisarestaan. Samalla hän auttoi isäänsä kahvilassa. Hänelle ei juuri jäänyt aikaa opiskeluun ja kokeiden läpäisemiseen, joten hän lopetti koulunkäynnin saamatta päättötodistusta.

Hän meni naimisiin parikymppisenä ja sai kolme lasta. Janella oli aviomiehensä kanssa pieni toimistolaiteyritys, ja hän työskenteli sen vastaanotossa ja sihteerinä. Kun hänen miehensä kuoli vuonna 1997, hänen täytyi myydä yritys ja etsiä muuta työtä. *”Olin melkein 50 ja minun täytyi päättää, mitä halusin tehdä. Minä etsin ja etsin”*, hän muistelee. Hän löysi työpaikan terveydenhoitoalalta. Hän oli suorittanut vuoden pituisen ammatillisen koulutuksen saadakseen ylennyksen edellyttämän lisäpätevyuden, kun hän loukkasi selkensä liikenneonnettomuudessa. Se esti työhön olennaisesti kuuluvat nostelut ja raskaat tehtävät. Janelta meni noin vuosi ensin sairauslomalla ja sitten työttömyyskorvausten varassa, kunnes hän päätti, ettei hän halunnut elää siten.

Janen lapset ovat jo aikuisia ja tulevat toimeen omillaan. Hänen vanhempi poikansa asuu Kööpenhaminassa, mutta hänen tyttärensä ja nuorempi poikansa asuvat lähitöillä. Jane odottaakin erityisesti hetkiä, jolloin hän hoitaa kaksivuotiasta lapsenlastaan Mathiasta.

Hänen viikkotyöaikaansa on 37 tuntia, jotka on yleensä jaettu kuudelle päivälle. Vuorot voivat alkaa jo kello 4 ja päättyä vasta kello 1.30. Joka aamu hän tulee varikolle, jossa hänelle kerrotaan, mitä linjaa hän sinä päivänä ajaa. City-Trafikin varikolla on 170 linja-autonkuljettajaa, joista 22 on naisia.

Vaarallisten tilanteiden hallintaa

Työnsä ansiosta Jane on oppinut tuntemaan kaupunkinsa paljon paremmin. Aalborgin vanhan keskustan kapeat kadut somine pastellinsävyisine taloineen eivät ole helpointa aluetta ajaa suurta ajoneuvoa. Jane on kuitenkin ylpeä taidostaan ajaa tasaisesti ja varovasti, jotta hänen matkustajansa saavat turvallisen ja mukavan kyydin. *”Liikennevaloissa on joka tapauksessa pysähdyttävä”*, hän huomauttaa. *”Mitä järkeä on yrittää kiirehtiä?”* Hän nauttii sosiaalisesta kontaktista vakiomatkustajiensa kanssa. Nämä puolestaan osoittavat arvostavansa sitä: *”He tuovat minulle lahjoja: suklaata ja viinipulloja...!”*

Toisaalta liikennealan työntekijöihin kohdistuva väkivalta aiheuttaa jatkuvasti huolta. Kaksi ihmistä pidätettiin, koska he hyökkäsivät veisten kanssa linja-autonkuljettajien kimppuun noin vuosi sitten. Vaarallisten tilanteiden hallinta oli yksi kurssin aiheista. Jane sanoo, että toistaiseksi vakavimman ongelmatilanteen aiheutti bussipysäkillä ollut uhkaava joukkio. Koulutuksen opit mielellään hän sulki nopeasti oven ja jatkoi matkaa. Nyt linja-autoissa on hälyttimet, joista on yhteys paikalliseen poliisiin.

”Olen todella onnellinen työssäni”, Jane toteaa lopuksi. *”Olen tyytyväinen työtovereihini ja esimieheeni. Kaikkia kohdellaan hyvin, ja me autamme toisiamme. Olemme kuin yhtä suurta perhettä, eikä ketään jätetä ulkopuolelle. Aion jäädä tänne kuolemaani asti!”* hän pilaillee. Hänellä on hyvä syy odottaa pitkää ja tyydytystä tuovaa uraa: kunhan kuljettajat uusivat lääkärintodistuksensa viiden vuoden välein, eläkeikä on joustava. City-Trafikin vanhin linja-autonkuljettaja on 72-vuotias.

”Minusta on ihanaa tulla töihin, myös neljältä aamulla”, Jane sanoo. *”Minusta ei ole koskaan ikävää olla töissä.”*

Uudelleenkoulutuksella työvoimaa nykyajan tarpeisiin

Kromerizin alueelta Tšekistä kotoisin olevan *Milan Nedbalin* elämässä on kolme tärkeää asiaa. *”Perhe, terveys ja työ”*, kertoo 53-vuotias Milan. Kun tehdas, jossa hän työskenteli, lakkautettiin lokakuussa 2006, hän epäili menettäneensä lopullisesti yhden näistä elämänsä tukipilareista.

Milan on tehnyt töitä koko aikuisikänsä. Opiskeltuaan Liberecissä yliopistossa konealaa tekstiiliteollisuuden tarpeisiin hän työskenteli tekstiiliteollisuudessa 27 vuotta. Hän eteni kone-työntekijästä aina paikallisen tehtaan toimitusjohtajaksi. *”Sain ylennyksiä tekemällä työtä”*, hän sanoo. *”Tehtaanjohtajana olin päävastuussa kaikista tuotantoon liittyvistä näkökohdista. Järjestin materiaalin tuotantoa varten, hoidin kaikki valmistelut sekä johdin työntekijöitä.”*

Tšekin tekstiiliteollisuuden alamäki alkoi 1990-luvulla. Kun tehdas, jossa hän työskenteli, lopulta meni konkurssiin, alalle ei juuri jäänyt työpaikkoja. *”Irtisanotuksi joutuminen oli ikävä kokemus”*, hän toteaa. *”Sitä vain pahensi uuden työpaikan etsimisen aiheuttama stressi.”*

Hän alkoi heti etsiä uutta työpaikkaa, mutta alussa hänellä ei ollut onnea. *”Lähetin CV:ni yli 140 yritykseen”*, hän jatkaa. *”Sain kuitenkin aina saman vastauksen – Kiitämme teitä yritystämme kohtaan osoittamastanne mielenkiinnosta, mutta valitettavasti meillä ei ole sopivia työpaikkoja tarjolla tällä hetkellä...”*

Oli ylipäättään vaikeaa löytää hänen kokemustaan vastaavia työpaikkoja, ja sen lisäksi hän joutui toteamaan, että hänen aikaisempi toimensa johtavassa asemassa oli este. *”Se osoittautui kielteiseksi tekijäksi. Kun yritykset kuulivat, että olin ollut tehtaanjohtaja, ne eivät harkinneet minua alemman tason tehtäviin”*, hän kertoo. *”Niissä pelättiin, että haluaisin vastata päätöksenteosta.”* Milan kuitenkin jatkoi työpaikkahakemusten lähettämistä. *”Minun oli jatkettava. Se oli erittäin tärkeää”*, hän sanoo. *”Olen optimisti. Se alkaa kuitenkin vaikuttaa itseluottamukseen. Epäilin, saanko koskaan enää työpaikkaa.”*

Ajan tasalle uuden tekniikan kanssa

Milan ymmärsi, että hänen taitonsa saattoivat tarvita päivittämistä, jotta hän vastaisi nykyajan työvoimalle asetettuja vaa-

Koulutus oli todella käytännönläheistä ja tietotekniikkataitoni kohentuivat paljon... Tunnen oloni nyt paljon turvallisemmaksi.

timuksia ja löytäisi työpaikan. Hän aloitti tammikuussa 2007 paikallisen työvoimatoimiston tarjoaman uudelleen koulutuskurssin. Hankkeen oli valmistellut ja sen toteutti voittoa tavoittelematon Knihovna Kromerizska -kirjasto. Euroopan unioni osallistui hankkeen rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta. Kurssi sisälsi pääasiassa tietokoneen käytön ja tietotekniikkataitojen kehittämistä, laitteiston ja ohjelmistojen käytön opettelua, internetin käyttöä, erilaisten asiakirjojen luomista ja laatimista tietokoneella sekä viestintätaitojen kehittämistä ja ympäristökasvatusta.

”Ennen kurssia en osannut käyttää tietokonetta kovinkaan hyvin”, hän kertoo. ”Aloin käyttää niitä vasta edellisen työni loppuaikoina. ”Koulutus oli kuitenkin todella käytännönläheistä, ja tietotekniikkataitoni kohentuivat huomattavasti.”

Kurssi auttoi myös hiomaan muita työllistymisen kannalta keskeisiä taitoja, kuten työpaikkahakemusten ja CV:n laatimista, haastatteluihin pukeutumista ja ihmisten kanssa kommunikoinnin kehittämistä. *”Se antoi minulle ennen kaikkea itseluottamusta. Huomasin ihmissuhdetaitojeni parantuneen”, Milan lisää.*

Kesällä 2007 vaivannäkö tuotti tulosta. Työnhaku päättyi, kun hän sai työpaikan paikallisesta teollisuusyrityksestä. Hänen vastikään päivittämänsä taidot olivat keskeisessä asemassa. ”Hyvät tietokoneen käyttövalmiudet olivat edellytys työpaikan saamiselle. Yritys ei myöskään pelkää iäkkäämpien henkilöiden palkkaamista. Chropyňská Strojárna on erikoistunut autoteollisuudessa hitsaukseen käytettävien teollisuusrobottien varsiin sekä muihin tuotteisiin, esimerkiksi autojen puskureita valmistavien muovinpuristuskoneiden muotteihin.

Viestintätaidot

Milan työskentelee yhteistyöosastolla. *”Tehtäväni on varmistaa toimitusketjussa olevien eri osien valmistaminen alihankkijoilta”, hän kertoo. ”Meillä ei ole kapasiteettia tehdä kaikkea itse.”* Teollisuudessa saadun kattavan kokemuksen ohella tietotekniikkataidot ovat välttämättömiä hänen uudessa työssään. Hänen työhönsä sisältyvät kyselyjen tekeminen ja toimittajien valitseminen, tilausten ja teknisiin eritelmiin liittyvien asiakirjojen laatiminen sekä logistiset järjestelyt eri osien toimittamiseksi. Tähän hän käyttää projektinhallinta- ja konetekniikkaohjelmis-

toja. *”Viestintä ja koordinointi hoituvat kokonaan tietokoneella. Ilman tietotekniikkataitoja minulla olisi ongelmia.”*

”Tämä on täysin erilaista kuin entisessä työssäni. Ennen toimin aina vain yrityksen sisällä. Nyt minun on oltava yhteydessä muihin, yrityksen ulkopuolisiin tahoihin ja järjestettävä koko toimitusketju”, hän lisää.

Työllistyminen uudelleen on muuttanut huomattavasti hänen elämänlaatuaan. *”Tunnen oloni nyt paljon turvallisemmaksi. En ajattele paljonkaan tulevaisuutta, olen tyytyväinen siihen, mitä teen nyt”, hän sanoo. Hän nauttii puutarhanhoidosta ja ajan viettämisestä perheensä parissa. ”Minulla ei kuitenkaan ole kovin paljon vapaa-aikaa”, hän myöntää. ”Teen paljon töitä.”* Miehele, joka pitää työtä niin korkeassa arvossa kuin Milan, se on hyvä asia.

Kokemuksen todellinen arvo

“On sellainen olo, että kun vanhenee, käy tarpeettomaksi työnantajille. Meillä on tarvittavat kyvyt, mutta olemme vain liian vanhoja ja liian kalliita.”

Jos 55-vuotiaan **Roswitha Kerbelin** äänestä kuultaa katkeruus, se on helppo ymmärtää. On erittäin turhauttavaa, kun nainen, jolla on kattava ansioluettelo ja joka on viettänyt suuren osan elämästään energiaa vaativissa tehtävissä kustannusalalla, äkkiä joutuukin toteamaan työllistymisen vaikeuden, vaikka haluaisi tehdä työtä. Vähän yli viisikymppinen Roswitha etsi neljä vuotta työtä Wienistä Itävallasta saamatta sopivia tarjouksia. *“Sain paljon kielteisiä vastauksia”,* hän muistelee. *“Se oli todella masentavaa. Sitä alkaa tuntea itsensä vanhaksi ja arvottomaksi.”*

Lopulta työvoimatoimistosta häntä kehoitettiin ottamaan yhteyttä Aloite 50 -hankkeeseen (Initiative 50), jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Hankkeen tavoitteena on esitellä iäkkäämpiä työntekijöitä työnantajille, jotka tunnistavat heidän arvonsa. Tammikuussa 2008 he pyysivät häntä lähettämään CV:nsä Licht ins Dunkel -järjestölle (Valoa pimeään). Se on Wienissä toimiva hyväntekeväisyysjärjestö, joka tekee yhteistyötä Itävallan television ja kuuluisien henkilöiden kanssa varojen keräämiseksi vähävaraisille perheille. Järjestö kutsui hänet haastatteluun, ja tunnin kuluessa Roswithalle tarjottiin työpaikkaa.

Omistautunut kirjoille

Roswitha syntyi Grazissa Itävallassa, mutta hän muutti 6-vuotiaana Saksaan Stuttgartiin, jossa hän varttui ja opiskeli. Hän hankki kirjastonhoitajan pätevyyden ja laajensi osaamistaan taloustieteeseen ja tietotekniikkaan siirtyen sitten kustannusalalle.

“Olen aina keskittynyt uraani. Rakastan kirjoja”, hän selittää ja osoittaa kirjahyllyjä, jotka reunustavat hänen olohuoneensa seinä lattiasta kattoon. *“Toimin johtavassa asemassa markkinoinnissa eräissä suurissa kustantamoissa. Työskentelin 60–70 tuntia viikossa, matkustin paljon, olin vastuussa kirjamesujen järjestämisestä ja markkinointikampanjoista. Se oli todella rankkaa työtä.”*

Kun hänen ensimmäinen avioliittonsa päättyi eroon, hän muutti takaisin Itävaltaan vuonna 1993. Siellä hän tapasi toisen aviomie-

Pidän työnteosta todella paljon ja olen iloinen siitä, että pystyn ansaitsemaan oman elantoni, koska haluan olla taloudellisesti riippumaton.

hensä Michael Estlin. Roswitha tunsu, että oli aika tehdä elämänmuutos. *”Ensimmäinen avioliittoni kariutui, koska työni vei niin paljon aikaa”,* hän muistelee. *”Olin poissa kotoa liian kauan, ja se oli liian rasittavaa. En halunnut, että sama toistuu.”*

Talo maaseudulla

Roswitha ja Michael menivät naimisiin vuonna 2000. He ostivat talon Königstettenin kylästä, joka sijaitsee kauniin Wienerwaldin laitamalla Itävallan pääkaupungin ulkopuolella. Kun he syövät aamiaista terassillaan, heidän eteensä avautuu puutarhan jälkeen näkymä kumpuileville kukkuloille ja kirkaankeltaista rapsia kasvaville pelloille. Michael työskentelee kotona tietokoneohjelmoina seuranaan pariskunnan kaksi valtavaa koiraa Benny ja Teddy sekä kissat Mimi ja Pepper.

Tuohon aikaan Roswitha tarvitsi myös joustavuutta voidakseen hoitaa iäkästä isäänsä – hän matkusti parin kolmen viikon välein Stuttgartiin, jossa hänen vanhempansa yhä asuivat – sekä anopiaan Wienissä. Hän luopui työstään kustannuslalla ja alkoi etsiä uutta suuntaa uralleen. Ratkaisu tuntui löytyvän puutarhasta: *”Olen aina rakastanut puutarhanhoitoa, mutta en tiennyt mitään kasveista”,* hän kertoo. Hän osallistui vuoden kestäneeseen maisemanhoidon koulutukseen ja pääsi töihin Wienerwaldin luonnonpuistoon. Hän vastasi tapahtumien ja retkien suunnittelusta vierailijaryhmille sekä kirjanpidosta ja hallinnosta, mutta toimi ei ollut pysyvä. *”Olin mielelläni halunnut pysyvän työpaikan, mutta olin liian vanha.”*

Roswitha sanoo alkaneensa tiedostaa ikäsyrrintää koskevan ongelman noin kymmenen vuotta sitten. Hänen mielestään se johdetaan kalliimmasta sosiaalivakuutuksesta, jonka työnantajat joutuvat maksamaan iäkkäämmistä työntekijöistä. *”Painetta on paljon, koska markkinoilla ei ole niin paljon työpaikkoja. Niinpä yritykset tarjoavat työtä halvemmalle työvoimalle”,* hän väittää.

Taloudellinen riippumattomuus

Aloite 50 on kuitenkin antanut Roswithalle mahdollisuuden toiseen uuteen alkuun. Hän on työskennellyt kokopäiväisesti Licht ins Dunkel -järjestössä helmikuusta 2008 lähtien. Aloite 50

maksaa hankkeeseen osallistuvien palkan kolmen ensimmäisen kuukauden ajan, mikä tarjoaa työnantajille lisäkannustimen palkkaamiseen. Hän myöntää, että toimistonhoito ei ole hänen *”unelmatyötään”* ja että se voisi olla mielenkiintoisempaa. *”Ikäni takia en kuitenkaan enää halua kaikkea sitä vastuuta”,* hän selittää. *”Haluan elää rauhallisemmin. Tilanne on vaikea, ja olen kiitollinen siitä, että sain tilaisuuden päästä taas työhön. En ole mikään tyypillinen kotirouva. Pidän työnteosta todella paljon ja nautin työtovereideni seurasta. Olen iloinen siitä, että pystyn ansaitsemaan oman elantoni, koska haluan olla taloudellisesti riippumaton.”*

”Aloite 50 on erittäin hyvä hanke, koska se auttaa iäkkäämpiä ihmisiä löytämään sopivia työpaikkoja. Sehän ei ole helppoa. Nyt minulla on aikaa puutarhalleni, aviomiehelleni ja koirilleni. En halua enää selaista stressiä kuin ennen. Hanke on auttanut minua siinä.”

Sosiaalinen yhteisvastuu antaa uutta toivoa

Tsvetan Ivanovin elämänfilosofia on kristallinkirkas. *”Auttamalla toinen toisiamme vahvistumme kaikki”,* hän sanoo. *”En ole samaa mieltä toimintatavasta, jossa huolehditaan vain omasta itsestä.”*

Tsvetan työskenteli 25 vuotta Vratsassa Luoteis-Bulgariassa paikallisessa keinolannoitetehtaassa valvoen turvallisuusmenettelyjä, kunnes hän jäi varhaiseläkkeelle vuonna 2000. Hän totesi pian haluavansa puuhata jotain auttaakseen yhteisönsä muita ihmisiä. Vratsa on viehättävä kaupunki, joka on tunnettu vaikuttavista kiipeilykallioistaan ja luulistaan. Useat nuoret perheet muuttavat kuitenkin pois sieltä etsimään työtä. Joskus heidän iäkkäät vanhempansa tai vammaiset sukulaisensa jäävät melkein pä eristyksiin.

Vuonna 2008 Tsvetan kuuli paikallisen kansalaisjärjestön Mostin (silta) hankkeesta Sosiaalipalvelujen avulla kelvollista elämää (*Through Social Services, for Decent Living*). Euroopan unioni on osallistunut hankkeen rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta. Hanke kouluttaa ja palkkaa eläkeläisiä ja työttömiä toimimaan avustajina sosiaalialalla. He tukevat päivittäin 40:tä kotona asuvaa henkilöä, jotka eivät tule toimeen yksin ja jotka tarvitsevat pitkäaikaista huolenpitoa.

Lyhyen ensiapua, neuvontatietoja ja hätätilanteissa selviytymistä käsittäneen koulutusjakson jälkeen Tsvetanille tarjottiin sopimusta. Hän sai vastuulleen kaksi asiakasta: 87-vuotiaan Nicola Kotsevin ja Emil Ginevin, entisen arkkitehdin, jonka jalka oli amputoitu auto-onnettomuuden jälkeen. Hän käy heidän luonaan päivittäin, auttaa heitä pitämään kotinsa siistinä ja käy ostoksilla heidän puolestaan. Häntä saatetaan tarvita auttamaan lääkärissä käyntien yhteydessä tai hoitamaan tavallisia paperitöitä, kuten maksamaan sähkölaskuja tai muita laskuja. Lounasaikaan hän noutaa heidän ateriansa sosiaalipalvelujen keittiöstä, joka valmistaa 200–300 aterialla päivässä sosiaalivastuksen varassa eläville ihmisille. Joskus hän vie Nicolan ulos pyörätuolissa tai vain istuu tämän seurana.

Intohimona oppiminen

Tsvetan on syvästi kiintynyt kahteen avustettavaansa. *”Nicola on temperamenttinen ja todella pirteä. Hän voi paljon paremmin, kun juttelen hänen kanssaan”,* Tsvetan kertoo. *”Hän tarvitsee lääkitystä aivohalvauksen jälkeen. Hän on kuitenkin täysissä sielun voimissa,*

Tämän hankkeen avulla annan ihmisille toivoa. Näen heidän haluavan jatkaa elämänsä antamatta periksi.

eikä hän suostu luovuttamaan. Työn mielenkiintoisin puoli on psykologisen näkökulman saaminen siitä, miten ihmiset selviytyvät vaikeuksista. Pidän oppimisesta; mitä enemmän opin, sitä enemmän voin tehdä ihmisten auttamiseksi. Sitä alkaa ymmärtää, mitä mieltä he ovat useista asioista, kuten vanhenemisesta ja jopa kuolemasta.” Hän tarjoutui alun perin vapaaehtoiseksi sosiaalialan avustajaksi aikaisempaan hankkeeseen, jota Yhdistyneet Kansakunnat rahoitti koko Bulgariassa. Se kattoi 210 henkilöä Vratsan alueella.

Tsvetan on aina kulkenut omia teitään, ja hänellä on paljon kiinnostuksen kohteita. Suoritettuaan yliopistotutkinnon kemiassa hän työskenteli 15 vuotta rakennusalalla ja auttoi lähellä Vratsaa sijaitsevan kuuluisan Cherepishin luostarin ikonien ja seinämaalauksen restauroinnissa. Yhteen aikaan hän oli *”koukussa”* Rubikin kuution ratkaisemiseen – hänellä on vieläkin useita vaikeimpia versioita hyllyssään. Kun hän löysi internetin, siitäkkin tuli intohimo. *”Minun oli pakotettava itseni lähtemään ulos”*, hän myöntää. Vuonna 2007 hän julkaisi ensimmäisen kirjansa, jossa selitetään hänen omaa filosofista teoriaansa luonnon nelitahoisuudesta.

Se kuvastaa hänen kiinnostustaan kaikkiin luonnollisen maailman näkökulmiin. Kun hän työskentelee tietokoneellaan, yksi tai kaksi hänen kadulta pelastamastaan kuudesta kissasta käpertyy hänen syliinsä tai takertuu hänen olkapäilleen. *”Kun kohtelet eläimiä hyvin, ne alkavat luottaa sinuun, aivan kuten ihmiset”*, hän selittää. Kasvit täyttävät vaatimattoman, myös makuuhuoneena toimivan olohuoneen ikkunan. Pienen asunnon täyttää hänen oma kirjastonsa, jossa on ehkä 6 000 teosta lukemattomista eri aiheista. *”Olen lukenut ne kaikki”*, Tsvetan kertoo ylpeänä. Hän kuuluu paikalliseen filosofiseen seuraan ja on julkaissut noin 150 artikkelia.

Molemminpuolista kiintymystä

Yksi Kelvollinen elämä -hankkeen avunsaajista on 77-vuotias Velika Mamkova. Hän on sidottu kotiinsa, koska hän joutuu liikkumaan kainalosauvojen avulla leikkauksen ja murtuneen jalan takia. Hänen kahdella pojallaan on oma perhe, ja he ovat muuttaneet pois – toinen Italiaan työskentelemään. *”Apu on erittäin tärkeää. En kykene tekemään kaikkea itse enkä tulisi toimeen ilman apua”*, hän sanoo. *”Jos minulla on ongelma, tiedän, että voin aina soittaa mihin vuorokaudenaikaan tahansa.”* Hän on riippuvainen myös ihmiskontaktista – siitä, että on joku, jonka kanssa jutella

päivittäin – ja hän onkin luonut läheisen suhteen avustajaansa Maryika Mitovaan.

Kiintymys on molemminpuolista. *”Hän on kuin äiti minulle”*, tunnustaa Maryika, joka on myös Kelvollinen elämä -hankkeen työllistämä. Sosiaalialan avustajat työskentelevät kuusi tuntia päivässä ja saavat palkkaa hankkeen talousarviosta. Koska Tsvetan on itsekin eläkeläinen, hän ei maksa veroja. Hän on myös oikeutettu ilmaiseen terveydenhoitoon, mikä puolestaan säästää hankkeen varoja. Kymmenen sosiaalialan avustajan tehtävänä on toimia kymmenen paikallisten viranomaisten palkkaaman kokopäiväisen hoitotyöntekijän apuna.

Hänen sopimuksensa kestää vuoden – hankkeen keston ajan. Hän toivoo, että se voitaisiin uusia, koska hänen mielestään olisi ilo jatkaa työtä. *”Tämän hankkeen avulla annan ihmisille toivoa. Näen heidän haluavan jatkaa elämänsä antamatta periksi. Saan lisätuloja, jotta voin elää kelvollista elämää, ja voin puolestani auttaa muita elämään kelvollisesti. Siitä lähtien kun olen alkanut jutella Nicolan kanssa, hänestä on tullut toiveikkaampi ja hän on yrittänyt alkaa taas kävellä. Se on piristänyt häntä. Samalla kun se on ollut hyödyllistä minulle, olen itse ollut hyödyksi hänelle.”*

Uusia taitoja ja yhteisöllisyyden tunnetta

Aldona Mikalauskiene syntyi pienessä kylässä Vilnan lähellä 1930-luvulla. Hän on omakohtaisesti todistanut eräitä Euroopan suurimpia mullistuksia toisen maailmansodan kauhuista sekä neuvostovaltion aikaisista vaikeuksista ja ristiriidoista aina pienen kotimaansa Liettuan lopulliseen itsenäistymiseen. Kaiken sen keskellä hän on säilyttänyt vahvan luonteensa ja velvollisuudentuntonsa maanmiehiään kohtaan.

”Nyt meillä on paljon uusia vapauksia”, hän sanoo. ”Vapaus harjoittaa liiketoimintaa ja kehittää itseämme, arvostella hallitusta ja puhua vapaasti siitä. Meillä on kuitenkin myös velvollisuus käyttää vapauksiamme ja kykyjämme toistemme auttamiseen. Olemme kaikki samaa kansaa, yksi yhteiskunta.”

Vaativammasta alusta...

Aldona on maanviljelijän tytär maaseudulla sijaitsevasta Ukmergėn kylästä. Hän opiskeli, meni naimisiin ja jäi leskeksi. Sitteen hän jatkoi opintojaan kunnostautuen vanhempana opiskelijana yliopistolla. Nyt hän on pätevä kirjanpitäjä, joka johtaa omaa kirjanpitoyritystään Liettuan pääkaupungissa. Hän kouluttaa ja työllistää nuoria sekä auttaa asiakkaitaan selviytymään ankarista taloudellisista ajoista. *”Olen työskennellyt suurimman osan urastani tulevien ammattilaisten kanssa”, hän sanoo. ”Tarjoan harjoittelupaikkoja ja olen kouluttanut lukuisia menestyviä kirjanpitäjiä.”*

Hänellä on paljon erilaisia asiakkaita kiinalaisista ravintoloista ja automekaanikoista aina naisten ja lasten järjestöihin, suuryrityksiin ja tehtaisiin. *”Nautin työstäni, ja minusta on erityisen tyydyttävää nähdä ryhmäni auttamassa muita onnistumaan – olivatpa ne pienyrityksiä, palveluntarjoajia tai yhtiöitä, jotka tuottavat varoja taloudellemme”, hän kertoo. ”Ja miksi minun pitäisi lopettaa nyt? Olen jo nähnyt elämää, mutta elän puuhakkaasti, ja mielestäni minulla on vielä annettavaa.”*

Yhä hyvässä kunnossa

”Kirjanpitytyössä on aina kyse numeroista”, Aldona selittää. ”Se tarkoittaa erityisosaamista ja oikeita työvälineitä.”

Kirjanpityössä on aina kyse numeroista, ja se tarkoittaa erityisosaamista ja oikeita työvälineitä.

lääkäiden ihmisten ryhmän LPS Bociain järjestämä ainutlaatuinen iäkkäämmille ihmisille suunnattu tietotekniikkakoulutus, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, auttoi Aldonaa hyödyntämään yrityksessään tehokkaammin nykyaikaista tietotekniikkaa. Koulutus paransi hänen taitojaan ja saattoi hänet ajan tasalle uusimmista tietokonelaitteista, -ohjelmista ja verkkotoimintapalveluista.

”Olen suuren osan päivästä liikkeellä”, hän kertoo. ”Tapaan asiakkaita, noudan ja toimitan asiakirjoja ja pidän esityksiä sekä myyn palvelujamme mahdollisille asiakkaille.” Sitten hän palaa toimistolle kokoamaan ja analysoimaan tuloksia ja lukuja.

”Kun aloittelin, me käytimme niitä vanhanaikaisia laskukoneita. Tiedäthän, niitä, joissa on sellainen suuri vipu, joka heilahtaa alas ja sanoo ’kling ling’. Meidän mielestämme ne olivat aika käteviä. Kyläpä asiat ovat muuttuneet! Nyt on niin paljon uusia työvälineitä ja tekniikoita, jotka voivat olla tavattoman hyödyllisiä kirjanpidossa.”

”Tietokonekurssien ansiosta sain uusia taitoja ja voin ennen kaikkea työskennellä tehokkaammin”, hän toteaa. ”Oppitunneista oli todellista apua.”

Takaisin työhön

Vuonna 1949 syntynyt *George Mifsud* on kokenut muutoksia elämässään. Varttuessaan nuorena miehenä Maltalla hän opiskeli hitsaamista, puusepäntöitä ja muita taitoja, jotka takasivat hänelle hyvän alun työelämässä. Myöhemmin hän opetteli eläinten täytämistä ja harjoitti ammattia aktiivisesti 20 vuotta.

Ikänsä metsästystä ja musiikkia harrastaneen Georgen erilaiset kiinnostuksen kohteet ovat pitäneet hänet liikkeellä vieden häntä pitkin poikin saaristoista kotimaataan. Hän ei ole koskaan poikennut kovin kauas, vaan hän on synnyinmaansa Maltan lisäksi käynyt vain Italiassa ja kaukana Sveitsissä. *”Tämä on pieni maa, mutta tekemistä on paljon. Me maltalaiset emme halua mennä liian kauas. Täällä on paljon historiaa. Me haluamme huolehtia saaristamme ja säilyttää niiden kauneuden”*, hän selittää.

Juuri sitä George tekeekin uudessa toimeissaan maisematyöntekijänä. *”Olen tehnyt useita erilaisia töitä”*, hän jatkaa. *”Ennen tätä hoidin turisteille tarkoitettua lounasbaaria. Sitä kesti 11 vuotta. Sitten kun suljimme sen, en osaa sanoa, olin jotenkin lopussa. Minun täytyi löytää jotain tekemistä. Olin työtön.”*

Päivityskurseja

George näki televisiosta raportin uudesta työttömille suunnatus- ta Euroopan unionin rahoituksesta. Hän soitti muutaman puhe- lun ja ilmoittautui kyseiseen koulutus- ja työllistymishankkeeseen (*Training and Employment Exposure Scheme, TEES*). TEES auttaa yli 40-vuotiaita, jotka haluavat takaisin työhön. Euroopan unioni osallistuu hankkeen rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta.

”Olin nuorempana hitsannut ja tehnyt sähkötöitä”, hän kertoo. *”Olin aina nauttinut siitä, mutta taitoni olivat ruostuneet aika pahasti. TEES-hankkeen ansiosta pääsin maksuttomille päivityskursseille. Osallistuin putki- ja puusepäntöiden sekä hitsaus- ja sähköalan kursseille. Se oli todella hauskaa, ja tapasin paljon hyviä ihmisiä. Koulutuksemme kesti kaikkiaan kuusi kuukautta.”*

Kun George oli saanut vanhat taitonsa hiottua, hänet esiteltiin maisemointia harjoittavalle yhtymälle, jolla on toimeksian- toja eri puolilla Maltaa. Nyt hänellä on taas kokopäivätyö. Hän työskentelee miesryhmässä, joka liikkuu Maltan maaseudulla yl-

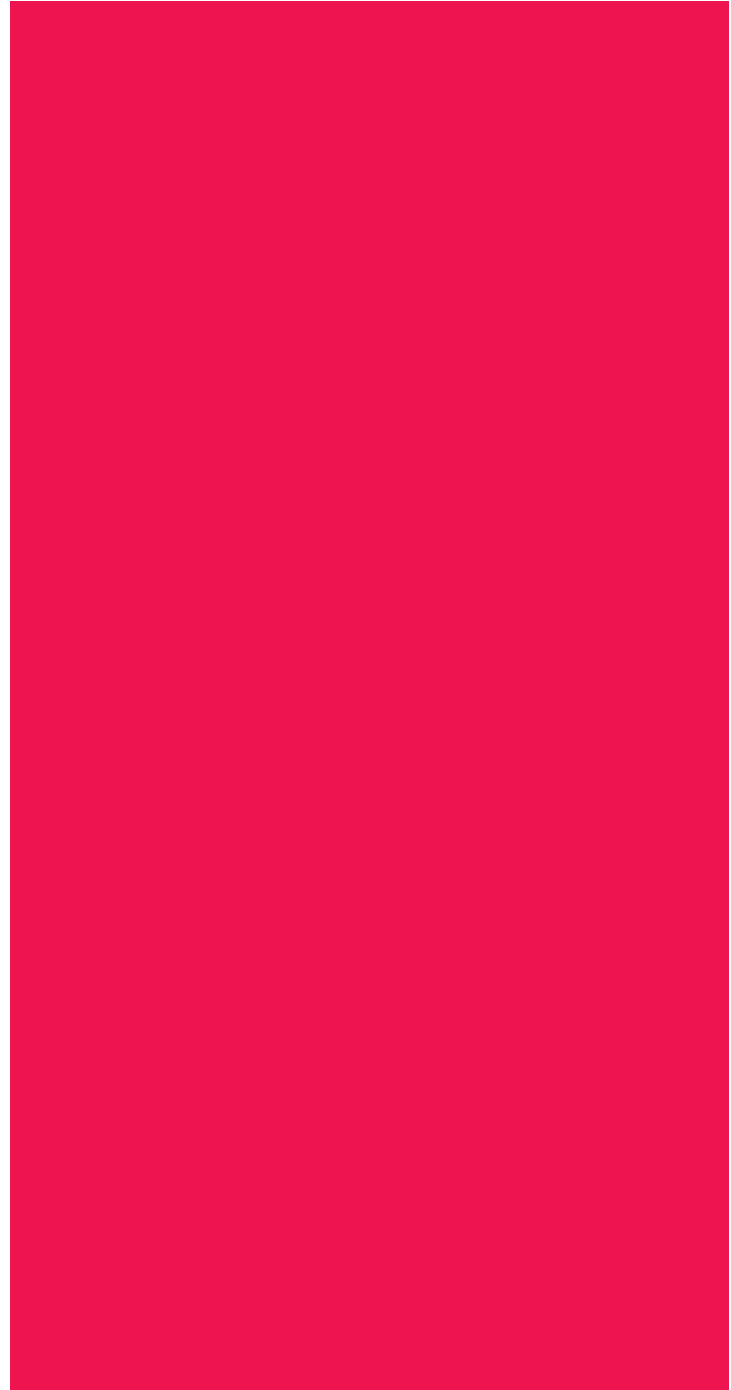
Työskentelen ulkona ja saan paljon tyydytystä työstäni. Liikumme maan toisesta päästä toiseen.

läpitäen ja korjaten liikenteen infrastruktuuria, kuten moottoritien kaistojen välisiä alueita, asentaen valaisin- ja viemärijärjestelmiä sekä pitäen paikat yleisesti ottaen siisteinä.

”Työskentelen ulkona ja saan paljon tyydytystä työstäni. Liikumme maan toisesta päästä toiseen”, hän kehuskelee pitäen mielessä, että koko EU:n jäsenvaltio on pinta-alaltaan vaatimattomat 316 neliökilometriä.

Iltaisin George soittaa kitaraa paikallisessa kantrirock-yhtyeessä. Sekin on intohimo, jota hän on harrastanut varhaisnuoruudesta asti. Ihmiset tunnistavat hänet kadulla ja tyylikkäässä hotellien auloissa. Georgesta onkin tullut eräänlainen paikallinen instituutio. Saatuaan hieman apua ystäviltään hän on osoittanut, että ihminen kykenee muutokseen vielä vanhemmilla päivilläänkin.

”Tämä ohjelma tarjosi minulle mahdollisuuden tehdä jotain uutta”, hän sanoo. *”Minusta tuntuu kuin aloittaisin alusta. Olen taas mukana kuvioissa.”*

Yrittäjyys

Mentorointi saattaa ilmatyynyaluksen takaisin oikealle reitille

“Ajattelin, että ilmatyynyaluksella ajelua tarjoavan yrityksen perustaminen oli niin hyvä ajatus, että ihmiset juoksisivat kyytiin. Niin ei kuitenkaan tapahtunut. Onneksi mentorointiohjelma antoi minulle tarvitsemaani tukea, koska sain tietoa markkinoinnista. Ilman sitä yritystä ei olisi olemassa.”

Peeter Tarmet asuu Sakussa, rehevällä maaseudulla Viron pääkaupungin Tallinnan ulkopuolella. Nyt hän johtaa maan ainoa virkistyskäyttöön tarkoitettua ilmatyynyalusyritystä. Vuonna 2007 hän päätti, ettei enää halunnut elää tekemällä huonekaluja, kuten hän oli tehnyt päätettyään opiskelun yliopistossa kahdeksan vuotta aikaisemmin. *“Halusin tehdä jotain uutta. Ennen olin aina työskennellyt yksin pölyisessä huoneessa. En nähnyt päivänvaloa kovinkaan usein ja tarvitsin vähän raitista ilmaa”,* hän selittää. *“Jos olet yksin, kaikki on omalla vastuullasi, ja jos sairastut, yritys kaatuu.”*

Peeter sai suuren ajatuksensa katsellessaan televisiosta Discovery Channel -kanavaa. *“Siellä näytettiin pientä ilmatyynyalusta, joka kulkee sekä maalla että vedessä. Ajattelin, että meillä Virossa ei ole tuollaista toimintaa. Halusin tehdä jotain uutta.”*

Se oli rohkea askel. Peeterillä ja hänen vaimollaan Birgitillä on kaksi nuorta lasta, 12-vuotias Ken ja 10-vuotias Kendra. Koska yksi ilmatyynyalus maksoi 16 000 euroa, heidän täytyi ottaa lainaa voidakseen maksaa hankinnan. *“Siihen asti se oli vain puhetta, emme ottaneet riskejä. Kun menimme allekirjoittamaan lainapapereita, olimme käännekohdassa. Meidän täytyi tehdä päätös, emmekä voineet perääntyä.”* Peeter hankki liikekumppaninsa Kalmer Kallasmaan kanssa kolme pientä alusta. Muutaman kuukauden kuluessa he olivat aloittaneet ajelut, jotka oli suunnattu sekä matkailijoille että paikallisille ihmisille.

Kysymyksiä ja vastauksia

Toiminta ei kuitenkaan sujunut ongelmitta. *“Ihmiset eivät tienneet meistä”,* Peeter selittää. *“Kun on kyse uudesta asiasta, se vie aikaa.”* Hän totesi, että hän ei saanut toivomiaan asiakkaita. *“Ajattelimme: Mitä me teemme väärin? Miksi tämä ei toimi? Kysymyksiä oli paljon.”*

Vastauksia saadakseen Peeter otti yhteyttä Viron talouden kehittämiseen tähtäävän Enterprise Estonian mentorointiohjelmaan,

Ehkäpä olen löytänyt itsestäni uuden puolen, joka pitää puhumisesta. Joka kerta, kun pidän esityksen, se vain paranee.

jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Alun perin hän halusi parantaa tietojalan johtajuudesta, taloushallinnosta ja markkinoinnista. Tapaaminen mahdollisten mentoreiden kanssa sai hänet vakuuttuneeksi siitä, että markkinointi oli avainasemassa. *”Mitä järkeä on olla parempi johtaja tai hyvä taloushallinnossa, jos ei pysty myymään mitään?”* hän huomauttaa.

Hänelle osoitettu tukihenkilö Kadi Elmeste on markkinoinnin asiantuntija Pärnusta. Hän opetti Peeteriä laatimaan ja pitämään esityksiä sekä valitsemaan oikeat markkinointikanavat. *”Kaikki tarjoavat mainontaa, mutta se ei ole halpaa. Ja jos se ei toimi, menetät rahaa”*, hän selittää. Pian hänellä oli sopimus Viron suurimman matkatoimiston Estravelin kanssa.

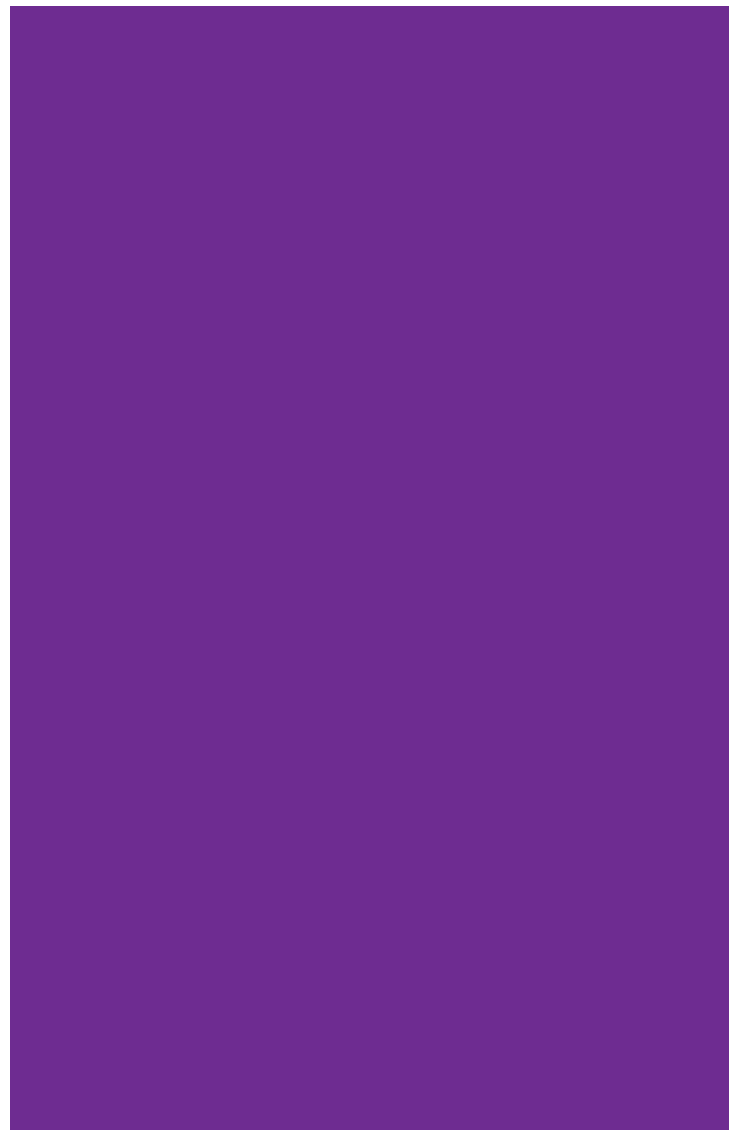
”Minulle teki todella hyvää päästä tähän koulutukseen, koska huonekaluja tehdessäni en tarvinnut myynti- tai markkinointitaitoja. Minulla oli enemmän ostajia kuin tarvitsin.” Peeter todellakin uskoo löytäneensä kutsumuksensa: vierailut asiakkaiden luona pitäen heille esityksiä ja markkinoiden uutta yritystään. *”Enää en työskentele yksin”*, hän toteaa tyytyväisenä. *”Se on uutta minulle, ja pidän tästä työstä erittäin paljon. Tapaan ihmisiä ja voin vaihtaa ajatuksia heidän kanssaan. Ehkäpä olen löytänyt itsestäni uuden puolen, joka pitää puhumisesta. Joka kerta, kun pidän esityksen, se vain paranee.”*

Laajentumissuunnitelmia

Kumppanukset aikovat avata verkkosivut kansainvälisten kävijöiden houkuttelemiseksi ja tarjota aikanaan palvelujaan k uudella kielellä: viroksi, englanniksi, ranskaksi, saksaksi, venäjäksi ja suomeksi. Tällä hetkellä noin 25–35 prosenttia asiakkaista tulee Viron ulkopuolelta.

”Meillä on suuria tulevaisuudensuunnitelmia”, hän ilmoittaa. Seuraava askel on linja-auto, johon on rakennettu sauna ja jossa tarjotaan catering-palveluja. Nykyisessä toimintapaikassa on jo mahdollisuus harrastaa jousiammuntaa. Lisäksi siellä on kokoushuone. Tarkoituksena on tarjota kaikenkattava paketti, jotta lopulta vierailijoilla on mahdollisuus rentoutua lämpimässä, nauttia saunasta, juoda tai syödä ja saada jopa kuljetus kotiin.

”Haluamme parantaa palvelujemme laatua ja saada asiakkaamme tuntemaan olonsa miellyttäväksi, koska jos he viihtyvät, he tulevat takaisin”, Peeter selittää. Hän toivoo voivansa rakentaa aikanaan pysyvät tilat, joissa tarjotaan konferenssi- ja ravintolapalveluja sekä runsaasti vapaa-ajan toimintaa ja ajanvietettä. *”En usko, että olisin nyt tässä pisteessä ilman mentorointiohjelman avulla saami erityistietoja”*, hän tuumii.

Vihreän energian tuotantoa

Pikkuruisesta 1600-luvun kappelista Lagnessissa Englannin etelärannikolla lähellä Chichesteriä avautuu näkymä kumpuille kukkuloille, laajoille laitumille ja kaukaiseen horisonttiin. Nyt siellä on neljä viihtyisää kahden hengen makuuhuonetta, joiden yhteydessä on kylpyhuone. *Sandra Barnes-Keywood* ja hänen aviomiehensä Charles ovat entisöineet rakkaudella entisen raunioituneen kappelin kahdeksan vuotta sitten avaamansa aamiaismajoitusyrityksen keskipisteeksi.

Sandra otti osaa koulutusohjelmaan, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Pariskunta ei osannut aavistaakaan, että sen ansiosta Sandrasta tulisi palkintoja saanut edelläkävijä ”vihreän turismin” alalla ja arvostettu ”moottori ja liikuttaja” ympäristöystävällisen liiketoiminnan edistämiseksi.

Sandra syntyi Lontoon länsiosassa. Hän oli kuitenkin aina rakastanut maalaiselämää ja halusi kiihkeästi muuttaa Chichesteriin. Se osa West Sussexin kreivikuntaa tunnetaan silmiä hivelevän kauniista luonnostaan. Tuulinen jokisuisto läheisessä Pagham Harbourissa – luonnonvaraisten lintujen suojapaikka – ja South Downsin kukkulat ovat vaeltajien ja luonnonystävien suosikkikohteita.

Saatuaan tutkintotodistuksen (*Higher National Diploma, HND*) hotelli- ja catering-työssä ja alan johtamisessa Sandra osti rapistuneen pubin ja muutti sen ravintolaksi. Kun pariskunnan tytär Jasmine syntyi 16 vuotta sitten, pitkiä työpäiviä oli liian raskasta sovittaa yhteen lapsenhoidon kanssa, joten he myivät paikan. ”Kun Jasmine oli noin kahdeksan, päätin, että halusin oikeastaan takaisin hotelli- ja ravintola-alalle”, Sandra muistelee. Aamiaismajoitusyritys vaikutti joustavalta ratkaisulta.

Tarina kerrottavana

Pätevänä ravintoloitsijana hän ei uskonut täydennyskoulutuksen kannattavan. Sitten suu- ja sorkkataudin leviäminen karjassa Yhdistyneessä kuningaskunnassa jätti useat pienet maaseutuyritykset kamppailemaan olemassaolostaan. ESR:n tuella alueen matkailua edistävä Tourism South East käynnisti Tervetuloa maaseudulle -hankkeen (Rural Welcome). Vuonna 2004 Sandra ilmoitautui kurssille. ”Olin todella yllättynyt”, hän myöntää. ”Tajusin, että elämässä ei ikinä lakkaa oppimasta.” Kurssi osoitti, että vaikka

Se koulutus muutti urani. En ikinä muistelut menneitä. Nyt minulla on oikeat välineet tehdäkseni, mitä haluan, ja luotan itseeni.

hänen aamiaismajoituksensa jo toimi ympäristöystävällisesti, hän ei saanut viestiä perille asiakkailleen. Hän totesi myös, että ympäristöystävällisyyden korostaminen voisi muuttaa asioita valtavasti. *”Minulla oli tarina kerrottavana, mutta kukaan ei kuullut sitä”,* hän toteaa.

Kurssi antoi Sandralle hänen tarvitsemansa sysäyksen. Jasminen syntymässä hän oli ollut varsin sairas. Hänellä oli korkea verenpaine, ja hän synnytti keisarileikkauksella ilman nukutusta. Jälkeenpäin hän vietti sairaalassa kolme kuukautta toipumassa traumaperäisestä stressireaktiosta lihoen reilusti. Palaaminen hoitamaan yritystä oli haaste. *”Itseluottamus menee, kun on äiti”,* hän selittää. *”Se koulutus kuitenkin muutti urani. En ikinä muistelut menneitä. Nyt minulla on oikeat välineet tehdäkseni, mitä haluan, ja luotan itseeni. En tunne olevani pieni kotirouva, joka luopui työstään. Se on auttanut minua saamaan elämäni takaisin raiteilleen.”*

”Olemme täysin sitoutuneita ympäristöystävällisyyteen”, Sandra jatkaa. *”Uskomme, että vihreä turismi on periaate eikä tuote.”* Hän kasvattaa itse hedelmät, joita hän vie vieraiden huoneisiin tai joista hän tekee hilloa aamiaiselle. Hän ostaa luomutuotteita paikallisilta maatalousyrittäjiltä ja valmistaa omat luonnonmukaiset pesuaineensa. Hän kannustaa vieraitaan säästämään sähköä ja vettä, mikä on vähentänyt pyyhkeiden pesua 43 prosenttia. Kaikki *”harmaat”* jätevedet kierrätetään puutarhaa varten. Aurinkopaneelit lämmitävät veden, ja *”valoputket”* johtavat päivänvaloa ikkunattomiin kylpyhuoneisiin.

Sandra yrittää myös *”antaa jotakin takaisin”* paikalliselle yhteisölle ohjaamalla koulussa heikosti menestyviä 16-vuotiaita ja valmentamalla paikallisia yliopisto-opiskelijoita. Hänen Vihreän turismin takaisinmaksu -hankkeensa (*Green Tourism Payback Scheme*) on kerännyt varoja Pagham Harbourin polkupyörätelineitä varten sekä lintutarkkailijoiden piilojen korjaamiseen. Charles yhdistää nyt toimintansa seppänä, joka valmistaa takorautaisia huonekaluja ja esineitä, ympäristötarkastusten tekemiseen. Hän tarkastaa hotelleja eri puolilla maata.

Riippumaton lausunto

Sandran toiminta on tuonut hänelle laajaa tunnustusta. Old Chapel Forge on saanut Yhdistyneen kuningaskunnan johtavan

kestävän matkailun sertifiointiohjelman, Vihreän turismin yritystoimintahankkeen (*Green Tourism Business Scheme*), korkeimman kelpoisuusluokituksen. *”Toimintani sai uskottavuutta siitä, että yritykseni oli arvioitu riippumattomasti. Minusta tuli Yhdistyneen kuningaskunnan palkittu yritystoiminnan harjoittaja, joka auttaa muita saamaan hyväksynnän. Käsitin kuitenkin, että tarjolla olevat neuvot olivat vanhentuneita, joten laadin oman koulutusohjelmani.”* Nyt hän toimii yrityksensä Green Training Companyn (<http://www.thegreentrainingcompany.co.uk/>) kautta avustaan alueellisia osastoja ja matkailujärjestöjä eri puolilla Yhdistynyttä kuningaskuntaa. Sandra ja Charles ovat voittaneet useita palkintoja, esimerkiksi parhaista ympäristöystävällisistä käytännöistä myönnettävän Vihreä omena -palkinnon arkkitehtuurista vuonna 2006, ympäristöystävällisestä kappelin entisöinnistä, Arunin alueen Vuoden yritys -palkinnon vuonna 2007 ja Sussexin kreivikunnan Kestävä yritystoiminta -palkinnon vuosina 2007–2008.

Nyt Sandra on koulutuksen innokas puolestapuhuja, joka on käynyt täydennyskursseja. Verkko toiminta on vain yksi useista eduista. *”Aamiaismajoitusyrityksen pitäminen saattaa olla yksinäistä”,* hän huomauttaa. *”Siksi on mukavaa matkustaa ympäri maata ja puhua ihmisille. Saamme vinkkejä toinen toisiltamme.”* Viime vuonna Old Chapel Forgen käyttöaste oli 89 prosenttia. Koko alueen keskiarvo puolestaan oli 54 prosenttia.

”Olen ollut pitkällä matkalla. Kun ensin aloittelin täällä vihreää turismia, useimmat ihmiset pitivät alaa todella kummallisena. He kai pelkäsivät saavansa aamiaiseksi pelkkää myslää!” hän nauraa ja lisää markkinatutkimusten osoittavan, että vierailijat itse asiassa odottavat korkeampia yleisiä standardeja vihreältä majoitukselta.

Vieraat selvästi arvostavat Sandran periaatteita. Gloucesterista Englannin länsiosasta tulevat John ja Eunice Yates löysivät Old Chapel Forgen internetistä. *”Ajattelimme: tämä on juuri meitä varten”,* Eunice kertoo. *”Emme halua mitä tahansa.”*

”Tervetuloa maaseudulle -hanke oli oikea menestys”, vahvistaa Sue Gill Tourism South Eastista. Järjestäjät toivoivat tavoittavansa 485 pientä yritystä, mutta lopullinen lukumäärä oli 622. Yli 350 osanottajaa osallistui myös täydennyskoulutukseen. *”He olivat sen tarpeessa”,* hän päättelee.

Hunajaista liiketoimintaa

Ennen osallistumistaan aloittelevien yritysten omistajille tarkoitettuun koulutukseen *Normunds Zeps* oli työtön mekaanikko, joka oli kiinnostunut mehiläisistä ja mieltynyt hunajaan. *”Mehiläiset lentävät ja keräävät mettä kolmen kilometrin säteellä”,* hän selittää. *”Ne tarvitsevat riittävästi tilaa ja puhtaan ympäristön, ja ne tarvitsevat huolenpitoa.”*

Normunds asuu Kalupessa Latvian maaseudulla pienessä asunnossa vaimonsa ja kahden poikansa kanssa, mutta tila sijaitsee 76 kilometrin päässä Grugulesissa. *”Äitini asuu nykyisin sillä alueella”,* hän kertoo. *”Perheeni sai sieltä vähän maata, kun vanhat kolhoosit yksityistettiin.”* Neuvostoliiton hajottua vuosina 1990–1991 Latvia päätti palata pieniin perhetiloihin. Entiset valtion omistamat kolhoosit jaettiin palstoihin, ja kansalaiset saivat tositteita, jotka voitiin käyttää maan ostamiseen.

Normunds valmistui Viskin maatalousopistosta konemekaanikoksi. *”Elämä täällä on kuitenkin jokapäiväistä kamppailua”,* hän sanoo. *”Kunnollisen työn löytäminen saattaa olla todella vaikeaa, vaikka olisikin pätevä. Vietin suurimman osan ajasta vain kotona hoitaen poikia, samalla kun vaimoni kävi töissä. Suhtauduin kuitenkin inthimoisesti mehiläisten hoitoon. Olisin pitänyt sitä harrastuksena, mutta sitten aloin ajatella, voisinko kehittää sitä yritystoiminnaksi asti.”*

Enemmän kuin harrastus

Osoittaen todellista aloitteellisuutta Normunds päätti ottaa osaa hankkeeseen, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. *”Halusin muutosta tilanteeseeni”,* hän kertoo. *”Tiesin, että minun täytyi saada lisää tietoa yritystoiminnasta. Ohjelma tarjosi maksuttoman koulutuksen siitä, miten pientä yritystä pyöritetään, joten päätin osallistua.”*

ESR tukee lapsiperheitä, jotka haluavat perustaa yrityksen. Latvian Daugavpilsin alue, jossa Normunds asuu, ponnistelee yhä selviytyäkseen vuosikymmeniä kestäneen neuvostovallan seurauksista. Alueella käynnistettiin hanke liiketoimintaosaamisen kehittämiseksi ja itsenäisen ammatinharjoittamisen aloittamisen helpottamiseksi. Kurssin aiheita olivat muun muassa vakaan liiketoimintasuunnitelman kehittäminen ja toteuttaminen.

Vielä tänäkin päivänä me ponnistelemme, elämä on kovaa, mutta yritämme tosissamme. Omalta osaltani voin todeta, että on mentävä eteenpäin.

”Periaatteessa siellä käsiteltiin kaikkea, mitä yrityksen perustamisesta täytyy tietää”, Normunds sanoo. ”Kaikki oli maksutonta, jopa oppimateriaalit. Kun kurssi päättyi, rekisteröidyin pienen yrityksen omistajaksi ja jatkoin työtä.”

”Päiväni alkaa noin kello 6”, hän kertoo. ”Juon kupin kahvia ja syön jotain. Sitten ajan autolla tunnin verran mehiläisten luo.” Normunds liikkuu maaseudulla ohittaen Latvian eteläosien kauneimpia maisemia. ”Tämä on historiallista seutua”, hän sanoo. ”Tästä maasta on paljon tarinoita kerrottavaksi.”

Normunds huolehtii 28 ”mehiläisperheestä” noudattaen rutiinia, johon liittyy laajan alueen hoitaminen mehiläispesien ympärillä. *”Leikkaan ruohon, kun mehiläiset nukkuvat, ja pidän yleisesti ottaen huolta alueesta. Tulen tänne kolmena päivänä viikossa. Kahtena muuna päivänä jään kotiin poikieni luo.”*

Kuhisevaa toimintaa

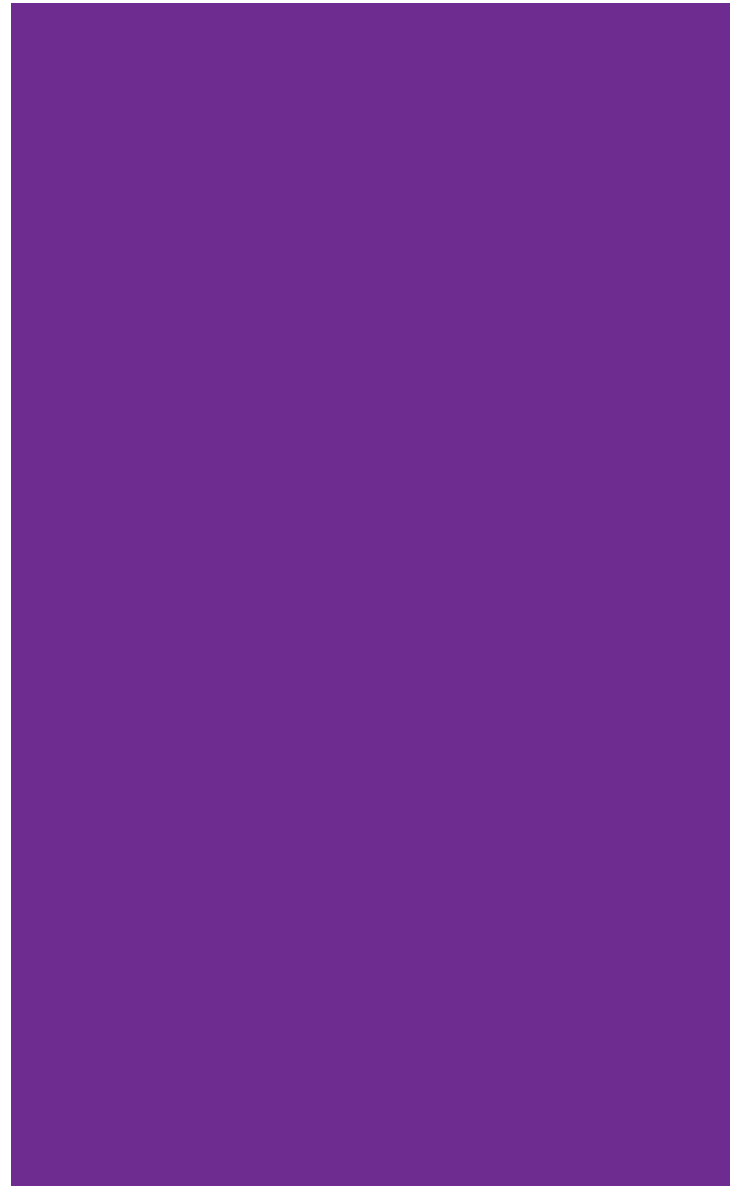
Hunajan tuotannon ohella Zepsin tila on yhden miehen toimintakeskus. Normunds aloittaa varhain ja viipty pitkään. Hän entisöi joitakin tilalla olevia historiallisia rakennuksia ja kaataa puita rakentaakseen kivinavettaan uuden katon. Hän myös kasvattaa perheelleen ja ystävilleen vihanneksia tilapäisissä kasvihuoneissa, jotka hän on itse rakentanut. Hänen vaimonsa ja lapsensa tulevat auttamaan mahdollisuuksien mukaan, mutta enimmäkseen hän työskentelee yksin.

”Emme käytä täällä kemikaaleja”, hän kehuskelee. ”Mehiläiset hyödyntävät useita kukkalajeja tällä alueella. Ne lentävät kukasta kukkaan päivän mittaan ja vuodenaikojen mukaan. Valmistamme erittäin luonnonmukaista ja terveellistä tuotetta.”

Normunds pitää nyt itseään täysiverisenä mehiläishoitajana. Hän tuottaa tonnin verran korkealuokkaista hunajaa vuodessa ja ponnistelee ahkerasti laajentaakseen yritystään. *”Minulla on vielä pitkä matka edessäni, ennen kuin voin pitää itseäni menestyvänä yrittäjänä”,* hän myöntää. *”Perheeni elättäminen on vieläkin työn takana, mutta EU:n ansiosta olen saanut hyvän alun.”*

”Siitä ei ole epäilystäkään – kun aloittelin liiketoimintaa, ymmärsin, kuinka hyödyllinen koulutus todella oli. Suoraan sanottuna elämäni

junnasi paikoillaan, ja tämä kokemus auttoi minua ajattelemaan käytännöllisesti. Vielä tänäkin päivänä me ponnistelemme, elämä on kovaa, mutta yritämme tosissamme. Omalta osaltani voin todeta, että on mentävä eteenpäin. Onko saamani koulutus muuttanut elämäni? Kyllä, se on muuttanut koko perheeni elämää.”

Turvallisesti maatilalla

*“Maatila on ihmeellinen paikka lapsille. Siellä on koneita ja eläimiä, mutta ne aiheuttavat myös mahdollisia vaaratilanteita.” Näin kertoo **Gaetane Anselme**, joka hoitaa perheensä kanssa pientä maatilaa Nevraumontin kylässä Belgian maaseudulla.*

Gaetane nai miehensä ohella myös tämän maatilan vuonna 1986 ja oppi pian alan niksit. Yhdessä työskennellen Anselmet tuottavat tuoretta maitoa ja munia sekä kasvattavat sikoja. He järjestävät myös opetuskäyntejä lapsille tarjoten näille tilaisuuden oppia maatilan elämää ja osallistua eläimistä huolehtimiseen.

“Meillä on paljon eläimiä”, Gaetane kertoo. “Meillä on kaikenlaisia liikaavia eläimiä – kanoja, ankoja ja hanhia, ja meillä on lemmikkieläimiä, sikoja... Lapset pitävät niistä ja oppivat paljon. Me näytämme lapsille, miten maatila toimii. Me myös opetamme heitä ratsastamaan hevosella. He oppivat myös jotakin alueen historiasta, maatalouden käytännöistä ja maaseutuperinnöstä. Se on tosiaankin kokonaisvaltainen kokemus. Uskomme, että se tuo heidät lähemmäksi juuriaan.”

Anselmet toivottavat kaikenikäiset lapset tervetulleeksi *“opetusmaatilalleen”*. *“He ovat kotoisin lähialueelta ja kauempana olevista kaupungeista, kuten Brysselistä ja Antwerpenistä, sekä ulkomailta”, Gaetane kertoo. “Olemme työskennelleet koululaisten ja muiden ryhmien kanssa, yksittäisten lasten, vammaisten lasten ja jopa tulevien luokanopettajien kanssa.”*

Eläimet ovat arvaamattomia

Kaikkien turvallisuuden varmistaminen on tietenkin ensisijaisen tärkeää, hän sanoo, mutta jatkuva työskentely samassa ympäristössä tekee helposti sokeaksi mahdollisille vaaroille. *“Vieraamme voivat viipyä vain yhden päivän tai jäädä useammaksi päiväksi. Meillä on erilaisia majoitusmahdollisuuksia vieraillemme. Jopa perheet voivat tulla meille. On otettava huomioon paljon eri asioita, kun paikalla on ihmisiä, jotka eivät välttämättä ole tottuneet maatilaympäristöön. Täällä on paljon työvälineitä ja koneita, ja eläimet, vaikka ovatkin kesyjä, voivat olla arvaamattomia.”*

Gaetane halusi varmistaa tekevänsä kaiken mahdollisen taa-takseen tilalla vierailevien lasten turvallisuuden. *“Me olemme*

Nyt uskon todella, että meidän kaikkien olomme on turvallisempi: minun ja perheeni sekä lasten ja muiden vierailijoiden, jotka käyvät täällä.

kaikki niin tottuneita maatalaan”, hän kertoo. *”Olen varma, että on paljon asioita, joita en ajatellut tai huomannut – mahdollisia vaaratilanteiden aiheuttajia.”* Niinpä heinäkuussa 2007 hän päätti pyytää apua. Preventagri-ohjelma, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, lähetti maksutta ryhmän tarkastajia maatilalle tutustumaan paikkoihin ja ehdottamaan, miten onnettomuuksilta parhaiten välttyttäisiin.

Vaarojen paikantaminen

Preventagrin avulla Euroopan sosiaalirahasto tarjoaa neuvontaa ja koulutusta, joiden avulla tähdätään työhön liittyvien terveys- ja turvallisuusriskien minimointiin. Tarvittaessa tarkastajaryhmä tulee tutkimaan tilan puitteet, tarkistamaan turvallisuusnäkökohdat ja kiinnittämään huomion mahdollisiin vaaratilanteiden aiheuttajiin. Sitten he voivat kertoa tilanpitäjille onnettomuuksien ehkäisemiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Hanke tarjoaa myös turvallisuuteen liittyviä konferensseja ja koulutusta.

”Tarkastusryhmä tuli ja viipyi kokonaisen päivän”, Gaetane selittää. ”He todellakin kävivät kaikki paikat lävitse, asioita, joita minulle ei olisi tullut mieleenkään, kuten missä säilytetään työvälineitä, maatilan koneita, sankoja ja jopa leluja tai miten valitaan oikeat eläimet esiteltäviksi.”

Hän kertoo, että yksi lasten lempitoimista on oppia lypsämään lehmää. *”Lehmät tuntevat meidät hyvin, ja ne ovat rentoutuneita ja levollisia meidän ollessamme läsnä, mutta eräät niistä saattavat hermostua vieraiden ja erityisesti pienten lasten seurassa. Tarkastajat kiinnittivät huomionsamme tämänkaltaisiin seikkoihin.”*

”Mielestäni hanke on auttanut meitä tarjoamaan parasta mahdollista palvelua ja mahdollisimman turvallisia kokemuksia nuorille vieraillemme”, Gaetane sanoo. ”Kyllä, mielestäni se oli erittäin hyödyllinen. Ohjelman ansiosta tapa, jolla katsomme maatilaympäristöä, on muuttunut, ja nyt uskon todella, että meidän kaikkien olomme on turvallisempi: minun ja perheeni sekä lasten ja muiden vierailijoiden, jotka käyvät täällä.”

Rakennusalan yritys tarvitsee vankan perustan

“Ponnistelin ankarasti luodakseni oman yritykseni tyhjästä. Kun melkein menetin kaiken, käsitin, että minun oli tehtävä joitakin suuria muutoksia”, José Salmerón Guindos kertoo.

Hän johtaa 47-vuotiaana nopeasti kasvavaa keskiuurta yritystä Grupo Salmerónia, joka on erikoistunut metallitöihin sekä rakennustuotteisiin ja -palveluihin. Syödessään aamiaista maaseutuhvilansa uima-altaan äärellä José näyttää menestyvän liikemiehen perikuvalta.

Hänen tiensä menestykseen ei kuitenkaan ole aina ollut tasainen. Hän kasvoi luonnonkauniilla alueella lähellä Sierra Nevadaa. Hän oli pienviljelijän poika, ja hänen lapsuutensa oli rankkaa. *“Kun olin lapsi, kaikki lautasella tai talossamme oli peräisin tilalta tai sen eläimistä”,* hän kertoo. *“Saimme sähköt vasta kun olin 15.”*

Vaikka Josén vanhemmat halusivat hänen jatkavan maatalousalalla, hänellä itsellään oli muita suunnitelmia. *“Näin, että vanhempani eivät kehittyneet. Halusin kokeilla toisenlaista elämäntapaa ja ansaita rahaa.”* Hän lopetti koulunkäynnin 14-vuotiaana saamatta päättötodistusta. Koska hän oli ahkera ja sopeutumiskykyinen, hän tarttui useisiin erilaisiin töihin – maatilalla, asevoimissa, eläinten parissa ja rakennusalalla. Lopulta hän totesi olevansa lahjakas metallitöissä ja opetteli hitsaamaan.

Vuonna 1983 ystäviltä ja sukulaisilta lainatuilla rahoilla hän perusti oman pajan, jossa valmistettiin autojen perävaunuja ja kiinnikkeitä rakennusalalle. Aluksi hän toimi pienissä 20 m²:n tiloissa ja hoiti yhdessä vaimonsa Concepciónin kanssa kaikki yritystoimintaan liittyvät asiat. Ensimmäisinä vuosina edistyminen oli kuitenkin sattumanvaraista. *“Emme oikeastaan toimineet kuin yrityksessä. Totta puhuakseni emme edes oikein tienneet, mikä liikeryitys on”,* José muistelee. *“Toimintamme oli usein umpimähkäistä.”* Yritys vei kaiken heidän aikansa, koska he osallistuivat kaikkeen toimintaan. *“Minulla oli tapana ajatella, että voin tehdä kaiken itse”,* hän sanoo.

Käännekohta

Sitten tapahtui käänne. He menettivät suurimman asiakkaansa, ja yritys joutui konkurssin partaalle. Annettuaan niin paljon itsestään yritykselle José vaipui syvään masennukseen. *“Noi puo-*

Olen oppinut, että tärkein asia yrityksessä ovat ihmiset. Olen todella ylpeä tiimistä, jonka olemme rakentaneet.

lentoista vuoden ajan yrityksen toiminta oli käytännössä olematonta”, hän kertoo.

Hän meni psykologin vastaanotolle, ja asiat alkoivat muuttua – sekä yksityiselämässä että ammatillisesti. Terapeutti ehdotti, että liikealan koulutus voisi muuttaa Josén tapaa hoitaa yritystä ja vähentää siten painetta. Niinpä hän osallistui yrittäjille tarkoitettuun koulutukseen, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta ja jonka kauppakorkeakoulu EOI järjesti. Kurssilla yrittäjille tarjotaan neuvontaa ja koulutusta siitä, miten kehittää yritystä ja laajentaa markkinoita ottamalla käyttöön innovatiivisia käytäntöjä ja kehittämällä verkkotoimintaa.

José oli innokas oppimaan. *”Alun perin kurssini piti kestää 500 tuntia. Taisin osallistua noin 1 000 tunnille”,* hän nauraa. *”Minulla oli tapana seurata opettajia käytävillä tuntien jälkeen kysellen kaikenlaista.”*

Koulutus muutti hänen tapansa suhtautua liiketoimintaan. *”Opin, että ei riitä, että on hyvä yhdessä työssä hoidettaessa yritystä. Vaikka olisi paras työntekijä, ei silti välttämättä ole paras johtaja. Yrityksen johtaminen vaatii koulutusta”,* hän toteaa. José sovelsi kurssilla oppimiaan taitoja yrityksessään. Hän muutti sen toimintatapaa, palkkasi erikoistuneita työntekijöitä ja otti käyttöön uusia menetelmiä. *”Kykenin soveltamaan oppimiani asioita käytännössä”,* hän sanoo. *”Näin tulokset heti.”*

Muutos

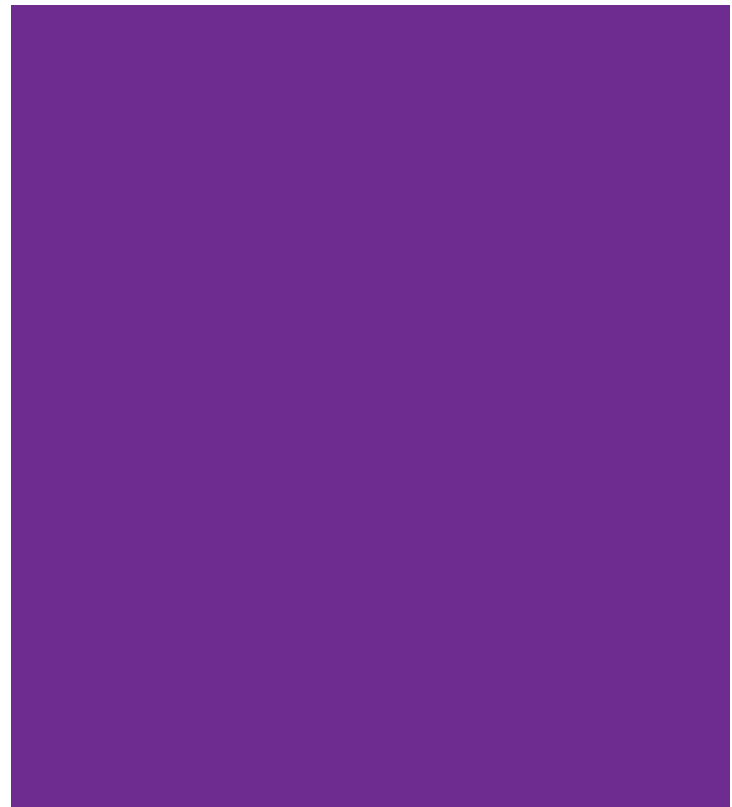
Yritys on nyt monipuolistunut, ja se kasvaa nopeasti. Viimeisten seitsemän kahdeksan vuoden aikana henkilöstön määrä on kaksinkertaistunut yli 70 kokoaikaiseen työntekijään. Vuodesta 2005 lähtien yhtymässä on ollut neljä osastoa – perävaunujen valmistus ja pienet metalliset koriste-esineet, kiinteistöala ja isännöinti, laajamittaiset konetekniset hankkeet, kuten ostoskeskusten tai tehtaiden rakenteet, sekä alumiinituotteiden, esimerkiksi autotallin ovien, runkojen tai kaiteiden, tukkumyynti.

Yrityksen vuosittaiset tulot ovat noin 10 miljoonaa euroa. Suunnitelmissa on kaksinkertaistaa tuotanto seuraavien kolmen vuoden aikana. José kuitenkin väittää, että raha ei ole tärkein

motivaation lähde. *”Päätavoitteeni on tehdä asiat hyvin. Toivon, että muut yritykset voivat oppia minun kokemuksistani ja soveltaa minun menetelmiäni.”*

Myönteisten kokemustensa jälkeen José on nyt innokas koulutuksen puolestapuhuja. Koulutuksesta onkin tullut avainasia yrityksessä. Sen yhteisön ja alueen tukeminen, jossa hän on elänyt koko ikänsä, on toinen keskeinen päämäärä. *”Palkkaamme työntekijöitä mieluiten lähialueelta. Jos heillä on peruskoulutus, he voivat oppia lisää työpaikalla ja osallistua yrityksen toimintaan.”*

”Olen oppinut, että tärkein asia yrityksessä ovat ihmiset. Olen todella ylpeä tiimistä, jonka olemme rakentaneet. Yhdessä olemme valmistautuneet tulevaisuuteen... mitä se sitten tuokin tullessaan”, hän sanoo. *”Olen saavuttanut sellaista, mistä en olisi osannut uneksiakaan. ”En osannut uneksia siitä, koska en tiennyt sellaista olevan olemassa.”*

Tulevaisuuden rakentaminen maaseudulla

Hedelmäviljely on sukupolvien ajan ollut Romanian itäosassa sijaitsevan Dâmbovițan piirikunnan maaseutuosien tärkein elinkeino. Alueen maantieteelliset ominaisuudet – maaperä, ilmasto ja sademäärä – ovat ihanteelliset tämäntyyppiselle maataloudelle. Taloudellinen tilanne ei kuitenkaan ole kovin suotuisa.

Useat alueen nuoret hylkäävät maalaiselämän ja muuttavat kaupunkeihin ja kyliin. *Florin Istrate* on yksi paikallisista asukkaista, jotka vastustavat jyrkästi tätä kehitystä. Hän on ylpeä alueesta, jolla hän on asunut koko ikänsä. Hän ponnistelee ahkerasti parantaakseen omaa ja muiden tilannetta.

Pienimuotoista hedelmäviljelyä harjoittaneen perheen poikana hän oppi ahertamaan maalla jo nuoresta pitäen. *”Hedelmäviljely on ollut tärkein asia tällä alueella sukupolvien ajan. Minusta oli luonnollista jatkaa tätä työtä”,* 39-vuotias Florin kertoo. *”Tämä on yksi niistä harvoista alueista, joilla hedelmäviljely vielä kehittyy. Otamme käyttöön uusia menetelmiä, ja minä haluan olla mukana tässä kehityksessä.”*

Kun hän lopulta ryhtyi hoitamaan perheensä tilaa, hän osti lisää maata ja istutti uusia hedelmäpuita – pääasiassa omenapuita ja joitakin päärynäpuita. *”Tällä hetkellä me tuotamme noin 70 tonnia omenaa vuodessa”,* hän kertoo ja lisää haluavansa laajentaa toimintaa edelleen tulevaisuudessa.

Pelkkä maatalouden harjoittaminen ei riitä elättämään häntä itseään sekä hänen vaimoaan ja 10-vuotiasta poikaansa. Hän on hyödyntänyt alan osaamistaan ja kokemustaan ja ryhtynyt maatalousalan vakuutustarkastajaksi. *”Kun vakuutusenvälittäjät myyvät vakuutuksia viljelijöille, tarkastan, että kaikki on kunnossa”,* hän sanoo. *”Työ vaatii erityisosaamista maatalousalalta ja paikallisia yhteyksiä.”*

Aloitteen tekeminen

Florin on myös johtavassa asemassa alueellisissa ja kansallisissa viljelijäyhdistyksissä. Lisäksi hän on Romanian kansallisen maatalousalan yhdistysten liiton AGROSTARin varapuheenjohtaja. Hän on mukana useissa hankkeissa, joiden avulla pyritään kehittämään alueita ja auttamaan pienviljelijöitä elättämään itsensä toiminnallaan. *”Haluan taivuttaa ihmiset jäämään. Kerron heille, miten he voivat kehittää yrityksiään”,* hän sanoo.

Tämä on yksi niistä harvoista alueista, joilla hedelmänviljely vielä kehittyy. Otamme käyttöön uusia menetelmiä, ja minä haluan olla mukana tässä kehityksessä.

”Ponnistelen saattaakseni yhteen samaa tuotetta myyviä viljelijöitä, jotta he ryhtyisivät työskentelemään osuuskunnissa”, hän jatkaa. ”Tällä hetkellä tuotantomme on suurta, mutta meillä ei ole sopivia edellytyksiä hedelmien varastointiin ja pakkaamiseen. Haluan kehittää tätä seikkaa.”

Viime vuosina Florin on vierailut muilla alueilla Euroopassa. *”Meillä on käynnissä hanke Galician alueelta Espanjasta peräisin olevien kumppaneiden kanssa”, hän kertoo. ”Olemme nähneet, miten he hoitavat yrityksiään siellä. Järjestämme koulutusta tämän tiedon levittämiseksi.”* Aiheita, joihin he paneutuvat, ovat varastointi, pakkaaminen ja neuvottelemisen valintamyymälöiden kanssa. *”Totesin, että omat luonnonolosuhteemme ovat ehkä parempia kuin Espanjassa, mutta me emme osaa hyödyntää niitä. Meillä on ongelmia infrastruktuurin kanssa – esimerkiksi tieverkkojen osalta”, hän selittää.*

Koulutus

Vuoden 2009 alussa Florinista tuli kyseisen maaseutualan jatkokehittämiseen tähtäävän hankkeen alueellinen koordinaattori. Hankkeella, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, tarjotaan yhteisölle koulutusta ja tietoa. Sen avulla pyritään auttamaan ihmisiä lisäämään maataloudesta saamiaan tuloja ja ulottamaan toimintaansa myös muille aloille.

”Hanke auttaa viljelijöitä kehittämään toimintaansa vain omiin tarpeisiin tapahtuvasta viljelystä kohti tuotteiden myymistä ja yritysten kasvattamista”, Florin kertoo. Jopa 750 viljelijää neljältä alueelta Romaniassa osallistuu erilaisille kursseille yli kolme vuotta kestävä ajan kuluessa. Osioissa keskitytään viiteen aiheeseen:

- käsityöläisten yritysten kehittämiseen
- maataloustuotteiden kuljetukseen ja jakeluun
- hotellien ja maatilamatkailuyritysten kehittämiseen
- metsästys- ja kalastusyritysten kehittämiseen
- sosiaalista hyvinvointia tukevien palvelujen kehittämiseen.

Florinilla on suuret odotukset siitä, että ankara työ kannattaa. *”Toivon, että viiden vuoden kuluessa meillä on aivan eri tilanne täällä”, hän kertoo lopuksi. ”Tehtäväni on auttaa mahdollisimman monia ihmisiä, kehittää aluetta ja sen infrastruktuuria.”*

Uusia taitoja

Toinen mahdollisuus: uusi ura

Marie Therese Vella on elänyt suurimman osan aikuisiästään kotona kahden lapsensa kanssa Iklinessä, joka on suhteellisen moderni kylä Maltan keskiosassa. Lasten kasvattua ja lähdettyä koulutielle Marie Therese pystyi viettämään enemmän aikaa pitkäaikaisten intohimojensa eli maalaamisen ja valokuvaamisen parissa, mutta hän halusi olla myös tuottava ja ansaita rahaa. Monen kotona vietetyn vuoden jälkeen hän ei ollut varma, mistä aloittaa.

”Kun olin nuorempi, työskentelin assistenttina notaarin toimistossa”, Marie Therese kertoo, ”mutta minun piti lopettaa työt siellä, koska perheeni oli tuolloin etusijalla. Lasten kasvattaminen on ihana ja tärkeä kokemus. Minulla on kaksi upeaa lasta. Tyttäreni päättää pian lukion, ja poikani on jo opiskelemassa suunnittelua Mostan taide- ja suunnitteluinstituutissa (Art and Design Institute). Minulle on ollut todellinen ilo olla vanhempänä, mutta lasten tultua vanhemmiksi ja itsenäisemmiksi alkoi tuntua siltä, että jotakin puuttui. Halusin päästä pois kotoa ja takaisin töihin.”

Takaisin työelämän rattaisiin

Koulutus- ja työllistymishanke (*Training and Employment Exposure Scheme, TEES*), jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, on kaikille yli 40-vuotiaille työttömille maltalaisille tarkoitettu kolmivaiheinen koulutusohjelma. Siihen sisältyy työskentelyä ydinosaamisessa, soveltuvuustestejä, elämänhallinnanohjausta, intensiivisiä erityiskoulutusjaksoja ja työllistymisjaksoja työelämään paluun helpottamiseksi.

”Kuulin TEES-hankkeesta muistaakseni televisiosta”, Marie Therese sanoo. ”Siitä oli todella iso kampanja; kaduilla ja tienvarsissa oli isoja mainoksia, ja sitä mainostettiin radiossa. Siitä puhuttiin ympäri saarta.”

TEES-kursseihin sisältyi ohjausta, jonka tarkoituksena oli antaa osanottajille uusia näkökulmia omiin henkilökohtaisiin tarpeisiinsa ja omaan motivaatioonsa; siihen, miksi he halusivat päästä töihin ja mitä he halusivat tehdä. *”Integroituminen uudelleen oli meille tärkeä konsepti koulutuksen aikana”, Marie Therese sanoo. ”Meillä oli tietotekniikan tunteja, ja opettelimme käyttämään tietokonetta sekä opiskelimme muita asiaan liittyviä teemoja, mutta erityisesti työskentely psykologien kanssa sai todella ajattelemaan. Tajusin,*

Tajusin, että haluan olla jälleen mukana maailmanmenossa, työskennellä ihmisten parissa ja tehdä jotain hyvää muille.

että haluan olla jälleen mukana maailmanmenossa, työskennellä ihmisten parissa ja tehdä jotain hyvää muille.”

Kuorman jakaminen

Marie Therese löysi työnantajan TEES-hankkeen avulla. *”Kahden kuukauden kurssin jälkeen aloitin työt Temi Zammit Foundation -säätiössä”, hän kertoo. ”Säätiö maksoi puolet palkastani, kun taas toinen puoli kustannettiin koulutushankkeelle myönnettyistä varoista. Seuraavien kuuden kuukauden jälkeen TZF palkkasi minut vakituiseksi työntekijäksi.”*

Kolme vuotta myöhemmin Marie Therese on edelleen töissä TZF:ssä, nyttemmin vanhempana johtohenkilönä, jonka tehtäviin kuuluu ihmisten auttamiseksi ja alueellisen kehityksen tukemiseksi suunnattujen kansainvälisten projektien suunnittelu ja toteutus. Eräessä hänen viimeaikaisessa projektissaan koottiin nuoria ihmisiä Maltalta ja eri puolilta Euroopan unionia Euroopan nuorisoparlamenttiin, joka kokoontui Venetsiassa.

”Nautin työstäni suunnattomasti”, hän sanoo. ”Ja mielestäni yrityksille ja järjestöille on myös tiettyjä etuja vanhempien ihmisten palkkaamisesta, yli nelikymppisten, kuten minä. Meillä on kokemusta ja arviointikykyä sekä paljon energiaa.”

Sopeutumista ja palkitsemista

Marie Therese käyttää edelleen aikaansa perheestään huolehtimiseen, mutta hänen uusi vastuunsa työssä käyvänä äitinä tarkoittaa myös sitä, että hänen lastensa on oltava valmiita myöntytyksiin. *”En ole enää niin paljon lasteni käytettävissä, mutta he ovat jo isoja eivätkä tarvitse minua niin paljon kuin ennen. Lisäksi he tietävät, että teen töitä myös heidän hyväkseen.”*

”Tapaan työssäni paljon ihmisiä. Työskentelen ulkomaisten yhteistyökumppaneiden kanssa, olen mukana erilaisissa projekteissa viikosta toiseen, ja minulla on jopa mahdollisuus matkustaa. En koskaan kuvitellut tekeväni tämänkaltaista työtä, eikä niin olisi tapahtunutkaan ilman TEES-koulutusohjelmaa ja Euroopan unionin sosiaalirahastoa.”

Ongelmien ratkaiseminen on yksinkertaisempaa, kun saa vähän tukea

”Tämä on ihanteellinen työ minulle, koska haluan työskennellä yksin. Tiedän, mitä pitää tehdä, eikä kukaan ole käskemässä minua. Yritän tehdä työni aina niin hyvin kuin osaan ja luulen, että olen ansainnut kollegojeni kunnioituksen.”

Andreas Apatzidis on täynnä lämmintä intoa ja jännittynyttä energiaa. Kyproksen auringossa rentoutuen hän puhuu tehtävistään Zorbas-vähittäisliikkeen leipomo- ja ruokatuotteiden kuljetusauton kuljettajana. *”Kun minua pyydetään tulemaan avuksi tai tekemään ylitöitä, menen aina. Minulla on myös hyvä suhde esimiehiini. Joskus olen yksikseni koko päivän, mutta teen työni ja menen sen jälkeen kotiin ja pidän elämästäni juuri sellaisena. En kestäisi olla koko päivää sisällä samassa paikassa joka päivä.”*

Andreas on kulkenut pitkän matkan. Hän muutti Larnakaan Kyprokselle vuonna 1995 syntymäkaupungistaan Thessalonikista Kreikasta. Siellä hän oli opiskellut kirjanpitoa ennen kolmen vuoden pituista asepalvelusta. Lähtiessään armeijasta hän koki hankalaksi löytää sopivaa työtä jopa suorittamallaan tutkinnolla. Kun hän sitten luki lehdestä, että Kypros rekrytoi vapaaehtoisia omaan armeijaansa, hän ilmoittautui mukaan viideksi vuodeksi.

Kyproksella Andreas tapasi vaimonsa Helenin. He menivät naimisiin vuonna 1999. Helenillä oli jo kaksi tyttärtä, Maria ja Georgina, ja parille syntyi pian kaksi yhteistä lasta lisää, Giannis, 9, ja Andrea, 4. Armeija-sopimuksensa päätyttyä Andreas otti vastaan työn energiayhtiöstä. Kun hän sitten kuusihenkisen perheen ainoana työssä käyvänä vanhempana jäi yhtäkkiä työttömäksi, kävivät ajat hyvin vaikeiksi.

Vastuu perheestä

Andreas menetti itseluottamuksensa. *”Mielentilani oli erittäin huono”,* hän myöntää. *”En edes halunnut mennä haastatteluihin. Mutta sitten kuulin Euroopan unionin tukemasta ohjelmasta, joka oli suunnattu ihmisille, joilla oli ongelmia. Menin sosiaalitoimistoon ja kerroin heille tarvitsevani apua. Minun piti elättää perheeni.”* Heinäkuussa 2006 Andreas osallistui Ammatillinen koulutus ja julkisen avun vastaanottajien työllistämisen edistäminen (Vocational Training and Promotion of Public Assistance Recipients to Employment) -hankkeeseen, jonka rahoitukseen Euroopan sosiaalirahasto on osallistunut. *”Se oli parasta, mitä minulle oli koskaan tapahtunut”,* hän sanoo. *”Elämäni muuttui täysin.”*

Ohjelman ansiosta tulin paljon rauhallisemmaksi. Enää ei tuntunut siltä, että kaikki olivat minua vastaan tai puhuivat minusta selkäni takana. Tunsin itseni sosiaalisesti hyväksytyksi.

Ohjelmaan kuului kaksiosainen koulutuskurssi: kaksi viikkoa ammatin- ja ongelmanratkaisutaitojen opettelua ja kaksi viikkoa tietotekniikan opintoja Nikosiassa. *”Kurssilla opeteltiin parempaa itsetuntemusta ja erilaisten tilanteiden hallitsemista työpaikalla. Tuohon aikaan koko perhe oli hyvin stressaantunut ja hermostunut. Mutta ohjelman ansiosta tulin paljon rauhallisemmaksi. Opin käyttäytymään paremmin enkä ollut enää vihainen. Enää ei tuntunut siltä, että kaikki olivat minua vastaan tai puhuivat minusta selkäni takana. Tunsin itseni sosiaalisesti hyväksytyksi.”*

Tuntui vähän siltä kuin olisi palannut takaisin koulunpenkille. Hänellä on vielä tallella kirjat, joita opiskeltiin. Kurssin päätyttyä hänen tulonsa pysyivät ennallaan ohjelman ansiosta, samalla kun sosiaalityöntekijät auttoivat häntä etsimään avoimia työpaikkoja. Ensimmäinen hänelle tarjottu työ oli tehtaan tuotantolinjalla, ja Andreas tiesi, että se ei ollut häntä varten. *”Kun kerroin, etten pitänyt työstä, minulle ei sanottu, että minun on pakko ottaa työ vastaan”,* hän toteaa kiittolisena. Lopulta toukokuussa 2007 hän aloitti Zorbaksella eikä ole enää katsonut taakseen. Hän arvostaa työnsä itsenäisyyttä ja työnantajansa häneen osoittamaa luottamusta.

Ensimmäisen vuoden aikana hän sai edelleen sekä taloudellista että moraalista tukea. Kuuden kuukauden ajan sekä ohjelman että yrityksen henkilöstöosaston työntekijät kävivät katsomassa säännöllisesti, miten hän pärjäsi, ja selvittämässä, oliko hänellä mitään ongelmia. Sekä Andreas että hänen työnantajansa täyttivät kyselylomakkeita Andreaksen edistymisestä.

Ihmisten ilmoille

Tähän mennessä Andreas on oppinut työnsä hyvin. Hän nousee joka päivä ylös kello neljä ja ajaa kymmenen minuutin matkan työnantajansa tiloihin. Siellä hänen ensimmäinen tehtävänsä on lastata valmiiksi pakatut ruokavaunut pakettiautoon ja toimittaa ne kauppoihin Larnakan ja Nikosian välillä. Hän palaa takaisin liikkeeseen kello kahdeksaan mennessä desinfioidakseen auton ja lastatakseen uusia ruokia toiselle kuljetuskierrokselle. Hän käy samoissa kaupoissa toistamiseen noutaakseen tyhjät ruokavaunut ja palaa sitten vielä kerran työpaikalleen. Nikosian liikenteen vuoksi hän ehtii harvoin takaisin keskipäiväksi, jolloin hänen työaikansa virallisesti päättyy, mutta se ei haittaa häntä. Hän jää

joskus töihin, jos siellä on vielä tekemistä, ja sanoo, että ylityökorvaus tulee tarpeeseen perheelle. Hän voi myös valita, meneekö hän töihin sunnuntaina, ja silloin hän pitää vastaavasti vapaata viikolla. Näin hänen on mahdollista välttää arkipäivien vilkas liikenne. Andreas pääsee työssään ihmisten ilmoille, ja hän juttelee mielellään kauppa-apulaisten kanssa.

Andreaksen työnantaja on tyytyväinen sekä Andreaksen työhön että ohjelmaan, jonka kautta Andreas tuli hänen yritykseensä töihin. *”Se on oikein hyvä hanke, koska se saa tukea valtiolta”,* sanoo Zorbaksen henkilöstöjohtaja Zacharias Joannou. *”Työnantajat tarvitsevat motiivin ihmisten auttamiseksi.”*

Kotona perheen pienessä ensimmäisen kerroksen asunnossa Andreas halaa vaimoaan ja lapsiaan. Hän varmistaa, että Giannis, joka livahtaisi mielellään pelaamaan jalkapalloa ystäviensä kanssa, on tehnyt kaikki läksynsä. *”Kyllä se oli raskasta, kun Andreas oli työtömänä”,* tuumaa Helen. *”Kurssin avulla hän on oppinut tuntemaan itsensä paremmin ja hän on muuttunut. Hän ei enää tunne itseään huonoksi. Viha on osa elämää, mutta nyt hän tietää, miten sen kanssa voi tulla toimeen.”*

”Tiedämme, ettemme ole yksin”, Helen lisää. *”Joku auttaa, jos meillä on vaikka jokin ongelma perheessä. On joku, jolle puhua. Pärjäämme nyt oikein hyvin. Ohjelma oli ihme.”*

Hyvä työntekijä saa virallista tunnustusta

Zsolt Korcz rakastaa työntekoa. *"Olen työnarkomaani",* hän myöntää. Olipa kyse sitten hänen asuntonsa koristelemisesta kirkkailla väreillä, pienten poikiensa vahtimisesta tai kotiaskareista, hänen on saatava tehdä jotakin. Sen jälkeen kun Zsolt lopetti koulun 14-vuotiaana, hän on aina tehnyt paljon töitä. Hän tulee suuresta 12-lapsisesta perheestä Zalaegerszegin kaupungista Unkarista. Hänen vanhempansa tarvitsivat kaikki tulot, jotka hän ja hänen kolme veljeään pystyivät hankkimaan. *"Isäni ei ansainnut tarpeeksi",* hän selittää.

Zsolt aloitti puusepän oppipoikana ja teki satunnaisia töitä siipikarja- ja maitotiloilla. Asepalveluksen jälkeen vuonna 1994 hän siirtyi rakennusalalle ja teki muuraus- ja maalaustöitä. *"Olen tehnyt niin monenlaisia töitä",* hän toteaa. *"Tein mitä vain, mitä oli saatavilla."*

Vuonna 2003 Zsolt ja hänen tyttöystävänsä Aniko perustivat yhteisen kodin, ja seuraavana vuonna syntyi heidän ensimmäinen poikansa David. Tuolloin Zsolt alkoi olla huolissaan tuloistaan *"Minulla ei ollut pätevyyttä, ja vaikka tein muuraustöitä, minulle ei maksettu työn arvoa vastaavaa palkkaa, eikä minulla ollut minkäänlaista turvaa",* hän selittää. Epäpätevänä työntekijänä hän ansaitsi puolet pätevän työntekijän palkasta.

Takaisin kouluun

Zsolt kävi jo säännöllisesti paikallisessa työnvälitystoimistossa etsiessään uusia urakoita. Juuri siellä hän kuuli ensimmäisestä unkarilais-tanskalaisesta tuotantokoulusäätiöstä (First Hungarian-Danish Production School Foundation), joka oli perustettu Zalaegerszegeen 15 vuotta aikaisemmin. Ensin hän hylkäsi ajatuksen uusista opinnoista peläten, että hän oli unohtanut, miten asioita opetellaan, mutta Aniko taivutteli hänet heittäytymään mukaan. Kesäkuussa 2006 hän aloitti yksivuotisen kokopäiväisen kurssin, jonka tarkoituksena oli auttaa nuoria työttömiä ja vähempiosaisia ihmisiä saamaan ammattipätevyys sekä kehittämään sosiaalisia taitojaan ja opiskelutekniikoitaan. 36 osanottajaa sai koulutusta muurauksessa, ruoanlaitossa ja lukkosepän tehtävissä. Euroopan unioni on osallistunut koko projektin rahoittamiseen Euroopan sosiaalirahaston kautta. Naisille ja romaneille asetetut kiintiöt varmistivat sen, että 30 prosenttia opiskelijoista oli taustaltaan romaneja. 35 heistä kävi kurssin loppuun, ja 31 sai töitä kurssin päätyttyä.

Nyt voin osoittaa olevani ammattitaitoinen muurari ja teen paljon töitä. Olen ylpeä työstäni – rakastan sitä – ja todistus on todella tärkeä.

Yllätyksekseen Zsolt huomasi, että hän nautti joka hetkestä. *”Rakastin sitä, en ole ollut pois päiväkään ja olen tehnyt hyvää työtä. Olin usein kollegojani parempi ja nopeampi, koska minulla oli kokemusta. Sosiaalisten taitojen oppiminen oli myös todella hyödyllistä. Opettajat kiinnittivät huomiota minuun henkilökohtaisesti, ja jos minulla oli kysyttävää, he vastasivat kysymyksiini. He eivät sanoneet koskaan ei.”* Zsolt läpäisi leikiten viisi loppukoetta, jotka käsittelivät terveyttä ja turvallisuutta samoin kuin teknisiä taitoja.

Tanskan malli

Ensimmäinen koulu perustettiin vuonna 1993 Tanskan koulutusministeriön tuella. *”Emme saaneet valtion rahoitusta, mutta luotimme paikallisten yhteistyökumppaneiden ja Euroopan unionin tukeen”,* projektipäällikkö Máté Molnár selvittää. Vuosien kuluessa koulu on auttanut noin 1 500:aa nuorta ihmistä saamaan pätevyyden ammateissa, joilla on kysyntää. *”Yhä useammalla nuorella ihmisellä ei ole kunnollista koulutusta, joten autamme heitä hankkimaan taitoja, joita he tarvitsevat yhteiskunnassa yleensä.”*

Koulu työllisti Zsoltin koko kurssin ajan, ja hän sai minimipalkkaa. *”Muuten se olisi ollut mahdotonta”,* hän myöntää. *”Ensin luulin, että minun pitää tehdä enemmän töitä maksaakseni koulutuksen, mutta minulla ei olisi ollut milloinkaan varaa maksaa sitä omasta pussistani.”* Kurssilaiset auttoivat korjaamaan ja kunnostamaan uusia luokkahuoneita entisen alakoulun ympärillä olleisiin rakennuksiin, joissa säätiö sijaitsee.

Kausityö

”Zsolt on fantastinen muurari”, sanoo Máté. *”Hänen suorituskykynsä on hyvin suuri. Rakennusalalla on ongelmana se, että töitä ei ole talvella ja että työnantajat haluavat lomauttaa henkilökuntaa. Zsolt on joutunut tällaisen uhriksi, ja me haluaisimme tehdä siitä lopun. Se on todellinen ongelma perheille, joilla ei ole taloudellista turvaa.”* Koulu neuvoo sekä työnhaussa että tukien hakemisessa opiskelijoiden perheille.

Zsoltin puoliso on edelleen äitiyslomalla siivous- ja cateringtyöstään eräessä suuressa ravintolassa, ja hän hoitaa heidän toista poikaansa, yksivuotiaista Adamia kotona. *”Ei ole aina helppoa*

löytää lastenhoitajia, koska sellaisia paikkoja ei ole tarpeeksi”, selittää Aniko, joka tulee musikaalisesta romaniperheestä ja jonka sukulaisia soittaa mustalaisorkesterissa. Ammattitaitoisena työntekijänä Zsolt ja hänen perheensä saivat oikeuden muuttaa isompaan kunnalliseen asuntoon, kun Adam syntyi. Zsolt sai palkkaennakkoa varmistaakseen, että perhe saa asunnon.

Hän sanoo olevansa todella onnellinen. *”Kaikki kääntyi oikein hyväksi. Se, mitä tarvitsin, oli pätevyys, sillä muuten en olisi voinut todistaa, että pystyn tekemään työn. Nyt voin osoittaa olevani ammattitaitoinen muurari ja teen paljon töitä. Olen ylpeä työstäni – rakastan sitä – ja todistus on todella tärkeä. En ole koskaan kyllästynyt, sillä siirrymme aina eri paikkoihin ja teemme eri asioita. Olen aina tehnyt töitä – en ole koskaan ollut kotona. Rakastan ammattiani, ja toiveenani on aina ollut saada pätevyys, parempia töitä ja suurempaa palkkaa. Haluan pystyä huolehtimaan perheestäni. He ovat tärkeimpiä.”*

”Olimme hyvin iloisia siitä, että Zsolt sai tämän tilaisuuden”, Aniko vahvistaa. *”Säätiöltä tullut kirje oli eräänlainen ihme – se osoittaa, että ihmeitä tapahtuu!”*

Sijoitus hyvään yöuneen

”Olen utelias luonteeltani. Pidän työnteosta. Nyt opin jotakin uutta joka päivä – opin ratkaisemaan ongelmia. Se tuottaa hyvin paljon tyydytystä”, Daniel Dellisse sanoo hymyillen. ”Olen ollut hyvin onnekas – mutta täytyy olla myös halukas tekemään töitä.”

Vuodesta 1987 Daniel on työskennellyt Roeselaressa Pohjois-Belgiassa sijaitsevassa yrityksessä, joka valmistaa ja vie rakennusteollisuudelle tarkoitettuja PVC-tuotteita. Tehdas pyörii kellon ympäri. Daniel on työskennellyt 21 vuoden ajan yövuorossa ensin pakkaajana ja sitten teknikkona ekstruusioprosessissa, jossa muovi muovataan ikkunoiden kehyksiksi ja oviksi. Mutta noin kaksi vuotta sitten luonnonvastainen päivä-yökuvio alkoi vaatia veroansa, ja Danielin oli aina vain vaikeampaa saada unen päästä kiinni.

Dellissen perheeseen saatiin rauha uudelleenkoulutusohjelman avulla, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta.

”Se oli iso ongelma minulle, ja lääkäri neuvoi, että minun olisi parempi siirtyä päivätöihin”, Daniel muistelee. ”Hän tarjosi minulle unilääkkeitä, mutta en halunnut ruveta käyttämään lääkkeitä.” Daniel ei ollut ainut uhri, sillä häiriö vaikutti samalla koko perheen elämään. Lauantaisin Danielin piti nukkua pois perjantaiyön uni-elä, joten hän ei voinut nauttia viikonlopusta vaimonsa Dinan kanssa eikä hemmotella itseään parin intohimolla, kävelyllä ja vaeltamisella.

Työt vähissä

Daniel on tehnyt paljon töitä koko elämänsä. Hänen isänsä kuoli, kun hän oli 9-vuotias, ja hänen äidilleen jäi neljä poikaa kasvatettavaksi. Hän lopetti koulun 14-vuotiaana opetellakseen puusepäksi. *”Meidän piti saada ruokaa pöytään”,* Daniel kertoo nöyränä. Hän teki kaikenlaisia töitä muun muassa johtavan autovalmistajan liukuhihnalla, mistä hän myöntää, ettei nauttinut siitä lainkaan. Kohta sen jälkeen kun Daniel oli mennyt naimisiin vuonna 1979, rakennusfirmalta, jossa hän oli työssä, loppuivat rahat, ja Daniel huomasi olevansa työtön.

”Oli erittäin vaikeaa löytää töitä”, hän muistelee. Kun Deceuninckillä sitten oli töitä yövuorossa, hän otti työn vastaan mielellään. *”Se oli ainoa mielenkiintoinen työtarjous, ja pystyin aloittamaan*

Teen töitä mielelläni. Nyt opin jotakin uutta joka päivä – opin ratkaisemaan ongelmia. Siitä saa suurta tyydytystä.

välittömästi... ja raha oli erittäin tervetullutta.” Siihen mennessä Danielilla ja hänen vaimollaan oli vastasyntynyt tytär Sarah, joten kun Dina oli töissä iltapäivisin ja Daniel nukkui aamuisin, he pystyivät järjestämään aikansa sopivasti siten, että he voivat huolehtia vauvasta.

Mutta Daniel huomasi muutoksen, kun hän tuli vanhemmaksi. Lääkäriin ohjeen mukaisesti hän otti yhteyttä työnantajaansa keskustellakseen vuorojen vaihtamisesta. Vuorojen vaihtamista varten hänen tuli osoittaa, että hän pystyi suoriutumaan uudesta työstä, jossa tarvittiin tuoretta koulutusta, koska työmahdollisuudet yrityksen muilla osastoilla olivat rajatut. *”Siitä oli vuosia, kun olin käyttänyt koneita, ja nyt kaikki oli automatisoitu. Yrityksessä sanottiin, että heillä on paikka minulle, mutta ensin minun pitää päivittää osaamiseni.”* Deceuninck ilmoitti Danielin Erinomaista oppimista (*Excellent Learning*) -uudelleen koulutusohjelmaan, jota veti flaamilainen työnvälityspalvelu *Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding* (VDAB). *”Se oli haaste, mutta koneiden käytön oppiminen uudelleen tuotti myös iloa”,* sanoo Daniel.

Kurssin ansiosta hän sai paikan yrityksen tutkimus- ja koulutuskeskuksessa, jossa hän testaa PVC-kehyskiä, opettaa itsenäisille alihankkijoille, miten ovet ja ikkunat muovataan sopiviksi sekä etsii uusia teknisiä menetelmiä ja uusia materiaaleja. *”Uusia innovaatioita syntyy koko ajan. Yrityksen on oltava innovatiivinen laajentuakseen, ja se on aina kiinnostanut minua. Teen työtäni mielelläni, olen aina halunnut kehittää itseäni. On epämiellyttävää mennä töihin vastentahtoisesti”,* hän painottaa. Insinöörien, työjohtajien ja operaattoreiden tiimiin kuuluvana hän on omalta osaltaan jakanut osaamistaan muualta Euroopasta vierailulle tulleille eri alojen edustajille.

Elämästä nauttien

Daniel aloitti päivätyöt tammikuussa 2008. *”Kesti viisi kuukautta, ennen kuin pystyin nukkumaan hyvin”,* hän muistelee. *”Ensin heräsin kolmen tai neljän tunnin kuluttua. Vaimoni sanoi, että minun pitää kuitenkin pysyä sängyssä, mutta se oli mahdotonta. Nousin ylös ja katselin televisiota ja olin sitten iltapäivällä hyvin väsynyt. Mutta kesäkuuhun mennessä pystyin nukkumaan öisin kuusi tuntia häiriintymättä. Se muutti elämäni kokonaan”,* hän julistaa. *”Yöhän on kuitenkin loppujen lopuksi nukkumista varten.”*

Daniel tekee säännöllistä 40-tuntista työviikkoa. Perjantaisin hän lähtee töistä hieman aikaisemmin iltapäivällä. *”Minulla on enemmän aikaa vaimolleni, ja kaikki viikonloput ovat vapaita. Nautin elämästä todellakin enemmän.”* Daniel ja Dina ovat liittyneet kävelykerhoon, ja lauantaisin ja sunnuntaisin he kävelevät säännöllisesti 20–30 kilometriä päivässä pitkin Flanderin ja Alankomaiden teitä. Kuusi kuukautta sen jälkeen kun Daniel aloitti päivätyöt, hän on kävellyt yhdessä vaimonsa kanssa 900 kilometriä, ja hänen tavoitteenaan on nyt kävellä 100 kilometriä pysähtymättä. Hän on parannellut vanhoja puusepän taitojaan remontoidakseen talonsa makuuhuoneet. Ja ikään kuin kaikessa tässä ei olisi tarpeeksi tekemistä yhdelle ihmiselle, Daniel on myös innokas peippojen hoitaja, joka näkee paljon vaivaa opettaakseen lemmikkilaululintuaan toistamaan yksinkertaisia melodioita ja osallistuakseen kilpailuihin, joissa mestarilinnut voivat laulaa jopa 800 laulua tunnissa.

Ja silti, vaikka Danielilla on oikeus ylimääräiseen vapaapäivään kerran kuukaudessa, Daniel harvoin pitää sen. *”Minulla on hyvät työtoverit, ja viikko kuluu niin nopeasti, etten ajattele vapaapäivien pitämistä.”*

Urakehitys

”Pidän työstäni”, sanoo Dupnitsasta Bulgariasta kotoisin oleva Biliana Filipova. ”Olen liikkeellä koko ajan, ja jokainen päivä on erilainen.”

Ison huoltoasemaketjun aluepäällikkönä 33-vuotias Biliana on suuren osan ajastaan tien päällä siirryessään 19 huoltoaseman välillä huoltoasemalta toiselle. Hänen vastuullaan on kokonaisvaltaisia huoltoasemien päivittäiseen toimintaan liittyviä tehtäviä, jotka vaihtelevat henkilöstöjohtamisesta sen varmistamiseen, että välineet ovat käyttökunnossa ja että varastoa on tilattu tarpeeksi, tai erilaisista lakiasioista vastuuseen hätätilanteissa, kuten vuotilanteissa.

Hänet ylennettiin nykyiseen asemaansa maaliskuussa 2008. Aikaisemmin hän vastasi yksittäisen huoltoaseman toiminnasta. *”Tässä tehtävässä on paljon enemmän vastuuta”,* hän sanoo. *”Mutta tiesin, mitä työ pitää sisällään, koska toimin ennen aluejohtajan sijaisena.”*

Hän kuvailee ominaisuuksia, joita hänen tehtävissään tarvitaan: *”Pystyn pysymään rauhallisena ja reagoimaan nopeasti – se on tärkeää. Ja usein minun täytyy hoitaa monta asiaa yhtä aikaa. Minun täytyy asettaa joitakin asioita etusijalle ja organisoida asiat hyvin. Työ on hyvin vastuullista. Minun täytyy tehdä päätöksiä yksin. Kyseessä ovat isot rahat.”* Hoidettavana on myös tärkeitä turvallisuuskysymyksiä. *”Esimerkiksi polttoainesäiliöautojen kohdalla on erittäin tärkeää noudattaa oikeaa menettelytapaa. Mahdolliset vaa-
ratekijät ovat niiden kohdalla suuria”,* hän lisää.

Suunnan muutos

Biliana opiskeli alun perin tuotantotekniikkaa erikoistuen vaatteiden tuotantotekniikkaan. Kun hän oli suorittanut 5-vuotisen filosofian maisterin tutkinnon, syntyi hänen tyttärensä Joanna. *”Sen jälkeen en tehnyt töitä kolmeen vuoteen”,* hän sanoo. *”Mutta minua alkoi kyllästyttää se, että vietin kaiken aikani kotona. Olen dynaaminen persoona, joka haluaa tehdä jotakin koko ajan. Tulen helposti levottomaksi.”*

Hän aloitti työt tekstiilialalla tehtävissä, jotka liittyivät hänen opintoihinsa. *”Työskentelin teknologina tehtaissa.”* Työskenneltyään puolitoista vuotta kahdessa eri yrityksessä hän kuitenkin huomasi, että hän halusi tehdä jotakin muuta. *”Joskus on tehtävä täydellinen*

Koulutus antoi minulle paljon apukeinoja työhöni ja myös monia taitoja elämää varten yleensä. Olen tyytyväinen siihen, mitä olen saavuttanut tässä yrityksessä.

muutos, jotta voi olla tyytyväinen. Tarvitsin uuden haasteen saadakseni energiaa.”

Biliana kuuli työmahdollisuuksista Petrolilla, joka oli aiemmin valtiojohtoinen verkosto ja joka on edelleen yksi suurimmista huoltoasemaketjuista Bulgariassa. Hänet kutsuttiin työhaastatteluun johtotehtäviin liittyvästä työstä, mutta hän valitsi sen sijaan työn kassavirkailijana. *”En halunnut ryhtyä heti johtotehtäviin. Halusin aloittaa alhaisemmalta tasolta, koska en tiennyt mitään tästä alasta.”*

Siirto kannatti. Aloitettuaan työt yrityksessä vuonna 2002 hän haki itse muihin tehtäviin ja raivasi tiensä nopeasti ylemmälle tasolle. *”Työskenteleminen aluksi kassavirkailijana auttoi minua paljon. Nyt tunnen työni sisältäpäin. Tiedän, missä johtajat voivat mennä vikaan.”*

Koulutus uuteen rooliin

Hän osallistui intensiiviseen koulutusluentosarjaan, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Kurssit sisälsivät tiimin muodostamista, rooliharjoituksia, keskusteluja ja ongelmanratkaisuharjoituksia. Tehtävät auttoivat Biliana kehittämään taitoja, joita hän tarvitsee uudessa roolissaan, koskivatpa tehtävät sitten kanssakäymistä ihmisten kanssa, päätöksentekoa, priorisointia tai hankalien tilanteiden selvittämistä.

”Koulutus antoi minulle paljon apukeinoja työhöni ja myös monia taitoja elämää varten yleensä. Koulutus sai minut todella ajattelemaan, miten tiettyyn ongelmaan löydetään ratkaisu”, hän sanoo. ”Olen tyytyväinen siihen, mitä olen saavuttanut täällä yrityksessä. Olen edennyt työtä tekemällä. Monet ihmiset ovat tunnustaneet ansioni, ja arvostan sitä.”

Tulevaisuutta ajatellen Biliana sanoo: *”En ole varma siitä, mitä tarkalleen haluan, mutta tiedän, että haluan parantaa työskentelyäni ja kehittää itseäni edelleen. Ensin minun täytyy todistaa itselleni osaavani tässä roolissa.”*

Kotona Bilianan elämä on yhtä kiireistä. Perheen kodin remontointi yhdessä hänen miehensä kanssa on jatkuva ja pitkän aikavälin projekti. *”Aloitimme remontin viisi vuotta sitten”, hän sanoo. Aloitet-*

tuaan maan tasalta pari on rakentanut oman kotinsa tyhjistä aivan Bilianan appivanhempien talon viereen, vaikka onhan talossa vielä paljon työtä. ”Olemme rakentaneet toisen kerroksen, mutta meillä on vielä paljon tekemistä, ennen kuin voimme asua siinä”, hän sanoo ja lisää, että muutama vuosi sitten he kaikki kolme asuivat yhdessä huoneessa samaan aikaan kun tehtiin töitä.

Muun aikansa Biliana viettää Joannan kanssa, joka on nyt 10-vuotias, ja tapaamalla muuta perhettään. *”Minulla on kaksi nuorempaa sisarta ja lanko. Asumme kaikki lähellä toisiamme ja olemme hyvin läheisiä. Kaikki perheet kokoontuvat vanhempiemme kanssa viikonloppuisin. Perheeni ja työni ovat minulle etusijalla. Teen lujasti töitä varmistaakseni, että meidän on turvallista elää”, hän toteaa lopuksi.*

Tiedot uudelleen käyttöön

Peter Meller ja hänen vaimonsa Olga ovat asettumassa uuteen kotiinsa Magdeburgissa Saksi-Anhaltin maakunnassa itäisessä Saksassa, jossa Peter on aloittanut äskettäin ohjelmistosuunnittelijana pienessä tekniikka-alan yrityksessä.

Vaikka hän alun perin opiskeli koneinsinööriksi ja työskenteli niissä tehtävissä Romaniassa, jossa hän kasvoi, hän ei ole työskennellyt alalla enää 15 vuoteen, sillä vuonna 2008 hän aloitti työkokeilussa yrityksessä, jossa hän nyt työskentelee kokopäiväisesti.

Hänen koko perheensä muutti takaisin juurilleen Saksaan vuonna 1990 – hänen vanhempansa, veljensä ja sisarensa sekä hänen ensimmäinen vaimonsa ja nuori poikansa. *”Muutimme taloudellisista syistä. Romaniassa oli todella vaikeaa ansaita elantonsa tuohon aikaan. Olimme halunneet lähteä jo aikaisemmin, mutta se oli mahdotonta.”* Tilanne muuttui kommunistivallan kaatumisen myötä. *”Tuolloin koko sukumme ja kaikki ystävämme olivat lähdössä”*, sanoo 48-vuotias Peter.

Taantuman uhri

Saavuttuaan 29-vuotiaana Saksaan Bergisch Gladbachiin Kölnin lähelle hän sai ensin töitä pienestä yrityksestä koneinsinöörinä. Saksan konetekniikkasektorilla työt vähenivät kuitenkin suurin piirtein noihin aikoihin, ja vuoteen 1993 mennessä Peter oli jo siirtynyt työttömyyskortistoon.

Hänellä oli jonkinlaisia toiveita saada toinen työpaikka insinöörinä, joten hän päätti, että uudelleen kouluttautuminen voisi auttaa häntä työllisyysnäkömyien parantamisessa. Peter meni tietokonekursseille. *”Ennen sitä en ollut ollut koskaan kovinkaan paljon tekemisissä tietokoneiden kanssa”*, sanoo Peter.

Kurssin jälkeen hän alkoi kehittää tietokonepohjaista koulutusta työskentelemällä freelancerina. *”Työ oli täysin erilaista kuin aikaisempi työni”*, hän sanoo. *”Työskentelin pienelle yritykselle, joka järjesti kurseja suurille yrityksille opettaakseen niiden työntekijöitä käyttämään tavalisia tietokoneohjelmia.”*

Hän teki tätä työtä monta vuotta ja perusti lopulta yrityksen, joka teki samankaltaista työtä neljän muun yhteistyökumppanin kanssa. Jonkin ajan kuluttua tilaukset kuitenkin loppuivat, ja hän jatkoi

Minulla oli aikaisemmin paljon tietoja ja taitoja, mutta en osannut kertoa niistä muille ihmisille. On reilua sanoa, että kurssi muutti elämäni.

työskentelyä sopimuspohjalta. Hän jatkoi työskentelyä näin vuodesta 2001 vuoteen 2007, mutta hän tuli aina vain tyytymättömämmäksi työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi. *”Saatoin työskennellä yhdessä projektissa kolme kuukautta, ja sitten minulla ei ollut mitään kuukausiin”,* sanoo Peter. *”En nähnyt siinä mitään tulevaisuutta.”*

Näihin aikoihin koneiteollisuus alkoi elpyä Saksassa, ja niinpä Peter ajatteli, että hänen saattaisi olla mahdollista päästä takaisin töihin entiseen ammattiinsa. Kun hän sitten haki koneinsinöörin töitä, hän huomasi, että tuoreen kokemuksen puute oli ongelma.

Tiedon pohjalle rakentaminen

Koulutusohjelma, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, auttoi häntä päivittämään konetekniikan tietojaan ja taitojaan sekä rakentamaan uraansa niiden varaan. Hänen kurssinsa oli yksi 18 valtakunnallisesta AQUA (Akademikerinnen und Akademiker Qualifizieren sich für den Arbeitsmarkt) -kurssista, joista jokainen oli suunnattu erikoisammattialueille. Kurssit järjestettiin yhdessä yliopistojen kanssa, jolloin jo osaaville ihmisille annettiin mahdollisuus lisätä asiantuntemustaan olemassa olevan tiedon pohjalta ja parantaa työnsaantimahdollisuuksiaan.

Peterin kurssilla käytiin läpi kokonainen kymmenen lukukauden opinto-ohjelma konetekniikassa kymmenessä kuukaudessa. *”Oli ihmeellistä, kuinka paljon olin unohtanut, mutta olin myös helpotunut, sillä vielä paljon myöhemmin valmistuneetkin olivat myös unohtaneet asioita”,* hän sanoo. Hän myös oppi lisää uusista kehityssuuntauksista, erityisesti tietotekniikan käytöstä konetekniikassa, mikä tuskin oli sisältynyt hänen alkuperäisiin opintoihinsa.

Akateemisen opiskelun lisäksi kurssilla opeteltiin käytännön työnhakutaitoja, kuten henkilökohtaista esittelyä, elekieltä ja viestintää, työnhakua ja haastatteluihin valmistautumista. Peter havaitsi henkilökohtaisten taitojensa parantuneen huomattavasti. *”Pystyin menemään haastatteluihin ja vastaamaan kysymyksiin. Tunnen oloni nyt paljon itsevarmemmaksi.”*

Monimutkainen tehtävä

Peter pääsi käyttämään uusia kehittyneitä taitojaan, kun hän teki kolme kuukautta kestävästä työharjoittelun yrityksessä, jossa hän nyt työskentelee. Yritys on erikoistunut autonvalmistussektorin laadunvarmistusprosesseihin. *”Tajusin, että oppimillani asioilla oli ratkaiseva merkitys. Minua pyydettiin aikaisessa vaiheessa tekemään monimutkainen tietokoneohjelmointi. Minulle annettiin kiireetön työ, ja he luulivat, etten pystyisi suoriutumaan siitä. Kun työpaikalla nähtiin, että pystyin tekemään työn, kaikki olivat hyvin vaikuttuneita.”*

Työjakson lopussa lokakuussa 2008 Peterille tarjottiin vakituista työtä. Peter työskentelee nykyään ohjelmoijana konetekniikan alalla tehtävissä, joissa yhdistyvät hänen konetekniikan tuntemuksensa ja tietotekniset taitonsa.

”Minulla oli aikaisemmin paljon tietoa ja taitoja, mutta en osannut kertoa niistä muille ihmisille”, sanoo Peter. *”On reilua sanoa, että kurssi muutti elämäni. Tunnen itseni nyt paljon varmemmaksi ja suhtaudun luottavaisesti tulevaan.”*

Koulutus

Perinteen arvo

Sibiu on historiallinen kaupunki Transylvaniassa. Roomalaisten, turkkilaisten, hunnien ja saksien aaltoliikkeet ovat pyyhkineet alueen yli vuosisatojen kuluessa ja jättäneet jälkeensä perinnön, joka houkuttelee kulttuurin etsijöitä läheltä ja kaukaa. Yksi henkilö, jolla on ammatillinen kiinnostus aluetta kohtaan, on antropologi [Monica Stroe](#).

”Opiskelen saksien eteläiseen Transylvaniaan jättämää perintöä”, sanoo 24-vuotias Monica. ”Aloitin tohtorinväitöstutkimukseni kuusi kuukautta sitten.”

Hän tutkii väitöksessään, miten kulttuuri- ja turismiteollisuus hyötyvät alueen rikkaasta ja monipuolisesta historiasta ja perinteestä. *”Valitsin saksien alueet henkilökohtaisista syistä”, Monica sanoo. ”Olen syntynyt ja kasvanut saksien perustamassa kaupungissa, jossa monet keskiaikaiset ominaisuudet ovat säilyneet. Olen kuitenkin aina ajatellut, että Sibiu on osannut hyödyntää perintöään paremmin.”*

Huolellisesti restauroitussa keskiaikaisessa kaupungin keskustassa Sibiu kaupungin perinne pääsee hyvin esille. Kaupunki oli Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2007, ja siellä pidetään monia kansainvälisesti tunnettuja tapahtumia. Monicalle nyt oli paras aika tehdä tapaustutkimus. *”Olin kiinnostunut näkemään, miten Sibiu on kehittänyt ’brändiään’ ja mitä vaikutuksia sillä on ollut ympäröiviin alueisiin.”*

Hänen tutkimuksensa kattaa laajan alueen eteläisen Transylvanian alueella. *”Olen todella kiinnostunut maaseutualueista, siitä, miten ne tuovat itseään esille kulttuurikohteina”, hän sanoo. ”Toinen tärkeä näkökulma on alueen etninen paradoksi”, hän jatkaa. ”Kaupunginjohtajana on saksalainen. Kuitenkin vain noin 1,6 prosenttia asukkaista on syntyperältään saksalaisia. Tämä on ilmiö, joka esiintyy koko alueella.”*

Akateemisen tutkimuksen aika

Monican tohtorinopinnot olivat jatkoa hänen nationalismista ja etnisistä suhteista Keski-Euroopan yliopistossa (Central European University) Budapestissa suorittamalleen filosofian maisterin tutkinnolle. Valmistuttuaan hän tiesi haluavansa opiskella lisää samaa aihealuetta. *”Pro gradu -tutkielmani keskittyi etnisen ryh-*

Apurahalla oli minulle suuri merkitys. Sen ansiosta minun oli mahdollista tutkia valitsemaani aihealuetta. En olisi pystynyt aloittamaan väitöstyötäni ilman sitä.

män dynamiikkaan, paikalliseen identiteettiin ja konflikteihin” hän sanoo. ”Tulin tietoisemmaksi etnisten ryhmien välisistä eroista. Olen kiinnostunut siitä, miten identiteetti rakentuu.”

Palattuaan Bukarestiin, jossa Monica ensin opiskeli, mahdollisuudet akateemiselle tutkimukselle olivat vähäisiä, ja niistä maksettiin liian vähän. Hän harkitsi suunnan vaihtoa: *”Aioin osallistua markkinatutkimustyöhön. Se olisi ollut kompromissi, mutta opintojen jatkaminen näytti taloudellisesti mahdottomalta.”*

Avuksi tuli apuraha, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. *”Apurahalla oli minulle suuri merkitys. Sen ansiosta minun oli mahdollista tutkia valitsemaani aihealuetta. En olisi pystynyt aloittamaan väitöstyötäni ilman sitä.”*

Monica saa kuukausittaisen apurahan, joka kattaa hänen elinkustannuksensa kolme vuotta kestävien opintojen ajan. Lisäksi hän voi viettää sen avulla kahdeksan kuukautta ulkomaisissa yliopistoissa Euroopan unionin alueella, minkä ansiosta hän pääsee tutustumaan kirjastojen materiaaleihin, jotka ovat oleellisia hänen tutkimukselleen. *”Tämä liikkumismahdollisuus on elintärkeää tutkimukselleni”,* Monica sanoo. *”Pääsen matkustamaan apurahan avulla. Saan käsiini tärkeitä arkistoja ja saan laajemman näkökulman.”*

Osana ohjelmaa Monica kirjoittaa artikkeleita akateemisiin lehtiin ja työskentelee professoreiden kanssa. *”Saan hyvää kokemusta ja tarvitsemaani tukea keskittyäkseni pitkäaikaiseen kenttätutkimukseen.”* Tulevaisuuteen tähtyen hän sanoo: *”Toivon, että väitöstutkimukseni avaa ovia. Haluan kehittää tutkimustaitojani ja täydentää teoreettista taustaa. Ihanteellisimmassa tapauksessa haluaisin vihdoin työskennellä yhteisökehityksen hyväksi. Mutta nyt olen vasta alussa ja haluan keskittyä tutkimukseeni”,* hän lopettaa.

Luovuuden tukeminen

“Olen aina ollut kiinnostunut luovasta toiminnasta”, sanoo Harri Haanpää Helsingistä Suomesta. Intohimoinen piirtäjä ja valokuvaaja päätti jo varhain, että hän haluaa työskennellä luovan toiminnan parissa. “Lapsena halusin kuvittajaksi. Piirsin ensin sarjakuvia, mutta kiinnostuin sitten muun tyyppisestä piirtämisestä”.

“Yhdeksänvuotiaana päätin, että mainospiirtäjä oli ainut tapa, jolla halusin ansaita elantoni”, hän lisää.

Harri otti tavoitteekseen mainospiirtäjän koulutuksen, jota järjestettiin paikallisessa yliopistossa. Siihen mennessä kun Harri lopetti koulun, mainospiirtäjän koulutus oli kuitenkin lopetettu. *“Muutin sen jälkeen hieman suuntaa”, hän sanoo. Hän meni merenkulkuopistoon 15-vuotiaana ja työskenteli päällikkönä kaupalaivoilla.*

Kolme vuotta myöhemmin hän päätti, että elämä merellä ei ollut häntä varten, ja hän halusi palata luovuuden pariin. Vuonna 1995 hän pääsi opiskelemaan elokuva-alaa Voionmaan opistoon. *“Jäin koukuun valokuvaamiseen”, Harri sanoo. “Kuvasin kaikkea, mikä liikkui.”*

Käytännön kokemusta

Harri muutti myöhemmin takaisin Helsingin seudulle ja aloitti työt suomalaisella musiikkikanavalla. *“Aloin tehdä töitä tauotta. Tein kaikkea – valaistusta, kuvausta, valvontaa”, hän sanoo. Hän teki myös musiikkivideoita ja aloitti ohjaamisen. “Minä todella pidin siitä, koska olen aina halunnut oppia lisää.”*

Tämän kokemuksensa ansiosta Harri pääsi töihin Los Angelesiin Hollywood Express -televisio-ohjelmaan, jossa esitellään musiikkia, elokuvia, populaarikulttuuria ja julkkiksia. Hän vietti puolitoista vuotta Yhdysvalloissa, ennen kuin hän palasi takaisin Eurooppaan. Hän suoritti eurooppalaisen filosofian kandidaatin tutkinnon multimedia-alan ja audiovisuaalisen liiketoiminnan johtamisessa (European Masters in Multimedia and Audiovisual Business Administration (EMMABA)), johon kuului opintoja Ateenassa Kreikassa ja sen jälkeen Suomen Lapissa. *“Ohjelma opetti minulle tuottamista, ja tapasin paljon ihmisiä eri puolilta Eurooppaa.”*

Tajusin, ettei tietoa voi olla koskaan tarpeeksi. Tämä on nopeasti muuttuva ala, ja minun pitää voida kilpailla vastavalmistuneiden kanssa.

Kurssin päätyttyä vuonna 2000 Harri perusti oman tuotantoyhtiön DreamMillin. *”Tavoitteenani oli aina ollut oman yrityksen perustaminen. Kyse ei ollut siitä, perustanko vaan milloin perustan”,* hän sanoo. Harri ohjaa, tuottaa ja kuvaa televisio-ohjelmia, musiikkivideoita, mainoselokuvia ja mobiili-tv-sovelluksia.

Harrille oman yrityksen tarjoamat edut ovat selvät. *”Rakastan luomista”,* hän sanoo. *”Toiselle työskennellessä kädet ovat usein sidotut. Yrittäjänä on suurempi vapaus tehdä niin kuin itse haluaa. Haluan tehdä aina laadukasta työtä. Haluan katsoa laatua televisiosta. On ihan hyvä saada maksu työstään, mutta se ei ole pääasia.”*

Jatkuvaa kehittämistä

Harri on koulutuksen innokas puolestapuhuja. *”Tajusin, ettei tietoa voi olla koskaan tarpeeksi. Tämä on nopeasti muuttuva ala, ja minun pitää voida kilpailla vastavalmistuneiden kanssa. Kokemuksella ei ole suurta merkitystä tällä alalla”,* hän sanoo.

Vuosina 2005–2006 hän osallistui media-alan yrittäjille tarkoitettulle kurssille, jolla annettiin käytännön opetusta. MEDA-kurssi, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, auttoi häntä kehittämään taitojaan ja laajentamaan liiketoimintaansa. *”Halusin teoreettisemmän näkökulman”,* Harri sanoo. *”Kurssilla käsiteltiin yritysasioita ja tuottamista.”* Koulutuksessa Harri solmi uusia yhteyksiä avaten parempia mahdollisuuksia yritykselleen. *”Kurssi antoi minulle paljon. Opin, ettei minun tarvitse keksiä pyörää uudelleen ja että voin keskittyä pitämään asiat yksinkertaisina”,* hän sanoo.

Kurssilla oli Harrille välitöntä merkitystä. *”Kurssi oli upea, sillä pystyin välittömästi soveltamaan oppimaani ja käyttämään uusia tietojani liiketoiminnassani.”* Nyt hän on kiinnostunut jatkamaan opiskelua. Seuraavana vaiheena on yliopistotason tutkinto. *”Jonakin päivänä haluan ryhtyä opettajaksi ja jakaa osaamistani”,* hän lisää.

Hänen tärkein päämääränsä on kuitenkin edelleen selvä. *”Vaikuttimeni on yksinkertainen: haluan tuottaa aina vain parempaa jälkeä.”*

Selville vesille

On syyskuu maaseudulla lähellä Boelhea, joka on pieni kylä 40 kilometrin päässä Portosta Pohjois-Portugalissa. Aurinko paistaa, kun *Maria Balbina* kävelee siististi hoidettujen nuorten puurivistöjen läpi tarkistaen rungon kunnan siellä ja oksan tai kaksi täällä.

Maria hoitaa metsäänsä silloin, kun ei ole vakituisella työpaikallaan alueen 18 koulun hallintopäällikkönä. *”Olen ollut aina todella aktiivinen”,* hän sanoo. *”Lapsena harrastin musiikkia, teatteria, tanssia, kirkollista toimintaa ja urheilua.”*

Nykyään 59-vuotiaan Marian kalenteri täyttyy toiminnasta hänen työnsä ulkopuolelta: hän on mukana paikallispolitiikassa, ohjaa lapsia, on paikallisen kehitystoimiston vetäjänä, toimii kouluviranomaisten paikallisyhdistyksen johtokunnan puheenjohtajana ja istuu paikallisten metsänomistajien yhdistyksessä – sen lisäksi että hän on olemassa myös kahta aikuista tyttärtään ja aviomiestään varten.

Metsät ja työskentely maalla ovat kuitenkin säilyneet arvokkaana harrastuksena. Hänen vanhemmillaan oli maatila, ja he hoitivat metsiä – perinne, jota Maria on innokas jatkamaan. Viitaten vehmaaseen metsään ympärillään hän sanoo: *”Vanhempani opettivat minua aina arvostamaan ja kunnioittamaan luontoa. Kasvoin tässä ympäristössä, joten samaistun täysin maaseutuun.”* Koulun jälkeen Maria opiskeli kemiantekniikkaa Porton yliopistossa. Hän palasi kuitenkin takaisin ennen opintojensa päättymistä. *”Se ei ollutkaan sitä, mitä halusin tehdä”,* hän sanoo. *”Kaipasinkin tänne, joten tulin takaisin.”*

Peritty maa

Vuonna 1973 Maria sai töitä hallintovirkailijana eräästä alueen koulusta ja työskenteli siellä kokopäiväisesti. *”Työskentelin mielelläni nuorten parissa, mutta en voinut kuvitella itseäni opettajaksi. Toisena etuna oli se, että koulu sijaitsi lähellä omaa kylääni, vanhempieni ja ystäviäni.”*

Perittyään vanhempiensa maat vuonna 1984 – noin 18 hehtaaria viljelysmaata ja sama määrä metsää – Maria koki vaikeaksi maanviljelyksen ja muun toiminnan yhdistämisen. Maa oli koskematomana yhdeksän vuotta. *”Se oli ’standby’-tilassa. En tiennyt, miten hoitaisin sitä”,* hän sanoo. *”Minulla ei ollut yhtään aikaa omistautua*

Metsät ovat pitkän aikavälin projekti. On erittäin tärkeää pitää perinteet käynnissä. Toivon voivani siirtää saman kiinnostuksenkohteen omille lapsilleni.

maatilalle, enkä löytänyt ketään muutakaan tilalleni. En tiennyt, miten olisin hoitanut tilanteen. Maa kasvoi villinä.”

Maria oli kuitenkin päättänyt, ettei hän jättäisi maata oman onnensa nojaan. *”Häpesin sitä, missä kunnossa tila oli. Halusin tehdä jotakin, joten aloin ottaa yhteyttä muihin metsänomistajiin kysyäkseni neuvoa.”* Vuoteen 1993 mennessä alueen metsänomistajat olivat muodostaneet virallisen yhdistyksen, jonka yhtenä perustajajäsenenä oli Maria. *”Perustamalla ryhmä voitiin saavuttaa paljon”,* Maria lisää. *”Saimme lisäksi tietää, että metsien hoitamiseksi ja kehittämiseksi oli saatavissa rahoitusta Euroopan unionilta.”*

Omistajien yhteen saattaminen

Yhdistys auttaa omistajia arvioimaan puun laadun ja arvon, laatimaan hakemuksia rahoitusta varten ja käynnistämään yhteisiä projekteja samoin kuin järjestämään metsänhoitokoulutusta. Yhdistys auttaa myös yhdistämään omistajien maita suuremmiksi kokonaisuuksiksi, sillä omistajille kuuluu usein monia pienempiä alueita. *”Järjestämme yhteistyötä jäsenten välille, jotta he voivat hoitaa maitaan yhdessä”,* Maria sanoo. *”Suuremmat maa-alat ovat tuottavampia sekä helpompia hallita ja suojata metsäpaloilta.”*

Maria osallistui vuosina 1996–2008 muutamille koulutuskursseille, joiden rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut. Kursien aiheet vaihtelivat puiden istuttamisesta ja oksimisesta metsäpalojen estämiseen ja sammuttamiseen sekä metsätuotteiden markkinointiin. Hän sai kursseilta tarvitsemaansa tietoa huolehtiakseen maistaan ja sai ne hoidettua jälleen kunnolla. Tekemällä työtä yhdessä yhdistyksen jäsenet ovat saaneet rahoitusta Euroopan unionilta käynnistääkseen erilaisia projekteja alueella.

Maria on istuttanut mailleen uudelleen kannattavan valikoiman puita sekä poistanut kuollutta kasvustoa. *”Metsät ovat erittäin pitkän aikavälin projekti”,* hän sanoo. *”On erittäin tärkeää pitää perinteet hengissä. Sain yhteyden maahan vanhemmiltani ja toivon voivani siirtää saman kiinnostuksenkohteen omille lapsilleni.”*

Ura innovaatioiden parissa

Kaikki mekaaniset asiat ovat kiehtoneet *Simone Rossia* niin kauan kuin hän pystyy muistamaan. *”Lapsena olin aina kiinnostunut autoista, lentokoneista ja teknisistä esineistä”* sanoo 30-vuotias Simone Montecastello di Vibiosta, joka on keskiaikainen kaupunki eräällä pyöreällä kukkulalla Umbrian alueella Italiassa.

”Halusin saada paremmin selville, miten koneet oikeasti toimivat”, Simone jatkaa. Lukion jälkeen Simone meni opiskelemaan koneenrakennusta läheiseen Perugian yliopistoon ja kiinnostui asiasta entistä enemmän. *”En opiskellut vain läpäistäkseni tentit. Halusin oikeasti saada seikkaperäisesti tietää, miten laitteet toimivat”*, hän sanoo. *”Aloin käsittää, miten matematiikka, fysiikka ja kemia olivat kaiken perusta, ja halusin oppia niistä lisää.”*

Kun hän valmistui vuonna 2005, hän tiesi haluavansa luoda uran vastaavalla alalla. Hänen oli kuitenkin vaikeaa löytää sopivaa työtä. Hän oli jonkin aikaa työttömänä. Sitten hän työskenteli vakuutusyhtiössä ja otti vastaan joitakin muita hallinnollisen alan töitä liikemaailmasta. *”Tiesin, etten halunnut tehdä näitä töitä kauan. Mutta on vaikeaa löytää konetekniikka-alan töitä etenkin tällä alueella”*, hän sanoo. *”Insinööreillä on kysyntää, mutta ei konetekniikassa.”*

Kannustin työntekijöille

Apua tuli tutkimusavustushankkeesta, jota ovat olleet rahoittamassa Simonen asuinalue ja Euroopan unioni Euroopan sosiaalirahaston kautta. Ohjelma antaa työttömille tutkijoille tukea liike-elämän ja tutkimuskeskusten projekteissa työskentelemistä varten tarjoten heille näin kokemusta ja parantaen heidän työnsaantimahdollisuuksiaan. Yritykset ja muut laitokset edellyttivät, että tutkimuksesta oli saatava hyötyä, joka ei välttämättä olisi perusteltavissa kaupallisesti, ja niille tarjottiin tiettyjä kannustimia tutkijoiden palkkaamiseksi tukikauden loputtua.

Simonelle hanke oli ratkaisevan tärkeä vakituisen työn saamisen kannalta, sillä hän sai 18 kuukautta kestävästä harjoittelupaikasta yrityksessä, jossa hän nyt työskentelee kokopäiväisesti. Yritys on teknologia- ja innovaatioalan valmistaja Angelantoni (<http://www.angelantoni.it/>), jonka pääkonttori sijaitsee alueella.

”Hanke oli minulle todella tärkeä, koska se auttoi minua jatkamaan tutkimustyötä, patentoimaan tuotteen, saamaan työkokemusta ja

Hanke oli minulle todella tärkeä, koska se auttoi minua jatkamaan tutkimustyötä, patentoimaan tuotteen, saamaan työkokemusta ja lisäämään työnsaantimahdollisuuksiani.

lisäämään työnsaantimahdollisuuksiani”, hän sanoo. ”Sain tietää apurahasta vahingossa. Näin ilmoituksen, jossa haettiin tutkijoita, mutta ensin ajattelin, ettei se ollut minua varten. Luulin, että apurahat olivat jo yliopistoissa tai tutkimuslaitoksissa työskenteleviä ihmisiä varten. Minulla ei ollut kuitenkaan mitään menetettävää, joten jätin hakemuksen.”

”Haluan kuitenkin nähdä koko prosessin loppuun saakka. On upeaa olla tällaisen projektin etunenässä.”

Aurinkoenergia

Simone tuli valituksi monen hakijan joukosta, ja hänelle myönnettiin apuraha. Se avasi oven tutkimusharjoitteluun yrityksessä, jossa etsitään mahdollisuuksia uudelleenlaiselle pienen mittakaavan ”keskittävälle fotosähköjärjestelmälle” aurinkoenergian käyttönottamiseksi energiantuotannossa.

”Tutkimustyötä aloittaessani en tiennyt paljon mitään fotosähköstä”, hän sanoo, ”mutta aihealue oli erittäin kiinnostava, etenkin kun yleinen mielenkiinto uusiutuvaa energiaa kohtaan lisääntyy.”

Fotosähköjärjestelmien kehitys alkoi 1980-luvulla Yhdysvalloissa. *”Mutta täällä Italiassa kukaan ei tiennyt niistä paljon mitään”,* sanoo Simone. *”Aloitimme lähestulkoon tyhjästä.”* Yhteistyössä muiden italialaisten tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa Simone onnistui kehittämään sovelluksen, jonka kustannukset olivat alhaisemmat ja jonka teho oli suurempi verrattuna perinteisiin fotosähköprosesseihin.

Järjestelmä keskittää aurinkoenergiaa linssien avulla ja jakaa säteet erilaisille taajuusasteikoille. *”Järjestelmän ensisijaisena etuna on se, että lämpötila jää paljon alhaisemmaksi kuin muissa vastaavissa sovellutuksissa. Kennot eivät ylikuumene, mikä tekee järjestelmästä paljon tehokkaamman”,* Simone selvittää. Yritys on patentoinut keksinnön. Syksyllä 2008 Simonelle tarjottiin vakiuista tointa työn jatkamiseksi.

”Kun ensin aloitin, kaikki oli vähän niin kuin peliä. Sain tietää uudesta alasta ja tutkin asioita”, hän sanoo. *”Kun sovellus oli patentoitu, ymmärsin saavutukseni vasta kotona. Olin hyvin ylpeä.”*

Simone varoittaa, että on vielä *”hyvin aikaista”* ja että saattaa viedä useita vuosia, ennen kuin valmis tuote tulee markkinoille.

Tähtäys korkealle

Maakuntakaupunki Siauliai Pohjois-Liettuaassa tuntuu sijaitsevan kaukana Euroopan sydäimestä, jopa maan omasta pääkaupungista Vilnasta, mutta *Nedas Jurgaitis*, paikallisen korkeakoulun kielenopettaja, aikoo pysyä mukana muun maailman menossa.

”Alueellamme tapahtuu todella positiivisia muutoksia”, hän sanoo. ”Olemme kaukana asioiden keskipisteestä, mutta meillä on erinomainen koulujärjestelmä, loistava yliopisto ja paljon erittäin hyviä opiskelijoita. Tulevaisuus näyttää valoisalta.”

Nedasin todellinen rakkaus on komparatiivinen kielitiede. Suoritettuaan filosofian maisterin tutkinnon tästä aiheesta hän aloitti opettajana Siauliain korkeakoulussa (Siauliai College), mutta hänen mahdollisuutensa tehdä jotakin merkittävää akateemisessa maailmassa vähäisellä tutkimuskokemuksella näyttivät heikoilta.

Tähän tuli muutos, kun Nedas osallistui erityiskurssille, jossa järjestettiin sarja kursseja, seminaareja ja työpajoja, joiden rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. MOKOM-hanke (tieteellisen tutkimusnäytteen kehittäminen) oli suunnattu tiedemiesten ja muiden tutkijoiden kouluttamiseksi, pätevyyden laajentamiseksi ja uudelleenkouluttamiseksi tämän päivän markkinoiden tarpeisiin. Nedas kuuli ohjelmasta eräältä yliopiston virkamieheltä, ja häntä ja joitakin hänen opettajakollegoitaan rohkaistiin osallistumaan.

Yhdeksi Euroopan vahvuuksista

MOKOM-sarjan aikana, joka kesti syyskuusta 2005 helmikuuhun 2008, Nedas ja hänen kollegansa tapasivat Euroopan menestyneimpiä ja pätevimpiä tutkijoita, tiedemiehiä ja yliopistoluennoitsijoita.

Kursseilla käsiteltyjä teemoja olivat *”uusia IT-työkaluja tutkimusta varten”, ”tiiminmuodostus”* ja *”tutkimustuloksista viestittäminen”*. Käytännön työhön sisältyi uusien tutkimusmenetelmien kehittämistä ja viimeisintä tekniikkaa edustavien tieteellisten esitysten valmistelua.

Nedas sanoo saaneensa tärkeitä näkökulmia työhönsä ja komparatiivisen kielitieteen tutkimuskenttään. Hän sai tästä kokemuksesta uudenlaisen luottamuksen ja motivaation tunteen.

Tällä ohjelmalla on ollut positiivinen vaikutus opetustapaani ja vielä syvemmällä tasolla ajattelutapaani koulutuksesta ja tutkimuksesta.

”Sain arvokasta kokemusta osallistumalla tähän ohjelmaan”, hän sanoo. ”Ohjelmalla on ollut positiivinen vaikutus opetustapaani ja vielä syvemmällä tasolla ajatustapaani opetuksesta ja tutkimuksesta.” Uudella itsevarmuudella Nedas sanoo, että hänellä on paremmat valmiudet kuin koskaan kilpailla maailman huipputason akateemisten edustajien kanssa.

Uudelleen löytynyt luottamus

Vasta 28-vuotiaana Nedas toimii Siauliai korkeakoulun kansainvälisten suhteiden osaston johtajana. Hän on nyt päättänyt päästä eteenpäin ja suunnittelee väitöstutkimustaan toivoen lopulta pääsevänsä professoriksi. Koska Nedaksella ja hänen vaimollaan on lisäksi aivan vastasyntynyt tyttövauva huolehdittavanaan, he odottavat toisissaan parempia aikoja.

”En sanoisi, että minulta puuttui aikaisemmin luottamus täysin”, hän sanoo. ”Olin varma itsestäni ja tulevaisuudestani, mutta minulla ei ollut sitä tietoa ja kokemusta, jota tarvitsin seuraavan askeleen ottamiseksi, jotta voin tehdä tulevaisuudesta todellisuutta. Jotakin puuttui. Nyt näen tulevaisuuteen, ja siihen kuuluu uusien ovien avautumista minulle ja perheelleni.”

Tien osoittaminen eteenpäin muille ihmisille

Mogens Lausenilla on menevä ja hurmaava persoonallisuus, mutta hän ei ole aina ollut sellainen. Hän on nykyisin lahjakas muusikko ja näyttelijä, mutta hänen on täytynyt selvitä jo aikaisin ilmenneestä arkuudesta koulussa ja henkilökohtaisessa elämässään.

”Kasvoin pienessä kaupungissa Pohjois-Jyllannissa”, hän selittää. ”Olin hiljainen lapsi, ja minun oli vaikea ilmaista itseäni, mutta olen aina rakastanut musiikkia.”

Mogens halusi alun perin opiskella musiikkia Århusin yliopistossa, mutta musiikkiosastoja vähennettiin tuohon aikaan joka puolella maata. *”Oli selvää, että ammattimuusikoksi ryhtymisestä olisi aina tullut taistelu”,* hän sanoo. *”Teatteri asetti toisenlaisia haasteita, ja ajattelin, että se olisi enemmän minua varten, joten valitsin draamaopinnot.”* Päätös oli rohkea siirto kroonisesta ujoudesta kärsivälle henkilölle. Joka tapauksessa Århusin kaupungilla oli iso rooli Mogensin tulevaisuudessa.

”Tämä on jännittävä ja elävä kulttuurikeskus”, sanoo Mogens. Århus on Tanskan toiseksi suurin kaupunki ja tärkein satamakaupunki, ja se on nähnyt monia suuria julkisia uudistusprojekteja viime vuosina. Niiden myötä nuhruihin keskikaupunki on muuttunut paikallisen kulttuurin ja kaupan mallipaikaksi. Århusissa on yli 300 000 asukasta, ja kaupunki kantaakin epävirallisesti nimeä *”Jyllannin pääkaupunki”*.

Arvokkaan kokemuksen pohjalle rakentaminen

”Olin ammattinäyttelijänä täällä kaupungissa, sen jälkeen kun valmistuin yliopistosta”, sanoo Mogens, *”ja jopa ohjasin jonkin verran. Työni antoi minulle suuren määrän itseluottamusta, mutta teatterielämä ei ole helppoa, ja vaimoni ja minä elimme jonkin aikaa vaikeita aikoja.”*

Mogens käsitti, että oman yrityksen perustaminen olisi tie eteenpäin. Hän näki itsessään mahdollisuuden auttaa ihmisiä rakentamalla luottamusta ja täydentämällä *”elämästä suoriutumista”*. Hän oli kehittänyt omia valmennustekniikoita teatterivuosiensa aikana käyttäen hyväkseen näyttelijän ja esiintyjän ammattitaitoaan muiden näyttelijöiden rohkaisemisessa, motivaation löytämisessä ja hankalien henkilökohtaisten asioiden kohtaamisessa. Hän ymmärsi, että nämä samat tekniikat voitaisiin

Kokemukseni avulla sain selkeän kuvan siitä, mihin suuntaan halusin lähteä ja miten halusin päästä sinne. Ja juuri sitä opetan muille.

ottaa käyttöön ihmisten auttamiseksi yleensä, mutta hän tarvitsi edelleen apua ideoidensa muuttamiseksi mahdolliseksi uraksi.

”Minulla oli joitakin aika selviä käsityksiä siitä, mihin suuntaan halusin lähteä”, sanoo Mogens, ”mutta yritin aloittaa yritystoiminnan ilman mitään kokemusta. Samaan aikaan vaimoni etsi tukea johtamalleen teatteriryhmälle. Tämä tarkoitti sitä, että taloudellinen tilanteemme ei ollut kovinkaan vakaa. Tiesin tarvitsevani oikeasti apua saadakseni yritykseni käyntiin, ja minun piti toimia nopeasti.”

Enemmän kuin sääntöjä ja määräyksiä

Apu saapui Mogensille ja hänen perheelleen erikoiskoulutuskurssin muodossa, joka oli tarkoitettu alkaville yrittäjille ja jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Kurssi auttoi Mogensia saamaan yrityksensä käyntiin. *”Sain arvokasta tietoa siitä, miten pääsen alkuun. Pitää noudattaa monia hallinnollisia sääntöjä, ja on esteitä, joiden yli pitää hypätä”,* hän sanoo.

Koulutuskurssilla, joka oli Århusin yliopiston yrittäjyyskeskuksen järjestämä, annettiin konkreettisia neuvoja siitä, miten luovia kaupallisten sääntöjen ja määräysten parissa, mutta siellä vaadittiin osanottajia myös tutkimaan itse omia henkilökohtaisia taitojaan, motivaatioitaan ja odotuksiaan. *”Pelisääntöjen tuntemisesta oli todellista apua”,* sanoo Mogens. *”En olisi pystynyt perustamaan yritystäni ilman koulutusta, mutta opin myös jotakin henkilökohtaisista vahvuuksistani ja heikkouksistani, persoonallisuudestani ja mahdollisuuksistani itsenäisenä yrittäjänä.”*

Kohti menestystä

Tänään Mogens pyörittää omaa yritystään Århusissa. Re-Act! tarjoaa valmennusta ja konsultointia ihmisille, jotka haluavat päästä urallaan eteenpäin, kehittää osaamistaan, selvittää liiketoimintaan liittyvistä ongelmista ja voittaa henkilökohtaiset demonit.

Mogensin työ vie häntä yrityksiin ja organisaatioihin kaupungin keskustassa ja ympäröivällä maaseudulla, ja lisäksi hän järjestää valmennusta myös kotitoimistossaan. *”Minulla on asiakkaita laidasta laitaan”,* Mogens sanoo. *”Minulla on asiakkaina yksityishen-*

kilöitä, jotka haluavat tehdä siirtoja urallaan, yrityksiä, jotka suunnittelevat uutta strategiarakennetta, ja organisaatioita, jotka käyvät hankalia neuvotteluja hallintoviranomaisten tai muiden elinten kanssa. Kaikki nämä edustavat ihmisiä, joilla on erilainen persoonallisuus ja toisenlaiset luonteenpiirteet ja joilla on tarve ilmaista itseään sekä ymmärtää muita ihmisiä ja olla vuorovaikutuksessa heidän kanssaan”, hän sanoo.

”Se, että tiedät, kuka olet ja miksi haluat sitä, mitä haluat, voi vaikuttaa siihen, miten hyvin pärjää”, Mogens sanoo. *”Opin tämän Euroopan sosiaalirahaston rahoittamalla kurssilla. Kokemukseni avulla sain selkeän kuvan siitä, mihin suuntaan halusin lähteä ja miten halusin päästä sinne. Ja juuri sitä opetan muille; olen nyt auttanut satoja ihmisiä siirtymään eteenpäin elämässään ja urallaan. Kutsuisin sitä menestykseksi.”*

Sosiaalinen osallisuus

Oikeille jäljille pääseminen

Ljubljanan yliopiston opiskelija *Jana Urbanija* on innoissaan tulevaisuudesta. 26-vuotias Jana opiskelee geoteknologiaa, ja hän on asettanut tavoitteekseen uran kaivosteollisuudessa.

“Haluan tulla insinööriksi”, hän sanoo. “Haluan työn, jossa voin työskennellä suurissa projekteissa ja eri maissa ympäri maailmaa.”

Hänen seuraamansa polku ei ole kuitenkaan ollut aina tasainen, ja muutama vuosi sitten hänen tulevaisuutensa ei näyttänyt niinkään valoisalta. Hänen teinivuotensa lähellä Lake Blediä olivat myrskyisät. *“Kasvuvuosinani minulla oli paljon ongelmia”,* hän sanoo. *“Isäni joi paljon, ja vanhempani erosivat. Ensin karkasin pois kotoa 6-vuotiaana ja kärsin masennuksesta 12 vuoden iästä lähtien.”*

Jana rakasti urheilua, mutta hänen piti luopua monesta harrastuksesta polviongelmiensa vuoksi, mikä lisäsi hänen jo lisääntyvää syrjäytymisen tunnettaan. *“En sopinut joukkoon, ja elämäni oli kurjaa.”* Hänen oman paikan etsintänsä johti siihen, että hän kokeili huumeita. *“Se alkoi sosiaalisena juttuna, juhlissa ja klubeilla, mutta sitten siitä tuli vakavampaa.”* Hän alkoi käyttää ekstaasia joka päivä ja siirtyi pian koviin aineisiin. *“Otin viisi pilleriä päivässä. Seuraavaksi aloin käyttää heroiniä palatakseni maan pinnalle.”*

Jana alkoi varastella rahoittaakseen nopeasti lisääntyneen riippuvuutensa, ja hänen käytöksensä vieraannutti hänet ystävistään. *“Me olimme eri aaltopituudella. En välittänyt mistään. Koulussa minusta tuli yksinäinen, ja aloin etsiä itselleni ystäviksi huumeiden käyttäjiä. Lopulta vietin enemmän aikaa baareissa kuin koulussa”,* hän sanoo. Oli ehkä ennustettavissa, että hän reputti koulussa viimeisenä vuotena, ja niinpä hän jätti koulun kesken. *“Ja jouduin entistä enemmän hankaluuksiin poliisin kanssa.”*

Muutoksen tekeminen

Epävirallinen koulutusohjelma, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, auttoi Janaa saamaan muutoksen alkuun elämässään. Projektikoulutusta nuorille aikuisille (*Project Learning for Young Adults, PLYA*)-ohjelma on tarkoitettu auttamaan nuoria ihmisiä, jotka eivät ole käyneet loppuun peruskoulutustaan ja jotka ovat joutuneet työttömiksi. Kursseilla on taide- ja käsityöaineita, käytännön opetusta,

Kurssilla minua kohdeltiin kuin ihmistä. Siellä oli hyvä ilmapiiri. Kaikki tukivat toisiaan, kilpailua ei ollut, ja saimme olla sellaisia kuin olemme.

elämänhallintataitoja, henkilökohtaista kehitystä käsittelevää koulutusta ja neuvontaa.

Projekti auttoi Janaa elämänsä suunnan muuttamisessa. *”Se oli juuri sitä, mitä tarvitsin. Aloin ymmärtää, että voisin elää toisella tavalla.”* Hän huomasi välittömästi positiivisen muutoksen aikaisempiin koulutuskokemuksiinsa verrattuna. *”Koulussa sinua kohdellaan numerona. Mutta kurssilla minua kohdeltiin kuin ihmistä. Kaikki ihmiset siellä olivat samassa veneessä, he olivat joutuneet tavallisen järjestelmän ulkopuolelle”,* hän sanoo. *”Joten siellä oli hyvä ilmapiiri. Kaikki tukivat toisiaan, kilpailua ei ollut, ja saimme olla sellaisia kuin olemme.”*

Jana osallistui kurssille vuoden ajan. Hän käytti kuitenkin edelleen huumeita, mutta tässä vaiheessa hän alkoi tajuta, että hän halusi päästä eroon huumeista. *”Olin tulossa hulluksi”,* hän sanoo. *”Pelkäsin, että päätyisin mielisairaalaan tai että kuolisin.”*

Hän päätti mennä suljettuun yhteisöön päästäkseen irti huumeista ja saadakseen elämänsä takaisin raiteilleen. *”Se oli hyvin vaikeaa”,* hän sanoo. Yhteisö, joka oli Italiassa sijaitsevan katolisen organisaation ylläpitämä, oli tiukka – ei televisiota, mahdollisimman vähäinen yhteys muuhun maailmaan, muutama aineellinen mukavuus ja ohjelma, joka oli kovaa fyysistä työtä. *”Se oli pahempaa kuin armeijassa”,* Jana sanoo.

Fyysistä työtä vaikeampaa, Jana sanoo, olivat kuitenkin henkilökohtaiset muutokset. *”Sinun täytyy hyväksyä itsesi sellaisena kuin olet ja sitten tehdä työtä itsesi kehittämiseksi. Sinulle annetaan vastuuta, ja sinun oma persoonallisuutesi tulee esille. Näet omat virheesi”,* hän selittää. *”Se oli yhtä helvettiä, mutta nyt minulla on hyviä muistoja, koska yhteisö oli niin aito. Kaikki on rehellistä, ja solmin hyviä ystävyysuhteita. Siellä oli hienoja hetkiä, koska elämä siellä on niin aitoa.”*

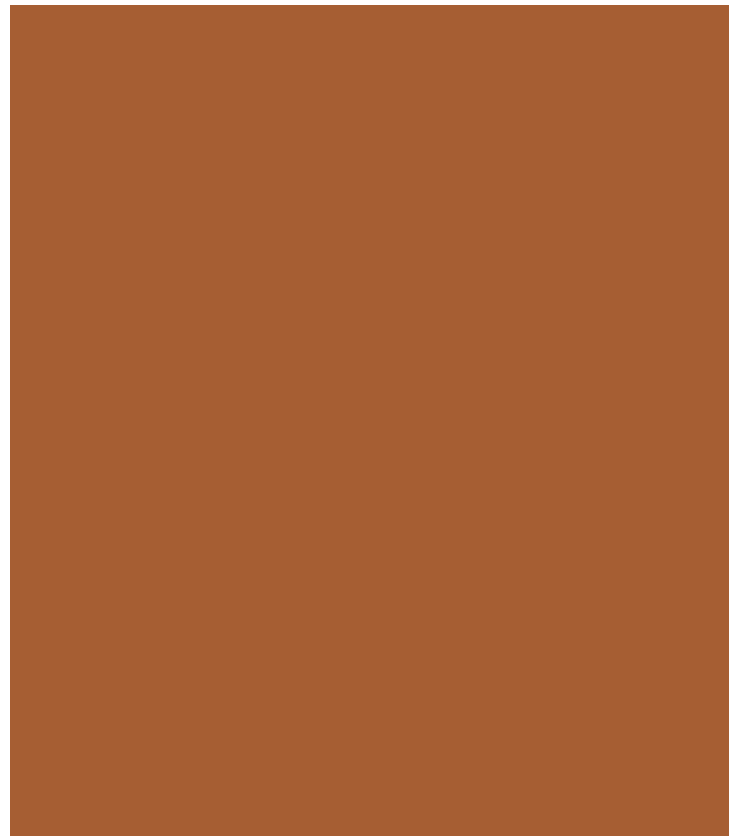
Lähes kolme vuotta myöhemmin Jana koki olevansa valmis kohtaamaan taas maailman. Hän palasi kotiin vuonna 2004. *”Vanhat ystäväni hyväksyivät minut, ja siitä oli suurta apua. Aloitin välittömästi opintoni uudelleen. Pahinta (narkomaanille) on olla yksinäinen ja yksin.”* Hän suoritti koulun loppuun ja osallistui toiselle kurssille päästäkseen yliopistokurssille, jolle hän osallistuu parhaillaan.

Annetaan jotakin takaisin

Jana katsoo filosofisella asenteella menneeseen ja ymmärtää, että hän onnistui pakenemaan. *”Olen todella kiitollinen kaikesta saamastani avusta ja ihmisistä, jotka olivat olemassa minua varten”,* hän sanoo. *”Sain paljon ja haluan maksaa saamani takaisin.”*

Hän tekee yövuoroja nuorille huume- ja alkoholiongelmallisille tarkoitettussa keskuksessa hyödyntäen kokemuksiaan muiden auttamiseksi vaikeiden aikojen läpi. Hän valvoo siellä asuvia murrosikäisiä ja neuvoo heitä, aina kun hän voi.

”Haluaisin perustaa samanlaisen yhteisön kuin se, johon menin, mutta sellaisen, jossa autettaisiin masennuksesta kärsiviä ihmisiä”, hän sanoo. *”Mutta se on pitkän aikavälin tavoite. Tällä hetkellä nautin vain siitä, mitä teen, ja katson luottavaisena tulevaisuuteen.”*

Uusia IT-taitoja parempaa tulevaisuutta varten

”Samoin kuin niin monet ihmiset nykyään käytän tietokoneita sekä työssä että vapaa-aikana. Se, että tietää, miten näistä teknologioista saa eniten irti, tarkoittaa parempaa elämää ja lupaavampaa tulevaisuutta.” Näin sanoo **Christos Giannakopoulos**, nuori mies, jolla on valoisat tulevaisuudennäkymät, kiitos osittain Euroopan sosiaalirahaston.

Christos menetti vanhempansa jo aikaisessa vaiheessa, ja hän muutti vanhemman veljensä kanssa Ateenasta pieneen orpokotiin Chalkidan kaupungin laidalle. Laitos, jossa hän edelleen asuu, sijaitsee muinaisen luostarin alueella. Kivikkoisella rannikolla sijaitsevaa pientä kirkkoa ympäröi rykelmä pieniä rakennuksia, joissa on luokkahuoneita ja leikkitila, sekä suurempi rakennus, jossa on makuusaleja, suuri keittiö ja yhteistiloja noin kymmenelle asukkaalle.

Karmeista ennakkoluuloista selviäminen

”Asetelma on maalauksellinen”, Christos pohtii tyyntä Evianlahtea silmällen, *”mutta kasvaminen ilman äitiä ja isää on silti rankkaa.”* Tosin molemmat pojat ovat onnistuneet löytämään oman tiensä. Kun tuli sen aika, Christos lähti suorittamaan asevelvollisuuttaan.

Kreikassa on nykyään miehille pakollinen yleinen asepalvelus, jossa kaikkien yli 18-vuotiaiden miesten palvelusaika kestää 12 kuukautta. Christoksen armeija-aikana hänen komentava upseerinsa ehdotti, että hän osallistuisi ilmaiselle tietotekniikan koulutuskurssille. Christos tarttui tilaisuuteen. Kurssi oli tarkoitettu laajalle joukolle, johon kuului epäedullisessa asemassa olevia henkilöitä ja asepalvelustaan suorittavia vähäosaisia. Kurssi sai tukea Euroopan unionilta Euroopan sosiaalirahaston kautta.

Koulutusohjelman tarkoituksena oli opettaa tietotekniikan perustaitoja, parantaa opiskelijoiden *”digitaalista lukutaitoa”* ja parantaa heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla.

Hankkeen vetäjänä toimi Kreikassa Eurooppa-rahoituksen pääsihteeristön Euroopan sosiaalirahaston toimien täytäntöönpanosta vastaava viranomainen työllisyys- ja sosiaaliturva-asioista vastaavassa ministeriössä talous- ja rahoitusministeriöön kuuluvan operationaalisen ohjelman Informaatioyhteiskunta 2000–2006 (*Information Society 2000–2006*) puitteissa.

Tänä päivänä informaatioteknologia tarjoaa tärkeitä työkaluja kaikille aloille. Koulutukseen osallistuminen oli ehdottomasti hyödyllinen kokemus minulle.

Hallintaorganisaatioyksikkö (Management Organisation Unit, MOU) on voittoa tuottamaton laitos laajemman julkisen sektorin sisällä, jossa avustetaan viranomaisia Euroopan unionin rahoittamien ohjelmien tehokkaassa hallinnassa. MOU raportoi Kreikan talous- ja rahoitusministerille.

Christos sanoo tietotekniikan tuntien auttaneen häntä hiomaan aikaisempia varsin vaatimattomia tietoteknisiä taitojaan saaden hänet ymmärtämään paremmin tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentasovellusten perusasioita ja internetin käyttöä.

Käytännön tilanteet

Christos käyttää tietokonetta päivittäin sekä kotona että töissä. *”Internetissä pääsee vaikka minne”,* hän sanoo. *”Olen siellä yhteydessä ystäviini ja saan sieltä tietoa kaikenlaisista asioista. Ja saan tietää uusista tuotteista ja palveluista. Käytän tietokonetta myös työssäni.”*

Christos työskentelee kokopäiväisenä työntekijänä läheisessä siustusliikkeessä. Hän käyttää osan ajastaan auttamalla asiakkaita esittelykerroksessa, mutta hänen työhönsä kuuluu myös tilausten käsittely sekä varaston ja inventaaritietokantojen päivitykset toimiston tietokoneella. Lisäksi hän toimittaa lähetyksiä, aina kun tuntuu siltä, että on päästävä välillä ulos raittiiseen ilmaan.

”Maksuttomalla tietokonekurssilla on ollut suuri merkitys elämässäni”, hän vahvistaa. *”Ilman sitä en olisi tässä, missä nyt olen.”* Christos sanoo, että myös muut hänen ohellaan kurssille osallistuneet opiskelijat ovat saavuttaneet menestystä oppimiensa taitojen avulla.

Tulevaisuuteen tähyillen

Christoksen mielestä hänen nykyinen työnsä on tärkeä ponnahduslauta, jossa hän on oppinut paljon siitä, miten menestyvän yrityksen asioita hoidetaan ja johdetaan. Hän toivoo voivansa perustaa jonakin päivänä oman yrityksen ehkä yhdessä veljensä kanssa. *”Tapaamme mielellämme ja heittelemme ideoita ilmaan”,* hän sanoo. *”Olemme ajatelleet avaavamme ehkä jonkinlaisen kahvilan tai internetbaarin. Se toteutuu vielä jonakin päivänä, kun aika on oikea.”*

”Olen kotoisin antiikin maasta, jossa olemme ylpeitä historiamme”, hän lisää. *”Meidän ei kuitenkaan tarvitse elää menneessä, voimme myös katsoa tulevaisuuteen. Tänä päivänä informaatioteknologia tarjoaa tärkeitä työkaluja kaikille aloille. Koulutukseen osallistuminen oli ehdottomasti hyödyllinen kokemus minulle.”*

Kaduilta catwalkille

”Rakastan Bolognaa, mutta se on ollut myös minun raunioni”, Fiorella sanoo tarkkaillen italialaisen kaupungin maailmankuulua Piazza Maggiore -aukiota. ”Ja silti kaduilla on eräänlaista solidaarisuutta, jota ei tapaa missään muualla.”

Sen jälkeen kun Fiorella karkasi kotoaan teini-ikässä, hänen elämänsä on ollut rankkaa, ja paljon on tapahtunut. Hän oli monta vuotta vankilassa, ja sitä seurasi pitkä masennuskausi. Hän vietti kaksi vuotta rankkaa elämää, nukkui puistoissa ja asemien odotustiloissa. Nyt 50-vuotiaana hänen elämänsä on vihdoin asettunut. Hän jakaa oman kodin rauhallisen Alba-nimisen sekarotuisen saksanpaimenkoiran kanssa, ja hänellä on vakituinen suhde. Hänellä on myös tyylikkäästi sisustettu vintage-vaatekauppa Il Vestito kaupungin keskustassa, jossa asukkaat ja turistit kuljeskelevat läpi Bolognan kuuluisien arkadien. Hänen kauppansa kuuluu Piazza Grandeen, vuonna 1993 perustettuun paikalliseen järjestöön, joka tukee asunnottomia ihmisiä. Piazza Grande järjesti ompe-lukurssin, jota Euroopan unioni on ollut tukemassa Euroopan sosiaalirahaston kautta ja joka johdatti Fiorellan takaisin töiden pariin ja palautti hänen itsekunnioituksensa.

”Piazza Grandessa minut hyväksyttiin, ja sain tilaa ja aikaa toipua. Otin vastaan kaikki tilaisuudet, jotka minulle tarjottiin”, hän sanoo. ”Minulla on ollut paljon ongelmia, mutta olen aina säilyttänyt arvokkuuteni ja arvonni. Syvimmältä olemukseltani olen työläinen.”

Vapautuminen

Fiorella syntyi varakkaaseen perheeseen, mutta hän hylkäsi taustansa jo nuorena. *”Äidilleni kehittyi kasvain syntymäni jälkeen. Hän kuoli, kun olin 13-vuotias. Se oli vaikea juttu. Olisin voinut syödä kulturalisikalla, mutta olen aina kaivannut vapautta. Halusin elää omaa elämäni. Vanhempani olivat erinomaisia, mutta he halusivat hemmotella minut piloille. Tuohon aikaan en vain ollut kiinnostunut.”*

”Perheen kunnioittaminen on tärkeää”, Fiorella uskoo nyt. ”He tekivät virheitä kanssani, mutta se johtui siitä, että heillä oli ongelmia. Ja he olivat liian rikkaita.”

Fiorella karkasi pois kotoa mennäkseen naimisiin 16-vuotiaana. *”Isäni kielsi minua menemästä naimisiin, joten me menimme*

Piazza Grandessa minut hyväksyttiin, ja sain tilaa ja aikaa toipua. Otin vastaan kaikki tilaisuudet, jotka he tarjosivat minulle.

Roomaan saadaksemme luvan itse paavilta”, hän muistelee. Pari kuitenkin erosi vuoden sisällä. Fiorella rakastui pian uudelleen, tällä kertaa Amerikan intiaaniin. Viikko sen jälkeen kun Fiorella oli huomannut olevansa raskaana, mies kuoli lento-onnettomuudessa. Fiorella oli juuri ja juuri 18-vuotias, kun hän synnytti heidän poikansa Michelen, jolla diagnosoitiin synnynnäinen sydänvika. Vauva kuoli sairaalassa vain kuuden kuukauden ikäisenä.

”Poikani kuoleman jälkeen asiat menivät pahasti vinoon”, Fiorella myöntää. Muutaman seuraavan vuoden ajan hän matkusteli ympäri maailmaa, Australiassa, Brasiliassa, Thaimaassa, selviten pikkurikoksia tekemällä. Kun hän lopulta jäi kiinni, hän sai pitkän vankilatuomion.

Vapauduttuaan hän ehti tavata isänsä ja meni tämän ravintolaan kokiksi. Sitten eräänä aamuna vuonna 1992 viedessään isälleen aamukahvia Fiorella löysikin isänsä kuolleena. Hänen isänsä oli saanut pahan sydänkohtauksen. Tragedia syöksi Fiorellaan syvään masennukseen. Vaikka hän ensin meni töihin, ”en elänyt todellisuudessa”, hän sanoo. Hän katkaisi välit muihin perheenjäseniinsä ja turvautui uudelleen huumeisiin. ”Heroiinia, kokaiinia, metadonia... olen kokeillut kaikkea.” Kun hän velkaantui, hän alkoi varastella ruokkiakseen itsensä ja hankkiakseen rahaa huumeisiin, kunnes hän lopulta päätyi asunnottomaksi.

Apua sinne, missä sitä tarvitaan

Fiorellan ensimmäinen kontakti Piazza Grandeen tapahtui vuonna 2002. Järjestö perustettiin alun perin sanomalehden julkaisemista varten. Sanomalehden avulla haluttiin kerätä varoja kodittomille ihmisille. Nyt järjestöllä on sosiaalityöntekijöitä ja ”katujuristeja” (*avvocati di strada*), jotka kulkevat kaupungilla tarjoamassa käytännön apua (ruokaa, vaatteita ja peittoja) ja neuvomassa kodittomia ihmisiä. Järjestö myös työllistää noin 20 ihmistä siivous- ja sisustusosustuntansa (*Fare Mondi*) kautta samoin kuin polkupyöräpajassaan ja vaatevarastossaan, jossa vastaanotetaan ja jaetaan saadut lahjoitukset niitä tarvitseville ihmisille. Järjestö vetää teatteriryhmää, ja se on laajentanut toimintaansa koulutustoimintaan ja tarjoaa näin enemmän työmahdollisuuksia Bolognan köyhimmille ja heikoimmassa asemassa oleville ihmisille, joista monet ovat maahanmuuttajia ja romaneja. ”Tavoitteena on, että jokainen kehittyy ja tekee mitä osaa”, organisoiijat sanovat.

”Piazza Granden työntekijät löysivät minut puistosta”, Fiorella muistelee. ”En ole todellakaan mikään katuihminen, joten olin päättänyt päästä irti huumeista. Tein sen yksin, itsekseni. Opin taistelemaan omasta puolestani ollessani äitini kohdussa. Minulla on voimakas luonne: vankilassa minua kutsuttiin nimellä ”jää ja tuli” hailakanväristen silmieni vuoksi. Olen nähnyt liian monia asioita, joten käyn itseni kimppuun, ennen kuin minun kimppuuni käydään. Olen kova, mutta myös intohimoinen.”

Työn oleellinen arvo

Piazza Grande tarjosi toivoa, jota Fiorella tarvitsi. Vakavien ja hengenvaarallisten maksa- ja munuaisvaurioiden vuoksi sairaalassa vietetyn usean kuukauden jälkeen Fiorella pystyi vihdoinkin hankkimaan oman asuinpaikan itselleen. ”Vaikka minulla oli vielä ongelmia, pääsin töihin Piazza Granden avulla”, hän jatkaa. Vuonna 2004 Fiorella meni pukuompelun peruskurssille. ”Kun olin pieni, lapsenvahtini olivat ompelijoita. Tapanani oli seurata heitä. Olen aina halunnut myös itse ommella.” Toisella kurssilla vuonna 2006 Fiorella oppi tunnistamaan vintage-vaatteita ja muuntamaan ne muodikkaita. Lopulta marraskuussa 2007 Il Vestito avasi ovensa. Fiorella ja hänen apulaisensa Micaela Ugolini vastaavat yrityksen taloushallinnasta, valitsevat vaatelahjoituksista myytäväksi kelpaavat vaatteet ja hoitavat kauppaa apunaan pieni koulutetuista ompelijoista koostuva tiimi, joka tekee muutokset vaatteisiin.

”Olen tyytyväinen siihen, mitä nyt teen, vaikka voisin vastata enemmästäkin. Piazza Grande on kuitenkin sijoittanut minuun, ja voin vain kiittää heitä”, Fiorella pohtii. Hän tapasi jokin aika sitten myös veljensä ja sisarensa sekä heidän lapsensa oltuaan pitkään erossa heistä.

Kaduilla hän asui kodittomien ihmisten ryhmässä, joka kunnioitti toisiaan ja jonka kirjoittamattomana sääntönä oli, että jokainen huolehti vain omista asioistaan. ”En menisi kuitenkaan koskaan takaisin – ehdottomasti en”, hän julistaa. ”Minun piti päästä eroon itsetuhoisesta vietistäni, mutta ei tuntemistani ihmisistä. On tärkeää pysyä positiivisena. Jos olet itse positiivinen, voit olla samalla avuksi muille ihmisille. Yritän ojentaa toisille ihmisille käteni, omalla tavallani.”

Käsi ylös – mahdollisuus pelastua

Allan McGinlay ei ole paha ihminen, mutta hän eli rankkoja aikoja Glasgow'n kovilla kaduilla kasvaessaan. Hän liikkui kyseenalaisissa piireissä. 18 vuoden ikään mennessä hän oli tehnyt joitakin virheitä ja jäänyt kiinni epäilyttävistä hankkeista. Lopulta hänen elämänsä pyöri juomisen ympärillä, ja hän aiheutti hankaluuksia paikallisissa pubeissa ja rähinöimällä kaduilla. Aika kului, ja hän huomasi joutuneensa huimaan työttömyys- ja huumekierteeseen ja sai lopulta linnatuomion.

Hän vapautui vankilasta monen vuoden kuluttua. Onnellinen avioliitto toi hengähdystauon antaen Allanille tunteen järjestyksestä ja kuulumisesta johonkin, mutta hänen huono onnensa ei ollut vielä päättynyt. Hän turhautui ja menetti jälleen työnsä. Kierre alaspäin vaikutti loputtomalta. Hän menetti toivonsa ja masentui.

Tänään Allan sanoo: *”Joskus ihmiset tarvitsevat toisen mahdollisuuden elämässään, ja minulla oli tarpeeksi onnea, että sain toisen mahdollisuuden.”*

Viisautta kokemuksen kautta

Elämänvalmennus (*Life Coaching*) -hanke, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, tarjosi Allanille hänen toisen mahdollisuutensa. Projektin tavoitteena oli saada entiset vangit ansiotyöhön. Harjoittelijoille, entisille rikoksentekeijöille itselleen, opetettiin, miten annetaan neuvoja ja ohjausta toisille entisille rikoksentekeijöille, jotka palaavat Glasgow'n alueelle vankilatuomioidensa päätyttyä.

Projekti auttoi Allania kohtaamaan omat demoninsa ja kääntämään elämänsä suunnan. Suoritettuaan koulutuksen hän sai töitä Wise Groupilta, ja hän työskentelee nyt kokoaikaisena työntekijänä Wise Groupin toimistossa Wishaw'ssa Skotlannissa avustamalla muita entisiä rikoksentekeijöitä.

Joten nyt Allan on palannut vankilasta, mutta tällä kertaa auttaakseen muita: itsensä kaltaisia ihmisiä, jotka ovat pudonneet pohjalle ja tehneet huonoja valintoja. Hän tapaa vapautuvia vankeja ja auttaa heitä saamaan elämästä kiinni vankilan ulkopuolella, löytämään töitä ja asunnon, ottamaan yhteyttä palveluihin, pitämään lippua korkealla ja pysymään kaidalla tiellä.

Joskus ihmiset tarvitsevat elämässään toisen mahdollisuuden, ja minulla oli tarpeeksi onnea, että sain toisen mahdollisuuden.

Vertaistukimalli, jossa entiset vangit auttavat toisia entisiä vankeja, nähdään tehokkaana tapana luottamuksen rakentamisessa, palvelun käyttäjien henkisen terveyden ja tunne-elämän tasapainon vahvistamisessa, itsensä vahingoittamisen vähentämisessä ja rikosten uusimisen ehkäisyssä.

Tyytyväisyys

“Ovistamme tulee joitakin todella rankkoja tapauksia”, Allan selittää. “Näemme nuoria ihmisiä, jotka ovat narkomaaneja, huonossa kunnossa, toivottomia, jopa itsetuhoisia. Se on traagista, se voi olla sydäntäsärkevää, mutta se antaa meille valtavan saavutuksen ja tyydytyksen tunteen, kun voimme auttaa jotakuta tällaista muuttamaan elämänsä suuntaa, löytämään paikan asua ja saamaan työtä.”

Tyytyväisyys ja itseluottamus ovat avaimet Allanin uudelleen löytyneeseen menestykseen. *Life Coaching* -hanke, hän sanoo, on merkinnyt hänelle ja hänen perheelleen aivan valtavasti, ja tänään hän voi rehellisesti sanoa olevansa onnellinen mies. *“Jos en olisi ollut mukana ohjelmassa, elämäni olisi kiertynyt lopullisesti pois radaltaan. Minun on sallittu tulla mieheksi, joka minun olisi pitänyt olla jo kauan sitten.”*

Viestintää kuuroille ihmisille

Mário Greško syntyi kuuromykkänä, ja hän oli vasta sylivauva, kun hänen äitinsä jätti hänet orpokotiin Slovakian maaseudulla. Vasta 6-vuotiaana hänet siirrettiin kuurojen lasten kouluun, jossa hänen pitkä matkansa vapauteen ja täyttymykseen saattoi alkaa.

”Kerron ihmisille syntyneeni kahdesti”, hän sanoo. ”Synnyin toisen kerran kuusivuotiaana. Ennen sitä minulla ei ollut selkeitä ajatuksia. Muistoni tuosta ajasta ovat melkein epätodellisia, vain heikkoja vaikutelmia. Tiedän leikkineeni toisten lasten kanssa. Näin heidän suidensa liikkuvan ja tiesin sen olevan merkityksellistä, mutta olin hämmentynyt enkä ymmärtänyt, mitä tapahtui. Minulla ei ole oikein mitään jäljellä noista ajoista.”

Rankasta alusta eteenpäin

Erityiskouluun siirtäminen merkitsi Máriolle sitä, että hän pystyi oppimaan ja muodostamaan selviä omia ajatuksia. *”Opin viittomaan”,* hän sanoo, *”ja siitä hetkestä lähtien minulla on muistoja.”* Mário oppi lisäksi lukemaan huulilta sekä lukemaan ja kirjoittamaan. *”Opin ymmärtämään, kuka ja mikä olin”,* hän sanoo, *”millä lailla olen erilainen, ja saatoin toivoa jotakin parempaa.”*

Kun aika tuli, hän muutti Bratislavaan, jossa hän aloitti työt räätälin oppipoikana. *”Kuurojen koulun opinto-ohjelmaan kuului kaupallisia opintoja”,* Mário selittää. *”Opettelin tekemään vaatteita, joten oli loogista etsiä räätälin alalle. Se oli alku, mutta se ei ollut sitä, mitä halusin tehdä lopun elämäni. Todellinen unelmani oli päästä töihin autoteollisuuteen. Se on yksinkertaista, minä vain rakastan autoja.”*

Uutta toivoa

Ystävä kertoi kurssista, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. Kurssi järjestettiin Equal-ohjelman puitteissa, ja se sisälsi opetusta kuuroille tarkoitettuista uusista ohjelmistotyökaluista ja online-palveluista.

”Kuuromykät kohtaavat kieleen liittyviä erityisongelmia” sanoo Equal-projektikoordinaattori Milan Ručkay. *”Kyseessä ei ole yksinkertainen käänösongelma. Kirjoitettu kieli on käsitteellisesti täysin erilaista viittomakieleen verrattuna. Lukeminen ja kirjoittaminen ovat symbolista toimintaa: sanan kirjaimet viittaavat äänneisiin,*

Tietokoneen ja internetin käytön osaaminen avasi minulle kaikenlaisia ovia.

sanat viittaavat asioihin, toimintaan ja käsitteisiin. Näemme kirjaimia ja sanoja ja kuulemme ne mielessämme. Kuuromyökkä ei kuitenkaan kuule sanoja.” Ručkay sanoo viittomakielen olevan enemmän jonkin kuvailemista fyysisesti käsillä. ”Se on oma kielensä, jolla on tietty syntaksi ja kielioppi.”

Kurssilla Mário sai tietää online-palveluista, joita on saatavana kuulovammalaisille, esimerkiksi kirjoitetun tekstin ymmärtämiseksi paremmin. Mário päätti lopulta sijoittaa kannettavaan tietokoneeseen. ”Se on paras päätös, jonka olen koskaan tehnyt”, hän sanoo. ”Tietokoneen ja internetin käytön osaaminen avasi minulle kaikenlaisia ovia.”

Elämää kiihdytyskaistalla

Saatuuan uusia taitoja ja uuden luottamuksen tunteen Mário ryhtyi etsimään töitä online-palvelusta ja sai yhden. Hän työskentelee nyt Brose-yrityksessä autojen liukuhihnaoperaattorina. Brose on valmistanut pitkään komponentteja autoteollisuudelle. Sen Bratislavassa sijaitseva laitos valmistaa autonovien osia vain muutamman kilometrin päässä sijaitsevalle Volkswagenin tehtaalle.

Mário ei ole ainut kuuromyökkä Brosen liukuhihnalla, selittää henkilöstöpäällikkö Edilrúda Makarová. ”Meillä on avoin toimintatapa vammaisia ihmisiä kohtaan. Meillä on kuuroja ihmisiä ja kuulevia ihmisiä, jotka osaavat sujuvasti viittomakieltä ja voivat auttaa kääntämisessä tarvittaessa. Tosiasia on, että Mário viestii erinomaisesti, käsillä tai ilman käsiä. Me kaikki ymmärrämme toisiamme. Mário on erinomainen ja erittäin motivoitunut työntekijä, ei yhtään erilainen kuin kuka tahansa muu samassa kerroksessa.”

Minkä tahansa mittapuun mukaan mitattuna voidaan sanoa, että Mário on ylittänyt uskomattomat ennakkoluulot, mutta hän ei vello menneessä. 30-vuotiaana, hyvässä työssä ja kilpailukykyistä palkkaa ansaitsevana hän rakentaa itselleen parempaa elämää ja parempaa tulevaisuutta. Hän sanoo haluavansa muuttaa mukavampaan asuntoon ja etsii potentiaalista vaimoehdokasta itselleen. ”Vain kelpolliset naiset voivat pyrkiä sille paikalle!”

”Asiani ovat nyt todella toisin”, hän sanoo. ”Tietokoneen käytön opetteleminen oli hyvä siirto. Olen iloinen, että sain mahdollisuuden tehdä niin.”

Hymyile ja sano cheese!

Etelä-Ruotsissa sijaitsevan Hässleholmin kaupungin rautatieasemalle kulkevat matkustajat ohittavat tyylikkään ruokakaupan, jonka ikkunassa on esillä kutsuva valikoima juustoja. *”Anne-Lie’s Ost & Delikatess”*, kertoo iloinen kyltti. Sisällä *Anne-Lie Thuveesson* hymyilee leveästi asiakkaita tervehtiessään ja tarjotessaan heille erikoisjuustoja, hienoja tee- ja kahvilaatuja, ulkomailta tuotuja öljyjä sekä keksi- ja suklaalajitelmaansa.

On helppoa havaita, että kauppa on Anne-Lien ylpeys ja ilo. *”Olen suunnitellut kaiken itse, jonkin verran sain apua sisareltani ja ystäväiltäni”*, hän ilmoittaa. Mustavalkoinen shakkiruutuinen lattia, kiillotetut puuhyllyt, värikkäät purkkirivit: kaikki kuvastaa perfektionistin silmän esteettistä pikkutarkkuutta.

Kauppa sijaitsee sopivasti Anne-Lien asunnon vieressä. Hän jakaa asuntonsa kahden tyttärensä, 17-vuotiaan Hannan ja 16-vuotiaan Amandan, sekä harmaan Fritz-kissan kanssa. *”Oli silkkaa tuuria löytää tämä – ikään kuin niin olisi tarkoitettu! Tämä on minun unelmani. Tunnen itseni nyt hyvin tyytyväiseksi elämäni”*, hän sanoo.

Anne-Lie on 52-vuotias ja eronnut. Hän avasi herkkupuodin heinäkuussa 2008. Se oli Anne-Lieltä rohkea teko hänen oltuaan viisi vuotta pois töistä sairauslomalla loppuunpalamisen ja masennuksen vuoksi. Ja se, mikä teki kaiken mahdolliseksi, sanoo Anne-Lie, oli terveys- ja kuntoutusprojekti, joka oli suunniteltu työttömille naisille, jotka olivat työskennelleet aikaisemmin hoitoalalla. Euroopan unioni on ollut rahoittamassa projektia Euroopan sosiaalirahaston kautta.

Kolme vuosikymmentä palvelua

Anne-Lie lopetti koulun 16-vuotiaana ja vietti lähes 30 vuotta psykiatrisena hoitajana. Hän hoiti alkoholismista toipuvia ja skitsofreenisiä potilaita, ennen kuin hän otti vastaan työn Hässleholmin sairaalan uudella demensiaosastolla. Vuonna 1991 hän meni naimisiin ja seuraavina vuosina syntyivät Hanna ja Amanda. Mutta avioliitto ei sujunut siten kuin hän oli toivonut. Hänen miehensä oli epävakaa ja aggressiivinen, Anne-Lie sanoo. Hän siirtyi seuraavaan työpaikkaansa läheiseen Bjärnumin kaupunkiin. Kipeän ja vaikean avioeron jälkeen vuonna 1994 hän omistautui seuraavat kahdeksan vuotta työlleen ja tyttäriilleen.

Sitten vuonna 2002 stressi johti sairastumiseen. Vuorotyö ja yhteenotot johtajan kanssa lisäsivät paineita. *”Se oli liikaa”*, Anne-Lie kertoo. Hän alkoi kärsiä huimaus- ja itkukohtauksista, ja hänestä tuli aggressiivinen.

Tunnen oloni nyt niin iloiseksi. Toivon, että kaikilla olisi samat mahdollisuudet kuin minulla oli.

Hän huusi tyttäriilleen. Hän otti kuukauden vapaan töistä mutta joutui sairauslomalle kaksi viikkoa sen jälkeen kun oli palannut töihin. *”Makasin sängyssä kaksi päivää tekemättä mitään. Ruotsissa lääkärit kutsuvat sitä masennukseksi, mutta diagnoosin hyväksyminen oli minulle vaikeaa, koska olin työskennellyt psykiatrisena hoitajana 30 vuoden ajan. En saanut työpaikaltani minkäänlaista tukea, mutta kyse ei ollut vain siitä. Se oli kriisijakso elämässäni. Olin hyvin sairas. En pystynyt esimerkiksi lukemaan sanomalehteä, ja minun piti pitää itseäni pystyssä sen ajan, kun tiskasin astioita. Itkin ja itkin ja tunsin itseni hyvin vihaiseksi. Sairausrömpöänsä ensimmäisen vuoden aikana en tehnyt mitään. Lähetin tytöt kouluun ja menin nukkumaan.”*

Onneksi Anne-Lie sai paljon tukea perheeltään. Hän kävi keskustelemassa joka toinen viikko, ja hänelle määrättiin masennuslääkkeitä. *”En halunnut ottaa lääkkeitä”, hän myöntää, ”mutta lääkärini selitti minulle, että aivoni eivät tuottaneet tarvitsemaansa kemikaalia. Otan edelleen pieniä annoksia. Kaupan avaaminen on ollut stressaavaa.”*

Tarjous, josta hän ei voinut kieltäytyä

Sitten kolmen vuoden kuluttua tuli kirje, jossa hänelle tarjottiin paikkaa Kestävä terveys (Sustainable Health) -ohjelmassa. *”En tuntenut itseäni lainkaan valmiiksi siihen”, Anne-Lie myöntää. ”Mutta minusta tuntui, etten voinut kieltäytyäkään siitä, joten vastasin OK.”* Hanke oli suunniteltu erityisesti naispuolisille entisille hoitotyöntekijöille, jotka olivat olleet pitkällä sairauslomalla, antamaan heille räätälöityjä taitoja ja tarvitsemiaan tietoja uuden roolin löytämiseksi työmarkkinoilla. Seitsemän paikallista kuntaa osallistui hankkeen osallistujien valintaan näiden kuntien aikaisempien sosiaali- ja terveyspalvelujen työntekijöiden joukosta.

”Meillä ei ollut ennalta määritettyä suunnitelmaa”, koordinaattori Per Larsson sanoo. *”Työskentelimme jokaisen henkilön kanssa yksilöllisesti ottaen selvää, mitä he todella halusivat tehdä. Olen vakuuttunut siitä, että siinä on syy, miksi kaikki sujui niin hyvin. Hankkeen edetessä totesimme hankkeen olevan niin hyvä, että miehiä ei pitäisi sulkea sen ulkopuolelle, vaikkakin enemmistö hoitoalan työntekijöistä on naisia.”* Vuosina 2005–2007 hankkeen kautta autettiin 200:aa ihmistä, joilla oli laidasta laitaan fyysisiä ja psyykkisiä oireita. *”Alkuperäinen kunnianhimoinen tavoitteemme oli saada 70 prosenttia takaisin työelämään tai opiskelujen pariin”,* Per Larsson sanoo. *”Lopullinen määrä oli 69 prosenttia – se on fantastista. Vaikka vain yksi ihminen olisi onnistunut, hanke olisi silti kannattanut! Hanke osoittaa, että ihmisillä on sisäisiä voimia, kunhan he vain saavat tilaisuuden kehittää niitä.”*

Per on sittemmin lanseerannut uuden kuntoutusprojektin. Ja yksi osanottajista, Berith Eriksson, työskentelee nyt Anne-Lien herkkupuodissa. Hän vietti 23 vuotta terveydenhoitoalalla, ennen kuin hän aloitti uudelleen-koulutuksen. *”Se on oikein kiva kauppa”,* hän sanoo. *”Olemme olleet hyviä ystäviä, joten toivon, että minun on mahdollista jäädä.”*

”Se on todella hauska juttu”, Per lisää. *”Anne-Lie on pärjännyt hyvin ja perustanut yrityksen, ja nyt hän auttaa toista samassa tilanteessa olevaa.”*

Aika parantaa

Anne-Lie on kiitollinen siitä, että hänelle annettiin aikaa saattaa elämänsä takaisin raiteilleen. *”Kaikki eivät ymmärrä”,* hän selittää. *”Suuntauksena on kiirehtiä ihmisiä. Mutta Euroopan unionilta saadun tuen ansiosta projektipäälliköt pystyivät käyttämään aikaa. Siitä syystä olen tässä tänään ja voin hyvin.”* Lisäksi hänen vahva uskonnollinen vakaumuksensa auttoi häntä vaikeiden aikojen läpi. Hänellä oli tapana soittaa kitaraa paikallisessa pyhäkoulussa. *”Sanoin Jumalalle, että annan kaiken Hänen käsiinsä. Ja se kaikki toimi!”*

Aloittamalla pienin askelin, asia kerrallaan, hän laati liiketoimintasuunnitelman. *”Jopa aikaisemmin, vaikka olin sairaana, ajattelin juustoa”,* Anne-Lie sanoo hymyillen. *”Se on idea, joka minulla on ollut jo kauan.”* Nostamalla puolet pääomasta pieniä yrittäjiä tukevalta järjestöltä hän pystyi varmistamaan lisälainan omasta paikallisesta pankistaan. Yli vuoden ajan hän työskenteli toisessa juustokaupassa Kristianstadin kaupungissa opettelemalla sen omistajan Tom Perssonin talutusnuorassa. Tom auttoi Anne-Lietä rakentamaan toimittajaverkoston ja luomaan yhteyksiä.

Liike tuottaa jo voittoa. *”Joulua edeltävinä viikkoina liikkeessä työskenteli viisi ihmistä”,* Anne-Lie sanoo ylpeänä. Junamatkustajat pysähtyvät ostamaan palan juustoa matkaevääksi tai kotiin viemiseksi. *”Saan uusia asiakkaita joka päivä. Tämä on ainoa juustopuoti kaupungissa, ja täytyy matkustaa pitkä matka löytääkseen samanlaisia tuotteita muualta. Halusin luoda mukavan paikan, jossa asiakkaat tuntevat itsensä tervetulleiksi, ja niin se on täällä.”*

”Tunnen oloni nyt niin iloiseksi ja nautin siitä, että olen oma pomoni”, Anne-Lie sanoo. *”Minulla on paljon ystäviä, jotka ovat olleet samassa tilanteessa kuin minä. Toivon, että kaikilla olisi samat mahdollisuudet kuin minulla oli. Hanke on auttanut minua niin paljon, että haluan kaikkien ruotsalaisten tietävän siitä enemmän.”*

Syrjinnän torjunta

Virolainen integraatiohanke avaa ovia

”Koulutusohjelma sai ihmiset ajattelemaan itse mieluummin kuin etsimään apua muilta”, Messurme Pissareva sanoo. ”Koulutuksessa meille ei kerrottu, mitä pitää tehdä, mutta se sai meidät pohtimaan sitä, mihin suuntaan me haluaisimme lähteä. Oppiminen ei ollut minulle vaikeaa, koska halusin tietää kaiken. Nyt haluan oppia lisää!”

Pieni ja dynaaminen, tyylikkääseen mittatilaustyönä teetettyyn housupukuun pukeutunut Messurme on Jöhvissä Pohjois-Virossa sijaitsevan kiinteistöyrittäjä Ida-Virumaa Kinnisvaran toimitusjohtaja. Mutta ennen kuin hän vuonna 2004 osallistui ei-virolaisille tarkoitettuun integraatiokoulutukseen, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, hänen elämänsä oli hyvin erilaista. Hän oli työtön, eristäytynyt ja turhautunut.

Messurme kasvoi Neuvostoliitossa Dagestanissa Kaspianmeren rannalla sijaitsevassa vuoristokylässä, jossa hänen perheellään oli viinitila. Hän puhui paikallista lesgin kieltä, jossa on kyrilliset aakkoset ja piirteitä sekä venäjän että turkin kielestä.

20 vuotta sitten hän muutti Viroon. Hänen vanhempi veljensä oli tullut Viroon neuvostoarmeijan sotilaaksi aikana, jolloin Baltian maat kuuluivat vielä Neuvostoliittoon. Asepalveluksen jälkeen veli päätti jäädä ja asettua asumaan alueelle, minkä ansiosta Messurmella, joka oli tuolloin 17-vuotias, oli mahdollisuus tulla veljensä luo ja käydä koulua Jöhvissä. *”Veljeni sanoi, että virolaiset ovat erilainen kansa”,* Messurme muistelee. *”Alun perin tarkoitukseni oli palata opintojeni päätyttyä Dagestaniin, mutta sitten tapasin aviomieheni.”*

Messurme sai sen sijaan töitä paikallisesta kemiantehtaasta Jöhvistä, jossa hänen insinöörimiehensä työskentelee nykyään konevalmistajana. Messurme ilmoittautui iltakurssille Tallinnassa ja opiskeli lannistumatta mekaniikkaa ja rakentamista tehtyään nuorelle naiselle tuona aikana epätavallisen valinnan. Mutta työ oli kovaa, vuorot pitkiä ja uuvuttavia, ja kun hänen toinen ja kolmas poikansa syntyivät, hän jäi äitiyslomalle ja kotiin huolehtiakseen lapsista.

Kuuden tiiviisti kotona perheen kanssa vietetyn vuoden jälkeen hän alkoi tuntea itsensä entistä enemmän syrjäytyneeksi ja epäpäteväksi. *”Se oli taloudellisesti rankkaa, koska perheessä oli*

Psykologisesti hanke opetti minulle, että voin tehdä mitä tahansa. Kaikki, mitä haluan, on mahdollista, jos vain keskityn siihen.

vain yhdet tulot, mutta en tiennyt, mitä olisin tehnyt sopiakseni taas työmarkkinoille oltuani sieltä niin pitkään pois."

Kieliongelma

Luottamuksen puuttumisen ohella Messurmen pääasiallinen ongelma oli kielellinen. Messurme oli opiskellut venäjäksi. Noin yksi neljäsosa Viron väestöstä on syntyperältään venäläisiä, ja Jöhvissa, joka sijaitsee lähellä rajaa, on paljon venäjänkielisiä. Käydessään koulua Dagestanissa Messurme sai hyvät arvosanat kielioopinnoissa, mutta eläessään syntyperäisten kielenpuhujien joukossa hän ymmärsi kielitaitonsa olevan kaukana sujuvasta, eikä hän osannut viron kieltä lainkaan. *"Jos et osaa paikallista kieltä, on paljon vaikeampaa kommunikoida, kun taas mitä enemmän osaa kieliä, sitä avoimempi maailma on sinulle"*, hän uskoo.

Paikallinen työnvälitystoimisto ohjasi hänet osaksi Euroopan sosiaalirahaston rahoittamalle kurssille, jonka järjesti Ontikan koulutuskeskus (Ontika Training Centre). Kurssi ei tarjonnut ainoastaan mahdollisuutta oppia kieltä, vaan myös mahdollisuuden tutustua Viron historiaan ja kulttuuriin, sosiaalisia taitoja sekä ohjausta CV:n kirjoittamisessa, työnhaussa ja haastattelutekniikoissa. Keskustelujen, videoesitysten ja ekskursioiden avulla sekä kurssilla opettaneiden asiantuntijoiden vaihdellessa juristeista psykologeihin Messurme sai vähitellen itsekunnioituksensa takaisin.

Noin kolme kuukautta myöhemmin hän sai töitä kirjakaupasta, jossa hänet ylennettiin myöhemmin johtajaksi. *"Minun tavoitteenani oli oppia erilaisia taitoja eteenpäin päästäkseni"*, hän sanoo, joten hän aloitti muitakin kursseja päivittääkseen taitonsa ja vaihtoi kiinteistövälitysalalle. Koska hänen viron kielensä on nykyään virheetöntä, hän suunnittelee pyrkivänsä opiskelemaan lakia Tarton tai Tallinnan yliopistoon. *"Minusta tuntuu, että haluan oppia lisää"*, hän ilmoittaa innostuneena.

Jöhvi on hyvin erilainen kaupunki kuin Dagestan. Vaikka Messurme kaipaa isänsä viinitilan hyvää viiniä, hän paljastaa opineensa juomaan Virossa kahvia. Nyt hän aloittaa päivittäiset rutiininsa rauhallisella kahvikupposella keittiössään, sen jälkeen kun hänen kolme poikaansa, Vladimir, 15, Jeugeni, 8, ja Renat, 7, ovat lähteneet kouluun. Hän aloittaa työt läheisessä toimistossaan aamupäivällä kello 10. Yrityksen johtajana hänen tehtäviinsä kuu-

lutvat hallintotehtävät tietokoneella, yhteydenpito asiakkaisiin sekä talojen ja asuntojen kuvien ja tietojen esittely asiakkaille. Hänen vastuualueensa ei rajoitu kiinteistömyyntiin. Esimerkiksi Kivioliissa, 30 kilometrin päässä Jöhvista, hänen toimistonsa tekee yhteistyötä rakennusyrityksen kanssa muuntaakseen perinteisen kiviasuintalon 44 asunnon asuintaloksi sekä huoneiksi ihmisille, jotka käyvät töissä Kiviolin kukoistavassa sisustustehtaassa.

Ei pelkoa tulevaisuudesta

Messurme pelkäsi työpaikkaansa jättäessään, ettei koskaan saisi muuta työtä. Mutta tämä hanke muutti kaiken. Hanke opetti hänet katsomaan eteenpäin ilman pelkoa tulevaisuudesta. Saapuaan Jöhviin hän tunsu vain veljensä, mutta nyt hänellä on laaja ystäväpiiri.

Tärkeintä hänelle oli saada itseluottamusta. *"Psykologisesti hanke opetti minulle, että voin tehdä mitä tahansa, etten ole mikään sivuun työnnettävä. Kaikki, mitä haluan, on mahdollista, jos vain keskityn siihen. Tarvitsin pienen tönäisyn päästäkseni tilanteessani eteenpäin, ja kurssilla meille kerrottiin, että pystymme tekemään sen! Tiesin saavani töitä jälkeensä, koska kurssi antoi meille hyvän tunteen itsestämme."*

"Jos haluat saavuttaa jotakin, sinun täytyy tehdä paljon töitä", vahvistaa projektikoordinaattori Eha Korkus. *"Messurme on yksi parhaista esimerkeistä. Ryhmässä oli ihania ihmisiä. Meille kerrottiin, että tulos on hyvä, jos 30 prosenttia saa töitä, mutta lopussa 60 prosenttia oli päässyt töihin. Tällaisia tuloksia ei osattu odottaa, joten olimme hyvin iloisia. Nyt vedämme toista hanketta, sillä työpaikat ovat odottamassa ihmisiä."*

Eha uskoo myös, että opettajat saivat yhtä paljon kuin opiskelijatkin. *"Kaikki virolaiset eivät pidä venäläisistä"*, Messurme selittää. *"Meidän piti muuttaa itseämme – kaikki eivät siihen pysty."*

Osaksi työvoimaa

Serge Mbami on alun perin kotoisin Kamerunista. Hän muutti Irlantiin vuonna 2001. "Kotona elämä on raskasta ja on vaikeaa ansaita kunnollinen elanto", hän sanoo. "Etsin parempia elinmahdollisuuksia."

Hän huomasi aluksi, että hänen oli mahdotonta saada töitä. *"Minun oli vaikeaa löytää töitä", 38-vuotias Serge sanoo. "Se oli turhauttavaa. Tein vapaaehtoistöitä opettamalla lapsia, mutta siitä ei maksettu."* Hankkiakseen elannon itselleen ja nuorelle pojalleen Ryanille hän oli riippuvainen valtion tuesta. *"Halusin tehdä enemmän", hän sanoo. "Päätin, että tarvitsin koulutusta parantaakseni mahdollisuuksiani."*

Vuonna 2003 Serge aloitti logistiikan ja toimitusketjunhallinnan opinnot irlantilaisessa osto- ja raaka-ainetoimintojen hallintaa opettavassa instituutissa (Irish Institute of Purchasing and Materials Management). *"Minulla oli jo jonkin verran kokemusta tästä alasta, ja tiesin tämän tyyppisen työn sopivan minulle", hän sanoo. "Olen luonnostaan monitoimimies, puhun kieliä ja olen hyvä paineen alla."*

Kolmivuotisella kurssilla opetettiin logistiikan, varastoinnin, ostotoiminnan ja toimitusketjun hallintaa. Sergestä oli kuitenkin edelleen hankalaa saada töitä, kun hän oli suorittanut opinnot. *"Edes tutkinnon suorittaneena en onnistunut löytämään töitä, koska minulla ei ollut oleellista työkokemusta. Irlannissa se on hyvin tärkeää."*

Työharjoittelu

Sitten hän kuuli Irlannin kansallisen koulutus- ja työllisyysviranomaisen FÁS:n toimitusketjun logistiikkahallinnan harjoittelusta. *"Se oli ehdottomasti juuri sitä, mitä etsin",* Serge sanoo. Kurssi, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, koostui 22 viikon pituisesta luokissa järjestetystä opetuksesta, jota seurasi työharjoittelua yrityksissä.

Serge sai arvokasta ammatillista koulutusta: FETACin toimitusketjulongistiikan jatkotodistuksen (FETAC Advanced Certificate in Supply Chain Logistics) taso 6, ja – mikä vielä tärkeämpää – hän suoritti 16 viikon pituisen työharjoittelun SerCom Solutions -yhtiössä, joka on DCC:n tytäryritys Limerickissä ja erikoistunut

Voin lähettää rahaa kotiin, ja siitä on suuri apu heille siellä. Tunnen oloni turvallisemmaksi ja voin rentoutua, ilman että minun täytyy olla huolissani siitä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

elektroniikan, televiestinnän ja kestopavaroitten integroituun maailmanlaajuiseen ostotoimintaan, logistiikkaan, varastointiin ja jakeluun. Yritys on globaali yhteistyökumppani valmistus- ja toimitusketjunhallinnassa (Sourcing and Supply Chain Management, SCM) monille maailman johtaville teknologia- ja televiestintäalan yrityksille samoin kuin jakelu- ja vähittäisliikkeille.

Koulutuksen jälkeen Sergelle tarjottiin vakituista työtä yrityksestä. *”Olin aloittanut joitakin hankkeita työharjoitteluni aikana tekemällä uuden sopimuksen Irlannin ja Euroopan markkinoille tähyävän yhdysvaltalaisen yrityksen kanssa. Yritys tarjosi minulle paikkaa työn jatkamiseksi.”*

Sergen tehtäviin kuuluvat nykyään kaikki logistiikan asiat luvista merikuljetuksiin, tuotantoon, varastointiin ja lopputoimituksiin. *”Minulla on maailmanlaajuisesta kokemuksesta”, hän kertoo. ”Olen tekemisissä Euroopasta, Lähi-idästä ja Afrikasta tulevien asiakkaiden kanssa. Olen todella mielelläni töissä tässä yrityksessä. On upeaa työskennellä osana tiimiä.”*

Säännöllisen työpaikan saaminen on ollut erittäin tärkeää, sanoo Serge, ja hänen elämänsä laatu on parantunut huomattavasti. Lisääntynyt turva tarkoittaa sitä, että Sergen ei enää tarvitse olla huolissaan poikansa elättämisestä, ja hän voi myös auttaa perhettään Kamerunissa. *”Voin lähettää rahaa kotiin, ja siitä on iso apu heille siellä. Tunnen oloni turvallisemmaksi ja voin rentoutua, ilman että minun täytyy olla huolissaan siitä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan”,* hän lisää.

”Nautin elämästä Irlannissa nyt. Irlanti on hyvin vieraanvarainen maa”, Serge painottaa. *”Irlantilaiset ovat hyvin viihdyttäviä ihmisiä. Et voi koskaan istua irlantilaisen ihmisen viereen ja olla keskustelematta. Vaikkakin sataa paljon”,* hän nauraa.

Vapaa-ajallaan Serge huolehtii terveydestään, hän käy salilla ja lenkillä. *”Rakastan jalkapallon katsomista”,* hän sanoo, *”olen suuri Arsenalin kannattaja.”* Serge ei aio kuitenkaan levätä tyytyväisenä laakereillaan vaan aikoo jatkaa liiketoiminnan opiskelua. *”Haluan aina saavuttaa enemmän. Haluan tehdä poikani ylpeäksi.”*

Huone huipulla

”Rakastan työtäni, koska se antaa minulle vakautta ja mahdollisuuden oppia uusia asioita”, sanoo Amparo Navaja Maldonado Sevilasta Espanjasta.

30-vuotias Amparo vaikuttaa positiiviselta ja tyytyväiseltä keskustellessaan työpaikallaan hienon hotellin aulahallissa. Vielä vähän aikaa sitten hän oli erilaisessa tilanteessa. Lopetettuaan koulun oppivelvollisuuden jälkeen ja hallitessaan ainoastaan vähäisiä taitoja ainut työ, jonka hän löysi, oli epäsäännöllistä toimistosivousta. *”Elämäni oli juuttunut paikalleen”, Amparo sanoo. ”Minulla ei ollut todellakaan mitään vakituista, ainoastaan siivoustöitä silloin tällöin. Saatoin saada kahden kuukauden sopimuksen sieltä tai muutaman päivän työn täältä, mutta oli pitkiä aikoja, jolloin olin työttömänä.”*

Amparo kasvoi suuressa romaniperheessä. Hänen vanhempansa ansaitsivat elantonsa kiertämällä torilta torille myymässä hedelmiä – eläen elämää, jota Amparo piti vaikeana ja joka oli turvatonta. Kun Amparo ja hänen miehensä Juan Manuel Gallego saivat ensimmäisen lapsensa Marcon hieman yli viisi vuotta sitten, hän tajusi, että hän halusi turvallisemman elämän omalle perheelleen. *”Halusin tehdä jotakin erilaista ja muuttaa tilannettani”, hän sanoo, ”Halusin uran ja mahdollisuuden elättää itseni ja lapseni.”*

Nuori perhe asui vailla vakituksia tuloja Amparon vanhempien luona yhdessä Amparon neljän veljen kanssa, mikä tarkoitti sitä, että olosuhteet olivat ahtaat. *”Se oli rankkaa. Asuin vanhempieni sekä pienen vauvani ja mieheni kanssa”, Amparo sanoo, ”Yksityisyyttä ei ollut, ja se kuormitti parisuhdettamme.”*

Räätälöityä tukea

Amparo sai apua, kun hän sai tietää ACCEDER-koulutuskurssista paikallisen työnvälitystoimiston kautta. Kurssi, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, pyrkii torjumaan romaniyhteisöjen syrjintää ja auttamaan yksittäisiä ihmisiä saamaan koulutusta, jota he tarvitsevat pysyvän työpaikan saamiseksi. Koulutus on ollut käynnissä vuodesta 2000, ja ensimmäisten kuuden vuoden aikana se auttoi yli 30 000:ta ihmistä solmimaan työsopimuksia eri puolilla Espanjaa.

Kurssilla ihmiset oppivat taitoja ja saavat joustavien harjoitusohjelmien kautta kokemusta, jota he tarvitsevat työtilaisuuksia

Elämäni on muuttunut dramaattisesti, sillä nyt olen palkkalistoilla. Minun oli mahdollista saada asuntolainaa.

saadakseen. Kurseilla yhdistyvät teoreettinen ja käytännöllinen puoli, ja ne on räätälöity ihmisten tarpeiden mukaan. Amparo harjoitteli huonepalvelijana ja sai työkokemusta eräässä hotellissa Sevillassa. *”Sain kurssilta lisäpätevyyttä avuksi työnhakuun”,* hän sanoo.

Mutta mikä tärkeämpää, hän jatkaa, harjoittelu lisäsi hänen itsekunnioitustaan ja luottamustaan. *”Huomasin, että minulla on useampia vaihtoehtoja. Se avasi monia ovia.”*

Työnjohtamista

Pian kurssin päättämisen jälkeen vuonna 2004 hän sai vakituisen työn hotellin huonepalvelijana. Neljä vuotta myöhemmin hän vaihtoi paikkaa yhteen kaupungin suurimmista hotelleista, jossa hänellä on vakituinen työpaikka ja jossa hänet on ylennetty työnjohtotehtäviin.

Hän vastaa nyt pienestä huonepalvelijatiimistä, jakaa työvuorot ja varmistaa, että laatutaso säilyy. Amparo sanoo, että yksi asia, jota hän arvostaa eniten työssään, ovat työtoverit: *”On upeaa työskennellä osana ammattitaitoista tiimiä.”*

Yksityiselämässään hänen vakituinen työnsä hotellissa on tehnyt nuorelle parille mahdolliseksi sen, että he ovat ostaneet oman kodin. Viimeisin lisäys heidän perheeseensä on Adrian-vauva, joka syntyi alkuvuonna 2008, joten heidän onnensa kääntyi parempaan suuntaan juuri ajoissa. *”Elämäni on muuttunut dramaattisesti, sillä nyt olen palkkalistoilla. Minun oli mahdollista saada asuntolainaa”,* Amparo sanoo. *”Meillä on nyt oma koti, ja tunnen oloni taloudellisesti turvatuksi.”*

Omilla jaloillaan seisoen

Kun *Abshir Abukar* aloitti työt yhdessä Ruotsin suurimmista puutarhakeskuksista, hän ei tiennyt paljon mitään kasveista tai välineistä ja hän oli jopa allerginen siitepölylle. Mutta hän oppi nopeasti, ja nyt hänellä on vaihtelevia tehtäviä, joihin kuuluu varastonhallintaa, asiakkaiden auttamista ja tiimityöskentelyä. Tosiasiassa nämä tehtävät ovat osoittautuneet sopiviksi 25-vuotiaalle Abshirille.

Abshir oli 17-vuotias, kun hänen perheensä muutti Malmöön Ruotsiin Etiopiasta vuonna 2002. Sosiaalisena ja vilkkaana ihmisenä hän halusi päästä täysin mukaan uuden kotimaansa elämänmenoon. Hän koki sen kuitenkin ensin vaikeaksi. *”Se oli todellinen kulttuurisokki”,* hän sanoo. *”Kaikki oli erilaista kuin se, mitä olin kuitellut, ja tunsin itseni ulkopuoliseksi. Monet asiat olivat sekavia.”*

Hän meni ensin opiskelemaan kielikouluun ruotsin kieltä, ja hänen isänsä, opettaja, joka oli muuttanut Ruotsiin viisi vuotta aikaisemmin ennen muuta perhettä, halusi hänen jatkavan opintojaan. *”Mutta minä en halunnut. Minun olisi pitänyt aloittaa koko koulutusjärjestelmä alusta”,* Abshir sanoo. *”Se aiheutti jännitettä välillemme.”* Kulttuurien välinen törmäys hänen perheensä tiukan muslimitaustan ja liberaalimman yhteiskunnan välillä, jonka osaksi Abshir yritti tulla, vain lisäsi jännitettä.

Abshir halusi olla itsenäinen ja seisoa omilla jaloillaan. *”Mutta en tiennyt, miten olisin saanut töitä tai mitään sellaista”,* hän sanoo. Hän löysi satunnaista siivoustyötä ja toimi vammaisten lasten hoitoapulaisena. *”Tein sitä kaksi ja puoli vuotta osa-aikaisena, mutta en tienannut tarpeeksi”,* hän muistelee.

Koska hänellä ei ollut vakituista työtä, hänellä ei ollut varaa muuttaa omilleen. *”Vanhempani tukivat minua edelleen.”* Ja koska hänellä oli kymmenen nuorempaa veljeä ja sisarta, elämä kotona oli ahdasta. *”Tutustuin tyttöystävääni tuona aikana ja halusin lisää tilaa”,* Abshir sanoo. Yhdessä vaiheessa hän jopa järjesti itselleen nukkumapaikan sen kaupan kaappiin, jossa hänen äitinsä oli töissä.

Arvokkaiden taitojen oppiminen

Nuorille ihmisille tarkoitettu *Uusi kaupunki (New City)* -ohjelma auttoi häntä muuttamaan elämäänsä. Paikallisen Drömmarnas Hus -kuntajärjestön johtama hanke, jonka rahoitukseen Euroo-

Se oli todellinen kulttuurishokki. Kaikki oli erilaista kuin se, mitä olin kuvitellut, ja tunsin itseni ulkopuoliseksi. Monet asiat olivat sekavia.

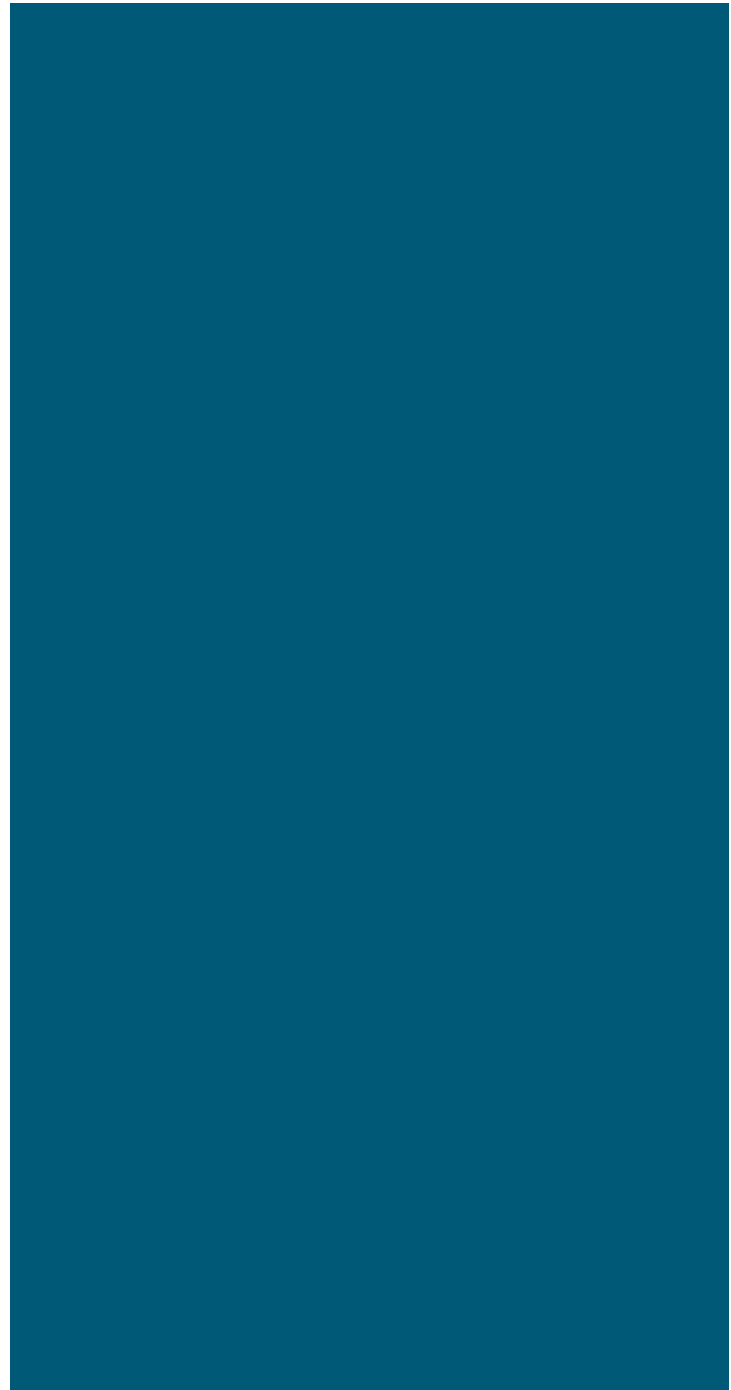
pan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, antaa neuvontaa ja koulutusta sekä järjestää kulttuuritoimintaa ja itsensä kehittämiseen tähtäävää toimintaa ihmisille, jotka eivät ole täysin integroituneet muuhun yhteiskuntaan.

Hankkeen kautta Abshir sai koulutusta työ- ja elämänhallintataidoissa ja oppi, miten esitellä itseään. Hän sai myös työharjoittelupaikan puutarhakeskuksesta, mikä johti tarjoukseen vakituisesta työpaikasta. *”Pidän todella työstäni”, hän sanoo. ”Erityisesti asiakkaiden auttamisesta ja työskentelemisestä osana tiimiä.”*

Oma koti

Abshir sai oman asunnon, ja hän on oppinut itsenäisemmäksi. *”Monet asiat ovat nyt toisin kurssin ansiosta”, hän sanoo. ”Minulla on oma asunto. Sain myös ajokortin, ja minulla on oma auto.”* Työn ulkopuolella hänellä on aktiivinen sosiaalinen elämä. Urheilu ja tanssi ovat hänen intohimojaan; hän pelaa jalkapalloa säännöllisesti ja tanssii salsaa jopa kolme kertaa viikossa.

Abshir on nyt tyytyväinen elämäänsä. *”Ja tulen lisäksi paljon paremmin toimeen vanhempieni kanssa. Jopa isäni on tyytyväinen.”* Vakituisen työpaikan suoman turvallisuuden ansiosta Abshir voi suunnitella tulevaisuutta. Hän ja hänen tyttöystävänsä Shanka aikovat mennä naimisiin seuraavana vuonna. *”Ja sitten haluan perustaa perheen. Ison perheen”,* hän ilmoittaa.

Tieto on mahdollisuus

Nuorena tyttönä *Khadija Majdoubi* ei unelmoinut niin paljon mistään muusta kuin siitä, että omistaisi joskus oman kampaamon. Hän toteutti tämän pyrkimyksensä lyhyeksi aikaa kotimaassaan Marokossa, mutta kun hän oli muuttanut Alankomaihin, hänen elämässään sattui tragedia ja hänen maailmansa kääntyi ylösalaisin. Hänen miehensä kuoli Khadijan ollessa raskaana ja odottaessa kaksosia. Sokki oli valtava, ja hänen vauvansa syntyivät ennenaikaisesti. Hän vietti seuraavat vuodet kokopäiväisenä äitinä ja hoiti ystäviensä lapsia.

Koska Khadijalla oli perhe huollettavanaan ja koska hän yritti edelleen sopeutua elämään uudessa maassa, hänen piti turvautua valtion apuun. Hänellä oli ainoastaan hollannin kielen perustaidot, joten hänen oli hyvin vaikea löytää yksinkertaistakaan työtä, saati sitten perustaa uusi yritys.

Tie toipumiseen

”Ei ole helppoa kasvattaa lapsia yksin”, Khadija sanoo. ”Vaikutti siltä, että jokainen päivä oli aivan täynnä, joten minulla ei ollut aikaa mihinkään muuhun. Ensinnäkin työn löytäminen oli iso ongelma.”

Paikallisessa sosiaalitoimistossa Khadija sai tietää työttömille naisille tarkoitettusta ilmaisesta koulutuksesta, jonka rahoittamiseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta. *”Koulutus auttoi minua toteuttamaan unelmani, ja aloitin parantamalla kielitaitoani”,* hän selittää. *”Se oli niin tärkeää, ja sen avulla tunsin oloni paremmaksi.”*

VONK on työ- ja koulutuskeskus naisille, jotka asuvat Zeeburgin alueella Amsterdamissa. Hankkeen avulla naiset saavat apua koulutus- ja kokemustasostaan sekä syntyperästään riippumatta. Koulutuksessa naiset saavat tietoa ja suosituksia sekä apua työn löytämiseen, koulutukseen ja sosiaalietuuksien hakemiseen. Yleisemmin ajateltuna koulutus tukee integroitumista ja hyvinvointia. VONK tekee yhteistyötä muiden hollantilaisien ja paikallisten toimistojen, naisjärjestöjen ja sosiaalilaitosten kanssa.

*Marokossa asuessani olin kampaaja.
En kuitenkaan koskaan kuvitellut, että voisin
tehdä tämän täällä, avata oman liikkeen.*

Tunne hyvästä olosta

Yksi suurimmista esteistä, joita naiset kohtaavat pitkien työtömyysjaksojen jälkeen, on luottamuksen puute. Koulutukseen sisältyi juuri tästä syystä luentoja, joiden tarkoituksena oli erityisesti itsekunnioituksen ja itsevarmuuden lisääminen.

”Opin kommunikoidaan paremmin”, Khadija sanoo, ”ja ymmärsin paremmin, miten asiat hoidetaan, kun ollaan perustamassa uutta yritystä. Ensimmäiseksi minun piti löytää töitä. Olin tullut riippuvaiseksi muista ihmisistä. Minun piti päästä jälleen omille jaloilleni.”

VONKin henkilökunta auttoi Khadijaa hänen etsiessään töitä, ja perheensä ja ystäviensä rohkaisemana hän saikin lopulta töitä paikallisesta kampaamosta. *”Ihmiset, joita tapasin työnhaussa, olivat ensin vastahakoisia”,* Khadija selittää. *”En ole täältä kotoisin, en näytä samanlaiselta kuin kaikki muut enkä pystynyt ilmaisemaan itseäni niin hyvin kuin olisin halunnut. VONKin ihmiset auttoivat minua saamaan jalan oven väliin.”*

”En koskaan kuvitellut, että voisin tehdä tämän”

Päästyään takaisin töihin Khadijan onnistui laittaa hieman rahaa sivuun. Lopulta hän oli onnistunut säästämään tarpeeksi toteuttaakseen lapsuuden unelmansa. Huhtikuussa 2009 hän avasi oman kampaamoliikkeen, joka sijaitsee aika lähellä hänen kotiaan Amsterdamissa. *”Olin ennen kampaaja”,* hän selittää, *”kun asuin Marokossa. Rakastan tehdä juuri sitä, ja olen hyvä siinä. En kuitenkaan koskaan kuvitellut, että voisin tehdä tämän täällä, avata oman liikkeen.”*

Khadija sanoo, että VONKin koulutus ja henkilökohtainen opastus auttoivat häntä löytämään itsensä, ja se on muuttanut hänen ja hänen lastensa elämän paremmaksi. *”Olen todella iloinen siitä, että osallistuin kurssille”,* hän sanoo. *”Sen ansiosta olen täällä tänään.”*

Vahvuus erilaisuudessa

Cornelia Schultheiss on syntynyt Esslingenissä lähellä Stuttgartia. Hän opiskeli kielitiedettä ja meni sen jälkeen töihin maailman johtavalle autonvalmistajalle Berliiniin. Cornelia työskenteli alun perin kääntäjänä, mutta hän ansioitui sitten luomalla ja kehittämällä yrityksessä itse oman erityispalvelun, joka tarjoaa ainutlaatuista kulttuurien välistä koulutusta auttaakseen eri puolilta maailmaa kotoisin olevaa henkilökuntaa työskentelemään paremmin yhdessä.

”Eurooppa on monen kansan ja kulttuurin risteys”, hän sanoo. ”Se on mahdollisuuden lähde, mutta myös haaste.” Työskennellessään valtavan isossa ja monipuolisessa yrityksessä Cornelia havaitsi, että tiimityötä tarvittiin enemmän kuin pelkkien käskyjen noudattamista. *”Eri maista ja kulttuureista tulevilla ihmisillä on erilaiset tavat ja odotukset, eivätkä he aina ymmärrä toisiaan, vaikka he puhuisivatkin samaa kieltä.”*

Valitettavasti yrityksessä, jossa hän työskenteli, toteutettiin joi-takin suuria muutoksia vuonna 2007. Nämä uudelleenjärjestelyt pakottivat Cornelian valitsemaan työpaikkansa säilyttämisen ja suosikkikaupungissaan asumisen välillä. Hän valitsi Berliinin, jossa hän oli asunut puolisonsa kanssa 15 vuotta.

”Se oli vaikea päätös”, hän sanoo. ”Työpaikasta lähteminen merkitsi uuden uran alkua, piti löytää jotakin tekemistä.” Hän päätti yrittää perustaa oman yrityksen kulttuurien välisenä valmentajana ja kouluttajana, mutta kun hän näki erikoisosaamisensa markkinat, hän ei osannutkaan hyödyntää sitä ilman kokemusta oman yrityksen perustamisesta.

Konkreettinen neuvo

Inhimillinen yritys II (Human Venture II) -hanke, jonka rahoitukseen Euroopan unioni on osallistunut Euroopan sosiaalirahaston kautta, antoi hänelle käsityksen siitä, mitä yritystoiminnan käynnistämiseen tarvitaan, samoin kuin konkreettisia neuvoja kaupankäynnin säännöistä ja määräyksistä.

Hanke kesti elokuusta 2006 syyskuuhun 2008, ja sen tarkoituksena oli parantaa osanottajien mahdollisuuksia perustaa oma yritys. Koulutus sisälsi ryhmäkeskusteluja, työpajoja ja koulutusluentoja. Koulutukseen kuului erilaisia yrityksen perustamiseen

Kulttuurien väliset työpajat keskittyvät rakentamaan menestyvää ja luottavaista työilmapiiriä, jossa erilaiset perinteet, viestintätavat jne. toimivat siltana.

liittyviä asioita, jotka auttoivat Corneliää valmistelemaan oman yritystoimintansa käynnistämistä. *”Sain paljon tietoa asioista, joista minulla ei ollut paljoakaan tietoa”, hän sanoo. ”Näin pystyin välttämään monta mahdollista vaaraa. Mutta minä myös yksinkertaisesti nautin kokemuksesta ja mahdollisuudesta luoda kontaktiverkosto muiden osanottajien kanssa.”*

Nykyään Corneliällä on oma menestyvä konsulttitoimisto, jonka palveluihin kuuluu pitkälle erikoistunutta opastusta ihmisille, joilla on erilainen etninen ja kulttuurinen tausta, jotta heitä voidaan auttaa liittymään yhteen, jakamaan kokemuksia ja ymmärtämään toisiaan paremmin. *”Kulttuurien välisistä erimielisyyksistä aiheutuvat tappiot on minimoitu”, hän sanoo. ”Tiimit sulautuvat ja voivat työskennellä tehokkaammin.”*

Cornelian asiakkaisiin kuuluu sekä yksityisiä ihmisiä että ryhmiä, jotka käyvät töissä tai asuvat kansainvälisessä ympäristössä, ihmisiä sellaisista paikoista kuin Intia, Venäjä, Japani, Saksa ja vielä monista muistakin maista.

”Kulttuurien väliset työpajat, koulutus ja valmennusluennot keskittyvät rakentamaan menestyvää ja luottavaista työilmapiiriä, jossa erilaiset perinteet, viestintätavat jne. toimivat siltana, ja synergiaa voidaan kehittää”, hän selittää. Joinakin päivinä Cornelia tekee töitä toimistossaan, joka sijaitsee vain yhden oven päässä hänen asunnostaan historiallisessa Länsi-Berliinissä. Toisina päivinä hän kuljettaa palvelunsa asiakkaan luo Berliiniin, Saksaan, läpi Euroopan ja ympäri maailman.

”En olisi pystynyt tekemään mitään tästä ilman saamaani apua”, hän sanoo. *”Koulutus, jonka sain Euroopan sosiaalirahaston kautta, näytti minulle, miten voi valmistautua työskentelemään itsenäisesti. Lisäksi opin paljon itsestäni tässä prosessissa. Tämä oli hieno kokemus.”*

Aakkosellinen hakemisto

A	
Aalborg (Tanska)	52–53
Aasia	16–17
Afrikka	128–129, 130–131
Ajaminen	12–13, 30–31, 40–41, 44–45, 52–53, 82–83, 128–129
Alankomaat	32–33, 130–131
Alkoholismi	48–49, 108–109, 114–115, 118–119
Amsterdam (Alankomaat)	130–131
Antropologia	94–95
Arkkitehtuuri	68–69
Asepalvelus	82–83, 84–85, 110–111, 122–123
Asunnottomuus	112–113
Aurinkoenergia	100–101
Autot/autoteollisuus	30–31, 54–55, 86–87, 90–91, 100–101, 116–117, 132–133
B	
Belgia	72–73, 86–87
Berliini (Saksa)	132–133
Bologna (Italia)	112–113
Bratislava (Slovakia)	34–35, 116–117
Bukarest (Romania)	94–95
Bulgaria	58–59, 88–89
C	
Catering	18–19, 28–29, 40–41, 68–69, 82–83, 84–85
Chichester (Englanti)	68–69
Clermont-Ferrand (Ranska)	20–21
CV:t/työpaikkahakemukset	38–39, 54–55, 56–57, 90–91, 122–123, 130–131
D	
Dublin (Irlanti)	14–15
E	
Elokuvat	96–97
Eläke	48–49, 52–53, 58–59
Elämänpitäinen oppiminen	10–11, 54–55, 56–57, 68–69, 84–85, 98–99, 102–103
Espanja	74–75, 126–127
Etniset vähemmistöt	12–13, 46–47, 94–95, 84–85, 122–123, 124–125, 126–127, 128–129, 130–131
Etätyö	32–33

F	
Flander (Belgia)	86–87
Floristin työ	10–11
G	
Gdansk/Gdynia (Puola)	38–39
H	
Hallinta, hallinto ja johtaminen	54–55, 56–57, 66–67, 74–75, 80–81, 88–89, 122–123
Hedelmänviljely	76–77
Helsinki (Suomi)	96–97
Hitsaus ja metallityöt	54–55, 62–63, 74–75
Hotellit/B&B	28–29, 68–69, 126–127
Huumeet ja lääkkeet	48–49, 108–109, 112–113, 114–115
Hässleholm (Ruotsi)	118–119
I	
Ilmatyörytys	66–67
Innovaatio	28–29, 30–31, 60–61, 66–67, 68–69, 74–75, 76–77, 100–101
Irlanti	14–15, 124–125
Irtisanominen	54–55, 90–91, 132–133
Isovanhemmat	24–25, 40–41, 52–53, 126–127
Italia	100–101, 112–113
Itseluottamus	34–35, 44–45, 52–53, 54–55, 68–69, 82–83, 90–91, 102–103, 104–105, 114–115, 116–117, 122–123, 126–127, 130–131
Itsensä työllistäminen / konsultointi	16–17, 90–91, 96–97, 132–133
Itävalta	26–27, 56–57
lääkkäämät työntekijät	46–47, 52–53, 54–55, 56–57, 58–59, 60–61, 62–63, 80–81, 98–99
J	
Jatkokoulutus/oppilaitos	10–11, 70–71, 84–85, 96–97, 102–103, 108–109, 124–125
Journalismi	30–31
Joustotyö	24–25, 26–27, 32–33, 68–69, 70–71, 82–83
K	
Kaivostoiminta	108–109
Kamppaan työ	130–131
Kansainvälinen vaihto	16–17, 76–77, 80–81, 86–87, 94–95, 124–125, 132–133

Kaupungit	10–11, 14–15, 16–17, 20–21, 26–27, 30–31, 34–35, 38–39, 42–43, 46–47, 52–53, 56–57, 60–61, 66–67, 82–83, 104–105, 112–113, 114–115, 116–117, 126–127, 130–131, 132–133
Kemialliset aineet	58–59, 70–71, 98–99, 122–123
Kielet	12–13, 38–39, 40–41, 66–67, 102–103, 116–117, 122–123, 128–129, 130–131, 132–133
Kiinteistö	74–75, 122–123
Kirjanpito	60–61, 82–83, 88–89
Kirjastot ja kirjakaupat	42–43, 54–55, 56–57, 94–95, 122–123
Kodinhoito – vanhukset	58–59
Konetekniikka	74–75, 88–89, 90–91, 100–101, 108–109, 122–123
Korfu (Kreikka)	48–49
Kotieläintalous	44–45, 70–71, 72–73
Kotiväkivalta	48–49, 118–119
Koulu – erityinen	12–13, 40–41, 42–43, 40–41, 42–43, 116–117
Koulu	10–11, 12–13, 40–41, 44–45, 40–41, 44–45, 72–73, 98–99, 108–109, 128–129
Koulutus	12–13, 26–27, 44–45, 56–57, 72–73, 94–95, 100–101, 102–103, 104–105, 108–109, 122–123, 128–129
Koulutus ja harjoittelu	10–11, 14–15, 16–17, 34–35, 38–39, 40–41, 42–43, 44–45, 46–47, 48–49, 52–53, 54–55, 56–57, 62–63, 68–69, 70–71, 74–75, 76–77, 80–81, 82–83, 84–85, 86–87, 88–89, 90–91, 96–97, 104–105, 110–111, 112–113, 114–115, 116–117, 122–123, 124–125, 126–127, 128–129, 132–133
Kreikka	48–49, 110–111
Kuljetus	30–31, 52–53, 88–89
Kunto ja hyvinvointi	14–15, 18–19, 20–21, 28–29, 46–47, 86–87, 118–119
Kuntouttaminen	48–49, 108–109, 112–113, 118–119
Kustannusala	56–57, 58–59, 94–95
Kuurous	40–41, 116–117
Kylät	12–13, 56–57, 72–73, 98–99
Kypros	24–25, 82–83
Köyhyys	14–15, 38–39, 48–49, 82–83, 84–85, 112–113, 126–127
L	
Laivatelakat	38–39
Lapset	14–15, 24–25, 26–27, 32–33, 34–35, 38–39, 40–41, 48–49, 52–53, 66–67, 68–69, 70–71, 72–73, 80–81, 82–83, 84–85, 86–87, 88–89, 98–99, 118–119, 122–123, 124–125, 126–127, 130–131

Larnaka (Kypros)	82–83
Lastenhoito	26–27, 32–33, 86–87, 84–85
Latvia	42–43, 70–71
Lemmikit	10–11, 46–47, 56–57, 58–59, 86–87, 112–113, 118–119
Liettua	60–61, 102–103
Liiketoimintasuunnitelmat	18–19, 20–21, 30–31, 70–71, 118–119
Limerick (Irlanti)	124–125
Ljubljana (Slovenia)	108–109
Logistiikka	54–55, 76–77, 124–125
Luxemburg	12–13, 46–47
M	
Maanviljelys	44–45, 70–71, 72–73, 76–77, 98–99
Maaseutukunnat	24–25, 28–29, 44–45, 44–45, 76–77, 68–69, 70–71, 72–73, 74–75, 94–95, 98–99
Maatalous	44–45, 70–71, 72–73, 76–77, 84–85, 98–99
Magdeburg (Saksa)	90–91
Mainonta ja myyninedistäminen	30–31, 66–67, 68–69, 80–81
Maisemanhoito	62–63
Malmö (Ruotsi)	128–129
Malta	62–63, 80–81
Markkinointi	16–17, 20–21, 56–57, 66–67, 68–69, 98–99
Masennus	14–15, 38–39, 44–45, 58–59, 74–75, 108–109, 112–113, 114–115, 118–119
Matkustaminen	56–57, 80–81, 94–95, 96–97, 112–113, 132–133
Media ja viestintä	30–31, 54–55, 56–57, 62–63, 66–67, 96–97, 102–103
Mehiläishoito	70–71
Mentorointi	44–45, 66–67, 68–69, 118–119
Metsätalous	98–99
Mielenterveys	44–45, 48–49, 118–119
Monikulttuurisuus	12–13, 122–123, 132–133
Muoti ja räätälintyö	18–19, 112–113, 116–117
Musiikki	42–43, 48–49, 62–63, 84–85, 96–97, 104–105, 118–119
Muuraus	84–85
Muutto	12–13, 46–47, 90–91, 122–123, 124–125, 128–129, 130–131

N	
Neuvonta / elämäntaidon valmennus	58–59, 80–81, 82–83, 104–105, 114–115, 118–119, 122–123, 130–131, 132–133
Neuvostoliitto	122–123
Nuoret ihmiset	10–11, 12–13, 14–15, 16–17, 18–19, 20–21, 30–31, 42–43, 44–45, 94–95, 108–109, 128–129
Näytteleminen	104–105
O	
Online-palvelut	30–31, 116–117
Opettaminen	14–15, 26–27, 34–35, 72–73, 102–103, 104–105, 124–125, 128–129
Opetusmaatila	72–73
Oppimisvaikeudet	12–13, 44–45,
Orgaaniset tuotteet / reilu kauppa	18–19, 68–69, 70–71
Osuuskunnat	48–49, 76–77, 112–113
P	
Paikalliset viranomaiset	12–13, 118–119
Paikallispolitiikka	98–99
Palkat	12–13, 38–39, 48–49, 58–59, 80–81, 84–85
Palkinnot	68–69
Perheen hajoaminen / perhesyyt	10–11, 24–25, 48–49, 52–53, 56–57, 86–87, 108–109, 110–111, 112–113, 116–117, 118–119, 130–131
Perheyritys	28–29, 52–53, 68–69, 72–73, 74–75, 76–77, 98–99
Perheystävälliset aktiviteetit	24–25, 26–27, 32–33, 40–41, 68–69, 72–73
Pistekirjoitus	42–43
Polttoaineen jakelu	88–89
Porto (Portugali)	16–17
Portugali	16–17, 98–99
Posti ja televiestintä	46–47, 124–125
Poznań (Puola)	30–31
Puola	30–31, 38–39
Putkityöt	62–63
Puusepäntyo	62–63, 66–67, 86–87, 84–85
Puutarhanhoito	10–11, 12–13, 40–41, 48–49, 56–57, 128–129
Päivähoito	24–25, 26–27, 58–59
R	
Rahankeräys (hyväntekeväisyys)	56–57

Rakentaminen	62–63, 68–69, 74–75, 86–87, 84–85, 122–123
Ranska	10–11, 20–21
Reims (Ranska)	10–11
Riika (Latvia)	42–43
Rikos	108–109, 112–113, 114–115
Romania	76–77, 94–95
Rooma	84–85, 126–127
Ruotsi	118–119, 128–129
S	
Sairaanhoito	38–39, 40–41, 46–47, 48–49, 86–87, 112–113, 118–119
Saksa	90–91, 132–133
Selkäkipu	46–47, 52–53
Sevilla (Espanja)	126–127
Siivous	12–13, 24–25, 46–47, 126–127, 128–129
Sijoittaminen ja verotus	30–31, 66–67, 118–119
Skotlanti	114–115
Slovakia	34–35, 116–117
Slovenia	44–45, 108–109
Sokeus	42–43
Sosiaalietuudet	14–15, 38–39, 52–53, 58–59, 84–85, 124–125, 130–131
Sosiaalinen osallisuus / integraatio	40–41, 42–43, 48–49, 58–59, 80–81, 84–85, 108–109, 110–111, 112–113, 114–115, 116–117, 118–119, 122–123, 124–125, 126–127, 128–129, 130–131
Sosiaalityöntekijät/assistentit	48–49, 58–59, 82–83, 112–113, 128–129
Stressi/loppuunpalaminen	24–25, 38–39, 82–83, 118–119
Sukupuolten välinen tasa-arvo	24–25, 26–27, 28–29, 30–31, 32–33, 34–35, 130–131
Suomi	28–29, 96–97
Synnytys	130–131
Syrjintä	56–57, 122–123, 126–127, 130–131
Syömishäiriöt	48–49
Szekszárd (Unkari)	40–41
Sähkö	62–63
T	
Taiteet ja kädentaidot	10–11, 28–29, 34–35, 58–59, 80–81, 94–95, 96–97
Tallinna (Viro)	66–67

Talous ja hallinto	18–19, 20–21, 30–31, 56–57, 60–61, 66–67, 98–99, 104–105, 110–111, 112–113, 118–119, 122–123, 124–125
Tanska	52–53, 104–105
Tapaturmat ja sairaudet	38–39, 40–41, 42–43, 44–45, 46–47, 48–49, 52–53, 58–59, 68–69, 112–113, 118–119
Teatteri	104–105
Teiniraskaus	14–15, 48–49, 112–113
Teknologia	76–77, 88–89, 100–101, 110–111, 124–125
Tekstiilit	16–17, 34–35, 54–55, 88–89
Teollisuus ja valmistus	16–17, 40–41, 54–55, 74–75, 86–87, 88–89, 90–91, 100–101, 116–117
Terveystenhoito	24–25, 46–47, 52–53, 58–59, 118–119
Terveys ja turvallisuus	46–47, 48–49, 52–53, 58–59, 72–73, 84–85
Tiede	102–103
Tietotekniikkataidot	30–31, 32–33, 38–39, 42–43, 54–55, 56–57, 58–59, 60–61, 80–81, 90–91, 102–103, 110–111, 116–117
Toimistotyö	32–33, 56–57, 60–61
Tšekki	18–19, 54–55
Tuet	94–95, 100–101
Tuonti ja vienti	16–17, 124–125
Turismi & vapaa-aika	14–15, 20–21, 28–29, 30–31, 66–67, 68–69, 72–73, 76–77, 94–95
Turvallisuusteollisuus	38–39
Tutkimus ja kehitys	26–27, 86–87, 94–95, 100–101, 102–103
Työharjoittelu	12–13, 80–81, 90–91, 100–101, 124–125, 128–129
Työn ja vapaa-ajan välinen tasapaino	26–27, 32–33, 34–35, 56–57, 86–87
Työpaikkaväkivalta	52–53
Työttömyys	38–39, 40–41, 44–45, 52–53, 56–57, 62–63, 70–71, 82–83, 86–87, 90–91, 114–115, 118–119, 122–123, 126–127, 130–131
U	
Umbria (Italia)	100–101
Unettomuus	86–87
Unkari	40–41, 84–85
Urheilu	14–15, 20–21, 66–67
Uskonnollinen usko	118–119, 128–129
Uusia taitoja	10–11, 12–13, 14–15, 20–21, 38–39, 40–41, 54–55, 56–57, 60–61, 62–63, 80–81, 82–83, 86–87, 88–89, 90–91, 98–99, 110–111, 112–113, 116–117, 122–123, 124–125, 126–127, 128–129, 130–131, 132–133
V, W	
Vakuutus	76–77
Wallonia (Belgia)	72–73
Vammaisuus	38–39, 40–41, 42–43, 46–47, 52–53, 58–59, 116–117

Vanhukset	24–25, 56–57, 58–59
Vankila	112–113, 114–115
Velka	48–49, 112–113
Verkkotoiminta	68–69, 74–75, 132–133
Vesitalous	32–33
Videopelit	12–13
Wien	26–27, 56–57
Vihanhallinta	82–83
Vihreä liiketoiminta / turismi	20–21, 68–69
Vilna (Liettua)	60–61
Viro	66–67, 122–123
Vratsa (Bulgaria)	58–59
Vuorotyö	52–53, 82–83, 86–87
Vähittäiskauppa	10–11, 20–21, 82–83, 88–89, 110–111, 112–113, 118–119, 128–129
Y	
Yhdistynyt kuningaskunta	68–69, 114–115
Yhdysvallat	96–97
Yksinhuoltajat	14–15, 118–119, 130–131
Yliopisto	16–17, 26–27, 42–43, 54–55, 56–57, 58–59, 60–61, 66–67, 88–89, 90–91, 94–95, 98–99, 100–101, 102–103, 104–105, 108–109
Ympäristö	20–21, 28–29, 56–57, 58–59, 62–63, 68–69, 70–71, 72–73, 98–99
Yrittäjät/pk-yritykset	16–17, 18–19, 20–21, 28–29, 30–31, 34–35, 60–61, 66–67, 68–69, 70–71, 72–73, 74–75, 76–77, 96–97, 104–105, 118–119, 130–131, 132–133
Z	
Zalaegerszeg (Unkari)	84–85
Å	
Århus (Tanska)	104–105
Ä	
Äitiysloma	34–35

Luettelo projekteista, joissa investoidaan ihmisiin

Nuoret

Ranska (Audrey Libres)

Otsikko: [Ecole de la deuxième chance](#)

Jakso: 2002–2009

Budjetti: 1 027 208 euroa

Osanottajat: 650–700 vuodessa

Luxemburg (Bruno de Almeida Aveiro)

Otsikko: [Liewenshaff-hanke \(Päerd's Atelier asbl\)](#)

Jakso: kolmivuotinen kurssi

Budjetti: 256 578,57 euroa

Osanottajat: 40

Internet: <http://www.liewenshaff.lu/>

Irlanti (Sheena Matthews)

Otsikko: [Spoirt Teic – paikallinen koulutusaloitekurssi \(Spoirt Teic Local Training Initiative course\)](#)

Jakso: 2000–2008

Budjetti: 2,6 miljoonaa euroa

Osanottajat: 232

Internet: http://sports.southdublin.ie/index.php?option=com_content&task=view&id=54&Itemid=114

Otsikko: [Inov Contacto](#)

Jakso: Tämän hankkeen aikaisempi nimi oli [Contacto@Icep](#) vuodesta 1997 lähtien. Vuonna 2005 hankkeen nimeksi muutettiin [InovContacto](#).

Budjetti: keskimäärin 25 000 euroa / työharjoittelupaikka – summaan sisältyy kaikki, myös rakenteelliset ja operatiiviset kulut

Osanottajat: Jokaisella kurssilla on erisuuruinen määrä osanottajia, keskimäärin noin 145 työharjoittelupaikkaa vuotta kohti.

Internet: <http://live.networkcontacto.com/pt/Paginas/default.aspx>

Tšekki (Radmila Petroušková)

Otsikko: [Alkavien yrittäjien tukikeskus \(Beginning entrepreneurs support centre\)](#)

Jakso: marraskuu 2006–elokuu 2008

Budjetti: 5 104 670,00 CZK

Osanottajat: 165

Internet: <http://www.cepac.cz>

Ranska (Yann Lelièvre)

Otsikko: [Pako kotoa \(Escape from home – Espace Info Jeunes\)](#)

Jakso: 2002

Budjetti: 60 000 euroa (vuosibudjetti)

Internet: <http://www.espaceinfojeunes.net>

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo

Kypros (Koulla Aggelou)

Otsikko: [Ei koskaan yksin kotona \(Never Home Alone\) – ohjelman "Lasten, vanhusten, vammaisten ja muiden rajoitteisten hoitopalvelujen laajentaminen ja parantaminen" puitteissa \("Expansion and Improvement of Care Services for and Other Dependants"\), toimenpide 1.4.1 yhtenäisessä ohjelma-asiakirjassa, tavoite 3 "Henkilöstöresurssit" \("Human Resource"\) rakennerahastojen ohjelmakaudella 2004–2006, joka alkoi vuonna 2005](#)

Jakso: tammikuu 2007–marraskuu 2008

Budjetti: 76 896 euroa vuonna 2007, 70 500 euroa vuonna 2008 (tammikuu–marraskuu)

Osanottajat: 15

Internet: http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sws/sws.nsf/dmlunion_en/dmlunion_en?OpenDocument

Itävalta (Stephan Wittich)

Otsikko: [Lasten toimisto Wienin yliopistoissa \(Children's Office of the Vienna Universities\)](#)

Jakso: joulukuu 2002–joulukuu 2005

Budjetti: Euroopan unionin tuki:

142 065 euroa – yhteensä
budjetti: 308 838,76 euroa

Osanottajat: 634

Internet: <http://kinder.univie.ac.at/>

Suomi (Riikka-Leena Lappalainen)

Otsikko: [Reaktioketju – Pohjois-Savon naisyrittäjät kehittämisen voimavarana](#)

Jakso: marraskuu 2004–helmikuu 2008

Kokonaisbudjetti: 1 489 200 euroa

Osanottajat: 456

Puola (Beata Szozda)

Otsikko: [Idea uuden yrityksen perustamiseksi 2 – akateemisen yrittämisen edistäminen Wielkopolskassa \(An idea to start a new business 2 – Promotion of academic entrepreneurship in Wielkopolska\)](#)

Jakso: maaliskuu 2007–kesäkuu 2007

Alankomaat (Gerard Jansen)

Otsikko: [E-papa-hanke](#)

Jakso: huhtikuu 2006–syyskuu 2007

Budjetti: 127 206 euroa

Osanottajat: 66

Internet: <http://www.ewerkforum.nl/>

Slovakia (Katarína Vargová)

Otsikko: [SPD-tavoite 3 – Työttömien tieto- ja tukikeskus \(Information and Supporting Centre of Employment\)](#)

Jakso: syyskuu 2007–joulukuu 2008

Budjetti: 161 352 euroa

Osanottajat: toimintaan osallistuneiden henkilöiden lukumäärä – 203, kurssit ja harjoitusjaksot päättäneiden henkilöiden lukumäärä – 178
Internet: <http://www.zzvp.sk>

Epäedullisessa asemassa olevat

Kreikka (Georgia Chrisikopoukou)
Otsikko: Uusia tavoitteita (New Horizons). Psychargos-ohjelma: kaikille kreikkalaisille suunnattu hanke, jonka rahoitukseen ESR osallistuu (jakso 2001–2010)

Jakso: 2007–2009
Budjetti: 350 000 euroa
Osanottajat: 50
Internet: <http://ygeia-pronoia.gr>

Puola (Andrzej Lubowiecki)
Otsikko: Vammaiset työntekijät avoimilla työmarkkinoilla (Disabled workers on the open labour, Fundacja Gospodarcza)

Jakso: lokakuu 2005–joulukuu 2006
Budjetti: 103 323 PLN (23 552 euroa)
Osanottajat: 30
Internet: <http://www.Fundacijagospodarcza.pl>

Unkari (Éva Gyulai)
Otsikko: LIFT – todennäköisyys – integraatio – täystyöllisyys – koulutus (LIFT Likeliness – Integration – Full employment – Training (Sininen lintu -järjestö, Blue Bird Foundation)

Jakso: kesäkuu 2006–helmikuu 2008
Budjetti: 446 000 euroa
Osanottajat: 36 nuorta ihmistä, joilla on jokin toiminnan rajoite
Internet: <http://www.kek-madar.hu>,
<http://www.izleloetterem.hu>

Latvia (Sarmite Gromska)
Otsikko: "The provision of diversity of Library services in Braille as a precondition for the integration of blind and visually impaired people in society and competition on the labour market"

Jakso: heinäkuu 2005–syyskuu 2005
Budjetti: 16 222 LVL
Osanottajat: kirjaston käyttäjät (sokeat) – 155, työntekijät kirjaston pistekirjoitus-osastolla – 5, sokeainkoulun opiskelijat – 15
Internet: <http://www.neredzigobiblioteka.lv/eng/about.php>

Slovenia (Andrej Lovrencic)
Hankkeen nimi: Työssä oppimista (On-the-job training)
Jakso: 2007–2008 (toiminnassa vuodesta 2004)

Budjetti: ESR-rahoitus: 2 877 275,20 euroa – kokonaisrahoitus: 3 836 367,01 euroa
Osanottajat: 2007: 694 – 2008: 2 226
Internet: <http://www.mddsz.gov.si/>
<http://www.euskladi.si/>

Luxemburg (Otilia Marques)
Otsikko: Action de reinsertion des lombalgiques et action de prevention par une formation adequate (Final phase)
Jakso: tammikuu 2007–joulukuu 2007
Budjetti: 431 899 euroa
Osanottajat: 425
Internet: <http://www.stm.lu/home.html>

lääkkäät työntekijät

Tanska (Jane Grøne)
Otsikko: Job Competence Project
Jakso: elokuu 2007–huhtikuu 2008
Budjetti: 5 641 000 euroa
Osanottajat: 116 (51 naista, 65 miestä) –

heinäkuuhun 2008 mennessä heistä 54 oli onnistunut löytämään töitä
Internet: <http://www.amunordjylland.dk/front.do>

Tšekki (Milan Nedbal)
Otsikko: Life long learning centre
Jakso: syyskuu 2005–elokuu 2007
Budjetti: 75 475 euroa
Osanottajat: suunniteltu: 625 osanottajaa (623 osanottajaa päätti kurssin, mutta kaksi osanottajaa löysi töitä kurssin aikana)
Internet: <http://www.knihkm.cz>

Itävalta (Roswitha Kerbel)
Otsikko: Initiative 50 – Beschäftigungsinitiative für ältere Arbeitnehmer (työllisyysaloite iäkkäille työntekijöille)
Jakso: joulukuu 2002–joulukuu 2005
Budjetti: 6 000 000 euroa
Osanottajat: 1 200 henkilöstä huolehdittu, 650 siirtotyöläistä
Internet: <http://www.initiative50.or.at>

Bulgaria (Tsvetan Ivanov)
Otsikko: Sosiaalipalvelujen avulla kelvokas elämä (Through Social Services, for Decent Living)
Jakso: elokuu 2008–heinäkuu 2009
Budjetti: 92 522 BGN (47 300 euroa)
Osanottajat: 20 työssä käyvää, 40 edunsaajaa

Liettua (Aldona Mikalauskiene)
Otsikko: Computer literacy training for members of LPS 'Bociai'
Jakso: kesäkuu 2006–heinäkuu 2008
Budjetti: 2 396 157 euroa
Osanottajat: 1 720

Malta (George Mifsud)

Otsikko: **Koulutus- ja työllistymishanke (Training and Employment Exposure Scheme)**

Jakso: 2004–2006 (yksi vuosi: kuuden kuukauden koulutus ja kuuden kuukauden työllistyminen)

Budjetti: 3 642 543 euroa

Osanottajat: 460

Internet: <http://www.mddsz.gov.si/>

Yrittäjyys**Viro (Peeter Tarmet)**

Otsikko: **Mentorointiohjelma (Mentoring Programme)**

Jakso: joulukuu 2007–marraskuu 2008

Budjetti: 2008: 1 125 000 EEK

Osanottajat: 2008: 40 mentoria ja 53 mentoroitavaa

Internet: <http://www.eas.ee> – <http://www.holjukid.ee>

Yhdistynyt kuningaskunta

(Sandra Barnes-Keywood)

Otsikko: **Tervetuloa maaseudulle (Rural Welcome)**

Jakso: helmikuu 2004–huhtikuu 2008

Budjetti: 334 000 GBP

Osanottajat: 786 henkilöä 622 yrityksestä

Internet: <http://www.tourismtraining-southeast.com>

Latvia (Normunds Zeps)

Otsikko: **Tukea lapsiperheille liiketoiminnan tai itsensä työllistämisen käynnistämiseksi Daugavpilsin alueella (Support to families with children for business and self-employment start)**

Jakso: syyskuu 2006–lokakuu 2007

Budjetti: 22 317,53 LVL

Osanottajat: 30

Internet:

<http://www.daugavpils.partneribas.lv>

Belgia (Gaetane Anselme)

Otsikko: **Preventagri formation**

Jakso: 2003–2008

Budjetti: 2007: 187 597 euroa

Osanottajat: noin 70

Internet: <http://www.preventagri.be>

Espanja (José Salmerón Guindos)

Otsikko: **CRECE – yrityksen perustamis- ja konsolidointiohjelma (CRECE Company creation and consolidation programme)**

Jakso: 2000–2006

Budjetti: 65 miljoonaa euroa

Osanottajat: 18 300

Internet: <http://www.eoi.es/nw/publica/crece.asp>

Romania (Florin Istrate)

Otsikko: **Dinamizare Rurală prin angajare Sustenibilă (DR-ES) (Maaseudun kehittäminen kestävän työllisyyden kautta)**

Jakso: marraskuu 2008–lokakuu 2011 (36 kuukautta)

Budjetti: 16 408 535,00 RON

Osanottajat: 750 henkilöä (350 miestä / 400 naista)

Internet: <http://dr-es.eu>

Uusia taitoja**Malta (Marie Therese Vella)**

Otsikko: **Koulutus- ja työllistymishanke (Training and Employment Exposure Scheme)**

Jakso: 2004–2006 (yksi vuosi: kuuden kuukauden koulutus ja kuuden kuukauden työllistyminen)

Budjetti: 3 642 543 euroa

Osanottajat: 460

Internet: <http://www.etc.gov.mt/>

Kypros (Andreas Apatzidis)

Otsikko: **Ammatillinen koulutus ja julkisen avun vastaanottajien työllistämisen edistäminen (Vocational Training and Promotion of Public Assistance recipients to Employment)**

Jakso: 2005–2008, rakennerahastojen ohjelmakaudella, 2004–2006

Budjetti: 900 000 euroa

Osanottajat: julkisen tuen vastaanottajat, yksityisen sektorin työnantajat

Internet: http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sws/sws13.nsf/dmltheproject_en/dmltheproject_en?OpenDocument

Unkari (Zsolt Korcz)

Otsikko: **Tie ulos epäedullisesta tilanteesta (ensimmäinen unkarilais-tanskalainen tuotantokoulusäätiö) (A Way Out of the Disadvantaged Situation; First Hungarian-Danish Production School Foundation)**

Jakso: kesäkuu 2006–heinäkuu 2007

Budjetti: 106 miljoonaa HUF (373 000 euroa)

Osanottajat: 36

Belgia (Daniel Dellisse)

Otsikko: **Erinomaista oppimista (Excellent Learning)**

Jakso: 2008–2009

Budjetti: 1 000 000 euroa

Osanottajat: 700

Internet: <http://www.deceuninck.com>

Bulgaria (Biliana Filipova)

Otsikko: **Työssä käyvien koulutus – sijoitus yrityksen kehittämiseen (Training of employed – investment in company development)**

Jakso: 2008–2009 (13 kuukautta)

Budjetti: 232 223 BGN (118 734 euroa)

Osanottajat: 254

Internet: <http://www.petrol.bg/news.php?id=241>,
http://www.az.government.bg/internal.asp?CatID=28&WA=Efunds/OPHRD/AP2101/Menu_AP2101.htm

Saksa (Peter Meller)

Otsikko: **AQUA (Akademikerinnen und Akademiker Qualifizieren sich für den Arbeitsmarkt)**

Jakso: 2006–2010

Budjetti: 13 000 000 euroa

Osanottajat: 715

Internet: <http://www.obs-ev.de/AQUA>

Koulutus**Romania (Monica Stroe)**

Otsikko: **Väitöskirjastipendit tutkimuksen tukena: kilpailukyky, laatu ja yhteistyö eurooppalaisissa korkeakouluissa (ESR-tuet myönnetty Bukarestin kansalliselle poliittisten ja hallinnollisten opintojen koululle (National School of Political and Administrative Studies (SNSPA))**

Jakso: lokakuu 2008–syyskuu 2011

Budjetti: 4 215 105 RON

Osanottajat: 40 väitöskirjan tekijää

Suomi (Harri Haanpää)

Otsikko: **MEDA-hanke: Yrittäjyys media-kentässä (Entrepreneurship in media field)**

Jakso: toukokuu 2005–joulukuu 2007

Budjetti: 597 470 euroa

Osanottajat: 64

Portugali (Maria Balbina Soares Melo Rocha)

Otsikko: **Plano de Formação da Forestis – Plano de Formação para a Gestão Sustentada**

Jakso: toukokuu 2004–joulukuu 2007

Budjetti: 737 175,35 euroa

Osanottajat: 865

Internet: <http://www.forestis.pt/default.aspx>

Italia (Simone Rossi)

Otsikko: **Bando Assegni di Ricerca finalizzato al miglioramento delle risorse umane nel settore della ricerca e dello sviluppo tecnologico POR Umbria Ob.3 2000–2006**

Jakso: Yleishanke alkoi helmikuussa 2007 ja päättyi lokakuussa 2008 (hanke on suunniteltu toteutettavaksi ennen vuotta 2006 ja se on rahoitettu vuosina 2000–2006 myönnettyistä Euroopan sosiaalirahaston myöntämistä varoista).

Budjetti: 1 825 503,99 euroa

Osanottajat: 214

Internet: <http://www.ilpontesuldistretto.it>

Liettua (Nedas Jurgaitis)

Otsikko: **MOKOM**

Jakso: maaliskuu 2005–helmikuu 2008

Budjetti: 1 506 411 LTL

Osanottajat: 610

Tanska (Mogens Lausen)

Otsikko: **Yrittäjyyskurssi (Entrepreneurship course)**

Jakso: kevät 2004

Budjetti: 50 000 DKK

Osanottajat: 28

Internet: <http://www.cfe.au.dk>

Sosiaalinen osallisuus**Slovenia (Jana Urbanija)**

Otsikko: **Projektikoulutusta nuorille aikuisille (Project learning for young adults – PLYA)**

Jakso: 2004–2006

Budjetti: kokonaisbudjetti: 270 000 euroa; ESR-rahoituksen osuus: 195 000 euroa

Osanottajat: 400

Internet: <http://www.euskladi.si/>,
<http://www.mdds.gov.si/>

Kreikka (Christos Giannakopoulos)

Otsikko: **TVT-taitojen peruskoulutus (sykli I)**

Jakso: kesäkuu 2003–joulukuu 2003

Budjetti: kokonaisrahoitus:

18 152 216,32 euroa / Euroopan sosiaalirahaston tuki: 13 614 162,20 euroa

Osanottajat: 20 000 (18 000 sosiaalisesti vähempiosaista ryhmää – 2 000 sotilasta)

Internet: <http://www.esfhellas.gr> –
<http://www.eye-ekt.gr>

Italia (Fiorella)

Otsikko: **Servizi itineranti Inserimento Donna (SIID I/II)**

Jakso: huhtikuu 2005–syyskuu 2006 / lokakuu 2006–joulukuu 2007

Budjetti: 239 500 euroa / 236 000 euroa

Osanottajat: 283 / ± 500

Internet: <http://www.siid2.it/>

Yhdistynyt kuningaskunta (Allan McGinlay)

Otsikko: **Elämänvalmennus-hanke
(Life Coaching Project)**

Jakso: tammikuu 2006–maaliskuu 2007
Budjetti: projektin kokonaiskustannukset 413 140 GBP, joista 178 499 GBP myönsi Euroopan sosiaalirahasto
Osanottajat: 44 osanottajaa yhteensä, joista 25 sai tukea Euroopan sosiaalirahastolta
Internet: <http://www.thewisegroup.co.uk/content/default.asp>

Slovakia (Mário Greško)

Otsikko: **Equal – Sosiaalisen kuntoutuksen ja informaatiopalveluiden keskus kuulovammaisille ihmisille (Centre of social-rehabilitation and information services for people)**

Jakso: maaliskuu 2005–heinäkuu 2008
Budjetti: 199 163,52 euroa
Osanottajat: osallistujien lukumäärä (suunniteltu/toteuma): toimintaan osallistuneiden henkilöiden lukumäärä – 30/71, julkisten ja muiden työllisyyspalvelujen koulutettujen työntekijöiden lukumäärä – 15/26, niiden henkilöiden lukumäärä, joita hanke koski vammaisten ryhmäkoulutuksessa – 80/97
Internet: <http://www.sppn.sk>

Ruotsi (Anne-Lie Thuveesson)

Otsikko: **Kestävä terveys (Sustainable Health)**

Jakso: maaliskuu 2005–kesäkuu 2007
Budjetti: 18 851 000 SEK (1 709 991 euroa)
Osanottajat: 200
Internet: <http://www.anneliesost.com/3.html>

Syrjinnän torjunta

Viro (Messurme Pissareva)

Otsikko: **Ei-virolaisten integroituminen työmarkkinoille (The integration of non-Estonians into the labour market)**
Jakso: syyskuu 2004–joulukuu 2005
Budjetti: 3 360 089 EEK (ESR: 2 517 146 EEK)
Osanottajat: 242 ei-kansalaista, ikä 16–63 vuotta
Internet: <http://www.sm.ee/esf2004>

Irlanti (Serge Mbami)

Otsikko: **Toimitusketjulongistiikan hallinnan koulutuskurssi (Supply Chain Logistics Administrator traineeship)**
Jakso: 2007
Budjetti: Kurssin budjetti oli 129 025 euroa, joista maksettiin avustuksia opiskelijoille yhteensä 116 242 euroa.
Osanottajat: 16 osanottajaa, joista 14 löysi töitä logistiikka-alalta kurssin jälkeen
Internet: <http://www.fas.ie>

Espanja (Amparo Navaja Maldonado)

Otsikko: **ACCEDER: Romaniyhteisöjen syrjinnän torjunta (Fight discrimination against the Roma community)**
Jakso: 2000–2007 (1. vaihe) ja 2008–2013 (2. vaihe)
Budjetti: 2000–2006: 57 miljoonaa euroa / 2008–2013: 41 miljoonaa euroa
Osanottajat: 40 743 (vuoteen 2007)
Internet: <http://www.gitanos.org/acceder>

Ruotsi (Abshir Mohamed Abukar)

Otsikko: **UP Uusi kaupunki (UP New City)**
Jakso: 2005–2007 (aloitettu uudelleen 2008–2010 ja nimetty uudelleen: New City)
Budjetti: 2,5 miljoonaa euroa
Osanottajat: noin 2 000

Internet:

<http://www.drommarnashus.se/newcity>

Alankomaat (Khadija Majdoubi)

Otsikko: **VONK**
Jakso: marraskuu 2005–joulukuu 2007
Budjetti: 382 438 euroa
Osanottajat: noin 1 000 naista
Internet: <http://www.vonkzeeburg.nl/>

Saksa (Cornelia Schultheiss)

Otsikko: **Inhimillinen yritys II (Human Venture II). Projektin suunniteltu ja toteutettu yrittäjyyttä edistävän toimiston kautta (gründungsservice) Berliinin teknillisessä yliopistossa (Technical University of Berlin (TU Berlin)).**
Jakso: 2006–2008
Budjetti: 611 000 euroa
Osanottajat: 313
Internet: <http://www.gruendung.tu-berlin.de>

Euroopan komissio

MUUTOSTA ELÄMÄÄN – EU investoi ihmisiin Euroopan sosiaalirahaston kautta

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto

2009 – 146 s. – 24 x 24 cm

ISBN 978-92-79-12689-5

doi:10.2767/29393

Mitä myönteistä EU tuo kansalaisten elämään? Euroopan sosiaalirahasto (ESR) on yksi vastaus tähän kysymykseen, sillä se investoi joka vuosi noin 10 miljoonaan ihmiseen EU:n 27 jäsenvaltiossa. Tässä julkaisussa kerrotaan 54 ihmisen tarina – kaksi jokaisesta jäsenvaltiosta. Nämä ihmiset ovat kaikki tarttuneet ESR:n rahoittamien hankkeiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Haastatteluissa esiintyy kaikkia EU:n jäsenvaltioita edustavia, kaupungeissa tai maaseudulla asuvia naisia ja miehiä kaikista ikäryhmistä teini-ikäisistä eläkeläisiin.

Tämä julkaisu on saatavilla painettuna EU:n kaikilla virallisilla kielillä.

EU-julkaisujen tilaukset

EU-julkaisuja voi ostaa

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- kirjakaupasta julkaisun nimen, julkaisijan ja/tai ISBN-numeron perusteella
- suoraan myyntiedustajiltamme, joiden yhteystiedot ovat saatavissa internetistä (<http://bookshop.europa.eu>) tai faksitse numerosta +352 2929-42758.

Ilmaisjulkaisuja voi tilata

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- Euroopan komission edustustoista tai lähetystöistä, joiden yhteystiedot ovat saatavissa internetistä (<http://ec.europa.eu>) tai faksitse numerosta +352 2929-42758.

Oletko kiinnostunut työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoasioista
vastaavan pääosaston **julkaisuista**?

Voit ladata ne tai rekisteröityä tilaajaksi maksutta osoitteessa
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Voit myös tilata Euroopan komission ilmaisen uutiskirjeen *Social Europe e-newsletter* osoitteessa
<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

Lisätietoja Euroopan sosiaalirahastosta saat osoitteesta
<http://ec.europa.eu/esf>

